

REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W KROŚNIE

PLAN URZĄDZENIA LASU
PROGRAM OCHRONY PRZYRODY
DLA
NADLEŚNICTWA RYMANÓW

Na lata 2019 - 2028

Przemyśl 2019 r.

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Przemyślu,
ul. Wysockiego 46A, 37-700 Przemyśl,
tel. 16 6705281, fax. 16 6705519
e-mail: sekretariat@przemysl.buligl.pl, <http://www.buligl.pl>

Wykonano na zlecenie

Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie

Wykonawca

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Przemyślu

ul. Wysockiego 46a, 37-700 Przemyśl

tel. (16) 670 52 81, faks (16) 670 55 19

e-mail: sekretariat@przemysl.buligl.pl

www.przemysl.buligl.pl

Program ochrony przyrody opracowała:

mgr inż. Anna Bugno-Pogoda

Zadania ochronne opracował zespół w składzie:

mgr inż. Leszek Reizer

mgr inż. Piotr Hałucha

mgr inż. Anna Bugno-Pogoda

mgr inż. Witold Bauer

mgr inż. Bogdan Draguła

mgr inż. Grzegorz Smętek

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	13
1.1. OCHRONA PRZYRODY I KSZTAŁTOWANIE ŚRODOWISKA NATURALNEGO W LASACH PAŃSTWOWYCH	13
1.2. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA POLITYKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO REGIONU DOTYCZĄCE OCHRONY PRZYRODY Z UWZGLĘDNIENIEM REGIONALNYCH STRATEGII ROZWOJU ORAZ REGIONALNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA.....	15
2. CELE PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY	18
3. ZAKRES I ORGANIZACJA PRAC	19
4. AKTUALIZACJA PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY	21
4.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA.....	21
4.1.1. Położenie administracyjne	21
4.1.2. Usytuowanie geograficzno-przyrodnicze	22
4.1.3. Struktura użytkowania gruntów.....	24
4.1.4. Ogólna charakterystyka kompleksów leśnych	24
4.1.5. Historia lasów i gospodarki leśnej.....	25
4.1.6. Uzdrowisko Rymanów Zdrój	27
4.2. FORMY OCHRONY PRZYRODY	30
4.2.1. Rezerваты przyrody.....	31
4.2.1.1. <i>Proponowane rezerваты przyrody</i>	43
4.2.2. Parki krajobrazowe	44
4.2.3. Obszar chronionego krajobrazu.....	47
4.2.4. Obszary Natura 2000	49
4.2.5. Siedliska przyrodnicze podlegające ochronie.....	52
4.2.6. Pomniki przyrody	53
4.2.7. Użytki ekologiczne	57
4.2.8. Stanowiska dokumentacyjne	66
4.2.9. Ochrona gatunkowa roślin, grzybów i zwierząt	66
4.2.9.1. <i>Rośliny chronione</i>	66
4.2.9.2. <i>Grzyby i porosty chronione</i>	70
4.2.9.3. <i>Zwierzęta chronione</i>	70
4.2.9.4. <i>Strefy ochrony</i>	78
4.3. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE	85
4.3.1. Walory krajobrazu	85
4.3.1.1. <i>Klimat</i>	85
4.3.1.2. <i>Budowa geologiczna</i>	86
4.3.1.3. <i>Rzeźba terenu</i>	87
4.3.1.4. <i>Wody powierzchniowe</i>	87
4.3.1.5. <i>Wody podziemne</i>	88
4.3.1.6. <i>Ekosystemy wodno-błotne</i>	89
4.3.1.7. <i>Gleby</i>	91

4.3.2. Typy siedliskowe lasu.....	93
4.3.3. Walory flory.....	93
4.3.4. Walory fauny	94
4.3.5. Charakterystyka dominujących leśnych zbiorowisk roślinnych.....	95
4.3.6. Lasy ochronne.....	98
4.3.7. Charakterystyka drzewostanów	98
4.3.7.1. <i>Bogactwo gatunkowe i struktura</i>	98
4.3.7.2. <i>Pochodzenie drzewostanów</i>	100
4.3.7.3. <i>Zgodność składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem</i>	101
4.3.7.4. <i>Formy degradacji lasu</i>	105
4.3.7.5. <i>Martwe drewno</i>	106
4.3.8. Zadrzewienia i zakrzewienia	107
4.3.9. Walory kulturowe	108
4.3.9.1. <i>Zabytki kultury i dziedzictwa kulturowego</i>	108
4.4. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA LEŚNEGO	114
4.4.1. Stan powietrza atmosferycznego i źródła jego zanieczyszczeń.....	114
4.4.2. Stan wód i źródła ich zanieczyszczeń.....	115
4.4.3. Odpady komunalne	115
4.4.4. Hałas jako czynnik zanieczyszczenia środowiska	116
4.4.5. Inwestycje szczególnie uciążliwe dla środowiska	116
4.4.6. Zagrożenia ekosystemów leśnych	116
4.4.6.1. <i>Czynniki abiotyczne</i>	116
4.4.6.2. <i>Czynniki biotyczne</i>	117
4.4.6.3. <i>Czynniki antropogeniczne</i>	119
4.5. PLAN DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU I WARTOŚCI KULTUROWYCH.....	120
4.5.1. Kształtowanie stosunków wodnych.....	120
4.5.2. Kształtowanie strefy ekotonowej.....	121
4.5.3. Zachowanie różnorodności biologicznej	121
4.5.3.1. <i>Zachowanie różnorodności genetycznej</i>	122
4.5.3.2. <i>Zachowanie różnorodności gatunkowej</i>	122
4.5.3.3. <i>Zachowanie różnorodności ekosystemowej</i>	123
4.5.3.4. <i>Zachowanie różnorodności krajobrazowej</i>	123
4.5.4. Zadania dotyczące form ochrony przyrody	123
4.5.4.1. <i>Rezerwaty przyrody</i>	124
4.5.4.2. <i>Parki krajobrazowe oraz obszary chronionego krajobrazu</i>	124
4.5.4.3. <i>Pomniki przyrody</i>	124
4.5.4.4. <i>Obszary Natura 2000</i>	124
4.5.4.5. <i>Ochrona gatunkowa roślin</i>	125
4.5.4.6. <i>Ochrona gatunkowa zwierząt</i>	125
4.5.4.7. <i>Ochrona gatunkowa grzybów</i>	127
4.5.4.8. <i>Zestawienie siedlisk przyrodniczych i gatunków chronionych występujących na terenie Nadleśnictwa Rymanów</i>	128
5. MAPY.....	181

6. EDUKACYJNA ROLA PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY I UDOSTĘPNIANIE TERENU	182
6.1. PROGRAM EDUKACJI LEŚNEJ SPOŁECZEŃSTWA	182
6.2. WALORY TURYSTYCZNE	185
7. ZADANIA OCHRONNE DLA OBSZARU NATURA 2000.....	193
7.1. OBSZAR NATURA 2000 BESKID NISKI PLB180002	193
7.1.1. Informacje o obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002.....	193
7.1.1.1. <i>Opis granic obszaru Natura 2000 Beskid Niski PLB180002.....</i>	<i>193</i>
7.1.1.2. <i>Informacje o obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002.....</i>	<i>194</i>
7.1.1.3. <i>Opis gruntów i przedmiotów ochrony.....</i>	<i>194</i>
7.1.1.4. <i>Przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów .....</i>	<i>196</i>
7.1.1.5. <i>Informacje o zastosowanej metodyce użytej do oceny gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB 180002 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów .....</i>	<i>196</i>
7.1.1.6. <i>Gatunki ptaków będących przedmiotami ochrony występujące w części obszaru Natura 2000 Beskid Niski PLB 180002 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów .....</i>	<i>217</i>
7.1.2. <i>Istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony ptaków będących przedmiotami ochrony oraz ich siedlisk w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB 180002 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów .....</i>	<i>234</i>
7.1.3. <i>Cele działań ochronnych .....</i>	<i>238</i>
7.1.4. <i>Działania ochronne .....</i>	<i>240</i>
7.1.5. <i>Wskazania do zmian w obowiązujących dokumentach zagospodarowania przestrzennego .....</i>	<i>252</i>
7.1.6. <i>Propozycja weryfikacji SDF obszaru i jego granic .....</i>	<i>252</i>
7.1.7. <i>Przesłanki do sporządzenia planu ochrony.....</i>	<i>252</i>
7.1.8. <i>Załączniki do zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 .....</i>	<i>253</i>
7.2. ZAKRES ZADAŃ OCHRONNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000 LAS HRABEŃSKI PLH180039	266
7.2.1. Informacje o obszarze Las Hrabieński PLH180039	266
7.2.1.1. <i>Opis granic obszaru Natura 2000 Las Hrabieński PLH180039.....</i>	<i>266</i>
7.2.1.2. <i>Opis gruntów i przedmiotów ochrony.....</i>	<i>267</i>
7.2.1.3. <i>Przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000 Las Hrabieński PLH180039, stwierdzone na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów .....</i>	<i>268</i>
7.2.1.4. <i>Informacje o zastosowanej metodyce użytej do oceny siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony w obszarze Natura 2000 Las Hrabieński PLH180039, stwierdzonych na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów .....</i>	<i>268</i>

7.2.1.5. Typy siedlisk przyrodniczych występujące w części obszaru Natura 2000 Las Hrabeński PLH180039 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.....	270
7.2.2. Istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze natura 2000 Las Hrabeński PLH180039 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.....	272
7.2.3. Cele działań ochronnych.....	273
7.2.4. Działania ochronne	274
7.2.5. Wskazania do zmian w obowiązujących dokumentach zagospodarowania przestrzennego.....	277
7.2.6. Projekt weryfikacji SDF obszaru i jego granic.....	277
7.2.7. Przesłanki do sporządzenia planu ochrony.....	277
7.2.8. Załączniki do zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Las Hrabeński PLH180039.....	278
7.3. ZAKRES ZADAŃ OCHRONNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000 PATRIA NAD ODRZECHOWĄ PLH180028	282
7.3.1. Informacje o obszarze Patria nad Odrzechową PLH180028	282
7.3.1.1. Opis granic obszaru Natura 2000 Patria nad Odrzechową PLH180028.....	282
7.3.1.2. Opis gruntów i przedmiotów ochrony.....	283
7.3.1.3. Przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000 Patria nad Odrzechową PLH180028, stwierdzone na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów	284
7.3.1.4. Informacje o zastosowanej metodyce użytej do oceny siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony w obszarze Natura 2000 Patria nad Odrzechową PLH180028, stwierdzonych na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.....	285
7.3.1.5. Typy siedlisk przyrodniczych występujące w części obszaru Natura 2000 Patria nad Odrzechową PLH180028 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów	286
7.3.1.6. Informacje o zastosowanej metodyce użytej do oceny gatunków zwierząt będących przedmiotem ochrony w części obszaru Natura 2000 Patria nad Odrzechową PLH180028 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów	289
7.3.1.7. Gatunki zwierząt będące przedmiotami ochrony w części obszaru Natura 2000 Patria nad Odrzechową PLH180028 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów	291
7.3.2. Istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Patria nad Odrzechową PLH180028 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów	293
7.3.3. Cele działań ochronnych.....	295
7.3.4. Działania ochronne	296

7.3.5. Wskazania do zmian w obowiązujących dokumentach zagospodarowania przestrzennego	305
7.3.6. Projekt weryfikacji SDF obszaru i jego granic.....	305
7.3.7. Przesłanki do sporządzenia planu ochrony.....	305
7.3.8. Załączniki do zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Patria nad Odrzechową PLH180028.....	306
7.4. UZGODNIENIA.....	321
8. ZESTAWIENIE ZADAŃ OCHRONNYCH	323
8.1. ZESTAWIENIE ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY PRZYRODY	323
8.2. ZESTAWIENIE ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY WARTOŚCI KULTUROWYCH I TURYSTYCZNYCH ORAZ EDUKACJI EKOLOGICZNEJ.....	325
9. ZAŁĄCZNIKI	326
10. WYKAZ LITERATURY	339
11. KRONIKA	345
12. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	355

Tab. 1. Wykaz stosowanych skrótów i terminów

Stosowane skróty i terminy	
Ustawa OOŚ	Ustawa z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko.
SOOŚ	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko. Jest to postępowanie mające na celu ocenę oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityk, strategii, planów lub programów.
LP	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe - państwowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, zarządzająca gruntami własności Skarbu Państwa.
BULiGL	Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej. Przedsiębiorstwo Państwowe, którego głównym zadaniem jest sporządzanie planów urządzenia lasu, prowadzenie aktualizacji danych o lasach, monitoring lasu itp.
RDOŚ	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska – instytucja podległa Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, którego głównym zadaniem jest nadzór nad niektórymi formami ochrony przyrody, prowadzenie ocen oddziaływania na środowisko, wydawanie decyzji środowiskowych itp.
DP	Dyrektywa Ptasia - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.
DS	Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.
SEA	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.
SDF	Standardowy Formularz Danych. Podstawowy dokument opisujący istniejący lub projektowany obszar Natura 2000. Zawiera informacje o obszarze przesyłane do Komisji Europejskiej oraz udostępniane społeczeństwu.
SOO (obszar siedliskowy)	Specjalny obszar ochrony – obszar Natura 2000 wyznaczony w celu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt (z wyjątkiem ptaków).
OZW (obszar siedliskowy)	Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty. Obszary siedliskowe, które nie zostały jeszcze formalnie powołane rozporządzeniem Ministra Środowiska, natomiast są już zatwierdzone przez Komisję Europejską.
OSO (obszar ptasi)	Obszar specjalnej ochrony – obszar Natura 2000 ustanowiony w celu ochrony ptaków i ich siedlisk odpowiednim rozporządzeniem Ministra Środowiska.
ZHL	Zasady Hodowli Lasu – branżowy dokument w leśnictwie określający sposoby prowadzenia gospodarki leśnej.
IUL	Instrukcja urządzania lasu – szczegółowe wytyczne dotyczące sposobu sporządzania planu urządzenia lasu.
IOL	Instrukcja ochrony lasu – branżowy dokument zawierający wytyczne w zakresie przeciwdziałania różnorodnym zagrożeniom jakim może być poddany las.

Wykaz stosowanych skrótów

Stosowane skróty i terminy	
KZP	Komisja Założeń Planu. Narada z udziałem instytucji zewnętrznych (np. Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska), podczas której zapadają ustalenia dotyczące szczegółowych wytycznych sporządzania planu urządzenia lasu.
NTG	Narada Techniczno-Gospodarcza. Spotkanie na końcowym etapie sporządzania planu urządzenia lasu, którego celem jest dokonanie analizy i oceny gospodarki leśnej nadleśnictwa w okresie poprzednich 10 lat oraz akceptacja przyjętych założeń i ustaleń nowego planu urządzenia lasu.
KPP	Komisja Projektu Planu - końcowa narada w formie debaty publicznej mająca na celu dyskusję na projektem planu urządzenia lasu oraz oceną oddziaływania planu na środowisko.
Zarządzenie 28/2014 z późn. zm	Zarządzenie nr 28/2014 Dyrektora RDLP w Krośnie z dnia 2 grudnia 2014 r., z uwzględnieniem zmian wynikających z zarządzenia nr 14 Dyrektora RDLP w Krośnie z dnia 28 grudnia 2016 r. dotyczące wprowadzenia wytycznych w sprawie sposobów uwzględniania wymagań ochrony przyrody podczas realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej na terenie RDLP w Krośnie.
Przedmiot ochrony	W przypadku obszaru Natura 2000 jest to gatunek lub siedlisko, dla którego ochrony utworzony został dany obszar. Te gatunki lub siedliska są wyszczególnione w SDF-ie z oceną ogólną A, B lub C. Gatunki wyszczególnione w SDF-ie z oceną D nie są przedmiotem ochrony.
Siedlisko przyrodnicze	Oznacza siedlisko przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Siedliskowej.
Czynniki abiotyczne	Przyczyny klimatyczne, glebowe np. wiatr, zakłócenie stosunków wodnych, susza, przymrozki itp.
Czynniki biotyczne	Czynniki „ożywione”: owady, grzyby, zwierzyzna, bakterie itp.
Przebudowa	Różnego rodzaju zabiegi zmierzające do takiej zmiany w budowie i strukturze drzewostanu, aby w lepszy sposób spełniane były wszystkie funkcje lasu. Polega np. na zmianie składu gatunkowego drzewostanu, na przemianie struktury wiekowej itp.
PUL lub Plan	Plan urządzenia lasu Podstawowy dokument planistyczny z zakresu gospodarki leśnej. Sporządzany jest dla każdego nadleśnictwa na okres 10 lat i określa całość zadań związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej w tym okresie. Sporządzenie planu urządzenia lasu jest obowiązkiem wynikającym z Ustawy o lasach. W tekście opracowania analizowany projekt planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Rymanów na lata 2019 - 2028 nazywany jest „projektem Planu”.
Prognoza oddziaływania na środowisko	Jest to dokument sporządzany w toku strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Prognoza jest opracowaniem analitycznym, w ramach którego dokonuje się oceny przewidywanego wpływu ustaleń ocenianego dokumentu na środowisko.
Program ochrony przyrody (POP)	Część planu urządzenia lasu. Zawiera kompleksowy opis stanu środowiska na obszarze nadleśnictwa wraz z zaleceniami ochronnymi i modyfikacjami gospodarki leśnej pod kątem ochrony przyrody.

Stosowane skróty i terminy	
Etat cięć (miąższościowy)	Określa maksymalną możliwą do pozyskania miąższość drewna w całym okresie obowiązywania Planu w użytkowaniu rębnym.
Powierzchniowy etat pielęgnowania drzewostanów	Określa powierzchnię przewidzianą do pielęgnowania, jaką trzeba obligatoryjnie wykonać w 10 - leciu.
Odnawianie	Ponowne wprowadzenie roślinności leśnej (drzew) na powierzchnię leśną, uprzednio objętą użytkowaniem rębym, czyli wycinką drzew. Może mieć charakter odnowienia naturalnego lub sztucznego.
Zalesianie	Wprowadzenie roślinności leśnej na powierzchnię nie będącą lasem - łąkę, pastwisko, rolę, nieużytek itp.
Melioracje	System zabiegów polegających na odpowiednim przygotowaniu powierzchni przed i po zrębie: usunięcie podszytów, uprzątnięcie powierzchni itp.
Pielęgnowanie gleby	Są to zabiegi we wczesnych fazach młodego lasu (uprawy) polegające na wykaszaniu roślinności zachwaszczającej glebę i ocieniającej młode drzewka.
Zabiegi pielęgnacyjne	Zbiorcza grupa zabiegów na potrzeby analiz, w skład której wchodzi czyszczenia i trzebieże.
Czyszczenia wczesne (CW) i późne (CP)	Zabiegi w nieco starszych uprawach oraz w młodnikach polegające głównie na tzw. „selekcji negatywnej”, czyli usuwaniu drzew chorych, złych jakościowo, przegęszczeń, niekorzystnych domieszek itp.
Trzebieże (TW – trzebieże wczesne lub TP – trzebieże późne)	Zabiegi w starszych drzewostanach (zazwyczaj od ok. 20 lat do czasu użytkowania rębego) polegające na selekcji pozytywnej, czyli wyborze najlepszych drzewek i usuwaniu osobników, które im przeszkadzają we wzroście. Usuwane są pojedyncze drzewa, zazwyczaj niezgodne z TD lub typem siedliskowym lasu oraz drzewa, które wykazują objawy zamierania (przygłuszone). Drzewa te następnie są na miejscu pozbawiane gałęzi (okrzesywane) i wyciągane z lasu.
Rębnie	Sposoby zagospodarowania lasu, polegające na takim usunięciu drzew z powierzchni, aby w optymalny sposób przygotować środowisko na pojawienie się młodego pokolenia drzew, zgodnie z ich wymaganiami siedliskowymi i świetlnymi. Zabiegi rębne oprócz wycięcia drzewostanu obejmują też jego odnowienie, czyli przygotowanie gleby i wprowadzenie młodego pokolenia lasu.
Rb I (zupełna)	Wycięcie lasu na powierzchni maksymalnie do 6 ha w celu odnowienia gatunków światłolubnych, głównie sosny na ubogich siedliskach a także olszy na siedliskach olsów.
Rębnie złożone	Zbiorcza grupa złożona z rębni: II, III, IV i V, przyjęta na potrzeby analiz.
Rb IV (stopniowa)	Polega na stosowaniu zróżnicowanych cięć w obrębie jednej powierzchni celem odnowienia drzewostanów zróżnicowanych wiekowo i przestrzennie.

Stosowane skróty i terminy	
Rb V (przerębowa)	Polega na jednostkowym lub grupowym usuwaniu drzew w obrębie powierzchni, co zapewnia kształtowanie procesu odnowienia zróżnicowanego w przestrzeni i czasie. Odpowiednia dla wielowarstwowych drzewostanów z dużym udziałem gatunków cienioznośnych (głównie jodły).
Rębnia IVDU	Cięcia uprzątające w rębniach złożonych. Polegają na wykonaniu ostatniego etapu w rębni złożonej, czyli usunięcia drzew z powierzchni między gniazdami. W efekcie tego cięcia na powierzchni pozostaje wyłącznie młode pokolenie drzew oraz ewentualnie pozostawione fragmenty starodrzewu.
Typ drzewostanu (TD)	Jest to skład gatunkowy drzewostanu, ustalony dla dojrzałego drzewostanu. W TD zapisuje się gatunki wg rosnącego udziału. Np. TD: Jd-Bk oznacza, że w wieku dojrzałości drzewostan powinien się składać w większości z buka, z mniejszym udziałem jodły.
KO	Klasa odnowienia. Do klasy odnowienia zaliczane są drzewostany, w których rozpoczęto proces przebudowy rębnią złożoną i w których występuje odnowienie na co najmniej 30% powierzchni.
KDO	Drzewostan przygotowany do odnowienia w ramach rębni złożonej - wycięte, ale nie odnowione jeszcze gniazda. Jest to stan przejściowy, po którym drzewostan przechodzi w klasę odnowienia.
TSL	Typ siedliskowy lasu. Jednostka klasyfikacji siedlisk leśnych ustalona na podstawie badań gleby oraz opisu runa i drzewostanu. TSL opisuje potencjalne możliwości produkcji siedliska w zależności od trzech czynników: żyzności gleby, jej wilgotności oraz położenia w terenie (wysokość n.p.m., makrorzeźba). Siedliska dzielą się na bory, bory mieszane, lasy mieszane i lasy a w ramach tych grup na suche, świeże, wilgotne, bagienne i łęgowe.
SILP	System Informatyczny Lasów Państwowych. Jednolity system informatyczny służący do zarządzania przedsiębiorstwem Lasy Państwowe. Zawiera m.in. dane dotyczące opisu lasu oraz zadania wynikające z planu urządzenia lasu.
LMN	Leśna Mapa Numeryczna. Zestaw map (warstw) w postaci elektronicznej, sporządzonych według ściśle określonych zasad, powiązany z SILP-em, służący wizualizacji danych oraz analizom przestrzennym.
Miąższość	Jest to objętość drewna mierzona w m ³ . Podstawowy wskaźnik zasobów. Określa się ogólną miąższość drewna w całym nadleśnictwie, czyli tzw. zapas drzewostanów, oraz przeciętną miąższość na 1 hektar zwaną zasobnością.
Zasięg nadleśnictwa	Terytorialny zasięg działania nadleśnictwa obejmujący zarówno grunty będące w stanie posiadania nadleśnictwa, jak też wszystkie pozostałe grunty (zazwyczaj są to granice gmin i powiatów).

Stosowane skróty i terminy	
Udział wg gatunków panujących	<p>Każdy drzewostan (czyli fragment lasu o w miarę jednolitych cechach takich jak wiek, skład, struktura, siedlisko itp.) składa się z jednego lub więcej gatunków. Jeżeli do analiz przyjmowany jest tylko gatunek panujący w danym drzewostanie (czyli ten o największym udziale) to powierzchnia całego drzewostanu traktowana jest jako powierzchnia, na której rośnie tylko gatunek panujący.</p> <p>Ponieważ większość zabiegów jest projektowana pod kątem gatunku panującego, ten sposób analiz zazwyczaj przyjmuje się w pracach urzędniowych.</p> <p>Na przykład drzewostan o powierzchni 2 ha składający się z sosny i dębu, gdzie sosna zajmuje 70% powierzchni a dąb 30%, przy analizach pod względem gatunków panujących jest traktowany tak, jak gdyby rosła tam tylko sosna.</p>
Udział wg gatunków rzeczywistych	<p>Każdy drzewostan (czyli fragment lasu o w miarę jednolitych cechach takich jak wiek, skład, struktura, siedlisko itp.), składa się z jednego lub więcej gatunków. W tym przypadku do analiz przyjmuje się faktyczny udział gatunków w składzie. Na przykład, jeżeli w drzewostanie o powierzchni 2 ha, 70% zajmuje sosna a 30% dąb, oznacza to, że w analizach i zestawieniach dla sosny przyjęto powierzchnię 1,4 ha a dla dębu – 0,6 ha.</p>
Użytkowanie rębne	<p>Dotyczy pozyskania drewna w efekcie realizacji rębni, czyli procesu usunięcia starego drzewostanu i odnowienia powstałej powierzchni młodym. Użytkowanie rębne ma więc miejsce w drzewostanach starych, dojrzałych.</p>
Użytkowanie przedrębne	<p>Dotyczy pozyskania drewna w drzewostanach młodszych, w efekcie wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych: czyszczeń późnych i trzebieży.</p>

1. WSTĘP

1.1. OCHRONA PRZYRODY I KSZTAŁTOWANIE ŚRODOWISKA NATURALNEGO W LASACH PAŃSTWOWYCH

Obszary leśne odznaczają się swoistą odrębnością. Są niezmiernie ważnym składnikiem krajobrazu, stanowią naturalne środowisko wielu gatunków roślin i zwierząt, odgrywają znaczącą rolę w ochronie przyrody.

Zaangażowanie gospodarki leśnej w ochronę przyrody realizowane jest na trzech poziomach: jako powszechna dbałość o przyrodę (czyli rozwój zrównoważony), jako przestrzeganie reguł wyznaczonych w ustawie o ochronie przyrody (np. dotyczących ochrony gatunkowej) na całym obszarze leśnym, oraz jako narzędzie do osiągnięcia celów ochrony na obszarach Natura 2000, rezerwatach przyrody i na pozostałych obszarach i obiektach chronionych [Olaczek 2004].

Podstawą funkcjonowania PGL Lasy Państwowe są zapisy ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach. Dokument ten określa zadania oraz podstawowe zasady funkcjonowania Lasów Państwowych. Szczególną uwagę zwraca na prowadzenie trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej zgodnie z zasadami: powszechnej ochrony lasów, trwałości utrzymania lasów, ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów oraz powiększania zasobów [Strategia Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe na lata 2014-2030].

Ponad 65% gatunków flory i fauny występujących w Polsce to gatunki leśne lub związane z lasem. Znaczna większość form ochrony przyrody (z wyjątkiem parków narodowych) znajduje się na gruntach zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe. Stąd też, we współczesnym wielofunkcyjnym leśnictwie ochrona przyrody i kształtowanie środowiska naturalnego są jego integralną częścią, a formę i zakres określają ustawowe akty prawne, oraz wytyczne i przepisy branżowe.

Główne cele w tym względzie to:

- zabezpieczanie obszarów, obiektów i gruntów objętych różnymi formami ochrony przyrody, będących w zarządzie Lasów Państwowych;
- zachowanie w dobrym stanie siedlisk i gatunków objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000, na terenie Lasów Państwowych;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej w oparciu o ideę trwałego i zrównoważonego rozwoju, z zachowaniem różnorodności biologicznej;
- dbałość o pozaprodukcyjne funkcje lasów;
- propagowanie idei ochrony lasu oraz roli lasów i leśnictwa, poprzez edukację ekologiczną społeczeństwa.

Zarządzenie nr 28 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie z dnia 02 grudnia 2014 r. z uwzględnieniem zmian wynikających z zarządzenia nr 14 Dyrektora RDLP w Krośnie z dnia 28 grudnia 2016 r. wprowadza do stosowania „Wytyczne w sprawie sposobów uwzględniania wymogów ochrony przyrody podczas realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej na terenie RDLP w Krośnie”. Celem opracowanych wytycznych jest:

- wdrożenie we wszystkich nadleśnictwach jasnych i precyzyjnych procedur służących uwzględnieniu wymogów ochrony przyrody podczas realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej;
- zwiększenie różnorodności biologicznej, szczególnie o organizmy związane ekologicznie z obecnością rozkładającego się drewna w ekosystemach leśnych;
- podjęcie działań zmierzających do poprawy stanu ochrony gatunków zwierząt, roślin i grzybów chronionych oraz ich siedlisk, a także siedlisk przyrodniczych, zwłaszcza priorytetowych, o których mowa w załączniku do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, jak również kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000.

Wytyczne określają sposoby modyfikacji działań z zakresu gospodarki leśnej na obszarach sieci Natura 2000. Objasniają postępowanie zapobiegające przypadkowemu niszczeniu stanowisk chronionych grzybów, roślin i zwierząt, naruszaniu ochrony strefowej, ochrony pomnikowej. Przedstawiono w nich również sposób postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa powszechnego w rezerwatach przyrody, stanowiskach chronionych grzybów, roślin, zwierząt, w strefach ochrony okresowej i całorocznej, w odniesieniu do pomników przyrody itp. W zarządzeniu zwrócono uwagę na sposób prowadzenia monitoringu wybranych form ochrony przyrody.

Całokształt postępowania dotyczącego obszarów Natura 2000 określa Zarządzenie nr 29 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 14 czerwca 2016 r. w sprawie (1) oceny procesu stanowienia obszarów Natura 2000 obejmujących grunty w zarządzie Lasów Państwowych oraz oceny planów zadań ochronnych dla tych obszarów, (2) sporządzania planów urządzenia lasu pełniących również funkcje planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 oraz (3) ustalenia systemu okresowej powszechnej inwentaryzacji gatunków roślin, zwierząt i innych organizmów oraz parametryzacji wybranych cech biotopów mających znaczenie w ekosystemach leśnych. W zarządzeniu tym zawarto szereg praktycznych informacji m. in. na temat ustalania przedmiotów ochrony w ramach danego obszaru Natura 2000 gdzie § 42 ust. 2 mówi, że *„ustalenie ostatecznej listy siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i organizmów zwierzęcych, nie wyłączając awifauny, które wraz z ich siedliskami powinny być przedmiotem ochrony w ramach danego obszaru Natura 2000, powinno następować z uwzględnieniem danych zawartych w programie ochrony przyrody, stanowiącym część składową eksplorującego lub aneksowanego planu urządzenia lasu danego nadleśnictwa”*. Ponadto zgodnie z § 49 plan urządzenia lasu powinien stanowić substytut planu zadań ochronnych.

1.2. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA POLITYKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO REGIONU DOTYCZĄCE OCHRONY PRZYRODY Z UWZGLĘDNIENIEM REGIONALNYCH STRATEGII ROZWOJU ORAZ REGIONALNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

„Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2017-2019 z perspektywą do 2023 roku” przyjęty Uchwałą Nr XLIV/781/17 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 listopada 2017 roku.

W dokumencie tym, w punkcie: Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów – priorytet 6, zawarte zostały cele, które są realizowane w *Planie urzędzenia lasu dla Nadleśnictwa Rymanów*:

- zachowanie i przywracanie właściwego stanu siedlisk i gatunków, w szczególności gatunków zagrożonych;
- budowa świadomości ekologicznej społeczeństwa i wzmocnienie publicznych funkcji lasów;
- rozwój zielonej infrastruktury jako nośnika usług ekosystemowych;
- prowadzenie trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- ochrona lasów przed katastrofami (pożary, szkodniki);
- zwiększanie zasobów hydrologicznych w lasach.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko (Załącznik nr 1 i 2 do uchwały). Przyjęty uchwałą Nr 372/7795/17 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 28 listopada 2017 roku.

Jedną z osi priorytetowych przyjętych w tym dokumencie jest „Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego”, której celem jest ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę.

W **Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego** (zał. nr 1 do Uchwały Nr XXXVII/697/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 26 sierpnia 2013 r.) jednym z celów strategicznych jest racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów województwa z poszanowaniem środowiska naturalnego, w tym osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności.

W **Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego** z 2002 roku (załącznik nr 1 do uchwały Nr XL VIII/522/02 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 30 sierpnia 2002 r.) ustalono w zakresie gospodarki leśnej i zalesień konieczność przebudowy drzewostanów w kierunku ich zgodności z siedliskiem.

Zasady zagospodarowania na terenie lasów i gruntów leśnych:

- 1) na terenie lasów i gruntów leśnych obowiązują zasady zagospodarowania określone w przepisach szczególnych (w szczególności ustawy o lasach i ochronie przyrody) oraz w planach urządzenia lasów i programach ochrony przyrody nadleśnictw;
- 2) dopuszcza się lokalizacje inwestycji związanych z gospodarką leśną oraz tras przebiegu infrastruktury technicznej (w szczególności uznanej za cel publiczny) w przypadkach braku innych rozwiązań omijających kompleksy leśne, pod warunkiem zachowania obszarów skupisk roślinności o szczególnych wartościach przyrodniczych, krajobrazowych i ekologicznych, występowania skupisk gatunków chronionych, korytarzy ekologicznych, ostoi zwierząt, zgodnie z przepisami szczególnymi;
- 3) działania w zakresie hodowli lasu powinny być prowadzone z zachowaniem różnorodności biologicznej, w szczególności należy właściwie kształtować strefy ekotonowe w celu przywrócenia walorów krajobrazowych ekosystemów leśnych;
- 4) należy właściwie kształtować bilans wodny w lasach poprzez zachowanie istniejących lub odtworzenie cieków i zbiorników wodnych oraz ich ochronę;
- 5) należy tworzyć warunki do powoływania Leśnych Kompleksów Promocyjnych oraz certyfikacji lasów jako narzędzi wzorcowej zrównoważonej gospodarki leśnej w zróżnicowanych warunkach środowiska w województwie.

Teren działania Nadleśnictwa Rymanów obejmuje dwa powiaty - krośnieński i sanocki. Posiadają one opracowane Strategie rozwoju oraz Programy ochrony środowiska. Dokumenty te w swych celach strategicznych nie dotyczą bezpośrednio gruntów Nadleśnictwa Rymanów, jedynie ogólne założenia tych opracowań odnoszą się do zrównoważonego rozwoju lasów w ramach wieloletnich planów urządzenia lasu.

Nadleśnictwo prowadzi swoją działalność w granicach administracyjnych Miasta Rymanów oraz gminy: Rymanów, Jaśliska, Besko, Bukowsko, Komańcza i Zarszyn. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego posiada miasto Rymanów Zdrój, gmina Jaśliska oraz niewielka część gminy Besko. Nie mniej jednak wszystkie wyżej wymienione gminy posiadają studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Treść tych dokumentów planistycznych nie narzuca specyficznych sposobów planowania i zagospodarowania lasów.

W Studium dla gminy Zarszyn znajduje się zapis o propozycji objęcia ochroną przełomowy odcinek rzeki Wisłok (o pow. 330,54 ha) położony na terenie gminy Rymanów i Zarszyn i utworzenia rezerwatu „Dolina Wisłoka”. Na obszarze gminy obejmował on będzie odcinek rzeki pomiędzy miejscowością Puławy, a zbiornikiem wodnym w Sieniawie. Studium dla gminy Besko zawiera zapis „w strefie obejmującej zasoby środowiska przyrodniczego preferuje się: kształtowanie ciągów ekologicznych w dolinach rzek i potoków poprzez tworzenie skupisk zieleni wysokiej i niskiej; - utrzymanie składów gatunkowych drzewostanów zbliżonych do naturalnych, charakterystycznych dla danego regionu; - zalesianie terenów stromych zbocz górskich”. Natomiast Studium gminy Rymanów w rozdz. IX

przyczyna „Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych oraz stref uzdrowiskowych na podstawie przepisów odrębnych: na podstawie przepisów ustawy z dnia 28 września 1991 r, o lasach – ze względu na położenie w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców lasy na terenie gminy Rymanów uznaje się za szczególnie chronione”. W Prognozie oddziaływania na środowiska MPZP Rymanów Zdrój zapisano „W zakresie gospodarki leśnej na terenie gminy Rymanów projektuje się: zespół przyrodniczo – krajobrazowy (ciche uroczysko z ostoją zwierząt chronionych) w Puławach, w m. Zawoje, Króliku Wołoskim i Wisłoczku; użytki ekologiczne w Desznie, Króliku Polskim, Posadzie Górnej, Puławach, Wisłoczku, Wołtuszej, Wólce, Tarnawce i Zawojach; tereny rekreacyjno – dydaktyczne w Wołtuszej”. A także proponowane jest ustalenie rezerwatu przyrody: „Dolina Wisłoka” - (krajobrazowy, o pow. 330,54 ha). Ponadto w Planie Rozwoju Uzdrowiska Rymanów Zdrój na lata 2017-2020 (Załącznik do Uchwały Nr XXXVIII/363/17 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 1 czerwca 2017r.) zapisano projekt inwestycyjny: Wyznaczenie i urządzenie ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej „Doliną Czarnego Potoku”. Podmiotem realizującym jest GOK Rymanów, Nadleśnictwo Rymanów oraz Uzdrowisko Rymanów SA. Trasa będzie przebiegać wzdłuż Czarnego Potoku do Krokusowej Polany w Rymanowie Zdroju.

Projekt Planu urządzenia lasu jest zgodny ze strategią przestrzennego zagospodarowania regionu, wyrażoną w planach zagospodarowania przestrzennego oraz w regionalnych programach ochrony środowiska.

2. CELE PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY

Program ochrony przyrody w nadleśnictwie jest wykonywany w celu:

- a) poprawy warunków ochrony i w miarę możliwości wzbogacania zasobów przyrodniczych ekosystemów leśnych, a w szczególności zachowania różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach organizacji – genowym, gatunkowym, populacyjnym, ekosystemowym i krajobrazowym;
- b) zinwentaryzowania i zobrazowania warunków przyrodniczych oraz zagrożeń przyrody nadleśnictwa (głównie ekosystemów leśnych) na tle regionu i kraju;
- c) ustalenia hierarchii grup funkcji poszczególnych kompleksów leśnych (całych lub części);
- d) wskazania kolejnych obiektów przyrodniczych do objęcia szczególnymi formami ochrony i wstępnego określenia przedmiotów oraz celów i metod ochrony;
- e) doskonalenia gospodarki leśnej i sprawowania ochrony przyrody;
- f) preferowania technologii prac leśnych przyjaznych środowisku przyrodniczemu;
- g) uświadomienia wszystkim grupom społeczeństwa obecnych i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego;
- h) umożliwienie w przyszłości wykonywania szeregu analiz porównawczych dotyczących zmian stanu lasu i środowiska przyrodniczego;
- i) ochrony zabytków kultury materialnej w lasach;
- j) opracowania propozycji do planów zagospodarowania przestrzennego.

3. ZAKRES I ORGANIZACJA PRAC

Program niniejszy stanowi aktualizację Programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie Rymanów wykonanego w 2009 r. jako część planu urządzenia lasu Nadleśnictwa na lata 2009-2018.

Został wykonany w oparciu o:

- „Instrukcję sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie”, zatwierdzoną do użytku służbowego 28.05.1996 r.;
- § 110-112 (pkt 3. rozdz. IV) części I Instrukcji urządzania lasu zatwierdzoną do użytku służbowego zarządzeniem nr 55 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r. [CILP Warszawa 2012 r.],
- obowiązujące uregulowania prawne w zakresie ochrony przyrody.
- obowiązujące wytyczne w LP dotyczące zakresu ochrony przyrody,
- postanowienia Komisji Założeń Planu dla Nadleśnictwa Rymanów zwołanej w dniu 20 września 2016 r.,
- ustalenia Narady Techniczno-Gospodarczej dla Nadleśnictwa Rymanów w dniu 29.10.2018 r.

Program wykonano w formie szczegółowej dla lasów i gruntów nieleśnych pozostających w zarządzie Nadleśnictwa Rymanów oraz w formie uproszczonej dla obszaru w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. Program opracowano na podstawie danych zebranych w trakcie prac terenowych, dostępnych waloryzacji przyrodniczych oraz w oparciu o dostępne publikacje i opracowania z zakresu ochrony przyrody i środowiska dotyczące tego terenu.

Weryfikacja i aktualizacja Programu ochrony przyrody polegała na:

- uzupełnieniu programu o inne prawne formy ochrony przyrody, dotychczas nie ujęte w opracowaniu oraz o nowe zadania wynikające z aktów je ustanawiających;
- uzupełnieniu programu o nowo rozpoznane obiekty przewidziane do objęcia jedną z ustawowych form ochrony przyrody, dla których jest skompletowana wymagana dokumentacja, z ewentualnym podaniem ich lokalizacji, powierzchni oraz przedmiotów, celów i zasad ochrony;
- uzupełnieniu programu o nowo rozpoznane obiekty zasługujące na szczególną ochronę, z określeniem ich lokalizacji, powierzchni, walorów przyrodniczych i pożądanej formy ochrony;
- uzupełnieniu programu o nowo rozpoznane walory przyrodnicze w odniesieniu do pozostałych lasów i gruntów nadleśnictwa, zasługujących na ochronę metodami gospodarki leśnej, ze szczególnym uwzględnieniem stopni ich naturalności, różnorodności biologicznej i bogactwa genetycznego;

- uzupełnieniu programu o nowo rozpoznane obiekty o walorach historycznych, kulturowych, edukacyjnych, krajobrazowych, turystycznych i wypoczynkowych;
- uzupełnieniu programu o nowo rozpoznane obiekty stanowiące źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego, z podaniem rodzajów powodowanych przez nie zanieczyszczeń oraz ewentualnych środków zaradczych;
- uzupełnieniu programu o występujące na terenie Nadleśnictwa nowo rozpoznane obiekty stanowiące zagrożenia dla ludzi i zwierząt, z podaniem likalizacji ich występowania oraz metod zwalczania;
- uzupełnieniu programu o nowe zadania wynikające z planów zadań ochronnych oraz o nowe wskazania dotyczące ochrony przyrody w lasach Nadleśnictwa, a także o nowe potrzeby z zakresu ochrony przyrody w lasach innych form własności;
- uzupełnienie programu o wyniki inwentaryzacji wskaźnikowej przeprowadzonej zgodnie z Zarządzeniem DGLP nr 29/2016.

Zakres i sposób weryfikacji i aktualizacji programu ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Rymanów ustalono na Komisji Założeń Planu.

4. AKTUALIZACJA PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY

4.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA

4.1.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE

Nadleśnictwo Rymanów usytuowane jest w południowej części województwa podkarpackiego, na terenie powiatów:

- krośnieńskiego, na terenie którego obejmuje: miasto Rymanów Zdrój oraz gminy: Rymanów, Jaśliska;
- sanockiego, na terenie którego obejmuje gminy: Besko, Bukowsko, Komańcza, Zarszyn.

Administracyjnie Nadleśnictwo podlega Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie.

Obejmuje powierzchnię 20709,75 ha, podzielone jest na dwa obręby leśne: Jaśliska i Rymanów, które łącznie obejmują 17 leśnictw (tabela poniżej).

Tab. 2. Podział organizacyjny na obręby i leśnictwa wraz z powierzchnią wg stanu na 1.01.2019 r.

Nr leśnictwa	Obręb Jaśliska	Pow. [ha]	Nr leśnictwa	Obręb Rymanów	Pow. [ha]
01	Bieszczady	1317,82	12	Klimkówka	1346,96
02	Bukowica	1068,35	13	Pastwiska	1466,73
03	Darów	1626,11	14	Posada Zarszyńska	786,12
04	Lipowiec	1408,96	15	Puławy	1650,44
05	Moszczaniec	1788,88	16	Rymanów Zdrój	1279,97
06	Rudawka	992,67	17	Wola Sękowa	1166,08
07	Szachty	1298,15			
08	Szklary	1372,15			
09	Szkołkarskie	9,12			
10	Wisłok	968,46			
11	Wola Niżna	1162,78			
Razem obr. Jaśliska		13013,45	Razem obr. Rymanów		7696,30

Siedziba Nadleśnictwa znajduje się w Rymanowie - ul. Dworska 38, oddz. 83-a, leśnictwo Rymanów Zdrój.

Nadleśnictwo sąsiaduje:

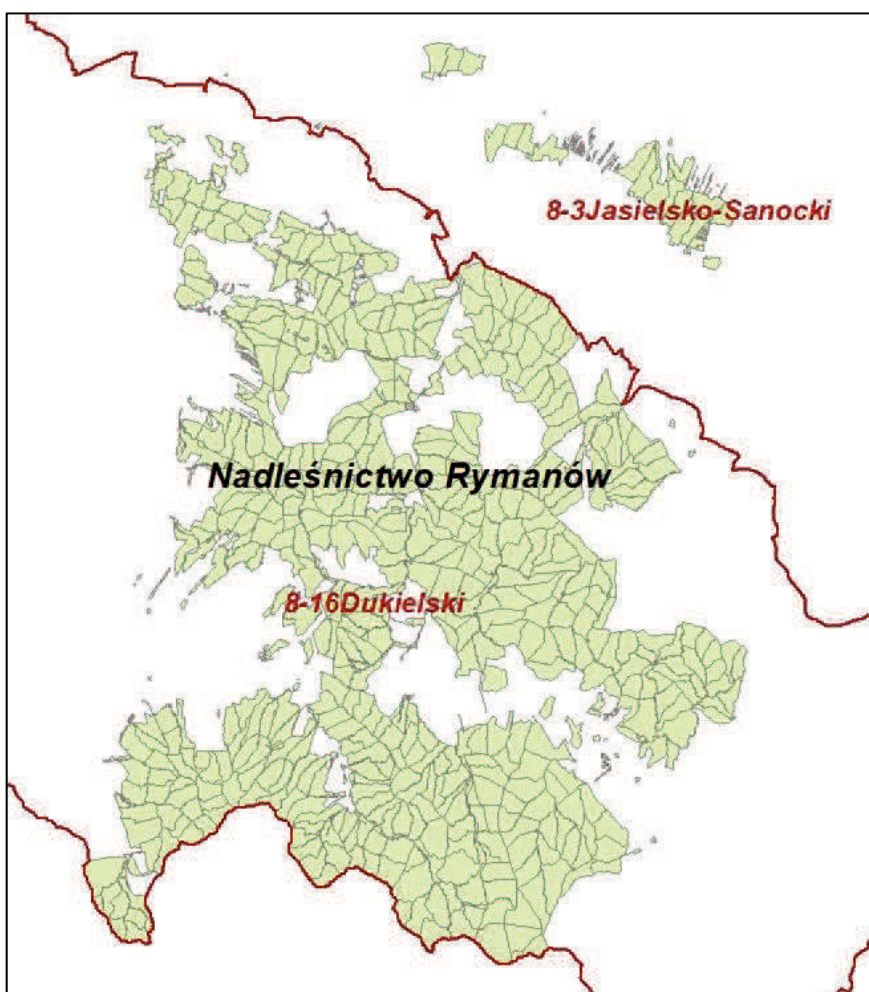
- od północy z Nadleśnictwem Brzozów,
- od wschody z Nadleśnictwem Lesko,
- od południowego wschodu z Nadleśnictwem Komańcza,
- od południa granicę zasięgu terytorialnego stanowi granica państwa ze Słowacją,
- od zachodu z Nadleśnictwem Dukla.

4.1.2. USYTUOWANIE GEOGRAFICZNO-PRZYRODNICZE

Uwzględniając „Regionalizację przyrodniczo-leśną Polski 2010” [Zielony, Kliczkowska 2012], lasy omawianego Nadleśnictwa położone są w:

Krainie Karpackiej	- 8,
Mezoregion Jasielsko-Sanocki	- 8-3 (3,8%),
Mezoregion Dukielski	- 8-16 (96,2%).

Zdecydowana większość powierzchni (96,2%) Nadleśnictwa leży w mezoregionie Dukielskim.

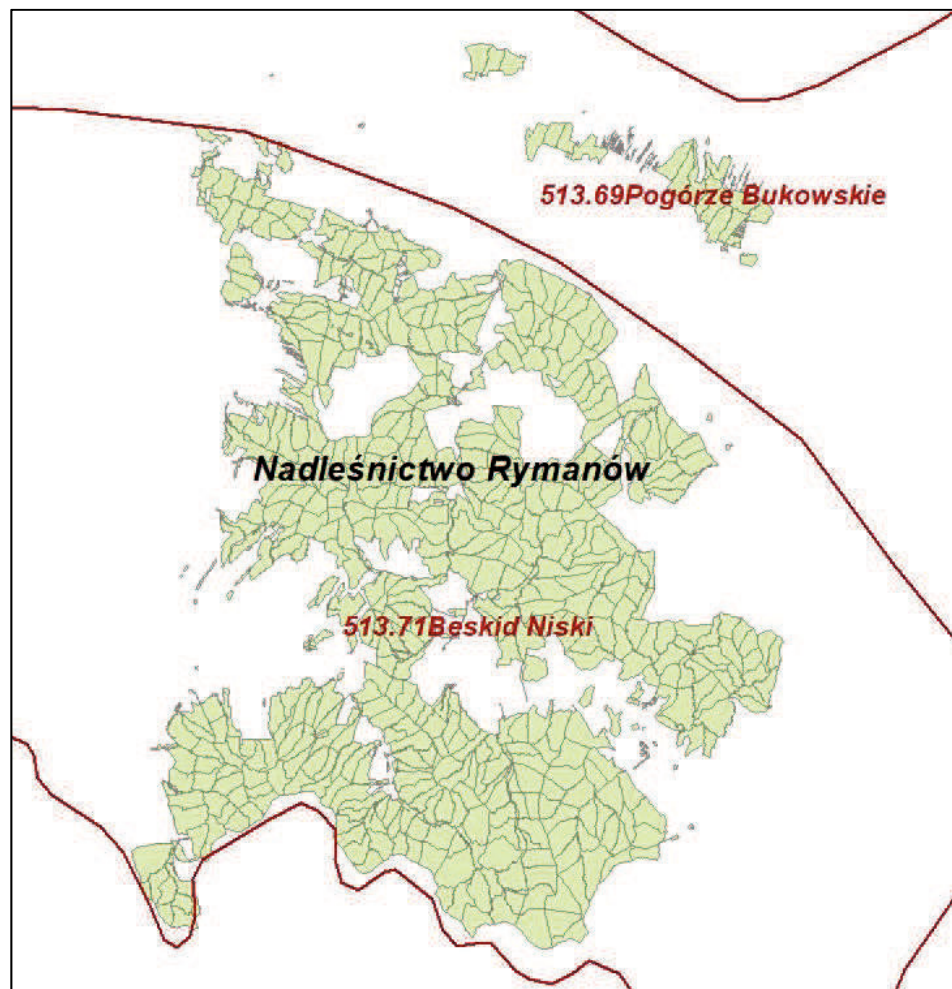

Ryc. 1. Położenie Nadleśnictwa Rymanów na tle regionalizacji przyrodniczo-leśnej

Położenie fizyczno-geograficzne

Grunty Nadleśnictwa (wg Kondrackiego: Geografia regionalna Polski, PWN 2011, z oznaczeniem dziesiętnym) leżą w wymienionych poniżej jednostkach podziału fizyczno-geograficznego:

<i>Megaregion</i> -	Karpaty	- 5
<i>Prowincja</i> -	Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem	- 51
<i>Podprowincja</i> -	Zewnętrzne Karpaty Zachodnie	- 513
<i>Makroregion</i> -	Pogórze Środkowobeskidzkie	- 513.6
<i>Mezoregion</i> -	Pogórze Bukowskie	- 513.69
<i>Makroregion</i> -	Beskidy Środkowe i Wschodnie	- 513.7
<i>Mezoregion</i> -	Beskid Niski	- 513.71

Ryc. 2 Położenie Nadleśnictwa Rymanów na tle podziału fizyczno-geograficznego [Kondracki 2011]

4.1.3. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa o pow. 466,87 km² lesistość wynosi 51,9%. Jest znacznie wyższa od lesistości województwa podkarpackiego (38,1%) i kraju - 29,4%.

Strukturę użytkowania ziemi dla gruntów Nadleśnictwa Rymanów według obrębów (na podstawie tabeli I planu urządzenia lasu), zestawiono w poniższej tabeli.

Tab. 3. Zestawienie powierzchni gruntów Nadleśnictwa Rymanów wg kategorii użytkowania

Lp.	Wyszczególnienie	obręb leśny Jaślicka [ha]	obręb leśny Rymanów [ha]	Nadleśnictwo Rymanów [ha]	%
1.	Lasy	12538,44	7639,18	20177,62	97,43
1.1.	Grunty leśne zalesione	11815,77	7523,64	19339,41	93,38
1.2.	Grunty leśne niezalesione	595,09	56,62	651,71	3,15
1.3.	Grunty związane z gospodarką leśną	127,58	58,92	186,50	0,90
2.	Grunty zadrzewione i zakrzewione	68,26	0,25	68,51	0,33
3.	Użytki rolne	321,02	50,34	371,36	1,79
4.	Grunty pod wodami	10,81	2,69	13,50	0,07
5.	Użytki ekologiczne	52,80	-	52,80	0,26
6.	Tereny różne	-	-	-	-
7.	Grunty zabudowane i zurbanizowane	9,04	3,78	12,82	0,06
8.	Nieużytki	13,08	0,06	13,14	0,06
Razem (2-8) Grunty nie zaliczone do lasów w tym: grunty przeznaczone do zalesienia		475,01	52,14	532,13	2,57
OGÓLEM (1-8)		13013,45	7696,30	20709,75	100

4.1.4. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA KOMPLEKSÓW LEŚNYCH

Lasy Nadleśnictwa Rymanów tworzy 76 kompleksów leśnych. Graniczą one na ogół z gruntami rolnymi oraz na niewielkiej długości z lasami własności indywidualnej. Podział powierzchniowy oparty jest głównie na drogach, potokach, grzbietach oraz częściowo na istniejących liniach sztucznych.

Tab. 4. Podział na kompleksy leśne

Wielkość kompleksu	Obręb				Nadleśnictwo	
	Jaślicka		Rymanów		ilość	powierzchnia [ha]
	ilość	powierzchnia [ha]	ilość	powierzchnia [ha]		
1	2	3	4	5	6	7
do 1,00 ha	13	4,96	26	6,21	39	11,17
1,01 – 5,00 ha	10	22,78	8	14,14	18	36,92
5,01 – 20,00 ha	5	69,43	2	29,46	7	98,89
20,01 – 100,00 ha	3	121,86	2	54,74	5	176,60
100,01 – 200,00 ha	0	0	3	424,72	3	424,72
200,01 – 500,00 ha	0	0	2	978,31	2	978,31
500,01 – 2000,00 ha	0	0	0	0	0	0
Powyżej 2000 ha	1	12794,42	1	6188,72	2	18983,14
Razem	32	13013,45	44	7696,30	76	20709,75

4.1.5. HISTORIA LASÓW I GOSPODARKI LEŚNEJ

Lasy obecnego Nadleśnictwa Rymanów stanowiły w okresie międzywojennym dużą i średnią własność prywatną upaństwowione dekretem PKWN z 12.XII.1944 r. weszły w skład utworzonych po II wojnie światowej Nadleśnictw Rymanów i Komańcza, podległych do roku 1946 Dyrekcji Lasów Państwowych w Rzeszowie, a następnie w Tarnowie. Dalsze zmiany podziału administracyjnego zarządzenia Ministra Leśnictwa z 1946 r. Z byłego Nadleśnictwa Rymanów utworzono Nadleśnictwo Rymanów i Nadleśnictwo Jaśliska, a z części byłego Nadleśnictwa Komańcza powstało Nadleśnictwo Wisłok Wielki.

Lasy drobnych właścicieli przesiedlonych na Ziemię Zachodnie i do ZSRR zostały przejęte na własność Państwa na mocy Ustawy z dnia 5.IX.1947 r. Lasy te zostały przekazane ALP jako mienie opuszczone.

Nadleśnictwo Rymanów i Jaśliska podlegały Rejonowi Lasów Państwowych w Rymanowie, a Nadleśnictwo Wisłok Wielki Rejonowi LP w Sanoku. Rejony te podlegały Rzeszowskiemu Okręgowi Lasów Państwowych w Przemyślu. W roku 1954 Nadleśnictwo Rymanów otrzymało nazwę Nadleśnictwa Wołtuszcza, od miejscowości gdzie mieściła się jego siedziba, w 1964 r. ponownie wrócono do nazwy Nadleśnictwo Rymanów.

Po likwidacji rejonów Lasów Państwowych w 1958 r. Nadleśnictwa Wołtuszcza, Jaśliska i Wisłok Wielki zostały przedsiębiorstwami na pełnym wewnętrznym rozrachunku gospodarczym. W 1971 r. następuje likwidacja Nadleśnictwa Wisłok Wielki, a część jego terenów włączono do Nadleśnictwa Jaśliska. Po reorganizacji nadleśnictw w 1972 r. utworzono Nadleśnictwo Rymanów, z obrębami Jaśliska i Rymanów. W 1975 r., po zlikwidowaniu OZLP w Przemyślu, Nadleśnictwo weszło w skład OZLP w Krakowie. Od 1978 r. Nadleśnictwo Rymanów podlegało OZLP Krosno, a od 1992 r. Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie.

W następstwie reorganizacji w 2005 r., do Nadleśnictwa Rymanów przyjęto (od 01.01.2005 r.) z Nadleśnictwa Dukła obręb Tylawa. W dniu 01.01.2008 r. obręb Tylawa z powrotem został przekazany do Nadleśnictwa Dukła.

Pierwsze powojenne plany urządzenia lasu dla omawianych terenów sporządzone były na okresy:

- obręb Jaśliska - od 1.I.1952 r. do 31.XII.1961 r.,
- obręb Jaśliska cz. Wisłoka Wielkiego - od 1.I. 1953 r. do 31.XII.1962 r.,
- obręb Rymanów - od 1.I.1952 r. do 31.XII.1961 r.

W planach tych podkreślano duże zniszczenia drzewostanów i brak pielęgnacji w czasie okupacji i w pierwszych latach po wojnie. Celem produkcji jako zakładały prowizoryczne plany urządzenia lasu były drzewostany bukowo-jodłowe z typami siedliskowymi lasu - las górski, las świeży i las regla dolnego. Użytkowanie rębne i przedrębne wykonywano na podstawie prowizorycznych planów urządzeniowych do roku 1955, a od roku 1956 na podstawie planów 5-cio letnich. Stosowano rębnie II-gie - gniazdowo-przerębne i smugowo-przerębne.

Plany definitywnego urządzenia lasu sporządzane były na okres:

- obręb: Jaśliska - od 1.X.1964 r. do 30.IX.1974 r.,
- obręb: Jaśliska cz. Wisłoka Wielkiego - od 1.X.1961 r. do 30.IX.1971 r.,
- obręb: Rymanów - od 1.X.1963 r. do 30.IX.1973 r.

W planach tych przyjęto następujący podział gospodarczy:

- obręb Jaśliska podzielono na:
  - lasy grupy I, glebochronne, gdzie wyłączono gospodarstwo lasów glebochronnych i gospodarstwo przedplonowe olszy szarej,
  - lasy grupy II gospodarcze, w których wydzielono gospodarstwo lasów gospodarczych i gospodarstwo przedplonowe olszy szarej;
- obręb Jaśliska (część Wisłoka Wielkiego) zaliczono do grupy II lasów gospodarczych, gdzie wyodrębniono gospodarstwo przerębowo-zrębowe i gospodarstwo przedplonowe olszy szarej i sosny;
- obręb Rymanów podzielony został na:
  - lasy grupy I, z jednym gospodarstwem, w skład którego wchodziły lasy glebochronne, wodochronne i uzdrowiskowo-klimatyczne,
  - lasy grupy II z gospodarstwem lasów gospodarczych.

W planach definitywnego urzędzenia lasu stosowano następujące sposoby użytkowania rębego:

- obręb Jaśliska rębnia IIb z nawrotem cięć 7-8 lat, Nielimitowana powierzchniowo;
- obręb Jaśliska (cz. Wisłoka Wielkiego) - rębnia IIb, limitowana powierzchniowo, z nawrotem cięć 5-7 lat i 15-20 letnim okresem odnowienia;
- obręb Rymanów w lasach I i II grupy rębnia częściowo-smugowa IIa lub częściowa typowa IIb limitowana powierzchniowo, z wyjątkiem klas odnowienia.

Nawrót cięć wynosił w grupie II 5-6 lat, a w grupie I minimum 7 lat. Okres odnowienia 15-25 lat.

Rewizyjny plan urzędzenia lasu dla Nadleśnictwa Rymanów sporządzony został na okres od 1.X.1973 r. do 30.IX.1983 r. W ramach obrębów leśnych wyodrębniono następujące grupy lasu i gospodarstwa:

a) obręb Jaśliska:

▪ lasy grupy I -	397,48 ha w tym:
gospodarstwo lasów glebochronnych	397,48 ha,
▪ lasy grupy II -	9442,88 ha w tym:
gospodarstwo lasów gospodarczych	9442,88 ha.

b) obręb Rymanów:

▪ lasy grupy I -	1496,52 ha w tym:
gospodarstwo lasów glebochronnych -	104,13 ha,
gospodarstwo lasów uzdrowiskowo-klimatycznych -	1392,39 ha.
▪ lasy grupy II -	5807,10 ha w tym:
gospodarstwo lasów gospodarczych -	5807,10 ha.

W lasach wyróżniono 2 typy siedliskowe lasu - Lśw wyż. i LG. Na siedlisku Lśw wyż. przyjęto typ gospodarczy drzewostanu Md-Db-Bk-Jd (Jd - 40%, Bk - 20%, Db - 20%, Md - 10% i inne 10%). Na siedlisku LG przyjęty był typ gospodarczy Md-Bk-Jd (Jd - 40%, Bk - 30%, Md - 20% i inne 10%).

W planie rewizyjnym projektowano głównie rębnię IIb - Nielimitowaną powierzchniowo, z okresem odnowienia 15 - 20 lat w lasach grupy II i 25 - 30 lat w lasach grupy I. Orientacyjny nawrót cięć wynosił 5 - 6 lat w lasach grupy II i 7 - 8 lat w lasach grupy I. Rębnię IIIb - Nielimitowaną powierzchniowo projektowano sporadycznie w obrębie Rymanów na siedlisku lasu świeżego wyżynnego.

W II rewizji planu u.l. (na lata 1988-1998), całość lasów zaliczono do ochronnych, w tym:

- lasy glebochronne - 333,76 ha tj. 1,90%,
- lasy wodochronne - 14897,63 ha tj. 82,5%,
- lasy uzdrowiskowo-klimatyczne - 1151,26 ha tj. 6,4%,
- lasy przeznaczone do masowego wypoczynku i turystyki - 1653,89 ha tj. 9,20%.

W lasach utworzono następujące gospodarstwa:

- specjalne - 2682,90 ha - 14,9%,
- zrębowo-przerębowe - 4243,49 ha - 23,5%,
- przerębowe - 11110,15 ha - 61,6%.

W użytkowaniu rębny projektowano rębnie IIIb i IIIc, jednak w realizacji przyjęto rębnie IIIId i IIe (zgodnie z Zasadami Hodowli Lasu z 1988 r.).

W 1992 roku większość powierzchni obrębu Jaśliska włączona została do Jaśliskiego Parku Krajobrazowego, a w 1998 roku prawie cała pozostała część gruntów Nadleśnictwa znalazła się w zasięgu Obszaru Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego. W latach: 1993, 1996 i 2000 na terenie Nadleśnictwa Rymanów utworzono rezerwaty przyrody: „Źródłiska Jasiołki”, „Bukowica”, „Kamień nad Jaśliskami”.

III rewizję planu u.l. wykonano na okres od 01.01.1999 do 31.12.2008 r. Ogólna powierzchnia Nadleśnictwa wyniosła 20610,45 ha, z czego około 18263 ha stanowiły lasy uznane za ochronne Decyzją nr 69 Ministra Środowiska z dnia 15.12.1999 r. W roku 2007 większość terenu Nadleśnictwa znalazła się w granicach Obszaru Specjalnej Ochrony ptaków PLB180003 Beskid Niski.

Plan urządzenia lasu IV rewizji opracowany dla Nadleśnictwa Rymanów opacowany został na okres 1.01.2009 r. do 31.12.2018 r. Szczegółowe dane znajdują się w tomie *Ogólny opis lasów Nadleśnictwa Rymanów w rozdziale 2 „Wyniki analizy gospodarki leśnej za okres obowiązywania dotychczasowego planu urządzenia lasu”*. W 2008 roku część terenu Nadleśnictwa objęły Obszary mające znaczenie dla wspólnoty PLH180014 Ostoja Jaśliska oraz PLH180016 Rymanów, a następnie w 2011 roku PLH180028 Patria nad Odrzechową i PLH180039 Las Hrabieński.

4.1.6. UZDROWISKO RYMANÓW ZDRÓJ

Odkrycie źródeł mineralnych 16 sierpnia 1876 r. dało początek dziejom Rymanowa Zdroju. Powstało ono na obszarze położonym wśród stoków Karpat, opadającym w kierunku północnym – ku Dołom Jasielsko-Sanockim i pokrytym lasami. Malowniczość otoczenia powiększają góry i płynąca środkiem jaru rzeka Morwawa (występuje również pod nazwą Tabor) i wpadający do niej Czarny Potok, który wyznacza teren zdrojowej kotliny.

Odkrycie źródeł mineralnych było dość przypadkowe, chociaż wcześniej gospodarze, którzy wypasali bydło na pastwiskach przy rzece Tabor, stwierdzili, że chętniej piło ono wodę w brudnych przyrzecznych bajorkach, niż w samej czystej rzece. Ówczesny właściciel Rymanowa – Stanisław hr. Potocki postanowił wykorzystać źródła mineralne, zapewne mając na uwadze dodatkowe dochody, jakie

przynosił sąsiadom – Załuskim, zdrój w Iwoniczu. Pierwsza właściwa analiza chemiczna wód źródłanych została wykonana w 1877 r.

W roku 1878 prof. dr Wesselsky w Wiedniu dokonał kolejnego rozbioru chemicznego rymanowskich źródeł i w efekcie tego badania Sanocka Sekcja Towarzystwa Lekarzy Galicyjskich wydała o nich pozytywną opinię, co przyspieszyło oficjalne otwarcie uzdrowiska. Po dokonaniu badania chemicznego składu wód, podzielono pierwotne źródło na trzy zdroje, które nazwano imionami: „Tytus”, „Klaudia” i „Celestyna”. Pociągnęło to za sobą otwarcie pierwszych drewnianych łazienek, jak również stopniową rozbudowę Zakładu Kąpielowego.

Rok 1880, a właściwie 1881, jest pierwszym rokiem funkcjonowania uzdrowiska. W tym czasie Potocki wybudował „Zielony Domek”, jako karczmę-zajazd oraz willę dla gości, urządził pijalnię, wytyczył ścieżki leśne i park w dolinie Taboru. Willa dla gości – „Pod Kościuszką”, mieściła również na parterze zarząd, restaurację, posterunek żandarmerii i pocztę. Powstała także w tym czasie willa „Opatrzność”, która w 1906 r. przeszła na własność zakładu zdrojowego

Wyróżnieniem dla nowego Zdroju stał się srebrny medal dla wód rymanowskich, przyznany im na „Wystawie Lekarsko-Przyrodniczej” w Krakowie w 1881 r.

Na wzrost popularności Rymanowa wpłynął fakt, że w maju 1889 r. odwiedził uzdrowisko arcyksiążę Albrecht Habsburg. W latach 1884-1889 w Rymanowie Zdroju przebywało 3359 kuracjuszy.

W obecnej chwili wykorzystuje się wodę ze źródeł „Tytus”, „Klaudia”, „Celestyna” oraz z otworów: „Rymanów Zdrój – I” i „Rymanów Zdrój II” oraz kilka innych odwiertów.

Są to wody chlorkowo-wodorowęglanowo-sodowe, jodkowe, bromkowe i bromkowe z niewielką zawartością strontu, a także wolnego dwutlenku węgla. Wody te wydobywane ze złóż oligoceńsko-miocenów, zalegających na głębokości 250 m, wykorzystuje się w lecznictwie uzdrowiskowym w profilaktyce i terapii dzieci i dorosłych ze schorzeniami górnych dróg oddechowych, szczególnie astmy oskrzelowej, w chorobach nerek i dróg moczowych. Skuteczność leczniczych wód mineralnych akceptowana jest także w leczeniu chorób reumatycznych.

Ponadto, na stoku Góry Zamkowej znajdują się ujęcia wód nisko zmineralizowanych: Marysieńka, Jan, Ignacy, Staś, w dolinie Czarnego Potoku: Anna, Naftusia i Krokusowe oraz Mieczysław i Danuta w Desznie.

Fot. 1. Obiekt turystyczny na terenie Parku Zdrojowego

Na obszarze uzdrowiska Rymanów Zdrój wydzielono trzy rodzaje stref ochronnych, oznaczone literami „A”, „B” i „C”, które swoim zasięgiem obejmują grunty leśnictwa: Rymanów Zdrój (strefa A,B,C), Klimkówka (strefa B i C), Pastwiska i Puławy (strefa C).

Strefy te zostały utworzone zgodnie ze Statutem dla Uzdrawiska Rymanów Zdrój, na obszarze których obowiązują przepisy prawne ustalające nakazy i zakazy służące właściwemu kształtowaniu warunków środowiskowych. Statut Uzdrawiska Rymanów Zdrój ustalony został Uchwałą Nr XXIV/274/12 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 22 czerwca 2012 r.

W myśl ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych:

Strefa „A” obejmuje obszar, na którym są zlokalizowane lub planowane zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, a także inne obiekty służące lecznictwu uzdrowiskowemu lub obsłudze pacjenta lub turysty, w szczególności: pensjonaty, restauracje lub kawiarnie, dla której procentowy udział terenów zielonych wynosi nie mniej niż 65%.

Zakaz dotyczące gospodarki leśnej na terenie Nadleśnictwa Rymanów w strefie „A” uzdrowiska to - wyrąb drzew leśnych i parkowych, z wyjątkiem cięć pielęgnacyjnych.

Zgodnie z artykułem 38 a Ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (tj. Dz.U.2017.0.1056) – w strefie A zaplanowano wyłącznie zabiegi o charakterze pielęgnacyjnym.

Strefa „B”, dla której procentowy udział terenów zielonych wynosi nie mniej niż 50%, obejmuje obszar przyległy do strefy „A” i stanowi jej otoczenie, który jest przeznaczony dla nie mających negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowiska lub obszaru ochrony uzdrowiskowej oraz nieuciążliwych w procesie leczenia obiektów usługowych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych i komunalnych, budownictwa mieszkaniowego oraz innych związanych z zaspokajaniem potrzeb osób przebywających na tym obszarze lub objęty granicami parku narodowego lub rezerwatu przyrody albo jest lasem, morzem lub jeziorem.

Zakaz dotyczące gospodarki leśnej na terenie Nadleśnictwa Rymanów w strefie „B” uzdrowiska to - wyręb drzew leśnych i parkowych, z wyjątkiem cięć pielęgnacyjnych i wyrębu określonego w *PUL*.

Strefa „C” ochrony uzdrowiskowej jest obszarem niezbędnym do zapewnienia ochrony miejscowego klimatu i krajobrazu, otacza obszary A i B ochrony uzdrowiskowej i pełni rolę otuliny obszaru Uzdrowiska Rymanów Zdrój.

W strefie „C” uzdrowiska zabrania się wyręb drzew leśnych i parkowych, z wyjątkiem cięć pielęgnacyjnych i wyrębu określonego w *PUL*.

4.2. FORMY OCHRONY PRZYRODY

Istniejące formy ochrony przyrody na gruntach i w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa przedstawia poniższa tabela.

Tab. 5. Zestawienie powierzchniowe form ochrony przyrody

Rodzaj obiektu	Na gruntach Nadleśnictwa		W granicach zasięgu terytorialnego (poza gruntami Nadleśnictwa)		Razem	
	liczba [szt.]	pow. [ha]	liczba [szt.]	pow. [ha]	liczba [szt.]	pow. [ha]
<i>Istniejące formy ochrony przyrody</i>						
Rezerwaty przyrody	3	1848,05	1	5,82	3	1853,87
Parki krajobrazowe	1	7308,44	1	2057,04	1	9365,48
Obszar chronionego krajobrazu	1	13273,12	1	14903,37	1	28176,49
Obszary siedliskowe Natura 2000	4	14314,43	6	3739,36	6	18053,79
Obszary ptasie Natura 2000	1	18965,55	1	8147,57	1	27113,12
Pomniki przyrody	16	-	63	-	79	-
Użytki ekologiczne	42	52,80	-	-	40	52,80
Chronione gatunki roślin i grzybów	69	-	-	-	69	-
Chronione zwierząt	199	-	1	-	200	-

4.2.1. REZERWATY PRZYRODY

Na terenie Nadleśnictwa Rymanów zlokalizowane są trzy rezerwaty przyrody. Poniżej zestawiono powierzchnie rezerwatów według kategorii użytkowania gruntów, a także dla każdego z nich podano: lokalizację, przeciętny wiek, przeciętną zasobność, średni przyrost masy oraz powierzchnię na gruntach nadleśnictwa.

Tab. 6. Zestawienie powierzchni rezerwatów na terenie Nadleśnictwa Rymanów wg kategorii użytkowania

Wyszczególnienie	Pow. [ha]
Lasy razem	
Grunty leśne zalesione	1439,76
Grunty leśne niezalesione	288,32
Grunty zadrzewione i zakrzewione	7,52
Grunty związane z gospodarką leśną	7,47
Grunty zabudowane	0,19
Nieużytki	8,43
Użytki rolne	96,36
RAZEM	1848,05

Tab. 7. Opis rezerwatów z uwzględnieniem lokalizacji oraz cech taksacyjnych drzewostanów

Obiekt	Lokalizacja Leśnictwo, oddz. poddz.	Średni wiek [lat]	Przeciętna zasobność [m ³ /ha]	Przeciętny przyrost [m ³ /ha]	Powierzchnia na gruntach Nadleśnictwa [ha]
Rezerwat „Bukowica”	Darów: 257a,b; 258a; 259a; 260a,b,c,d,f; 261a; 262a,b,~a.	112	456,1	6,9	293,68
Rezerwat „Kamień nad Jaśliskami”	Lipowiec: 119, 120, 121, 122, 129, 130, 131. Wola Niżna: 109, 118	94	348,4	7,5	302,32
Rezerwat „Źródlika Jasiołki”	Bieszczady: 347, 350, 362b; Moszczaniec: 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 312, 313, 314, 315, 327, 328, 329, 330, 331, 332; Rudawka: 81; 83.	69	306,2	6,5	1252,05
					1848,05

Rezerwat „Bukowica”

Podstawa prawna utworzenia: Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 12 listopada 1996 r. (M.P. z dnia 9 grudnia 1996 r., Nr 75, poz. 674).

Akt aktualizujący granicę oraz powierzchnie: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 2 listopada 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Bukowica” (Dz.U. Woj. Podk. z dnia 3 listopada 2017 r. poz. 3575).

Powierzchnia: wg obowiązującego aktu powierzchnia wynosi 294,04 ha.

Grunty w zarządzie LP wg planu urządzenia lasu - 293,68 ha (jest to powierzchnia działek ewidencyjnych wg powszechnej ewidencji gruntów i budynków).

Położenie: obręb leśny Jaśliska, leśnictwo Darów, oddziały 257a,b; 258a; 259a; 260a,b,c,d,f; 261a; 262a,b,~a.

Cel ochrony: Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie naturalnych starodrzewów bukowo-jodłowych o charakterze puszczańskim.

Rezerwat należy rodzaju - leśny (L).

Dla rezerwatu określa się typ i podtyp: 1) ze względu na dominujący przedmiot ochrony: typ - biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf), podtyp: biocenozy naturalnych i półnaturalnych (bp); 2) ze względu na główny typ ekosystemu: typ - leśny i borowy (EL), podtyp - lasów górskich i podgórskich (lgp).

Obiekt obejmuje rozległy kocioł źródłiskowy górnego odcinka potoku Darów, położony na stokach południowych w zachodniej części pasma Bukowicy. Zbocza kotła pocięte są głębokimi dolinami wciosowymi cieków wodnych. Teren rezerwatu jest trudno dostępny, odznacza się zróżnicowaną i bogatą morfologią. Przeważają tu zbiorowiska leśne, reprezentowane głównie przez żyzną buczynę karpacką *Dentario glandulosae-Fagetum*, występującą w trzech podzespołach.

Rezerwat nie posiada planu ochrony. Nie posiada również wyznaczonych zadań ochronnych.

Tab. 8. Wykaz działek, rodzaju powierzchni i adresów leśnych w danym rezerwacie

Działka/rodzaj powierzchni	Adres leśny	Powierzchnia [ha]
53		
D-STAN	04-20-1-03-260 -a -00	28,43
D-STAN	04-20-1-03-260 -b -00	3,17
D-STAN	04-20-1-03-260 -c -00	6,85
D-STAN	04-20-1-03-260 -d -00	9,48
D-STAN	04-20-1-03-260 -f -00	1,47
Suma 53		49,40
54		
D-STAN	04-20-1-03-259 -a -00	49,12
Suma 54		49,12

Działka/rodzaj powierzchni	Adres leśny	Powierzchnia [ha]
55		
D-STAN	04-20-1-03-258 -a -00	48,40
Suma 55		48,40
56		
D-STAN	04-20-1-03-257 -a -00	33,46
	04-20-1-03-257 -b -00	13,51
Suma 56		46,97
57		
D-STAN	04-20-1-03-262 -a -00	54,20
D-STAN	04-20-1-03-262 -b -00	1,45
URZ WOD	04-20-1-03-262 -~a -00	0,10
Suma 57		55,75
60		
D-STAN	04-20-1-03-261 -a -00	44,04
Suma 60		44,04
Razem		293,68

Rezerwat „Kamień nad Jaśliskami”

Podstawa prawna utworzenia: Rozporządzenie Wojewody Podkarpackiego z dnia 25 kwietnia 2000 r. (Dz. Urz. Woj. Podkarp. z dnia 12 maja 2000 r., Nr 29; poz. 255).

Akt aktualizujący granicę oraz powierzchnie: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 2 listopada 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Kamień nad Jaśliskami” (Dz.U. Woj. Podk. z dnia 3 listopada 2017 r. poz 3577).

Powierzchnia: wg obowiązującego aktu powierzchnia wynosi 302,18 ha.

Grunty w zarządzie LP wg planu urządzenia lasu - 302,32 ha (jest to powierzchnia działek ewidencyjnych wg powszechnej ewidencji gruntów i budynków).

Położenie: obręb leśny Jaśliska, leśnictwo Lipowiec 119, 120, 121, 122, 129, 130, 131; Wola Niżna 109, 118.

Cel ochrony: Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie typowej rzeźby Beskidu Niskiego, obejmujący szczyt i zbocza góry Kamień (857 m n.p.m.) wraz z porastającymi ją lasem bukowym i bukowo-jodłowym, interesującymi formami skalnymi i unikalnymi bagniskami zwanymi przez miejscową ludność „berezdniami”.

Rezerwat należy do rodzaju – krajobrazowy (K).

Dla rezerwatu określa się typ i podtyp: 1) ze względu na dominujący przedmiot ochrony: typ – krajobrazowy (PKr), podtyp – krajobrazów naturalnych (kn); 2) ze względu na główny typ ekosystemu: typ - leśny i borowy (EL), podtyp - lasów górskich i podgórskich (lgp).

Fot. 2. Bagnisko „Berezednia”

Obiekt leży we wschodniej części Beskidu Niskiego w rozległym masywie Kamienia (857 m n.p.m.), będącym zarazem najwyższym szczytem wschodniej części Beskidów Środkowych. Rzeźba terenu jest bardzo urozmaicona i ma charakter gór niskich. Wzbogacają ją niezwykle interesujące formy piaskowców serii dukielskiej, przybierające różną postać (od nich pochodzi nazwa szczytu). Najbardziej charakterystyczne są masywne i długie ściany skalne, okalające niektóre części stoków, szczególnie w północno-zachodniej części rezerwatu. W oddz. 120 okazała ściana skalna o wysokości ok. 10 m rozciąga się na długości ok. 300 m. U jej podnóża znajduje się wiele pojedynczych oderwanych bloków skalnych porośniętych osobliwą roślinnością oraz wolno stojących skałek o bardzo ostrych kształtach, licznych szczelinach i zagłębieniach. Rzeźbę terenu urozmaicają wyrobiska po starych kamieniołomach częściowo zarastające lasem.

Dominującym zbiorowiskiem jest żyzna buczyna karpacka *Dentario glandulosae-Fagetum* występująca w dwóch podzespołach.

Osobliwością przyrodniczą tego terenu jest bagnisko „berezednia” (bez dna), porośnięte roślinnością o charakterze torfowiska niskiego, a na obrzeżach torfowiska przejściowego.

Rezerwat nie posiada planu ochrony. Nie posiada również wyznaczonych zadań ochronnych.

Tab. 9. Wykaz działek, rodzaju powierzchni i adresów leśnych w danym rezerwacie

Działka/rodzaj powierzchni	Adres leśny	Powierzchnia [ha]
181		
D-STAN	04-20-1-04-129 -a -00	12,61
D-STAN	04-20-1-04-129 -b -00	7,49
Suma 181		20,10
185		
D-STAN	04-20-1-04-130 -a -00	7,57
D-STAN	04-20-1-04-130 -b -00	18,41
SZCZ CHR	04-20-1-04-130 -c -00	0,22
SZCZ CHR	04-20-1-04-130 -d -00	0,43
D-STAN	04-20-1-04-130 -f -00	2,61
D-STAN	04-20-1-04-130 -g -00	4,18
D-STAN	04-20-1-04-130 -h -00	8,10
SZCZ CHR	04-20-1-04-130 -i -00	0,75
DROGI L	04-20-1-04-130 --a -00	0,37
Suma 185		42,64
186		
D-STAN	04-20-1-04-131 -a -00	13,02
D-STAN	04-20-1-04-131 -b -00	16,57
DROGI L	04-20-1-04-131 --a -00	0,16
Suma 186		29,75
4778		
D-STAN	04-20-1-04-119 -a -00	34,23
Suma 4778		34,23
4779		
D-STAN	04-20-1-11-118 -a -00	35,54
D-STAN	04-20-1-11-118 -b -00	2,87
LINIE	04-20-1-11-118 --a -00	0,19
Suma 4779		38,60
4780		
D-STAN	04-20-1-04-120 -a -00	30,66
D-STAN	04-20-1-04-120 -b -00	4,99
Suma 4780		35,65
4781		
D-STAN	04-20-1-04-121 -a -00	18,13
D-STAN	04-20-1-04-121 -b -00	8,24
Suma 4781		26,37
4782		
D-STAN	04-20-1-04-122 -a -00	11,32
D-STAN	04-20-1-04-122 -b -00	18,60
Suma 4782		29,92
539		
D-STAN	04-20-1-11-109 -a -00	30,75
D-STAN	04-20-1-11-109 -b -00	8,63
D-STAN	04-20-1-11-109 -c -00	5,50
LINIE	04-20-1-11-109 --a -00	0,18
Suma 539		45,06
Razem		302,32

Rezerwat „Źródlika Jasiołki”

Podstawa prawna utworzenia: Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 31 grudnia 1993 r. (M.P. z dnia 31 stycznia 1994 r.; nr 5; poz. 46).

Akt aktualizujący granicę oraz powierzchnię: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 2 listopada 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Źródlika Jasiołki” (Dz.U. Woj. Podk. z dnia 3 listopada 2017 r. poz 3580).

Powierzchnia: wg obowiązującego aktu powierzchnia wynosi 1571,90 ha.

Grunty w zarządzie nadleśnictwa wg planu urzędzenia lasu - 1252,05 ha.

Grunty w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie 5,82 ha.

Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Komańcza 314,03 ha.

Położenie: obręb leśny Jaśliska, leśnictwo Bieszczady: 347, 350, 362b; Moszczaniec: 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 312, 313, 314, 315, 327, 328, 329, 330, 331, 332; Rudawka: 81; 83.

Cel ochrony: Celem ochrony jest zachowanie naturalnych zbiorowisk roślinnych obejmujących źródłiskowe obszary rzek Wisłok i Jasiołka.

Rezerwat należy do rodzaju – krajobrazowy (K).

Dla rezerwatu określa się typ i podtyp: 1) ze względu na dominujący przedmiot ochrony: typ - krajobrazów (PKr), podtyp – krajobrazów naturalnych (kn); 2) ze względu na główny typ ekosystemów: typ – różnych ekosystemów (EE), podtyp – mozaiki różnych ekosystemów (me).

Obiekt położony jest w obrębie rozległego grzbietu górskiego o przebiegu NW-SE, mającego długość około 22 km. Jest on bardzo silnie pocięty źródłowymi odcinkami rzek i potoków - w granicach rezerwatu położone są leje źródłiskowe Wisłoka i Jasiołki. W części wschodniej, silniej zróżnicowanej morfologicznie, wzdłuż potoków głównych obserwuje się strome podcięcia, obrywy, odsłonięcia warstw skalnych oraz progi i bloki skalne w korytach, a także liczne formy rzeźby osuwiskowej. W części zachodniej liczne są natomiast torfowiska i bagna w sąsiedztwie odcinków potoków charakteryzujących się niewielkim spadkiem.

Blisko 75% powierzchni obiektu zajmują zbiorowiska leśne: dominuje wśród nich żyzna buczyna karpacka *Dentario glandulosae-Fagetum* występująca w dwóch podzespołach. Wśród zbiorowisk nieleśnych przeważają ziołorośla, szuwały z klasy *Phragmitetea* i łąki ze związków *Calthion* i *Molinion*.

Obszar rezerwatu jest ostoją wielu gatunków fauny typowej dla piętra dolnoreglowego Karpat. Jest to przede wszystkim fauna leśna.

Fot. 3. Krajobraz dawnej wioski Jasiel

Teren rezerwatu to dawniej zamieszkałe wioski łemkowskie - Jasiel (założona na prawie wołoskim w 1559 r.) i Rudawka Jaśliska, które po II wojnie światowej zostały wysiedlone. Do czasów dzisiejszych zachowały się jedynie nieliczne fundamenty zabudowań mieszkalnych i gospodarskich, kamienne studnie, przydrożne krzyże. Obok miejsca po cerkwi z 1825 r., zniszczonej po II wojnie światowej, zachowały się również pozostałości starego cmentarza.

Pamiętką walk toczonych na tym terenie jest pomnik poświęcony żołnierzom WOP-u oraz płyta pamiątkowa poświęcona kurierom beskidzkim AK z lat 1939-1944. Jasiel i Rudawka Jaśliska leżały na szlaku kurierskim prowadzącym na Węgry. W Jasielu obok cerkwiska znajduje się cmentarz żołnierzy sowieckich poległych jesienią 1944 roku podczas walk o przełęcz karpackie w czasie „Operacji Dukielskiej”.

Rezerwat nie posiada planu ochrony.

Dla rezerwatu zostały wyznaczone zadania ochronne na lata 2014-2018 (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie Nr 17/15 z dnia 22.09.2015 r.). Warto nadmienić, że w latach 2009-2017 wykonywane były zabiegi ochronne polegające na koszeniu łąk na powierzchni ok. 74 ha rocznie. W 2015 r. zawarte zostało porozumienie trójstronne: Nadleśnictwo Rymanów - RDOŚ w Rzeszowie - Klub Przyrodników, w sprawie realizacji projektu „Ochrona torfowisk alkalicznych południowej Polski” - zadania wykonane na terenie rezerwatu. Następnie w 2018 r. zawarte zostało porozumienie Nadleśnictwo Rymanów - RDOŚ w Rzeszowie w sprawie projektu „Ochrona gatunków i siedlisk nieleśnych zależnych od wód” - zadania wykonane na terenie rezerwatu.

Tab. 10. Wykaz działek, rodzaju powierzchni i adresów leśnych w danym rezerwacie

Działka/rodzaj powierzchni	Adres leśny	Powierzchnia [ha]
10/3		
SUKCESJA	04-20-1-05-168 -a -00	3,95
TURYST	04-20-1-05-168 -l -00	0,31
SUKCESJA	04-20-1-05-168 -r -00	0,41
Suma 10/3		4,67
11		
DROGI L	04-20-1-05-168 -p -00	1,01
DROGI L	04-20-1-05-313 -c -00	0,52
DROGI L	04-20-1-05-327 -c -00	0,36
Suma 11		1,89
14/11		
Ł	04-20-1-05-168 -b -00	1,81
SZCZ CHR	04-20-1-05-168 -c -00	8,12
Ł	04-20-1-05-168 -d -00	0,33
Ł	04-20-1-05-168 -f -00	0,29
Ł	04-20-1-05-168 -g -00	1,04
U FIZJOGR	04-20-1-05-168 -h -00	0,26
Ł	04-20-1-05-168 -i -00	4,28
SUKCESJA	04-20-1-05-168 -j -00	5,57
Ł	04-20-1-05-168 -k -00	2,93
SUKCESJA	04-20-1-05-168 -m -00	0,13
Ł	04-20-1-05-168 -n -00	0,79
SZCZ CHR	04-20-1-05-168 -o -00	3,95
Suma 14/11		29,50
14/12		
Ł	04-20-1-05-171 -a -00	0,11
Ł	04-20-1-05-171 -b -00	0,28
Ł	04-20-1-05-171 -c -00	2,00
SZCZ CHR	04-20-1-05-171 -d -00	27,78
U FIZJOGR	04-20-1-05-171 -f -00	1,14
Ł	04-20-1-05-171 -g -00	2,49
PS	04-20-1-05-171 -h -00	1,40
Ł	04-20-1-05-171 -i -00	0,21
PS	04-20-1-05-171 -j -00	0,99
D-STAN	04-20-1-05-171 -k -00	2,69
D-STAN	04-20-1-05-171 -l -00	0,33
SUKCESJA	04-20-1-05-171 -m -00	3,42
SUKCESJA	04-20-1-05-171 -n -00	10,26
D-STAN	04-20-1-05-171 -o -00	1,22
D-STAN	04-20-1-05-171 -p -00	6,69
Ł	04-20-1-05-171 -r -00	0,36
U FIZJOGR	04-20-1-05-171 -s -00	0,06
Suma 14/12		61,43

Działka/rodzaj powierzchni	Adres leśny	Powierzchnia [ha]
14/4		
SUKCESJA	04-20-1-05-169 -a -00	23,04
D-STAN	04-20-1-05-169 -b -00	0,75
Ł	04-20-1-05-169 -c -00	0,01
U FIZJOGR	04-20-1-05-169 -d -00	0,04
Suma 14/4		23,84
14/5		
SUKCESJA	04-20-1-05-167 -hx -00	0,42
URZ WOD	04-20-1-05-167 -ix -00	0,14
URZ WOD	04-20-1-05-167 -jx -00	0,23
Suma 14/5		0,79
14/6		
Ł	04-20-1-05-170 -a -00	0,08
U FIZJOGR	04-20-1-05-170 -b -00	0,03
Ł	04-20-1-05-170 -c -00	0,41
Ł	04-20-1-05-170 -d -00	3,31
U FIZJOGR	04-20-1-05-170 -f -00	0,23
D-STAN	04-20-1-05-170 -g -00	2,06
SUKCESJA	04-20-1-05-170 -h -00	66,45
D-STAN	04-20-1-05-170 -i -00	2,00
D-STAN	04-20-1-05-170 -j -00	15,26
D-STAN	04-20-1-05-170 -k -00	0,70
D-STAN	04-20-1-05-170 -l -00	0,64
D-STAN	04-20-1-05-170 -m -00	1,30
ZADRZEW	04-20-1-05-170 -n -00	0,77
PS	04-20-1-05-170 -o -00	0,17
SUKCESJA	04-20-1-05-170 -p -00	0,44
SUKCESJA	04-20-1-05-170 -r -00	4,47
SUKCESJA	04-20-1-05-170 -s -00	1,07
SUKCESJA	04-20-1-05-170 -t -00	0,01
Suma 14/6		99,40
14/7		
D-STAN	04-20-1-05-173 -a -00	1,57
SUKCESJA	04-20-1-05-173 -b -00	22,74
SUKCESJA	04-20-1-05-173 -c -00	0,92
D-STAN	04-20-1-05-173 -d -00	1,65
D-STAN	04-20-1-05-173 -f -00	2,03
Suma 14/7		28,91
14/8		
D-STAN	04-20-1-05-172 -a -00	12,34
SUKCESJA	04-20-1-05-172 -b -00	1,26
D-STAN	04-20-1-05-172 -c -00	0,72
SUKCESJA	04-20-1-05-172 -d -00	19,57
D-STAN	04-20-1-05-172 -f -00	1,16

Działka/rodzaj powierzchni	Adres leśny	Powierzchnia [ha]
D-STAN	04-20-1-05-172 -g -00	1,94
SUKCESJA	04-20-1-05-172 -h -00	15,80
D-STAN	04-20-1-05-172 -i -00	0,73
Suma 14/8		53,52
28		
	04-20-1-05-327 -a -00	49,79
	04-20-1-05-327 -b -00	11,17
LINIE	04-20-1-05-327 -~a -00	0,11
Suma 28		61,07
29		
D-STAN	04-20-1-05-312 -a -00	3,18
D-STAN	04-20-1-05-312 -b -00	31,99
D-STAN	04-20-1-05-312 -c -00	2,94
D-STAN	04-20-1-05-312 -d -00	1,04
D-STAN	04-20-1-05-312 -f -00	2,77
SUKCESJA	04-20-1-05-312 -g -00	0,20
SZCZ CHR	04-20-1-05-312 -j -00	0,10
Suma 29		42,22
3/3		
SUKCESJA	04-20-1-05-167 -a -00	0,62
PS	04-20-1-05-167 -ax -00	0,14
SZCZ CHR	04-20-1-05-167 -bx -00	1,23
Ł	04-20-1-05-167 -c -00	3,14
PS	04-20-1-05-167 -g -00	0,57
PS	04-20-1-05-167 -i -00	0,47
PS	04-20-1-05-167 -j -00	1,49
SUKCESJA	04-20-1-05-167 -k -00	0,25
PS	04-20-1-05-167 -l -00	0,34
SUKCESJA	04-20-1-05-167 -m -00	0,53
U FIZJOGR	04-20-1-05-167 -p -00	0,08
PS	04-20-1-05-167 -r -00	6,56
CMENT	04-20-1-05-167 -s -00	0,19
PS	04-20-1-05-167 -t -00	4,75
SZCZ CHR	04-20-1-05-167 -z -00	0,13
Suma 3/3		20,49
3/4		
SUKCESJA	04-20-1-05-166 -a -00	26,41
PS	04-20-1-05-166 -b -00	29,64
PS	04-20-1-05-166 -c -00	7,69
PS	04-20-1-05-166 -d -00	2,73
ZADRZEW	04-20-1-05-166 -f -00	6,29
Ł	04-20-1-05-166 -g -00	1,36
D-STAN	04-20-1-05-166 -h -00	0,54
U FIZJOGR	04-20-1-05-166 -i -00	1,53

Działka/rodzaj powierzchni	Adres leśny	Powierzchnia [ha]
PS	04-20-1-05-166 -j -00	0,14
PS	04-20-1-05-166 -k -00	3,53
PS	04-20-1-05-166 -l -00	1,48
PS	04-20-1-05-166 -m -00	0,40
D-STAN	04-20-1-05-166 -n -00	4,55
SUKCESJA	04-20-1-05-166 -o -00	1,76
PS	04-20-1-05-166 -p -00	0,07
ZADRZEW	04-20-1-05-166 -r -00	0,46
Suma 3/4		88,58
3/6		
SUKCESJA	04-20-1-05-312 -h -00	14,25
SUKCESJA	04-20-1-05-312 -i -00	4,08
Suma 3/6		18,33
30		
D-STAN	04-20-1-05-330 -a -00	65,71
LINIE	04-20-1-05-330 --a -00	0,58
Suma 30		66,29
31		
D-STAN	04-20-1-05-328 -a -00	50,10
D-STAN	04-20-1-05-328 -b -00	1,87
LINIE	04-20-1-05-328 --a -00	0,16
Suma 31		52,13
32		
D-STAN	04-20-1-05-313 -a -00	6,49
Suma 32		6,49
33		
D-STAN	04-20-1-05-313 -b -00	29,11
LINIE	04-20-1-05-313 --a -00	0,26
Suma 33		29,37
34		
D-STAN	04-20-1-05-314 -a -00	41,54
D-STAN	04-20-1-05-314 -b -00	3,27
D-STAN	04-20-1-05-314 -c -00	4,53
D-STAN	04-20-1-05-314 -d -00	1,63
Suma 34		50,97
35		
D-STAN	04-20-1-05-315 -a -00	12,85
D-STAN	04-20-1-05-315 -b -00	28,69
D-STAN	04-20-1-05-315 -c -00	1,54
D-STAN	04-20-1-05-315 -d -00	6,25
D-STAN	04-20-1-05-315 -f -00	2,67
SUKCESJA	04-20-1-05-315 -g -00	1,05
Suma 35		53,05
36		

Działka/rodzaj powierzchni	Adres leśny	Powierzchnia [ha]
D-STAN	04-20-1-05-329 -a -00	65,86
D-STAN	04-20-1-05-329 -b -00	8,90
D-STAN	04-20-1-05-329 -c -00	3,48
D-STAN	04-20-1-05-329 -d -00	12,58
LINIE	04-20-1-05-329 --a -00	0,34
Suma 36		91,16
37		
D-STAN	04-20-1-05-331 -a -00	59,70
LINIE	04-20-1-05-331 --a -00	0,52
Suma 37		60,22
38		
D-STAN	04-20-1-05-332 -a -00	30,85
D-STAN	04-20-1-05-332 -b -00	8,41
LINIE	04-20-1-05-332 --a -00	0,19
Suma 38		39,45
4		
DROGI L	04-20-1-05-167 -fx -00	0,27
DROGI L	04-20-1-05-167 -gx -00	0,24
DROGI L	04-20-1-05-167 -o -00	0,30
Suma 4		0,81
40		
D-STAN	04-20-1-06-83 -a -00	14,54
D-STAN	04-20-1-06-83 -b -00	2,07
BAGNO	04-20-1-06-83 -c -00	4,17
SUKCESJA	04-20-1-06-83 -d -00	6,60
SUKCESJA	04-20-1-06-83 -f -00	2,87
Suma 40		30,25
41		
D-STAN	04-20-1-06-81 -a -00	13,20
D-STAN	04-20-1-06-81 -b -00	5,51
D-STAN	04-20-1-06-81 -c -00	5,45
D-STAN	04-20-1-06-81 -d -00	8,30
SZCZ CHR	04-20-1-06-81 -f -00	4,93
D-STAN	04-20-1-06-81 -g -00	2,29
D-STAN	04-20-1-06-81 -h -00	12,34
Suma 41		52,02
555		
D-STAN	04-20-1-01-350 -a -00	75,72
BAGNO	04-20-1-01-350 -b -00	0,89
D-STAN	04-20-1-01-350 -c -00	5,82
LINIE	04-20-1-01-350 --a -00	0,51
Suma 555		82,94
556		
D-STAN	04-20-1-01-347 -a -00	16,62

Działka/rodzaj powierzchni	Adres leśny	Powierzchnia [ha]
D-STAN	04-20-1-01-347 -b -00	58,13
SUKCESJA	04-20-1-01-347 -c -00	0,66
DROGI L	04-20-1-01-347 --a -00	0,11
LINIE	04-20-1-01-347 --b -00	0,18
Suma 556		75,70
557		
D-STAN	04-20-1-01-362 -b -00	15,57
Suma 557		15,57
6/1		
SUKCESJA	04-20-1-05-167 -b -00	0,61
PS	04-20-1-05-167 -cx -00	0,25
PS	04-20-1-05-167 -d -00	1,32
PS	04-20-1-05-167 -dx -00	0,42
SUKCESJA	04-20-1-05-167 -h -00	0,86
D-STAN	04-20-1-05-167 -n -00	0,82
PS	04-20-1-05-167 -w -00	0,51
Ł	04-20-1-05-167 -x -00	2,23
PS	04-20-1-05-167 -y -00	3,84
Suma 6/1		10,86
7		
DROGI L	04-20-1-05-167 -f -00	0,13
Suma 7		0,13
Razem		1252,05

4.2.1.1. PROPONOWANE REZERWATY PRZYRODY

Proponowany Rezerwat „Dolina Wisłoka”

Powierzchnia: grunty w zarządzie nadleśnictwa wg planu urządzenia lasu - 216,13 ha.

Położenie: obręb leśny Rymanów, leśnictwo Pastwiska: 59; 60; 62c,d,g,h,i,k,l,n; 63

Planowany cel ochrony: Celem ochrony rezerwatu ma być zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych zbiorowisk roślinnych piętra pogórza i regla dolnego, stanowisk roślin i zwierząt chronionych oraz wychodni i odsłoneń skalnych w malowniczym przełomie rzeki Wisłok.

Proponowany rezerwat należałby do rodzaju: leśnych (L).

Typu: fitocenotycznych, podtypu: zbiorowisk leśnych (PFI.zl) – klasyfikacja wg dominującego przedmiotu ochrony oraz do typu: leśnych i borowych, podtypu: lasów górskich i podgórskich (EL. lgp) – klasyfikacja wg głównego typu ekosystemu.

Zapis w dokumentach polityki zagospodarowania przestrzennego:

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego; Studium dla gminy Zarszyn.

Dokumentacja proponowanego rezerwatu: dokumentacja przyrodnicza została wykonana w 2003 roku firmie "KRAMEKO" Sp. z o.o.

4.2.2. PARKI KRAJOBRAZOWE

Jaśliski Park Krajobrazowy

Podstawa prawna:

- Rozporządzenie Nr 20 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 27 marca 1992 r. - w sprawie utworzenia Jaśliskiego Parku Krajobrazowego (Dz. U. Woj. Krośnieńskiego Nr 7/92 poz. 54);
- Rozporządzenie Nr 17 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 18 kwietnia 1996 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie utworzenia Jaśliskiego Parku Krajobrazowego (Dz. U. Woj. Kroś. Nr 8/96 poz. 59) – poszerzenie powierzchni JPK;
- Rozporządzenie Nr 9 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 17 marca 1997 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie utworzenia Jaśliskiego Parku Krajobrazowego (Dz. U. Woj. Kroś. Nr 5/97 poz. 26) – wyłączenie z granic Jaśliskiego Parku Krajobrazowego pasa ziemi o 56 m szerokości pod linią elektroenergetyczną wysokiego napięcia 400 kV;
- Aktualnie obowiązującym aktem prawa jest uchwała nr XLVIII/992/14 Sejmiku województwa Podkarpackiego z dnia 23 czerwca 2014 r. w sprawie Jaśliskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Podkarp. z 10 lipca 2014 r. poz. 1946), częściowo zmieniona uchwałą Sejmiku województwa Podkarpackiego nr II/31/18 z dnia 3 grudnia 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Podkarp. z 28 grudnia 2018 r. poz. 5848).

Jaśliski Park Krajobrazowy ma aktualny plan ochrony, ustanowiony Rozporządzeniem Wojewody Podkarpackiego z dnia 30 września 2003 roku (Dz. Urz. Woj. Podkarp. z 6 października 2003 r. Nr 129, poz. 1809).

Cel ochrony:

1. Dla ochrony przyrody nieożywionej:

- zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej, stanowiących świadectwo przeszłości geologicznej regionu, w tym także zjawisk i obiektów o charakterze antropogenicznym;
- podtrzymanie naturalnych procesów kształtujących powierzchnię ziemi, zachowanie warunków siedliskowych do funkcjonowania ekosystemów oraz zachowanie reliktowych zabytków przyrody nieożywionej;
- ograniczanie antropogenicznych przekształceń powierzchni ziemi;
- udostępnianie dla celów naukowych, edukacyjnych i krajoznawczych cennych obiektów przyrody nieożywionej;

- poprawa stanu czystości wód powierzchniowych oraz ochrona wód powierzchniowych i podziemnych;
  - zachowanie naturalnych zbiorników wodnych;
  - zachowanie ciągów rzecznych, przełomów, mokradeł i torfowisk;
2. Dla ochrony przyrody ożywionej:
- szaty roślinnej:
    - a) zapewnienie trwałości lokalnych populacji gatunków roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych;
    - b) zachowanie pełnej różnorodności florystycznej w odniesieniu do wszystkich grup systematycznych;
    - c) ograniczanie procesu neofityzacji flory;
    - d) zachowanie pełnego inwentarza zbiorowisk roślinnych, w szczególności naturalnych i półnaturalnych, a także antropogenicznych związanych z tradycyjnymi formami zagospodarowania (fitocenozy segetalne), zachowanie wszystkich istotnych i charakterystycznych dla środowiska przyrodniczego typów ekosystemów,
  - dla ochrony fauny:
    - a) zachowanie pełnego inwentarza naturalnej fauny w odniesieniu do wszystkich grup systematycznych;
    - b) zapewnienie trwałości lokalnych populacji gatunków zwierząt chronionych, rzadkich i zagrożonych;
    - c) zachowanie korytarzy ekologicznych,
  - utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
3. Dla ochrony dóbr kultury:
- zachowanie i ochrona zabytków kultury materialnej, w tym elementów kultury łemkowskiej, a zwłaszcza cerkwi, kościołów, młynów, kapliczek i krzyży przydrożnych;
  - zachowanie i udostępnianie miejsc pamięci narodowej oraz śladów historii regionu, w szczególności udokumentowanych stanowisk archeologicznych;
  - zachowanie charakterystycznych cech architektury wiejskiej: tradycyjnego drewnianego budownictwa zagrodowego (chałupy i chyże) oraz obiektów wykonanych ze skał fliszowych,
  - utrzymanie i przywracanie tradycji lokalnych i zachowanych elementów kultury wiejskiej;
  - porządkowanie rodzimego krajobrazu kulturowego polegające m.in. na ochronie i restauracji jego charakterystycznych elementów;
  - udostępnianie istniejących zasobów kulturowych dla celów naukowych, krajoznawczych i edukacyjnych,
4. Dla ochrony walorów krajobrazu i rzeźby Beskidu Niskiego:
- zachowanie w niewielkim stopniu przekształconego krajobrazu rolniczego wynikającego z prowadzenia ekstensywnej gospodarki rolnej,
  - zachowanie różnorodnych odsłoneń geologicznych oraz wychodni skalnych;
  - zachowanie istniejącego krajobrazu wraz z jego składnikami, walorami fizjonomicznymi i wiązaniami ekologicznymi;
  - zachowanie punktów widokowych w celu udostępniania turystom;
  - zapobieganie dewastacji i degradacji krajobrazu.

Administracyjnie Jaślicki Park Krajobrazowy leży na terenie gmin: Dukła, Jaślicka, Komańcza i Krempna. Jego całkowita powierzchnia wynosi 25878 ha, z czego w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rymanów leży 9365,48 ha, a z tego 7304,61 ha stanowią grunty w zarządzie Nadleśnictwa.

Tab. 11. Jaślicki Park Krajobrazowy na terenie Nadleśnictwa Rymanów

Leśnictwo	Oddziały
Bieszczady	336; 337a-h; 338; 339; 340; 341; 342; 343; 344; 345; 346; 347; 348; 349; 350; 351; 352; 353a-c,h-t,y;354; 355; 356; 357; 358a-c; 359; 360; 361a-d; 362
Bukowica	229ax,bx,s,t,w,x,y
Lipowiec	119; 120; 121; 122; 123; 124; 125; 126; 127; 128; 129; 130; 131; 132; 133; 134; 135; 136; 137; 138; 139; 140; 141; 142; 143; 144; 145;146; 147; 148; 149; 150; 151; 152; 153; 154; 155; 156
Moszczaniec	166; 167; 168; 169; 170; 171; 172; 173; 308; 309; 310; 311; 312; 313; 314; 315; 316; 317; 318; 319; 320; 321; 322; 323; 324; 325; 326; 327; 328; 329; 330; 331; 332; 334; 335
Rudawka	65; 66; 67; 68; 69; 70; 71; 72; 73; 74; 75; 76; 77; 78; 79; 80; 81; 82; 83; 84; 85; 86; 87; 88; 89; 90
Szachty	44; 45; 46; 47; 48; 49; 50; 51; 52; 53; 54; 55; 56; 57; 58; 59; 60; 61; 62; 63; 64;
Szkołkarskie	107A; 110B; 111A; 112A
Wola Niżna	91; 92; 93; 94; 95; 96; 97; 98; 99; 100; 101; 102; 103; 104; 105; 106; 107; 108; 109; 110; 110A; 111; 112; 113; 114; 115; 116; 117; 118

Szczególna rola Parku polega na ochronie górnego dorzecza Jasiołki i źródeł Wisłoka. Ogromne leśne przestrzenie (ok. 76% pow. Parku), mozaikowo urozmaicają łąki i pastwiska. Las ukrywa liczne młaki i torfowiska niskie, np. śródleśne bagna, (tzw. berezednie), na Kamieniu i nad Jasiem oraz naturalne wychodnie skalne. W drzewostanach panuje zbiorowisko żywej buczyny karpackiej *Dentario glandulosae-Fagetum*, w niższych położeniach obecne są grądy *Tilio-Carpinetum*. Osobliwością jest zbiorowisko jaworzyny górskiej *Phyllitido-Aceretum*, pojawiające się w wilgotnych, ocienionych enklawach, nierzadko w sąsiedztwie odsłoneń rumoszu skalnego. Flora naczyniowa Parku liczy ok. 900 gatunków, z czego aż 600 to gatunki leśne. Przenikają się tu zasięgi występowania gatunków zachodnio- i wschodniokarpackich; ilość tych ostatnich maleje w porównaniu z Bieszczadami z blisko 30 do kilku. Na szczególną uwagę zasługują gatunki górskie (ok. 80) i subalpejskie (7); występują tu również gatunki pontyjskie. Spośród gatunków fauny na szczególną uwagę zasługuje niedźwiedź brunatny *Ursus arctos*, wilk *Canis lupus*, liczne gatunki rzadkich ptaków drapieżnych oraz ryb i gadów. Wartości kulturowe i historyczne Parku podkreśla zabytkowa małomiasteczkowa zabudowa Jaślick, Muzeum Kultury Łemkowski w Zyndranowej, cerkwie w Woli Niżnej i Tylawie.

Zgodnie z § 3. 1. rozporządzenia wojewody (Dz. Urz. Woj. Podkarp. z 10 lipca 2014 r. poz. 1946), na obszarze Parku zakazuje się:

- 1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.) z wyłączeniem przedsięwzięć, o których mowa w art. 17 ust 3 ustawy o ochronie przyrody;

- 2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) pozyskiwania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 7) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 8) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- 9) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- 10) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- 11) organizowania rajdów motorowych i samochodowych.

4.2.3. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego

Utworzony został Rozporządzeniem Nr 2 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 27 lutego 1991 roku w sprawie ochrony terenów województwa krośnieńskiego posiadających walory wypoczynkowe i krajobrazowe przed ich niszczeniem bądź utratą tych walorów (Dz. Urz. Województwa Krośnieńskiego Nr 3 z 1991 r. poz. 14 i Nr 17 z 1991 r. poz. 223). Początkowo jego powierzchnia wynosiła 114870 ha. Po zmianie podziału administracyjnego kraju obszar OChK Beskidu Niskiego „zamykający się” w granicach województwa podkarpackiego, zajmuje pow. 81962 ha. Natomiast zachodnia część OChK Beskidu Niskiego (w województwie małopolskim) weszła do noszącego dziś nazwę Południowomałopolskiego OChK. Następnym aktem prawnym dotyczącym tego obszary było Rozporządzenie Nr 10 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 2 lipca 1998 roku (Dz. Urz. Woj. Kroś. z 1992 r. Nr 7 poz.74). Zmiany przebiegu granic i powierzchni zatwierdzono następującymi aktami:

- Uchwała nr XLVIII/997/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 23 czerwca 2014 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego (Dz. Urz. Woj. Podk. z dnia 10 lipca 2014 r. poz. 1950).
- Uchwała nr VI/116/15 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 30 marca 2015 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XLVIII/997/14 z dnia 23 czerwca 2014 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego (Dz. Urz. Woj. Podk. z dnia 10 kwietnia 2015 r. poz. 1185).

- Uchwała Nr XXIV/437/16 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 czerwca 2016 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XLVIII/997/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 23 czerwca 2014r. w sprawie Obszaru Chronionego krajobrazu Beskidu Niskiego (Dz. Urz. Woj. Podk. z 2016 r. poz. 2161).

W wyniku tych zmian powierzchnia tego obszaru wynosi 82436 ha. Obejmuje obszary położone w południowo zachodniej części województwa podkarpackiego oraz południowo wschodnie województwa małopolskiego. Administracyjnie Obszar leży na terenie gmin: Besko, Bukowsko, Dębowiec, Dukla, Iwonicz, Komańcza, Lipinki, Miejsce Piastowe, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski, Rymanów, Sanok, Zagórz, Zarszyn.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rymanów leży 29369,89 ha, a z tego 13273,12 ha stanowią grunty będące w zarządzie Nadleśnictwa.

Tab. 12. Obszar Chronionego Krajobrazu Beskid Niski na terenie Nadleśnictwa Rymanów

Leśnictwo	Oddziały
Bieszczady	337i-j; 353d-g,w,x,z; 358d; 361f-i
Bukowica	286-298; 299a-z; 300-307; 387-388
Darów	255-285
Szachty	27; 29-43
Szklary	1-25; 26a-t; 157-165
Wisłok	363-386; 389-391
Wola Niżna	28
Klimkówka	162-177; 179-195; 197-200
Pastwiska	41-45; 51-65; 109-122
Posada Zarszyńska	1-16
Puławy	66-82; 136-161
Rymanów Zdrój	83-107; 123-135
Wola Sękowa	20-40; 46-50

Ukształtowanie terenu nawiązujące do budowy geologicznej, bogata sieć rzeczna obfitująca w malownicze przełomy oraz wysoka lesistość, to główne wartości przyrodnicze i krajobrazowe Obszaru. Bogactwo kulturowe stanowią zachowane zabytki drewnianego budownictwa sakralnego - cerkwie łemkowskie.

Szata roślinna charakteryzuje się wysokim stopniem naturalności zbiorowisk roślinnych. Dominującym zbiorowiskiem jest żyzna buczyna karpacka *Dentario glandulosae-Fagetum* występująca w trzech podzespołach.

Najcenniejsze zabytki kultury materialnej stanowią cerkwie łemkowskie w dorzeczu Osławy, reprezentujące tzw. wariant wschodniołemkowski.

4.2.4. OBSZARY NATURA 2000

Sieć Natura 2000 tworzy się w celu zachowania składników różnorodności biologicznej danego regionu biogeograficznego. Stanowiące ją obszary wyznacza się na podstawie Ustawy o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r.

Sieć obszarów Natura 2000, zgodnie z ww. ustawą, obejmuje:

- **Obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO);**
- **Specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO);**
- **Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW) - projektowane specjalne obszary ochrony siedlisk, zatwierdzone przez Komisję Europejską w drodze decyzji.**

Tab. 13. Zestawienie powierzchni obszarów Natura 2000 na gruntach oraz w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rymanów

Obszar Natura 2000	Na gruntach Nadleśnictwa	Poza gruntami Nadleśnictwa w zasięgu terytorialnym	Razem
	[ha]	[ha]	[ha]
Obszary specjalnej ochrony ptaków			
OSO Beskid Niski PLB180002	18965,55	8147,57	27113,12
Razem	18965,55	8147,57	27113,12
Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty			
OZW Ostoja Jaślicka PLH180014	10226,56	1900,24	12126,80
OZW Rymanów PLH180016	3498,17	1596,05	5094,22
OZW Las Hrabieński PLH180039	119,34	6,26	125,60
OZW Patria nad Odrzechową PLH180028	470,36	102,53	572,89
OZW Ladzin PLH180038	-	50,14	50,14
OZW Wisłok Środkowy z Dopływami PLH180030	-	84,14	84,14
Razem	14314,43	3739,36	18053,79

Dokładny opis obszarów Natura 2000 Beskid Niski PLB180002, Las Hrabieński PLH180039, Patria nad Odrzechową PLH180039 - znajduje się w rozdziale 7.

Ostoja Jaślicka PLH180014

Podstawa prawna utworzenia: Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r., przyjmującą na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na alpejski region biogeograficzny (Dz. Urz. UE L43/21 z 13 lutego 2009 r.). Powierzchnia 29279,04 ha. Według ostatniej Decyzji Komisji Europejskiej z 3 grudnia 2014 r. w sprawie przyjęcia ósmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenia dla Wspólnoty składających się na alpejski region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2014) 9082) (Dz. Urz. UE L 18/3284 z dnia 23.01.2015 r.), powierzchnia obszaru wynosi 29252,10 ha.

Powierzchnia: powierzchnia obszaru wg decyzji - 29252,10 ha
 grunty w zarządzie nadleśnictwa wg planu urządzenia lasu -
 10226,56 ha
 poza gruntami nadleśnictwa w zasięgu terytorialnym - 1900,24 ha.

PZO: Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 16 kwietnia 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru natura 2000 Ostoja Jaślicka PLH180014 (Dz. Urz. Woj. Podk. z dnia 17 kwietnia 2015 r. poz. 1332), ze zmianami z dnia 18 września 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Podk. z dnia 19 września 2017 r. poz. 3079). Wszystkie zapisy planu zadań ochronnych, dotyczące przedmiotów ochrony na gruntach zarządzanych przez nadleśnictwo Rymanów zostały uwzględnione w Planie urządzenia lasu dla tego nadleśnictwa.

Tab. 14. Typy siedlisk przyrodniczych wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony wg SDF (data aktualizacji 02.2017)

Lp.	Kod	Nazwa
1.	3220	Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków
2.	6230	Górski i niżowe murawy bliźniczkowe (<i>Nardion</i> – płaty bogate florystycznie)
3.	6510	Nniżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)
4.	7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)
5.	7230	Górskie i niżowe torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzowisk i mechowisk
6.	8310	Zachodniośródmornomorskie i termofilne mumowiska
7.	9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>)
8.	9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)
9.	9180	Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (<i>Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani</i>)
10.	91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe)

* siedliska priorytetowe

Tab. 15. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony wg SDF z 2017 r.

Lp.	Kod	Nazwa
ssaki		
1.	1352	Wilk <i>Canis lupus</i>
2.	1337	Bóbr <i>Castor fiber</i>
3.	1355	Wydra <i>Lutra lutra</i>
4.	1361	Ryś <i>Lynx lynx</i>
5.	1323	Nocek Bechsteina <i>Myotis bechsteinii</i>
6.	1321	Nocek orzesiony <i>Myotis emarginatus</i>
7.	1324	Nocek duży <i>Myotis myotis</i>
8.	1303	Podkowiec mały <i>Rhinolophus hipposideros</i>
9.	1354	Niedziedź brunatny <i>Ursus arctos</i>
plazy i gady		
10.	1193	Kumak górski <i>Bombina variegata</i>
11.	1166	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>
12.	2001	Traszka karpacka <i>Lissotriton montandoni</i>
ryby		
13.	5094	Brzana peloponeska <i>Barbus peloponnesius</i>
14.	1163	Głowacz białopłetwy <i>Cottus gobio</i>

Lp.	Kod	Nazwa
bezkęgowce		
15.	4014	Biegacz urozmaicony <i>Carabus variolosus</i>
16.	1086	Zgniotek cynobrowy <i>Cucujus cinnaberinus</i>
17.	4026	Zagłębek bruzdkowany <i>Rhysodes sulcatus</i>
18.	1087	Nadobnica alpejska <i>Rosalia alpina</i>
19.	1014	Poczwarówka zawężona <i>Vertigo angustior</i>
rośliny		
20.	1898	Ponikło kraińskie <i>Eleocharis carniolica</i>

Wszystkie zapisy planu zadań ochronnych dotyczące przedmiotów ochrony znajdujących się na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zostały uwzględnione w planie urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Rymanów.

Rymanów PLH180016

Podstawa prawna utworzenia: Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r., przyjmującą na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (Dz. Urz. UE L43/63 z 13 lutego 2009) wg tej decyzji – 5181,805 ha. Według ostatniej Decyzji Komisji Europejskiej z 3 grudnia 2014 r. w sprawie przyjęcia ósmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenia dla Wspólnoty składających się na alpejski region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2014) 9072) (Dz. Urz. UE L18/1 z dnia 23.01.2015 r.), powierzchnia obszaru wynosi 5240,99 ha.

Powierzchnia: powierzchnia obszaru wg decyzji - 5240,99 ha;
 grunty w zarządzie nadleśnictwa wg planu urządzenia lasu - 3498,17 ha;
 poza gruntami nadleśnictwa w zasięgu terytorialnym - 1596,05 ha.

PZO: Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 28 maja 2014 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 rymanów PLH180016 (Dz. Urz. Woj. Podk. z 29 maja 2014 r. poz. 1655), ze zmianami z dnia 9 listopada 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Podk. z 10 listopada 2017 r. poz. 3700). Wszystkie zapisy planu zadań ochronnych, dotyczące przedmiotów ochrony na gruntach zarządzanych przez nadleśnictwo Rymanów zostały uwzględnione w Planie urządzenia lasu dla tego nadleśnictwa.

Tab. 16. Typy siedlisk przyrodniczych wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony wg SDF (data aktualizacji 02.2017)

Lp.	Kod	Nazwa
1.	9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)
2.	91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)

* siedliska priorytetowe

Tab. 17. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony wg SDF z 2016 r.

Lp.	Kod	Nazwa
ssaki		
1.	1324	Nocek duży <i>Myotis myotis</i>
2.	1303	Podkowiec mały <i>Rhinolophus hipposideros</i>

Wszystkie zapisy planu zadań ochronnych dotyczące przedmiotów ochrony znajdujących się na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zostały uwzględnione w planie urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Rymanów.

Poza gruntami będącymi w zarządzie, w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rymanów znajdują się dwa obszary Natura 2000, są to Ładzin PLH180038 oraz Wisłok Środkowy z Dopływami PLH180030.

4.2.5. SIEDLISKA PRZYRODNICZE PODLEGAJĄCE OCHRONIE

W 2017 roku, w ramach sporządzania planu urządzenia lasu, skorygowano zasięg siedlisk przyrodniczych w oparciu o materiały zebrane do zakresu zadań ochronnych w ramach pul dla obszaru Natura 2000 oraz inwentaryzację leśną, wykonaną w ramach pul dla pozostałych gruntów.

Tab. 18. Rodzaje siedlisk leśnych zinwentaryzowane w obszarach Natura 2000 oraz poza nimi na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Rymanów wraz z podziałem na stan ich zachowania

Kod siedliska	Stan A	Stan B	Stan C	Razem
	pow. [ha]	pow. [ha]	pow. [ha]	pow. [ha]
Ostoja Jaśliska PLH180014				
6230*	27,78	-	64,75	92,53
6510	53,02	13,03	129,14	195,19
7140	-	-	6,57	6,57
7230	6,66	-	-	-
9130	2179,79	3632,82	194,15	6006,76
9170 ¹⁾	-	3,97	-	3,97
9180*	-	6,58	-	6,58
91E0*	4,64	99,08	34,66	138,38
Razem	2271,89	3755,48	429,27	6456,64
Rymanów PLH180016				
6510 ¹⁾	1,69	-	-	1,69
9130	764,74	1172,51	108,01	2045,26
9170 ¹⁾	-	18,45	-	18,45
91E0*	-	3,04	0,19	3,23
Razem	766,43	1194,00	108,20	2068,63
Las Hrabieński PLH180039				
9130 ¹⁾	3,13	79,23	-	82,36
9170	-	33,04	-	33,04
91E0 ¹⁾	-	0,10	-	0,10
Razem	3,13	112,37	-	115,50
Patria nad Odrzechową PLH180028				
9130	177,77	219,77	8,47	406,01
9170	0,14	50,42	0,79	51,35

Kod siedliska	Stan A	Stan B	Stan C	Razem
	pow. [ha]	pow. [ha]	pow. [ha]	pow. [ha]
91E0* ¹⁾	-	0,95	0,56	1,51
Razem	177,91	271,14	9,82	458,87
Grunty Nadleśnictwa poza obszarami Natura 2000				
6510	10,21	25,41	7,83	43,45
9110	-	3,63	-	3,63
9130	277,47	2237,34	290,12	2804,93
9170	-	42,06	-	42,06
91E0*	1,64	9,04	9,83	20,51
Razem	289,32	2317,48	307,78	2914,58
Siedliska łącznie w całym Nadleśnictwie				
6230*	27,78	-	64,75	92,53
6510	64,92	38,44	136,97	240,33
7140	-	-	6,57	6,57
7230	6,66	-	-	6,66
9110	-	3,63	-	3,63
9130	3402,90	7341,67	600,75	11345,32
9170	0,14	147,94	0,79	148,87
9180*	-	6,58	-	6,58
91E0*	6,28	112,21	45,24	163,73
Razem	3508,68	7650,47	855,07	12014,22

* siedlisko priorytetowe

¹⁾ siedlisko nie jest przedmiotem ochrony w obszarze

Łącznie siedliska przyrodnicze na terenie Nadleśnictwa zajmują 12014,22 ha. Ogółem na terenie Nadleśnictwa stwierdzono 9 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy siedliskowej, wśród nich, jako najszerzej rozprzestrzenioną, wykazano żyzną buczynę karpacką.

4.2.6. POMNIKI PRZYRODY

Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów formą ochrony w postaci pomnika przyrody objęto 16 drzew.

Tab. 19. Wykaz istniejących pomników przyrody zlokalizowanych na terenie Nadleśnictwa Rymanów

Lp.	Podstawa prawna	Położenie		Opis obiektu					
		oddz. pododdz. (nr działki)	obręb leśnictwo gmina (obr. ewid.)	gatunek drzewa nazwa polska, nazwa łacińska, nazwa pomnika	wiek	obwód [cm]	wysokość [m]	stan zdrowotny*	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Na gruntach Nadleśnictwa Rymanów									
1.	Decyzja Nr RLS.III.7141/19/78 z 15 lipca 1978 r. Woj. Krośnieńskiego.	83a (dz. nr 4095/2)	Rymanów Rymanów Zdrój Miasto Rymanów (obr. ewid. Miasto Rymanów)	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	ok. 240	405	25	1	-
		83b (dz. nr 4095/5)	Rymanów Rymanów Zdrój Miasto Rymanów (obr. ewid. Miasto Rymanów)	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	ok. 240	422	26	1	-
2.	Orzeczenie PWRN w Rzeszowie Nr RL-VIb-13/P/44/54 z 12 marca 1954 r.	55a (dz. nr 55)	Jaślicka Szachty Jaślicka (obr. ewid. Moszczaniec)	Cis pospolity <i>Taxus baccata</i>	-	107	7,5	1	Na wysokości ok. 2 m rozwidlenie
3.	Orzeczenie PWRN w Rzeszowie Nr RL-VIb-13/P/45/54 z 12 marca 1954 r.	36a (dz. nr 93)	Jaślicka Szachty Jaślicka (obr. ewid. Polany Surowiczne)	Cis pospolity <i>Taxus baccata</i> „Piotruś”	-	60	6	3	Uszkodzony po przewróceniu się sąsiedniego drzewa
4.	Uchwała Nr XXXVII/353/17 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 27 kwietnia 2017 r.	101h (dz. nr 403)	Rymanów Rymanów Zdrój Rymanów (obr. ewid. Wołuszowa)	Lipa <i>Tilia</i> „Na Cerkwisku”	-	328	28	3	-
		101h (dz. nr 403)	Rymanów Rymanów Zdrój Rymanów (obr. ewid. Wołuszowa)	Lipa <i>Tilia</i> „Na Cerkwisku”	-	314	20	3	-

Lp.	Podstawa prawna	Położenie		Opis obiektu					
		oddz. pododdz. (nr działki)	obręb leśnictwo gmina (obr. ewid.)	gatunek drzewa nazwa polska, nazwa łacińska, nazwa pomnika	wiek	obwód [cm]	wysokość [m]	stan zdrowotny*	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		101h (dz. nr 403)	Rymanów Rymanów Zdrój Rymanów (obr. ewid. Wołtuszcza)	Lipa <i>Tilia</i> „Na Cerkwisku”	-	314	25	3	-
		101h (dz. nr 403)	Rymanów Rymanów Zdrój Rymanów (obr. ewid. Wołtuszcza)	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> „Na Cerkwisku”	-	365	28	3	-
5.	Uchwała Nr XXXVII/352/17 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 27 kwietnia 2017 r.	95b (dz. nr 439)	Rymanów Rymanów Zdrój Rymanów (obr. ewid. Wołtuszcza)	Daglezja <i>Pseudotsuga Carriere</i> „Daglezja”	-	317	38	2	-
		101a (dz. nr 442)	Rymanów Rymanów Zdrój Rymanów (obr. ewid. Wołtuszcza)	Lipa <i>Tilia</i> „W drodze do Wołtuszczej”	-	435	24	3	-
		101c (dz. nr 442)	Rymanów Rymanów Zdrój Rymanów (obr. ewid. Wołtuszcza)	Lipa <i>Tilia</i> „W drodze do Wołtuszczej”	-	328	21	2	-
6.	Uchwała Nr XXXVII/352/17 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 27 kwietnia 2017 r.	101c (dz. Nr 442)	Rymanów Rymanów Zdrój Rymanów (obr. Ewid. Wołtuszcza)	Lipa <i>Tilia</i> „W drodze do Wołtuszczej”	-	294	24	2	-

Lp.	Podstawa prawna	Położenie		Opis obiektu					
		oddz. pododdz. (nr działki)	obręb leśnictwo gmina (obr. ewid.)	gatunek drzewa nazwa polska, nazwa łacińska, nazwa pomnika	wiek	obwód [cm]	wysokość [m]	stan zdrowotny*	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7.	Uchwała Nr LIX/344/18 Rady Gminy Jaślicka z dnia 22 czerwca 2018 r.	141a (dz. Nr 58)	Jaślicka Lipowiec Jaślicka (obr. Ewid. Czeremcha)	Jodła pospolita <i>Abies alba</i>	-	323	35,5	2	-
		44f (dz. Nr 100)	Jaślicka Szachty Jaślicka (obr. Ewid. Polany Surowiczne)	Cis pospolity <i>Taxus baccata</i>	-	87	8	1	-
		273d (dz. Nr 65)	Jaślicka Darów (obr. Ewid. Surowica)	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	-	379	30	2	-
		273d (dz. Nr 65)	Jaślicka Darów (obr. Ewid. Surowica)	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	-	406	30	2	-

* Pięciostopniowa skala Pacyniaka (zmodyfikowana) do określania zdrowotności drzew:

- 1 – drzewo zdrowe, bez szkodników, ubytki korony do 10%;
- 2 – ubytki korony od 10-30% i niewielkie ubytki pnia; pojedyncze osobniki szkodników owadzych;
- 3 – drzewa z koroną lub pniem obumarłym w 30-50%, w znacznym stopniu zaatakowane przez owady;
- 4 – drzewa z koroną lub pniem obumarłym w 50-70% i dużymi ubytkami tkanki drzewnej;
- 5 – korona obumarła w ponad 70%, pień z licznymi dziuplami.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa (poza gruntami w zarządzie) wg aktów prawnych znajduje się 63 pomniki przyrody.

Fot. 4. Pomniki przyrody przy cerkiwsku na terenie leśnictwa Rymanów Zdrój

4.2.7. UŻYTKI EKOLOGICZNE

Aktualnie na terenie Nadleśnictwa znajdują się 42 użytki ekologiczne o łącznej powierzchni 52,80 ha.

Tab. 20. Wykaz istniejących użytków ekologicznych zlokalizowanych na terenie Nadleśnictwa Rymanów

Lp.	Akt ustanawiający	Położenie wg PUL Nadleśnictwa Rymanów na lata 2019-2028			Nazwa użytku	Opis	Zadania ochronne
		oddz. pododdz. (nr działki)	obręb leśnictwo gmina (obr. ewid.)	pow. [ha]			
1	Uchwała Nr LXV/379/18 Rady Gminy Jaśliska z dnia 18 października 2018 r.	273o (dz. nr 21/1)	Jaśliska Darów Jaśliska (obr. ewid. Darów)	0,89	-	Powierzchnia leśna niezalesiona z występującym zimowitem jesiennym.	Wykaszanie fragmentu użytku jeden raz w roku.
2		56b (dz. nr 56)	Jaśliska Szachty Jaśliska (obr. ewid. Moszczaniec)	0,25	-	Łąka ze stanowiskiem kruszczyka błotnego, częściowo zarośnięta przez kępy drzew i krzewów.	Bez zabiegów.
3		56o (dz. nr 56)	Jaśliska Szachty Jaśliska (obr. ewid. Moszczaniec)	0,65	-	Łąka ze stanowiskiem kruszczyka błotnego, częściowo zarośnięta przez kępy drzew i krzewów.	Bez zabiegów.
4		309c (dz. nr 21)	Jaśliska Moszczaniec Jaśliska (obr. ewid. Jasiel)	0,76	-	Śródleśna łąka, fragmentami podmokła, mająca znaczenie dla zachowania różnorodności krajobrazowej.	Okresowe usuwanie drzew i krzewów.
5		311h (dz. nr 19)	Jaśliska Moszczaniec Jaśliska (obr. ewid. Jasiel)	1,57	-	Teren zabagniony ze stanowiskami cennych roślin: storczyk sp., kruszczyk błotny.	Okresowe usuwanie drzew i krzewów.
6		43c (dz. nr 99)	Jaśliska Szachty Jaśliska (obr. ewid. Polany Surowiczne)	0,92	-	Łąka ze stanowiskami roślin chronionych (kruszczyk błotny, mieczyk dachówkowaty, storczyk sp., zimowit jesienny) na części pow. zarośnięta roślinnością drzewiastą i krzewiastą.	Bez zabiegów.

Lp.	Akt ustanawiający	Położenie wg PUL Nadleśnictwa Rymanów na lata 2019-2028			Nazwa użytku	Opis	Zadania ochronne
		oddz. pododdz. (nr działki)	obręb leśnictwo gmina (obr. ewid.)	pow. [ha]			
7		75h (dz. nr 21)	Jaśliska Rudawka Jaśliska (obr. ewid. Rudawka Jaśliska)	0,37	-	Teren podmokły, częściowo zarośnięty przez kępy drzew i krzewów, mający znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej.	Bez zabiegów.
8		76f (dz. nr 23)	Jaśliska Rudawka Jaśliska (obr. ewid. Rudawka Jaśliska)	1,48	-	Teren zalewowy, we fragmencie las łągowy, częściowo zarośnięty przez kępy drzew i krzewów.	Bez zabiegów.
9		82a (dz. nr 35)	Jaśliska Rudawka Jaśliska (obr. ewid. Rudawka Jaśliska)	1,36	-	-	Okresowe usuwanie drzew i krzewów.
10		84a (dz. nr 36)	Jaśliska Rudawka Jaśliska (obr. ewid. Rudawka Jaśliska)	1,40	-	-	Bez zabiegów.
11		351 (dz. nr 47)	Jaśliska Szachty Jaśliska (obr. ewid. Surowica)	0,55	-	Podmokła łąka ze stanowiskiem kruszczyk błotnego, storczyków sp.	Bez zabiegów.

Lp.	Akt ustanawiający	Położenie wg PUL Nadleśnictwa Rymanów na lata 2019-2028			Nazwa użytku	Opis	Zadania ochronne
		oddz. pododdz. (nr działki)	obręb leśnictwo gmina (obr. ewid.)	pow. [ha]			
12		35m (dz. nr 47)	Jaśliska Szachty Jaśliska (obr. ewid. Surowica)	0,74	-	Podmokła łąka ze stanowiskiem roślin chronionych: kruszczyk błotny, gółka długoostrógłowa, wełnianka pochwowata, storczyk sp. Na części pow. zarośnięta przez roślinność krzewiastą.	Bez zabiegów.
13		76h (dz. nr 31)	Jaśliska Rudawka Jaśliska (obr. ewid. Rudawka Jaśliska)	0,84	-	Teren zalewowy, we fragmencie las łągowy, częściowo zarośnięty przez kępy drzew i krzewów.	-
14		77f (dz. nr 24)	Jaśliska Rudawka Jaśliska (obr. ewid. Rudawka Jaśliska)	1,34	-	Teren podmokły, z stanowiskiem kruszczyka błotnego, wełnianki pochwowatej, storczyka szerokolistnego częściowo zarośnięty przez kępy drzew i krzewów, mający znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej.	Bez zabiegów.
15		77i (dz. nr 24)	Jaśliska Rudawka Jaśliska (obr. ewid. Rudawka Jaśliska)	0,51	-	Teren podmokły, z stanowiskiem kruszczyka błotnego, wełnianki pochwowatej, storczyka szerokolistnego częściowo zarośnięty przez kępy drzew i krzewów, mający znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej.	Bez zabiegów za wyjątkiem usuwania drzew zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu przy drodze.

Lp.	Akt ustanawiający	Położenie wg PUL Nadleśnictwa Rymanów na lata 2019-2028			Nazwa użytku	Opis	Zadania ochronne
		oddz. pododdz. (nr działki)	obręb leśnictwo gmina (obr. ewid.)	pow. [ha]			
16	Uchwała Nr XXXIX/232/17 Rady Gminy Jaślicka z dnia 31 maja 2017 r.	75j (dz. nr 21)	Jaślicka Rudawka Jaślicka (obr. ewid. Rudawka Jaślicka)	0,95	-	Powierzchnia leśna niezalesiona. Teren podmokły.	Bez zabiegów.
17		80k (dz. nr 32)	Jaślicka Rudawka Jaślicka (obr. ewid. Rudawka Jaślicka)	2,12	-	Powierzchnia leśna niezalesiona. Zabagniona łąka ze stanowiskiem wełnianki pochwowatej oraz kruszczyka błotnego. Na 50% pow. porośnięta przez wierzby (w. szara, uszata, iwa).	Bez zabiegów.
18		163b (dz. nr 29/10)	Jaślicka Szklary Jaślicka (obr. ewid. Polany Surowiczne)	10,48	-	Powierzchnia leśna niezalesiona. Na 50% pow. sukcesja śliwy tarniny, jałowca, So 50 l., Jb; stanowiska roślin chronionych; goyczka orzęsona, dziewięciśli beżłodygowy; ostoja zwierzyny łownej.	Okresowe usuwanie drzew i krzewów.
19	Uchwała Nr XXXIII/167/2017 Rady Gminy Komańcza z dnia 28 czerwca 2017 r.	352f (dz. nr 547)	Jaślicka Bieszczady Komańcza (obr. ewid. Wisłok Wielki)	0,55	„Ciemięż yca zielona”	Powierzchnia leśna niezalesiona. Teren bardzo wilgotny. Na pow. 0,10 ha stanowisko ciemiężycy zielonej.	Coroczna obserwacja stanu siedliska. W obrębie stanowiska ciemieżycy wykonanie cięć odslaniających. Ograniczenie rozwoju roślinności inwazyjnej, zwłaszcza gatunków obcych geograficznie - poprzez niewprowadzenie gatunków obcego pochodzenia.

Lp.	Akt ustanawiający	Położenie wg PUL Nadleśnictwa Rymanów na lata 2019-2028			Nazwa użytku	Opis	Zadania ochronne
		oddz. pododdz. (nr działki)	obręb leśnictwo gmina (obr. ewid.)	pow. [ha]			
20	Uchwała Nr XXXIX/231/17 Rady Gminy Jaślicka z dnia 31 maja 2017 r.	148g (dz. nr 26/1)	Jaślicka Lipowiec Jaślicka (obr. ewid. Czeremcha)	1,27	-	Pastwisko, łąka ziołoroślowa ze stanowiskiem mieczyka dachówkowatego.	Wykaszenie łąki jeden raz w roku, z wyłączeniem terenu składu drewna.
21		86c (dz. nr 163)	Jaślicka Rudawka Jaślicka (obr. ewid. Wola Wyżna)	0,53	-	Powierzchnia leśne niezalesion. Teren bardzo wilgotny, młaka u podnóża rumoszu skalnego. Na obrzeżach zarośnięta przez wierzbę uszatą i leszczynę.	-
22	Uchwała Nr LXV/386/18 Rady Gminy Jaślicka z dnia 18 października 2018 r.	154h (dz. nr 67/1)	Jaślicka Lipowiec Jaślicka (obr. ewid. Czeremcha)	2,41	-	Wilgotna łąka ze stanowiskami kruszczyka błotnego, wełnianki, częściowo zarośnięta przez roślinność krzewiastą i drzewiastą.	Bez zabiegu.
23		152h (dz. nr 65/1)	Jaślicka Lipowiec Jaślicka (obr. ewid. Czeremcha)	1,33	-	Wilgotna łąka ze stanowiskami kruszczyka błotnego, wełnianki, częściowo zarośnięta przez roślinność krzewiastą i drzewiastą.	Bez zabiegu.
24	Uchwała Nr LXV/387/18 Rady Gminy Jaślicka z dnia 18 października 2018 r.	127c (dz. nr 177)	Jaślicka Lipowiec Jaślicka (obr. ewid. Lipowiec)	0,90	-	Podmokła łąka porośnięta we fragmentach kępami drzew i krzewów, mająca znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej.	Bez zabiegów.
25		147c (dz. nr 61/1)	Jaślicka Lipowiec Jaślicka (obr. ewid. Czeremcha)	6,14	-	Śródleśna łąka częściowo zarośnięta przez kępy drzew i krzewów, mająca znaczenie dla zachowania różnorodności krajobrazowej i bytowania zwierzyny.	Bez zabiegów.

Lp.	Akt ustanawiający	Położenie wg PUL Nadleśnictwa Rymanów na lata 2019-2028			Nazwa użytku	Opis	Zadania ochronne
		oddz. pododdz. (nr działki)	obręb leśnictwo gmina (obr. ewid.)	pow. [ha]			
26		150a (dz. nr 71)	Jaśliska Lipowiec Jaśliska (obr. ewid. Czeremcha)	0,51	-	Teren zalewowy - miejsce bytowania bobrów.	Bez zabiegów.
27		150f (dz. nr 71)	Jaśliska Lipowiec Jaśliska (obr. ewid. Czeremcha)	0,15	-	Teren zalewowy - miejsce bytowania bobrów.	Bez zabiegów.
28		156a (dz. nr 72)	Jaśliska Lipowiec Jaśliska (obr. ewid. Czeremcha)	1,41	-	Teren zalewowy - miejsce bytowania bobrów.	Bez zabiegów.
29		156f (dz. nr 72)	Jaśliska Lipowiec Jaśliska (obr. ewid. Czeremcha)	0,46	-	Teren zalewowy - miejsce bytowania bobrów.	Bez zabiegów.
30		151d (dz. nr 77)	Jaśliska Lipowiec Jaśliska (obr. ewid. Czeremcha)	1,46	-	Teren zalewowy - miejsce bytowania bobrów.	Bez zabiegów.
31		67f (dz. nr 149)	Jaśliska Rudawka Jaśliska (obr. ewid. Wola Wyżna)	0,22	-	Nieużytek, teren fragmentami podmokły, mający znaczenie dla zachowania różnorodności krajobrazowej.	Bez zabiegów.
32		88g (dz. nr 161/2)	Jaśliska Rudawka Jaśliska (obr. ewid. Wola Wyżna)	1,35	-	Podmokła łąka, częściowo zarośnięta przez kępy drzew i krzewów, mająca znaczenie dla zachowania różnorodności krajobrazowej.	Bez zabiegów.

Lp.	Akt ustanawiający	Położenie wg PUL Nadleśnictwa Rymanów na lata 2019-2028			Nazwa użytku	Opis	Zadania ochronne
		oddz. pododdz. (nr działki)	obręb leśnictwo gmina (obr. ewid.)	pow. [ha]			
33		90h (dz. nr 166)	Jaśliska Rudawka Jaśliska (obr. ewid. Wola Wyżna)	0,32	-	Nieużytek, teren podmokły ze stanowiskiem ciemńycy zielonej.	Okresowe usuwanie drzew i krzewów.
34		18f (dz. nr 33)	Jaśliska Szklary Jaśliska (obr. ewid. Szklary)	1,50	-	Śródleśna podmokła łąka, częściowo zarośnięta przez kępy drzew i krzewów, mająca znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej.	Okresowe usuwanie drzew i krzewów.
35		21c (dz. nr 32)	Jaśliska Szklary Jaśliska (obr. ewid. Szklary)	0,58	-	Śródleśna podmokła łąka, częściowo zarośnięta przez kępy drzew i krzewów, mająca znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej.	Okresowe usuwanie drzew i krzewów.
36		24c (dz. nr 40/1)	Jaśliska Szklary Jaśliska (obr. ewid. Szklary)	0,38	-	Śródleśna podmokła łąka, częściowo zarośnięta przez kępy drzew i krzewów, mająca znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej.	Bez zabiegów.
37		25t (dz. nr 388/1)	Jaśliska Szklary Jaśliska (obr. ewid. Daliowa)	0,27	-	Śródleśna podmokła łąka, częściowo zarośnięta przez kępy drzew i krzewów, mająca znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej.	Bez zabiegów.
38		25i (dz. nr 41/1)	Jaśliska Szklary Jaśliska (obr. ewid. Posada Jaśliska)	0,69	-	Śródleśna podmokła łąka, częściowo zarośnięta przez kępy drzew i krzewów, mająca znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej.	Bez zabiegów.

Lp.	Akt ustanawiający	Położenie wg PUL Nadleśnictwa Rymanów na lata 2019-2028			Nazwa użytku	Opis	Zadania ochronne
		oddz. pododdz. (nr działki)	obręb leśnictwo gmina (obr. ewid.)	pow. [ha]			
39		28k (dz. nr 75/2)	Jaśliska Wola Niżna Jaśliska (obr. ewid. Wola Niżna)	1,92	-	Śródleśna podmokła łąka, częściowo zarośnięta przez kępy drzew i krzewów, mająca znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej.	Okresowe usuwanie drzew i krzewów.
40		93f (dz. nr 173/1)	Jaśliska Wola Niżna Jaśliska (obr. ewid. Wola Niżna)	0,57	-	Podmokła łąka ze stanowskami roślin chronionych: storczyk szerokolistni i kruszczyk błotny.	Okresowe usuwanie drzew i krzewów.
41		93h (dz. nr 173/1)	Jaśliska Wola Niżna Jaśliska (obr. ewid. Wola Niżna)	0,44	-	Podmokła łąka ze stanowskami roślin chronionych: storczyk szerokolistni i kruszczyk błotny.	Okresowe usuwanie drzew i krzewów.
42	Uchwała Nr XXXVII/222/98 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 27 maja 1998 r.	154b (dz. nr 67/1)	Jaśliska Lipowiec Jaśliska (obr. ewid. Czeremcha)	0,26	-	-	-
Razem				52,80			

4.2.8. STANOWISKA DOKUMENTACYJNE

Na terenie Nadleśnictwa Rymanów nie utworzono do chwili obecnej żadnego stanowiska dokumentacyjnego.

4.2.9. OCHRONA GATUNKOWA ROŚLIN, GRZYBÓW I ZWIERZĄT

Ochronę gatunkową określa ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 142, 10 z późn zm.) oraz rozporządzenia określające chronione gatunki roślin, grzybów i zwierząt:

- ✓ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. poz. 1409);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. poz. 1408);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt; Dz. U. poz. 2183).

Zestawienia gatunków chronionych wykonano na podstawie ankiet, lustracji terenowej, monitoringu przedmiotów ochrony w obszarach Natura 2000, ogólnodostępnych publikacji oraz poprzedniego programu ochrony przyrody.

Do programu ochrony przyrody dodano chronione gatunki roślin odnotowane podczas „Powszechnej inwentaryzacji gatunków roślin, zwierząt i innych organizmów oraz parametryzacji wybranych cech biotopów, mających znaczenia dla oceny stanu lasów oraz prognozowania zmian w ekosystemach leśnych” przeprowadzonej na terenie RDLP w Krośnie.

Zestawienia w rozdziale 4.2.9 dotyczą gatunków występujących na terenie Nadleśnictwa Rymanów, jak i w jego zasięgu terytorialnym.

4.2.9.1. ROŚLINY CHRONIONE

Na terenie Nadleśnictwa Rymanów i w jego zasięgu stwierdzono występowanie wielu gatunków roślin, w tym:

Ochrona ścisła

Tab. 21. Wykaz gatunków roślin objętych ochroną ścisłą

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa - z dokładną lokalizacją na mapach przeglądowych walorów przyrodniczo-kulturowych		
1.	Buławnik mieczolistny	<i>Cephalanthera longifolia</i>
2.	Ciemrzyca (ciemierzycyca) biała (1)	<i>Veratrum album</i>
3.	Gółka długoostrogowa (1)	<i>Gymnadenia conopsea</i>
4.	Jęczyznik zwyczajny	<i>Phyllitis scolopendrium</i>
5.	Kukułka (storczyk) Fuchsa (1)	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>
6.	Kruszczyk błotny	<i>Epipactis palustris</i>
7.	Kukułka (storczyk) bzowa (1)	<i>Dactylorhiza sambucina</i>
8.	Kruszczyk siny	<i>Epipactis purpurata</i>

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
9.	Lilia złotogłów	<i>Lilium martagon</i>
10.	Mieczyk dachówkowaty (1)	<i>Gladiolus imbricatus</i>
11.	Paprotnik kolczysty	<i>Polystichum aculeatum</i>
12.	Paprotnik Brauna	<i>Polystichum braunii</i>
13.	Paprotnik ostry	<i>Polystichum lonchitis</i>
14.	Ponikło kraińskie (2) (3)	<i>Eleocharis carniolica</i>
15.	Rosiczka okrągłolistna	<i>Drosera rotundifolia</i>
16.	Storzczyk błotny (1)	<i>Orchis palustris</i>
17.	Tojad mołdawski	<i>Aconitum moldavicum</i>

- (1) - gatunki wymagające ochrony czynnej;
- (2) - gatunki, których dotyczy zakaz transportu okazów gatunków roślin dziko występujących, zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia [tj. zakaz zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów gatunku] oraz nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 3 tj. zakaz umyślnego niszczenia i uszkodzania, a także przetrzymywania, posiadania, zbywania, oferowania do sprzedaży wymiany, darowizny i wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1,2 i 5-7 (tj. zakaz umyślnego niszczenia; umyślnego zrywania lub uszkodzania; przetrzymywania lub posiadania okazów gatunku; zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów; wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków) nie dotyczy okazów gatunków pozyskanych poza granicami państwa i wwiezionych z zagranicy na podstawie zezwolenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska]
- (3) - gatunki, którego nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1 [tj. w stosunku do dziko występujących roślin należących do gatunków objętych ochroną ścisłą lub częściową, zakaz umyślnego niszczenia i uszkodzania oraz niszczenia ich siedlisk, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1-3 (tj. zakaz umyślnego niszczenia; umyślnego zrywania lub uszkodzania; niszczenia ich siedlisk), nie dotyczą wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie tych zakazów].

Ochrona częściowa

Tab. 22. Wykaz gatunków roślin objętych ochroną częściową

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa - z dokładną lokalizacją na mapach przeglądowych walorów przyrodniczo-kulturowych		
1.	Bielistka siwa (błada)	<i>Leucobryum glaucum</i>
2.	Bobrek trójlistkowy	<i>Menyanthes trifoliata</i>
3.	Brodawkowiec czysty	<i>Pseudoscleropodium purum</i>
4.	Cebulica dwulistna (oszlach)	<i>Scilla bifolia</i>
5.	Centuria pospolita	<i>Centaurium erythraea</i>
6.	Ciemnocyca zielona	<i>Veratrum lobelianum</i>
7.	Czosnek niedźwiedzi	<i>Allium ursinum</i>
8.	Cis pospolity	<i>Taxus baccata</i>
9.	Dziewięciśl bezłodygowy	<i>Carlina acaulis</i>
10.	Dzióbekowiec Zetterstedta	<i>Eurhynchium angustirete</i>
11.	Fałdownik nastroszony	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>
12.	Fałdownik trzyczędowy	<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>
13.	Gnieźnik leśny	<i>Neottia nidus-avis</i>
14.	Goryczka trojeściowa	<i>Gentiana asclepiadea</i>
15.	Goździk skupiony	<i>Dianthus compactus</i>
16.	Gruszczyca okrągłolistna	<i>Pyrola rotundifolia</i>
17.	Kłokoczka południowa (3)	<i>Staphylea pinnata</i>
18.	Kosaciec syberyjski	<i>Iris sibirica</i>
19.	Kruszczyk rdzawoczerwony	<i>Epipactis atrorubens</i>

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
20.	Kruszczyk szerokolistny	<i>Epipactis helleborine</i>
21.	Kukułka (storczyk) plamista	<i>Dactylorhiza maculata</i>
22.	Kukułka (storczyk) szerokolistna	<i>Dactylorhiza majalis</i>
23.	Limprichtia długokończysta	<i>Limprichtia revolvens</i>
24.	Listera jajowata	<i>Listera ovata</i>
25.	Mokradłoszka zaostrowana	<i>Calliargonella cuspidata</i>
26.	Obrazki alpejskie	<i>Arum alpinum</i>
27.	Orlik pospolity	<i>Aquilegia vulgaris</i>
28.	Parzydło leśne	<i>Aruncus sylvestris</i>
29.	Pierwiosnek (pierwiosnka) wyniosły	<i>Primula elatior</i>
30.	Piórosz pierzasty	<i>Ptilium crista-castrensis</i>
31.	Płonnik pospolity	<i>Polytrichum commune</i>
32.	Podkolan biały	<i>Platanthera bifolia</i>
33.	Podkolan zielonawy	<i>Platanthera chlorantha</i>
34.	Podrzeń żebrowiec	<i>Blechnum spicant</i>
35.	Pokrzyk wilcza jagoda	<i>Atropa belladonna</i>
36.	Skosatka zanokcicowata	<i>Plagiochila asplenoides</i>
37.	Śnieżyca wiosenna	<i>Leucoium vernalis</i>
38.	Śnieżyczka przebiśnieg	<i>Galanthus nivalis</i>
39.	Tojad mołdawski	<i>Aconitum moldavicum</i>
40.	Torfowiec błotny	<i>Sphagnum palustre</i>
41.	Torfowiec kończysty	<i>Sphagnum fallax</i>
42.	Tujowiec tamaryszkowy	<i>Thuidium tamariscinum</i>
43.	Rokietnik pospolity	<i>Pleurozium schreberi</i>
44.	Wawrzynek wilczełyko	<i>Daphne mezereum</i>
45.	Wełnianka delikatna	<i>Eriophorum gracile</i>
46.	Widłak goździsty	<i>Lycopodium clavatum</i>
47.	Widłak jałowcowaty	<i>Lycopodium annotinum</i>
48.	Widłoząb kędzierzawy	<i>Dicranum polysetum</i>
49.	Widłoząb miotłowy	<i>Dicranum scoparium</i>
50.	Wroniec widlasty (widłak wroniec)	<i>Huperzia selago</i>
51.	Zimowit jesienny	<i>Colchicum autumnale</i>
52.	Zerwa kulista (zerwa główkowata)	<i>Phyteuma orbiculare</i>

- (3) - gatunki, którego nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1 [tj. w stosunku do dziko występujących roślin należących do gatunków objętych ochroną ścisłą lub częściową, zakaz umyślnego niszczenia i uszkodzania oraz niszczenia ich siedlisk, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1-3 (tj. zakaz umyślnego niszczenia; umyślnego zrywania lub uszkodzania; niszczenia ich siedlisk), nie dotyczą wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie tych zakazów].

Stanowiska chronionych gatunków roślin, dla których podana jest dokładna lokalizacja przedstawiono na „Mapie przeglądowej walorów przyrodniczych i kulturowych” w skali 1:25000.

Zgodnie z § 8 pkt 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin, zakazy, o których mowa w § 6 pkt 1-3, w stosunku do gatunków dziko występujących roślin, objętych ochroną gatunkową, z wyjątkiem gatunków wymienionych w załączniku nr 1 i 2 do rozporządzenia oznaczonych symbolem (3), nie dotyczą wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie tych zakazów.

Na terenie Nadleśnictwa tylko do 6 stanowisk rośliny nie stosuje się § 8 pkt 1:

Tab. 23. Gatunki roślin, dla których nie stosuje się derogacji od zakazów

Gatunek	Wskazanie gosp.	Adres leśny
Kłokoczka południowa	TP	04-20-2-16-101 -a -00
	-	04-20-2-16-101 -b -00
Ponikło kraińskie	IVD; PIEL; CW; CP	04-20-1-05-309 -a -00
	IVD; CW	04-20-1-05-309 -b -00
	CP-P; PRZEST	04-20-1-05-310 -c -00
	IVD; AGROT; ODN-ZŁOŻ	04-20-1-05-311 -i -00

Dla ułatwienia przedstawiania w tabelach gatunków roślin chronionych, niebędących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 w 3 grupy ze względu na cechy siedlisk przez nie zajmowane:

Tab. 24. Zbiornicze tabele roślin wg. siedlisk

Gatunki roślin związanych ze środowiskiem leśnym	
1.	<p>Bielistka siwa (blada) <i>Leucobryum glaucum</i>, Buławnik mieczolistny <i>Cephalanthera longifolia</i>, Brodawkowiec czysty <i>Pseudoscleropodium purum</i>, Cebulica dwulistna <i>Scilla bifolia</i> (oszloch), Ciemiężycza (ciemierzycza) biała <i>Veratrum album</i>, Ciemiężycza zielona <i>Veratrum lobelianum</i>, Cis pospolity <i>Taxus baccata</i>, Czosnek niedźwiedzi <i>Allium ursinum</i>, Dzióbekowiec Zetterstedta <i>Eurhynchium angustirete</i>, Fałdownik nastroszony <i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>, Fałdownik trzyczędowy <i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>, Gnieźnik leśny <i>Neottia nidus-avis</i>, Goryczka trojęściowa <i>Gentiana asclepiadea</i>, Gruszczyk okrągłolistna <i>Pyrola rotundifolia</i>, Jęczyznik zwyczajny <i>Phyllitis scolopendrium</i>, Kłokoczka południowa <i>Staphylea pinnata</i>, Kukułka (storczyk) bzoza <i>Dactylorhiza sambucina</i>, Kruszczyk rdzawoczerwony <i>Epipactis atrorubens</i>, Kruszczyk siny <i>Epipactis purpurata</i>, Kruszczyk szerokolistny <i>Epipactis helleborine</i>, Limpinchtia długokończysta <i>Limpinchtia revolvens</i>, Lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i>, Listera jajowata <i>Listera ovata</i>, Mokradłoszka zaostrowana <i>Calliergonella cuspidata</i>, Orlik pospolity <i>Aquilegia vulgaris</i>, Paprotnik kolczysty <i>Polystichum aculeatum</i>, Paprotnik Brauna <i>Polystichum braunii</i>, Paprotnik ostry <i>Polystichum lonchitis</i>, Parzydło leśne <i>Aruncus sylvestris</i>, Pierwiosnek (pierwiosnka) wyniosły <i>Primula elatior</i>, Piórosz pierzasty <i>Ptilium crista-castrensis</i>, Płonnik pospolity <i>Polytrichum commune</i>, Podkolan biały <i>Platanthera bifolia</i>, Podkolan zielonawy <i>Platanthera chlorantha</i>, Podrzeń żebrowiec <i>Blechnum spicant</i>, Pokrzyk wilcza-jagoda <i>Atropa belladonna</i>, Skosatka zanokcicowata <i>Plagiochila asplenioides</i>, Śnieżycza wiosenna <i>Leucoium vernum</i>, Śnieżyczka przebiśnieg <i>Galanthus nivalis</i>, Tojad mołdawski <i>Aconitum moldavicum</i>, , Tujowiec tamaryszkowy <i>Thuidium tamariscinum</i>, Wawrzynek wilczełyko <i>Daphne mezereum</i>, Rokietnik pospolity <i>Pleurozium schreberi</i>, Widłak goździsty <i>Lycopodium clavatum</i>, Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i>, Widłoząb kędzierzawy <i>Dicranum polysetum</i>, Widłoząb miotłowy <i>Dicranum scoparium</i>, Wroniec widlasty (widłak wroniec) <i>Huperzia selago</i></p>
2.	<p>Gatunki roślin związane z terenami otwartymi</p> <p>Centuria pospolita <i>Centaurium erythraea</i>, Dziewięcśl bezłodygowy <i>Carlina acaulis</i>, Goździk skupiony <i>Dianthus compactus</i>, Gółka długoostrogłowa <i>Gymnadenia conopsea</i>, Kukułka (storczyk) szerokolistna <i>Dactylorhiza majalis</i>, Kukułka (storczyk) Fuchsa <i>Dactylorhiza fuchsii</i>, Kukułka (storczyk) plamista <i>Dactylorhiza maculata</i>, Mieczyk dachówkowy <i>Gladiolus imbricatus</i>, Tojad mołdawski <i>Aconitum moldavicum</i>, Zerwa kulista (zerwa główkowata) <i>Phyteuma orbiculare</i>, Zimowit jesienny <i>Colchicum autumnale</i></p>
3.	<p>Gatunki roślin związane z terenami podmokłymi i zabagnionymi</p> <p>Bobrek trójlistkowy <i>Menyanthes trifoliata</i>, Kosaciec syberyjski <i>Iris sibirica</i>, Kruszczyk błotny <i>Epipactis palustris</i>, Obrazki alpejskie <i>Arum alpinum</i>, Ponikło kraińskie <i>Eleocharis carniolica</i>, Rosiczka okrągłolistna <i>Drosera rotundifolia</i>, Storczyk błotny <i>Orchis palustris</i>, Torfowiec błotny <i>Sphagnum palustre</i>, Torfowiec kończysty <i>Sphagnum fallax</i>, Wełnianka delikatna <i>Eriophorum gracile</i></p>

4.2.9.2. GRZYBY I POROSTY CHRONIONE

Grzyby objęte ochroną częściową zestawiono na podstawie rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów.

Ochrona częściową

Tab. 25. Wykaz gatunków grzybów objętych ochroną częściową

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu administracyjnym – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Chrobotek sp.	<i>Cladonia sp.</i>
2.	Soplówka bukowa	<i>Hericium coralloides</i>
3.	Soplówka jodłowa	<i>Hericium flagellum</i>
4.	Szyszkowiec łuskowaty	<i>Strobilomyces strobilaceus</i>

4.2.9.3. ZWIERZĘTA CHRONIONE

Zwierzęta objęte ochroną zestawiono na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

Na terenie Nadleśnictwa Rymanów i w jego zasięgu stwierdzono występowanie wielu gatunków zwierząt, w tym:

- 1 gatunek ślimaka;
- 5 gatunków owadów;
- 12 gatunków płazów;
- 5 gatunków gadów;
- 145 gatunki ptaków;
- 32 gatunki ssaków.

Poniżej przedstawiono listy zwierząt stwierdzonych na terenie oraz w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa z uwzględnieniem kategorii ochronności z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

Ślimaki

Ochrona ścisła

Tab. 26. Wykaz gatunków ślimaków objętych ochroną ścisłą

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa - z dokładną lokalizacją na mapach przeglądowych walorów przyrodniczo-kulturowych		
1.	Poczwarówka zawężona	<i>Vertigo angustior</i>

Owady

Ochrona ścisła

Tab. 27. Wykaz gatunków owadów objętych ochroną ścisłą

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa - z dokładną lokalizacją na mapach przeglądowych walorów przyrodniczo-kulturowych		
1.	Biegacz urozmaicony*	<i>Carabus variolosus</i>
2.	Czerwończyk nieparek	<i>Lycaena dispar</i>
3.	Krasopani hera	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>
4.	Nadobnica alpejska	<i>Rosalia alpina</i>
5.	Zgniotek cynobrowy	<i>Cucujus cinnaberinus</i>

* - na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu administracyjnym (PZO Ostoja Jaślicka) - z dokładną lokalizacją na mapach przeglądowych walorów przyrodniczo-kulturowych

Płazy

Ochrona ścisła

Tab. 28. Wykaz gatunków płazów objętych ochroną ścisłą

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu administracyjnym – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Kumak górski	<i>Bombina avariegata</i>
2.	Ropucha zielona	<i>Bufo viridis</i>
3.	Rzekotka drzewna	<i>Hyla arborea</i>
4.	Traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>
5.	Traszka karpacka	<i>Lissotriton montandoni (Triturus montandoni)</i>
6.	Żaba moczarowa	<i>Rana arvalis</i>

Ochrona częściowa

Tab. 29. Wykaz gatunków płazów objętych ochroną częściową

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu administracyjnym – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Ropucha szara	<i>Bufo bufo</i>
2.	Salamandra płamista	<i>Salamandra salamandra</i>
3.	Traszka górską	<i>Triturus alpestris</i>
4.	Traszka zwyczajna	<i>Triturus vulgaris</i>
5.	Żaba trawna	<i>Rana temporaria</i>
6.	Żaba wodna	<i>Rana esculenta</i>

Gady

Ochrona częściowa

Tab. 30. Wykaz gatunków gadów objętych ochroną częściową

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu administracyjnym – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Jaszczurka zwinka	<i>Lacerta agilis</i>
2.	Jaszczurka żyworodna	<i>Lacerta vivipara</i>
3.	Padalec zwyczajny	<i>Anguis fragilis</i>
4.	Zaskroniec zwyczajny	<i>Natrix natrix</i>
5.	Żmija zygzakowata	<i>Vipera berus</i>

Ptaki

Najliczniejszą grupę kręgowców na gruntach Nadleśnictwa i w jego zasięgu terytorialnym stanowią ptaki. Można je spotkać we wszystkich biotopach, wykazując aktywność zarówno dzienną jak i nocną.

Ochrona ścisła

Tab. 31. Wykaz gatunków ptaków objętych ochroną ścisłą

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1.	Bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>
2.	Błotniak łąkowy	<i>Circus pygargus</i>
3.	Błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>
4.	Błotniak zbożowy	<i>Circus cyaneus</i>
5.	Bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>
6.	Bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>
7.	Bogatka	<i>Parus major</i>
8.	Brodzicz piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>
9.	Brzegówka	<i>Riparia riparia</i>
10.	Cierniówka	<i>Sylvia communis</i>
11.	Czajka	<i>Vanellus vanellus</i>
12.	Czarnogłówka	<i>Poecile montanus</i>
13.	Czubatka	<i>Lophophanes cristatus</i>
14.	Czyż	<i>Carduelis spinus</i>
15.	Derkacz	<i>Crex crex</i>
16.	Drozd obrożny	<i>Turdus torquatus</i>
17.	Dudek	<i>Upupa epops</i>
18.	Dymówka	<i>Hirundo rustica</i>
19.	Dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>
20.	Dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>
21.	Dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>
22.	Dzięcioł syryjski	<i>Dendrocopos syriacus</i>
23.	Dzięcioł średni	<i>Dendrocopos medius</i>
24.	Dzięcioł zielonosiwy	<i>Picus canus</i>
25.	Dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>
26.	Dzięcioł trójpalczasty	<i>Picoides tridactylus</i>
27.	Dzięcioł białogrzbiety	<i>Dendrocopos leucotos</i>
28.	Dzięciołek	<i>Dendrocopos minor</i>
29.	Dziwonia	<i>Carpodacus erythrinus</i>
30.	Dzwoniec	<i>Carduelis chloris</i>

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
31.	Gadożer	<i>Circaetus gallicus</i>
32.	Gawron	<i>Corvus frugilegus</i>
33.	Gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>
34.	Gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>
35.	Grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>
36.	Jarzębatka	<i>Sylvia nisoria</i>
37.	Jastrząb	<i>Accipiter gentilis</i>
38.	Jemiołuszka	<i>Bombycilla garrulu</i>
39.	Jer	<i>Fringilla montifringilla</i>
40.	Jerzyk	<i>Apus apus</i>
41.	Kania czarna	<i>Milvus migrans</i>
42.	Kania ruda	<i>Milvus milvus</i>
43.	Kawka	<i>Corvus monedula</i>
44.	Kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>
45.	Klaskawka	<i>Saxicola torquata</i>
46.	Kobuz	<i>Falco subbuteo</i>
47.	Kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>
48.	Kos	<i>Turdus merula</i>
49.	Kowalik	<i>Sitta europaea</i>
50.	Krętogłów	<i>Jynx torquilla</i>
51.	Krogulec	<i>Accipiter nisus</i>
52.	Krzyżodziób świerkowy	<i>Loxia curvirostra</i>
53.	Kukułka	<i>Cuculus canorus</i>
54.	Kulczyk	<i>Serinus serinus</i>
55.	Kraska	<i>Coracias garrulus</i>
56.	Kwiczół	<i>Turdus pilaris</i>
57.	Lelek	<i>Caprimulgus europaeus</i>
58.	Lerka	<i>Lullula arborea</i>
59.	Łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>
60.	Łęczak	<i>Tringa glareola</i>
61.	Łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>
62.	Makolągwa	<i>Carduelis cannabina</i>
63.	Mazurek	<i>Passer montanus</i>
64.	Modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>
65.	Muchołówka białoszyja	<i>Ficedula albicollis</i>
66.	Muchołówka mała	<i>Ficedula parva</i>
67.	Muchołówka szara	<i>Muscicapa striata</i>
68.	Muchołówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>
69.	Mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>
70.	Myszolów	<i>Buteo buteo</i>
71.	Orlik krzykliwy	<i>Aquila pomarina</i>
72.	Oknówka	<i>Delichon urbicum</i>
73.	Orzeł przedni	<i>Aquila chrysaetos</i>
74.	Orzechówka	<i>Nucifraga caryocatactes</i>
75.	Paszkot	<i>Turdus viscivorus</i>
76.	Pluszcz	<i>Cinclus cinclus</i>
77.	Pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>
78.	Pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>
79.	Perkoz dwuczuby	<i>Podiceps cristatus</i>
80.	Perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>
81.	Piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>
82.	Piegża	<i>Sylvia curruca</i>
83.	Pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>
84.	Pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
85.	Pliszka górska	<i>Motacilla cinerea</i>
86.	Pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>
87.	Pliszka żółta	<i>Motacilla flava</i>
88.	Płochacz pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>
89.	Płomykówka	<i>Tyto alba</i>
90.	Podrózniczek	<i>Luscinia svecica</i>
91.	Pokląskwa	<i>Saxicola rubetra</i>
92.	Pokrzewka ogrodowa	<i>Sylvia borin</i>
93.	Potrzeszcz	<i>Emberiza calandra</i>
94.	Potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>
95.	Pójdźka	<i>Athene noctua</i>
96.	Przepiórka	<i>Coturnix coturnix</i>
97.	Pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>
98.	Puchacz	<i>Bubo bubo</i>
99.	Puszczyk uralski	<i>Strix uralensis</i>
100.	Puszczyk zwyczajny	<i>Strix aluco</i>
101.	Raniuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>
102.	Remiz	<i>Remiz pendulinus</i>
103.	Rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>
104.	Rybołów	<i>Pandion haliaetus</i>
105.	Rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>
106.	Samotnik	<i>Tringa ochropus</i>
107.	Siniak	<i>Columba oenas</i>
108.	Sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>
109.	Sieweczka rzeczna	<i>Charadrius dubius</i>
110.	Sikora uboga	<i>Poecile palustris</i>
111.	Skowronek	<i>Alauda arvensis</i>
112.	Słowik szary	<i>Luscinia luscinia</i>
113.	Sóweczka	<i>Glaucidium passerinum</i>
114.	Sójka	<i>Garrulus glandarius</i>
115.	Sokół wędrowny	<i>Falco peregrinus</i>
116.	Sosnówka	<i>Parus ater</i>
117.	Strumieniówka	<i>Locustella fluviatilis</i>
118.	Strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>
119.	Szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>
120.	Szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>
121.	Śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>
122.	Śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>
123.	Świergotek drzewny	<i>Anthus trivialis</i>
124.	Świergotek łąkowy	<i>Anthus pratensis</i>
125.	Świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>
126.	Trzmielojad	<i>Pernis apivorus</i>
127.	Trznadel	<i>Emberiza citrinella</i>
128.	Turkawka wschodnia	<i>Streptopelia orientalis</i>
129.	Uszatka	<i>Asio otus</i>
130.	Włochatka	<i>Aegolius funereus</i>
131.	Wilga	<i>Oriolus oriolus</i>
132.	Wrona siwa	<i>Corvus corone cornix</i>
133.	Wróbel	<i>Passer domesticus</i>
134.	Zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>
135.	Zniczek	<i>Regulus ignicapilla</i>
136.	Zięba	<i>Fringilla coelebs</i>
137.	Zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>
138.	Żuraw	<i>Grus grus</i>

Ochrona częściowa

Tab. 32. Wykaz gatunków ptaków objętych ochroną częściową

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1.	Czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>
2.	Kruk	<i>Corvus corax</i>
3.	Sroka	<i>Pica pica</i>
4.	Srokosz	<i>Lanius excubitor</i>

Ptaki łowne

Tab. 33. Wykaz gatunków ptaków łownych

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1.	Bażant	<i>Phasianus colchicus</i>
2.	Jarząbek	<i>Bonasa bonasi</i>
3.	Kuropatwa	<i>Perdix perdix</i>

Dla ułatwienia późniejszego przedstawiania w tabelach ptaków, niebędących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000, pogrupowano je w 3 grupy ze względu na cechy siedlisk przez nie zajmowanych:

Tab. 34. Zestawienie ptaków wg. siedlisk

<u>Gatunki ptaków związane ze środowiskiem leśnym:</u>	
1.	Bogatka <i>Parus major</i> , czarnogłówka <i>Poecile montanus</i> , Czubatka <i>Lophophanes cristatus</i> , Czyż <i>Carduelis spinus</i> , Dzięcioł duży <i>Dendrocopos major</i> , Dzięcioł syryjski <i>Dendrocopos syriacus</i> , Dzięcioł zielony <i>Picus viridis</i> , Dzięciołek <i>Dendrocopos minor</i> , Gajówka <i>Sylvia borin</i> , Gil <i>Pyrrhula pyrrhula</i> , Grubodziób <i>Coccothraustes coccothraustes</i> , Jastrząb <i>Accipiter gentilis</i> , Jemiołuszka <i>Bombycilla garrulus</i> , Jer <i>Fringilla montifringilla</i> , Kapturka <i>Sylvia atricapilla</i> , Kobuz <i>Falco subbuteo</i> , Kos <i>Turdus merla</i> , Kowalik <i>Sitta europaea</i> , Krętogłów <i>Jynx torquilla</i> , Krogulec <i>Accipiter nisus</i> , Kruk <i>Corvus corax</i> , Krzyżodziób świerkowy <i>Loxia curvirostra</i> , Kukułka <i>Cuculus canorus</i> , Kwiczół <i>Turdus pilaris</i> , Modraszka <i>Cyanistes caeruleus</i> , Muchołówka szara <i>Muscicapa striata</i> , Muchołówka żałobna <i>Ficedula hypoleuca</i> , Mysikrólik <i>Regulus regulus</i> , Myszolów <i>Buteo buteo</i> , Orzechówka <i>Nucifraga caryocatactes</i> , Paszkot <i>Turdus viscivorus</i> , Pelzacz leśny <i>Certhia familiaris</i> , Pelzacz ogrodowy <i>Certhia brachydactyla</i> , Piecuszek <i>Phylloscopus trochilus</i> , Pierwiosnek <i>Phylloscopus collybita</i> , Płochacz pokrzywnica <i>Prunella modularis</i> , Puszczyk zwyczajny <i>Strix aluco</i> , Raniuszek <i>Aegithalos caudatus</i> , Rudzik <i>Erithacus rubecula</i> , Sikora uboga <i>Poecile palustris</i> , Siniak <i>Columba oenas</i> , Sosnowka <i>Periparus ater</i> , Sójka <i>Garrulus glandarius</i> , Strzyżyk <i>Troglodytes troglodytes</i> , Szpak <i>Sturnus vulgaris</i> , Śpiewak <i>Turdus philomelos</i> , Świergotek drzewny <i>Anthus trivialis</i> , Świstunka leśna <i>Phylloscopus sibilatrix</i> , Turkawka wschodnia <i>Streptopelia orientalis</i> , Uszatka <i>Asio otus</i> , Wilga <i>Oriolus oriolus</i> , Zięba <i>Fringilla coelebs</i> , Zniczek <i>Regulus ignicapilla</i>
2.	<u>Gatunki ptaków związane z terenami rolniczymi, zakrzaczonymi i zabudowanymi:</u> Brzegówka <i>Riparia riparia</i> , Cierniówka <i>Sylvia communis</i> , Czajka <i>Vanellus vanellus</i> , Dudek <i>Upupa epos</i> , Dymówka <i>Hirundo rustica</i> , Dzwoniec <i>Chloris chloris</i> , Gawron <i>Corvus frugilegus</i> , Jerzyk <i>Apus apus</i> , Kawka <i>Corvus monedula</i> , Kląskawka <i>Saxicola torquata</i> , Kopciuszek <i>Phoenicurus ochruros</i> , Kulczyk <i>Serinus serinus</i> , Makolągwa <i>Carduelis cannabina</i> , Mazurek <i>Passer montanus</i> , Oknówka <i>Delichon urbicum</i> , Piegża <i>Sylvia curruca</i> , Pleszka <i>Phoenicurus phoenicurus</i> , Pliszka siwa <i>Motacilla alba</i> , Pliszka żółta <i>Motacilla flava</i> , Płomykówka <i>Tyto alba</i> , Pokląskwa <i>Saxicola rubetra</i> , Potrzeuszcz <i>Emberiza calandra</i> , Pójdźka <i>Athene noctua</i> , Przepiórka <i>Coturnix coturnix</i> , Pustułka <i>Falco tinnunculus</i> , Sierpówka <i>Streptopelia decaocto</i> , Skowronek <i>Alauda arvensis</i> , Słowik szary <i>Luscinia luscinia</i> , Sroka <i>Pica pica</i> , Srokosz <i>Lanius excubitor</i> , Szczygieł <i>Carduelis carduelis</i> , Świergotek łąkowy <i>Anthus pratensis</i> , Trznadel <i>Emberiza citrinella</i> , Wrona siwa <i>Corvus corone</i> , Wróbel <i>Passer domesticus</i> , Zaganiacz <i>Hippolais icterina</i>

3.	<u>Gatunki ptaków związane ze środowiskiem wodnym:</u>
	Brodziec piskliwy <i>Actitis hypoleucos</i> , Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i> , Dziwonia <i>Carpodacus erythrinus</i> , Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i> , Łozówka <i>Acrocephalus palustris</i> , Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i> , Perkozek <i>Tachybaptus ruficollis</i> , Pluszcz <i>Cinclus cinclus</i> , Potrzos <i>Emberiza schoeniclus</i> , Remiz <i>Remiz pendulinus</i> , Samotnik <i>Tringa ochropus</i> , Sieweczka rzeczna <i>Charadrius dubius</i> , Strumieniówka <i>Locustella fluviatilis</i> , Śmieszka <i>Chroicocephalus ridibundus</i> , Żuraw <i>Grus grus</i>

Gatunki ptaków, dla których wyznaczono strefy ochrony na terenie Nadleśnictwa Rymanów:

Dla orlika krzykliwego oraz bociana czarnego wyznaczono strefy patrz pkt. 4.2.9.4. „Strefy ochrony.”

Puchacz, sóweczka, włośchatka - gatunki obserwowane na terenie Nadleśnictwa lub podawane w literaturze ogólnej z tego terenu, lecz do tej pory nie udało się zlokalizować miejsc gniazdowania.

Bielik - zalatują sporadycznie w zasięg terytorialny Nadleśnictwa, gniazdowania nie stwierdzono.

W razie znalezienia miejsc gniazdowania gatunków wymagających ustanowienia stref, w trakcie prowadzenia corocznego monitoringu przez pracowników Nadleśnictwa, zgodnie z Instrukcją ochrony lasu, należy je zgłosić do odpowiednich organów.

Ssaki

Ochrona ścisła

Tab. 35. Wykaz gatunków ssaków objętych ochroną ścisłą

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu administracyjnym – brak dokładnej lokalizacji		
1	Borowiec wielki	<i>Nyctalus noctula</i>
2	Gacek brunatny	<i>Plecotus auritus</i>
3	Gacek szary	<i>Plecotus austriacus</i>
4	Koszatka	<i>Dryomys nitedula</i>
5	Mopek	<i>Barbastella barbastellus</i>
6	Mroczek posrebrzany	<i>Vespertilio murinus</i>
7	Mroczek pozłocisty	<i>Eptesicus nilssonii</i>
8	Mroczek późny	<i>Eptesicus serotinus</i>
9	Niedźwiedź brunatny	<i>Ursus arctos</i>
10	Nocek duży	<i>Myotis myotis</i>
11	Nocek wąsatek	<i>Myotis mystacinus</i>
12	Orzesznica	<i>Muscardinus avellanarius</i>
13	Podkowiec mały	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
14	Smużka leśna	<i>Sicista betulina</i>
15	Ryś	<i>Lynx Lynx</i>
16	Wilk	<i>Canis lupus</i>
17	Żbik	<i>Felis silvestris</i>

Ochrona częściowa

Tab. 36. Wykaz gatunków ssaków objętych ochroną częściową

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa - z dokładną lokalizacją na mapach przeglądowych walorów przyrodniczo-kulturowych		
1.	Wydra	<i>Lutra lutra</i>
na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu administracyjnym – brak dokładnej lokalizacji		
1	Bóbr europejski	<i>Castor fiber</i>
2	Badyłarka	<i>Micromys minutus</i>
3	Gronostaj	<i>Mustela erminea</i>
4	Jeż wschodni	<i>Erinaceus roumanicus</i>
5	Kret	<i>Talpa europaea</i>
6	Łasica	<i>Mustela nivalis</i>
7	Popielica	<i>Glis glis</i>
8	Ryjówka aksamitna	<i>Sorex araneus</i>
9	Ryjówka górską	<i>Sorex alpinus</i>
10	Ryjówka malutka	<i>Sorex minutus</i>
11	Rzęsorek rzeczek	<i>Neomys fodiens</i>
12	Rzęsorek mniejszy	<i>Neomys anomalus</i>
13	Wiewiórka pospolita	<i>Sciurus vulgaris</i>
14	Zębiałek biały	<i>Crocidura leucodon</i>

Dla ułatwienia późniejszego przedstawiania w tabelach gatunków ssaków, niebędących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000, pogrupowano je w 3 grupy ze względu na cechy siedlisk przez nie zajmowanych:

Tab. 37. Zestawienie ssaków wg. siedlisk

	<u>Gatunki ssaków związane ze środowiskiem leśnym:</u>
1.	Borowiec wielki <i>Nyctalus noctula</i> , Gacek brunatny <i>Plecotus auritus</i> , Mopek <i>Barbastella barbastellus</i> , Gronostaj <i>Mustela erminea</i> , Jeż wschodni <i>Erinaceus concolor</i> , Łasica <i>Mustela nivalis</i> , Koszatka <i>Dryomys nitedula</i> , Kret <i>Talpa europaea</i> , Mroczek posrebrzany <i>Vespertilio murinus</i> , Mroczek poźlocisty <i>Eptesicus nilssonii</i> , Nocek wąsatek <i>Myotis mystacinus</i> , Popielica <i>Glis glis</i> , Ryjówka aksamitna <i>Sorex araneus</i> , Ryjówka malutka <i>Sorex minutus</i> , Smużka leśna <i>Sicista betulina</i> , Wiewiórka pospolita <i>Sciurus vulgaris</i> , Orzesznica <i>Muscardinus avellanarius</i> , Żbik <i>Felis silvestris</i> .
2.	<u>Gatunki ssaków związane z terenami rolniczymi, zakrzaczonymi i zabudowanymi:</u> Badyłarka <i>Micromys minutus</i> , Gacek szary <i>Plecotus austriacus</i> , Mroczek późny <i>Eptesicus serotinus</i> , Ryjówka górską <i>Sorex alpinus</i> , Zębiałek biały <i>Crocidura leucodon</i> .
3.	<u>Gatunki ssaków związane ze środowiskiem wodnym:</u> Rzęsorek mniejszy <i>Neomys anomalus</i> , Rzęsorek rzeczek <i>Neomys fodiens</i> .

4.2.9.4. STREFY OCHRONY

Zwierzęta

Zgodnie z art. 60 ust. 6 Ustawa o ochronie przyrody, bez zezwolenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska zabrania się:

- (1) przebywania osób, z wyjątkiem właściciela nieruchomości objętej strefą ochrony oraz osób sprawujących zarząd i nadzór nad obszarami objętymi strefą ochrony, oraz osób wykonujących prace na podstawie umowy zawartej z właścicielem lub zarządcą;
- (2) zakaz wycinania drzew lub krzewów;
- (3) zakaz dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli nie jest to związane z potrzebą ochrony poszczególnych gatunków;
- (4) zakaz wznoszenia obiektów, urządzeń i instalacji.

Ogółem na dzień 1.01.2019 r. w Nadleśnictwie zatwierdzono 25 stref, o łącznej powierzchni 613,93 ha, w tym powierzchnia strefy ochrony całorocznej obejmuje 111,02 ha, a strefa ochrony okresowej 502,91 ha. W strefach całorocznych żadnych zabiegów nie planowano.

Strefy ochrony, które są obecnie w trakcie procedowania, po uprawomocnieniu się decyzji zostaną ujęte w ramach corocznej aktualizacji SILP.

Tab. 38. Strefy ochrony na terenie Nadleśnictwa Rymanów

Nr gniazda	Gatunek	Strefa ochr. całorocznej		Strefa ochr. okresowej		Pow. całkowita strefy	Obowiązujące decyzje i zarządzenia
		Lokaliz.	Pow. [ha]	Lokaliz.	Pow. [ha]		
1	2	3	4	5	6	7	8
Strefy ochrony poza obszarem Natura 2000 Beskid Niski PLB180002							
1	Orlik krzykliwy	■	■	■	■	11,65	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie WPN.6442.37.2015.AKw-1 z dnia 25 czerwca 2015 r.
Strefy ochrony w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002							
2	Orlik krzykliwy	■	■	■	■	18,29	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie WPN.6442.53.2015.AKw-1 z dnia 19 sierpnia 2015 r.
3	Orlik krzykliwy	■	■	■	■	36,58	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie WPN.6442.77.2015.AR-2 z dnia 31 grudnia 2015 r.
4	Orlik krzykliwy	■	■	■	■	24,88	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie WPN.6442.72.2016.UJ.3 z dnia 23 grudnia 2016 r.

Nr gniazda	Gatunek	Strefa ochr. całorocznej		Strefa ochr. okresowej		Pow. całkowita strefy	Obowiązujące decyzje i zarządzenia
		Lokaliz.	Pow. [ha]	Lokaliz.	Pow. [ha]		
1	2	3	4	5	6	7	8
5	Orlik krzykliwy	■	■	■	■	33,98	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie WPN.6442.2.2018.WCy.5 z dnia 31 sierpnia 2018 r.
6	Orlik krzykliwy	■	■	■	■	14,73	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie RDOŚ-18-WPN-6631-1-3D/09/rn z dnia 4 lutego 2009 r.
7	Orlik krzykliwy	■	■	■	■	6,99	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie ŚR.V-6631/1/9/06 z dnia 10 stycznia 2006 r.
8	Orlik krzykliwy	■	■	■	■	8,74	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie ŚR.V-6631/1/12/05 z dnia 21 marca 2005 r.
9	Orlik krzykliwy	■	■	■	■	9,52	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie ŚR.V.6631/9/06 z dnia 10 stycznia 2006 r.
10	Orzeł z rodz. <i>Aguila</i>	■	■	■	■	23,09	Zarządzenie Wojewody Podkarpackiego Nr 180/03 z dnia 17 grudnia 2015 r.
11	Orzeł przedni	■	■	■	■	35,63	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie WPN.6442.38.2015.AKw-1 z dnia 25 czerwca 2015 r.
12	Orzeł przedni	■	■	■	■	39,37	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie WPN.6442.18.2011.RN-5 z dnia 10 listopada 2011 r.
13	Orlik krzykliwy	■	■	■	■	16,38	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie WPN.6442.36.2015.AKw-1 z dnia 25 czerwca 2015 r.
14	Orlik krzykliwy	■	■	■	■	10,57	Decyzja Wojewody Podkarpackiego ŚR.V-6631/1/9/06 z dnia 10 stycznia 2006 r.
15	Orlik krzykliwy	■	■	■	■	17,12	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie WPN.6442.55.2017.WCy.2 z dnia 20 listopada 2017 r.

Nr gniazda	Gatunek	Strefa ochr. całorocznej		Strefa ochr. okresowej		Pow. całkowita strefy	Obowiązujące decyzje i zarządzenia
		Lokaliz.	Pow. [ha]	Lokaliz.	Pow. [ha]		
1	2	3	4	5	6	7	8
16	Orlik krzykliwy					26,89	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie WPN.6442.55.2017.WCy.2 z dnia 20 listopada 2017 r.
17	Orlik krzykliwy					14,58	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie RDOŚ-18-WPN-6631-1-3D/09/m z dnia 4 lutego 2009 r.
18	Orlik krzykliwy					34,85	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie WPN.6442.26.2015.AKw-1 z dnia 25 czerwca 2015 r.
19	Bocian czarny					48,48	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie WPN.6442.35.2015.AKw-1 z dnia 25 czerwca 2015 r.
20	Orlik krzykliwy					4,40	Decyzja Wojewody Podkarpackiego ŚR.V-6631/1/23/08 z dnia 8 września 2008 r.
21	Orlik krzykliwy					15,02	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie RDOŚ-18-WPN-6631-1-3D/09/rn z dnia 4 lutego 2009 r.
22	Orlik krzykliwy					23,44	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie WPN.6442.34.2015.AKw-1 z dnia 28 czerwca 2015 r.
23	Orlik krzykliwy					62,61	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie WPN.6442.56.2018.WCy/KCh.8 z dnia 25 września 2018 r.
24	Orlik krzykliwy					40,93	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie WPN.6442.58.2018.WCy/KCh.8 z dnia 25 września 2018 r.
25	Orlik krzykliwy					35,21	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie WPN.6442.57.2018.WCy/KCh.8 z dnia 25 września 2018 r.
						599,35	

Tab. 39. Wskazania gospodarcze w strefach ochrony okresowej wokół gniazd

Numer gniazda	Rodzaj strefy	Adres leśny	Wskazanie gospodarcze	Powierzchnia [ha]
1	Strefa ochrony całoroczna		BRAK WSK	
	Strefa ochrony okresowej		IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ	
1 Suma				
2	Strefa ochrony całoroczna		BRAK WSK	
	Strefa ochrony okresowej		IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ;CW	
2 Suma				
3	Strefa ochrony całoroczna		BRAK WSK	
	Strefa ochrony okresowej		IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ	
			IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ	
			IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ	
			BRAK WSK;	
			IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ	
	IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ			
3 Suma				
4	Strefa ochrony całoroczna		BRAK WSK	
	Strefa ochrony okresowej		-	
			TP	
			IVD	
			-	
			-	
			-	
	-			
4 Suma				
5	Strefa ochrony całoroczna		BRAK WSK	
	Strefa ochrony okresowej		TP	
			TP	
			IVD;CP	
			BRAK WSK	
			BRAK WSK	
	-			
5 Suma				
6	Strefa ochrony całoroczna		BRAK WSK	
			BRAK WSK	
	Strefa ochrony okresowej		BRAK WSK	
			BRAK WSK	
6 Suma				
7	Strefa ochrony całoroczna		BRAK WSK	
			BRAK WSK	

Numer gniazda	Rodzaj strefy	Adres leśny	Wskazanie gospodarcze	Powierzchnia [ha]
	Strefa ochrony okresowej	██████████	BRAK WSK	████
		██████████	IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ;CP	████
7 Suma				████
8	Strefa ochrony całoroczna	██████████	-	████
		██████████	BRAK WSK	████
		██████████	BRAK WSK	████
		██████████	BRAK WSK	████
	strefa ochrony okresowej	██████████	-	████
		██████████0	TP	████
		██████████	BRAK WSK	████
		██████████	TP	████
		██████████	BRAK WSK	████
		██████████	TP	████
8 Suma			████	
9	Strefa ochrony całoroczna	██████████	BRAK WSK	████
		██████████	BRAK WSK	████
	Strefa ochrony okresowej	██████████	BRAK WSK	████
		██████████	CP-P;PRZEST	████
9 Suma			████	
10	Strefa ochrony całoroczna	██████████	BRAK WSK	████
	Strefa ochrony okresowej	██████████	TP	████
		██████████	TP	████
10 Suma			████	
11	Strefa ochrony całoroczna	██████████	BRAK WSK;	████
		██████████	BRAK WSK	████
	Strefa ochrony okresowej	██████████	TP	████
		██████████	IVD;CP	████
		██████████	TP	████
		██████████	TP	████
11 Suma			████	
12	Strefa ochrony całoroczna	██████████	BRAK WSK	████
		██████████	BRAK WSK	████
		██████████	-	████
		██████████	BRAK WSK	████
	Strefa ochrony okresowej	██████████	IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ;CP	████
		██████████	BRAK WSK	████
		██████████	IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ;CP	████
12 Suma			████	

Numer gniazda	Rodzaj strefy	Adres leśny	Wskazanie gospodarcze	Powierzchnia [ha]
13	Strefa ochrony całoroczna	██████████	BRAK WSK	██
		██████████	TP	██
	Strefa ochrony okresowej	██████████	TP	██
13 Suma				██
14	Strefa ochrony całoroczna	██████████	BRAK WSK	██
		██████████	TP	██
	Strefa ochrony okresowej	██████████	TP	██
		██████████	IVD;CP	██
		██████████	IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ	██
	██████████	-	██	
14 Suma				██
15	Strefa ochrony całoroczna	██████████	BRAK WSK	██
		██████████	BRAK WSK	██
	Strefa ochrony okresowej	██████████	IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ;CP	██
		██████████	-	██
		██████████	-	██
	██████████	TP	██	
15 Suma				██
16	Strefa ochrony całoroczna	██████████	BRAK WSK	██
		██████████	-	██
		██████████	BRAK WSK	██
		██████████	BRAK WSK	██
	Strefa ochrony okresowej	██████████	TP	██
		██████████	TP	██
		██████████	-	██
		██████████	-	██
		██████████	IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ	██
	██████████	TP	██	
	██████████	TP	██	
16 Suma				██
17	Strefa ochrony całoroczna	██████████	BRAK WSK	██
		██████████	BRAK WSK	██
	Strefa ochrony okresowej	██████████	TP	██
		██████████	IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ;PIEL	██
		██████████	TP	██
	██████████	BRAK WSK	██	
17 Suma				██
18	Strefa ochrony całoroczna	██████████	BRAK WSK	██
		██████████	BRAK WSK	██
		██████████	BRAK WSK	██
		██████████	BRAK WSK	██

Numer gniazda	Rodzaj strefy	Adres leśny	Wskazanie gospodarcze	Powierzchnia [ha]
	Strefa ochrony okresowej		TP	
			BRAK WSK	
			BRAK WSK	
			BRAK WSK	
			IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ	
			TP	
			IVD;CW	
18 Suma				
19	Strefa ochrony całoroczna		BRAK WSK	
			BRAK WSK	
			BRAK WSK	
	strefa ochrony okresowej		BRAK WSK	
			IVD;CW;CP	
			IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ	
			TP	
19 Suma				
20	Strefa ochrony całoroczna		BRAK WSK	
			BRAK WSK	
	Strefa ochrony okresowej		BRAK WSK	
			BRAK WSK	
			BRAK WSK	
20 Suma				
21	Strefa ochrony całoroczna		BRAK WSK	
			BRAK WSK	
	Strefa ochrony okresowej		BRAK WSK	
			BRAK WSK	
21 Suma				
22	Strefa ochrony całoroczna		BRAK WSK	
			BRAK WSK	
	Strefa ochrony okresowej		IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ;CP	
			TW	
		IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ;CP		
22 Suma				
23	Strefa ochrony całoroczna		BRAK WSK	
			BRAK WSK	
	Strefa ochrony okresowej		BRAK WSK	
			TP	
			IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ	
			IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ	
			IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ;CP	
	BRAK WSK			

Numer gniazda	Rodzaj strefy	Adres leśny	Wskazanie gospodarcze	Powierzchnia [ha]
			IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ	
23 Suma				
24	Strefa ochrony całoroczna		BRAK WSK	
			TP	
	Strefa ochrony okresowej		IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ;CP	
			IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ	
			IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ;CP	
			IVD;CP	
			-	
24 Suma				
25	Strefa ochrony całoroczna		-	
			BRAK WSK	
			IVD;AGROT;ODN-ZŁOŻ;CP	
			BRAK WSK	
			IVD; ODN-ZŁOŻ;CP	
			TP	
			BRAK WSK	
			IVD; ODN-ZŁOŻ;CP	
25 Suma				
Suma końcowa				

4.3. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE

4.3.1. WALORY KRAJOBRAZU

4.3.1.1. KLIMAT

Klimat omawianego obszaru jest typowy dla Polski południowo-wschodniej. Wykazuje on cechy klimatu przejściowego ze zaznaczającym wpływem klimatu kontynentalnego. Na terenie Nadleśnictwa głównym czynnikiem zmienności temperaturowej jest wysokość nad poziom morza.

W niniejszym opracowaniu punktem odniesienia są uśrednione dane wieloletnie dla stacji Krosno (278 m n.p.m.) za lata 2000-2015. Na ich podstawie wywnioskowano, że średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 8,6°C. W rocznym przebiegu temperatury średniej najchłodniejszym miesiącem jest styczeń (ze średnią -2,6°C), najcieplejszym zaś lipiec (+19,0°C). Długość okresu wegetacyjnego, określanego jako ilość dni ze średnią temperaturą wyższą lub równą 5°C, wynosi tu niewiele ponad 180 dni (przy średniej dla Polski 180 - 220 dni). Pierwsze przymrozki pojawiają się w październiku (od 27.10 do 18.11), a ostatnie

od kwietnia do początku maja (od 02.04 do 05.05). Okres bezprzymrozkowy wynosi średnio 186 dni (od 163 do 231) i skraca się w miarę wzrostu wysokości bezwzględnej.

Odnosząc się do powyższych danych należy zaznaczyć, że warunki termiczne na terenie Nadleśnictwa Rymanów zwykle są niższe od wykazanych w stacji Krosno która znajduje się na wysokości najniższego punktu Nadleśnictwa. Zawierają się pomiędzy wynikami ze stacji a wartościami mniejszymi o ok. 3°C, które występują w najwyższym punkcie omawianego terenu (przyjęta korelacja to spadek średnio o 0,55°C na 100 m wzrostu wysokości n.p.m. - wg Puchalski, Prusinkiewicz 1990).

Na obszarze Nadleśnictwa opady atmosferyczne wykazują duże zróżnicowanie. Zależne są od ukształtowania terenu, wysokości nad poziom morza oraz przeważających kierunków wiatrów. Średnie roczne sumy opadów wynoszą od 720 mm (uśrednione dane wieloletnie dla stacji Krosno) do 1150 mm (w przeliczeniu do maksymalnych wysokości (około 860 m n.p.m.) dla nadleśnictwa, wg gradientu opadu, który dla tego terenu wynosi ok. 75 mm/100 m n.p.m. Jest to wzrost o ponad 430 mm opadu rocznie w stosunku do wyników ze stacji. Suma opadów jest większa od średniej krajowej która wynosi 500-700 mm, co bardzo korzystnie wpływa na bilans wodny obszaru i warunki wzrostu drzew.

Liczba dni z pokrywą śnieżną w ciągu roku waha się od 80 do 110 w szerszych dolinach. Największą grubość śnieg osiąga w lutym.

W związku z obniżeniem bariery Karpat występują tu wiatry typu fenowego tzw. wiatry dukielskie, wiejące z południa lub południowego zachodu wzdłuż ciągów dolin. Są to wiatry bardzo silne, z prędkością nierzadko dochodzącą do 20 m/s, podnoszące temperaturę. W czasie ich trwania (od 2 do 7 dni) następuje spadek ciśnienia i wilgotności powietrza.

Ponadto w dolinach i górskich kotlinach, można zaobserwować znaczne wachania mikroklimatyczne.

4.3.1.2. BUDOWA GEOLOGICZNA

Obszar Nadleśnictwa Rymanów leży w zasięgu dwóch jednostkach stratygraficzno-geologicznych tj. jednostki dukielskiej i płaszczowiny śląskiej.

Południowa część opisywanego terenu leży w strefie fałdów nazywanych dukielsko-użockimi (Nieścieruk i in. 1996), lub przedmagurskimi fałdami dukielskimi (Świdziński 1953). Strefa ta poprzecinana jest szeregiem poprzecznych uskoku o charakterze zrzutowo-przesuwczym, o zróżnicowanej amplitudzie.

Najwyższe wzniesienia jednostki dukielskiej utworzone są przez piaskowce cergowskie, rzadziej zlepience z Mszanki i warstwy rogowcowe, a niższe kulminacje i obrzeża dolinne, przez różnej postaci warstwy krośnieńskie.

Północna część Nadleśnictwa położona jest w zasięgu płaszczowiny śląskiej. Charakteryzuje się znacznym udziałem osadów oligocenu, głównie w postaci różnej miąższości warstw krośnieńskich. Właśnie ich duży udział nadaje temu obszarowi charakter synklinorialny, opisywany jako „centralna depresja karpacka”.

Najwyższe wniesienia budowane są głównie z piaskowców czarnorzeckich i warstw krośnieńskich środkowych. W obniżeniach dolinnych dominują warstwy krośnieńskie górne, łupki pstre oraz warstwy przejściowe i menilitowe.

4.3.1.3. RZEŻBA TERENU

Teren Nadleśnictwa charakteryzuje się bardzo urozmaiconą rzeźbą. Przeważająca część ma charakter górski. Obecne są tu najczęściej łagodne stoki pocięte dolinami potoków. Najwyższymi wzniesieniami są: w obrębie Jaśliska: Kamień (857,0 m n.p.m. - najwyższy punkt obszaru Nadleśnictwa), Kanasiówka (823,0 m n.p.m.), Zrubań (777,8 m n.p.m.), Góra Polańska (737,0 m n.p.m.), Kiczera (705,2 m n.p.m.). W obrębie Rymanów: Dział (668,5 m n.p.m.), Kopiec (635 m n.p.m.), Sucha Góra (611 m n.p.m.). Krańce północno-wschodnie, należące do regionu Dołów Jasielsko - Sanockich (oddz. 1-19 obrębu Rymanów), mają charakter podgórski - przeważają wzniesienia nie przekraczające 500 m n.p.m. W tej części znajduje się najniższej położony punkt zasięgu terytorialnego działania Nadleśnictwa, około 280 m n.p.m.

Uwzględniając podział geomorfologiczny Klimaszewskiego (1972), obszar Nadleśnictwa położony jest w:

Prowincji: Karpat

Podprowincji: Karpat Zachodnich

Makroregionie: Karpat Zewnętrznych

Mezoregionie: Beskidów

Regionie: Beskidu Niskiego (przeważająca część obszaru Nadleśnictwa)

Mezoregionie: Pogórza

Regionie: Dołów Jasielsko-Sanockich (północno-wschodnie krańce obrębu Rymanów)

4.3.1.4. WODY POWIERZCHNIOWE

Cały obszar Nadleśnictwa Rymanów położony jest w zlewni Morza Bałtyckiego, w dorzeczu rzeki Wisły, w zlewniach następujących rzek: San, Wisłoka, Wisłok (lewobrzeżny dopływ Sanu), Jasiołka (prawobrzeżny dopływ Wisłoki), Sanoczek (lewobrzeżny dopływ Sanu). Południowa granica Nadleśnictwa opiera się o europejski dział wodny (główny wododział karpacki) pomiędzy Morzem Bałtyckim i Morzem Czarnym. Główne osie hydrologiczne obszaru Nadleśnictwa tworzą rzeki Wisłok i Jasiołka.

Rzeka Wisłok wraz z dopływami odwadnia środkową, północną i wschodnią część obszaru Nadleśnictwa. Swój początek bierze w masywie Kanasiówki na wysokości około 800 m n.p.m. Wysokość jego zlewni przekracza 500 m. Rzeka Jasiołka wraz z dopływami odwadnia w kierunku zachodnim, południowo-zachodnią część obszaru Nadleśnictwa. Jej źródła, podobnie jak

Wisłoka, znajdują się w masywie Kanasiówki, na wysokości około 800 m n.p.m., a wysokość zlewni w obszarze Nadleśnictwa wynosi około 300 m.

Na wzniesieniach Beskidu Niskiego i Pogórza Bukowskiego, na których znajduje się Nadleśnictwo, swoje źródłiska mają dziesiątki różnej długości cieków wodnych, spływających ku południowi. Tu biorą swój początek potoki takie jak: Bielcza, Glazarówki, Wasilówki, Chyżny (Hyżne), Moszczaniec (Riczi), Jabłonka, Cyłowa, Surowica, Wisłoczek, Rudawa i wiele innych, niosących swe wody do Jasiołki (która ma tu swoje źródłiska) oraz Wisłoka. Bardzo gęsta sieć cieków uwarunkowana jest zarówno dużym zasilaniem z opadów, jak i urozmaiconą rzeźbą oraz słabo przepuszczalnym podłożem. To głównie obecność obszarów źródłiskowych potoków i rzek górskich decyduje o bardzo dużym znaczeniu terenów Nadleśnictwa, jeśli chodzi o zasoby wód powierzchniowych. Rzeki zasilane są z opadów, z topnienia pokrywy śnieżnej i z drenażu wód podziemnych. Zasoby wód Jasiołki, Wisłoka i ich dopływów należą do dużych, jednak są nierównomiernie rozłożone w czasie. Rzeki te charakteryzują się częstymi zmianami stanu wody, uzależnionymi od intensywności opadów atmosferycznych, szybkiego odpływu uwarunkowanego znacznymi spadkami terenu i mało przepuszczalnym podłożem. Wezbrania na rzekach występują mają miejsce na wiosnę oraz latem. Niżówki odnotowuje się najczęściej we wrześniu.

Sieć ważniejszych rzek i potoków na terenie Nadleśnictwa ma długość prawie 180 km i gęstość około 6,8 m/ha.

W bezpośrednim sąsiedztwie drzewostanów Nadleśnictwa położony jest, zbiornik retencyjny na Wisłoku w Sieniawie. Jest to zbiornik wielozadaniowy, służy m.in. do magazynowania wody do celów pitnych. Całkowita jego powierzchnia wynosi 124,6 ha, zaś objętość około 14,2 mln m³.

4.3.1.5. WODY PODZIEMNE

Wody podziemne terenu Nadleśnictwa Rymanów to głównie wody zbiornika czwartorzędowego (dolinnego) oraz trzeciorzędowego (szczelinowe i szczelinowo-porowe). Oba te poziomy często pozostają w związku hydraulicznym. Dolina Wisłoka tworzy zbiornik wód podziemnych zaliczony do głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce.

Licznie występują tu także źródła, których gęstość występowania w wodonośnych piaskowcach magurskich Beskidu Niskiego wynosi nawet 7-12 źródeł/km². W innych utworach spada do 3-5 źródeł/km² (dla porównania: w Bieszczadach nie przekracza ona 3 źródeł/km²). Warstwą zasilającą źródła są najczęściej twory pokrywowe, bardzo rzadko skały podłoża. Średnia wydajność źródeł nie jest duża, nie przekracza na ogół 0,5 l/s; najczęściej usytuowane są na stokach i zboczach. Wokół źródeł często tworzą się młaki, wycieki i wysięki.

Duża liczba cieków wodnych mających tu swe źródła, liczne obszary podmokłe, wysięki i wycieki wód, świadczą o ważnej ochronnej roli tutejszych lasów mających duży wpływ na kształtowanie stosunków wodnych, w tym retencjonowanie wody.

Odrębną, specyficzną grupę wód podziemnych stanowią wody mineralne. W zasięgu terytorialnego działania Nadleśnictwa zasoby wód mineralnych rozpoznano w miejscowości Rymanów Zdrój oraz Rudawce Rymanowskiej. Bogate

złoża wód mineralnych i swoisty mikroklimat spowodowały, że miejscowość Rymanów Zdrój uznana została za uzdrowisko, a tutejsze wody, głównie chlorkowo-wodorowęglanowo-sodowe, jodkowe, bromkowe i bromkowe z niewielką zawartością strontu, a także wolnego dwutlenku węgla wykorzystywane są do celów leczniczych. W okolicach Rudawki Rymanowskiej występują wody mineralne siarczanowe oraz solanki jodowo-bromowe. Jeden z odwiertów dostarcza zmineralizowanej ciepłicy o temperaturze 48°C.

4.3.1.6. EKOSYSTEMY WODNO-BŁOTNE

Ekosystemy wodno-błotne Nadleśnictwa to fragmenty roślinności łąkowej lub bagiennej, występujące w dolinach rzek lub w wyższych partiach stoków. Są to z reguły niewielkie powierzchnie o charakterze śródleśnych, lokalnych zabagnień, bardzo cenne z punktu widzenia bioróżnorodności i retencji wodnej. Część z nich, zajmuje powierzchnię na tyle dużą, że zostały ujęte jako odrębne wydzielania tj. 11 wyłączeń na łączną powierzchnię 29,56 ha. Pozostałe ujęte są jako bagna nie tworzące wydzieleń (65 kont.). Ogółem bagna zajmują 39,93 ha. Z uwagi na niewielką powierzchnię i cenne walory przyrodnicze zostały wyłączone z użytkowania.

Na terenie Nadleśnictwa występują również zbiorniki wodne – leśnictwo Moszczaniec oddz. 167ix, 167jx. Są to sztuczne elementem, ale będąc środowiskiem zupełnie odmiennej flory i fauny lokalnie wzbogaca bioróżnorodność i pełni istotną rolę w retencji wodnej.

Tab. 40. Wykaz bagien na terenie Nadleśnictwa

Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Powierzchnia (ha)
Wyłączenia		
04-20-1-01-344 -d -00	BAGNO	1,29
04-20-1-01-350 -b -00	BAGNO	3,56
04-20-1-01-353 -l -00	BAGNO	0,08
04-20-1-01-353 -m -00	BAGNO	0,10
04-20-1-01-353 -p -00	BAGNO	0,22
04-20-1-01-358 -c -00	BAGNO	3,33
04-20-1-02-299 -k -00	BAGNO	1,00
04-20-1-04-148 -f -00	BAGNO	2,31
04-20-1-04-152 -g -00	BAGNO	0,66
04-20-1-04-154 -g -00	BAGNO	0,33
04-20-1-06-83 -c -00	BAGNO	16,68
Razem wyłączenia		29,56
Powierzchnie niestanowiące wyłączeń		
04-20-1-01-350 -a -00	BAGNO	0,10
04-20-1-02-287 -g -00	BAGNO	0,06
04-20-1-02-287 -g -00	BAGNO	0,09

Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Powierzchnia (ha)
04-20-1-02-289 -a -00	BAGNO	0,07
04-20-1-02-289 -a -00	BAGNO	0,09
04-20-1-02-290 -b -00	BAGNO	0,06
04-20-1-02-299 -b -00	BAGNO	0,10
04-20-1-02-307 -c -00	BAGNO	0,04
04-20-1-02-307 -c -00	BAGNO	0,07
04-20-1-04-129 -a -00	BAGNO	0,18
04-20-1-04-133 -d -00	BAGNO	0,06
04-20-1-04-133 -n -00	BAGNO	0,18
04-20-1-04-138 -b -00	BAGNO	0,22
04-20-1-04-145 -h -00	BAGNO	0,38
04-20-1-04-156 -d -00	BAGNO	0,35
04-20-1-05-313 -b -00	BAGNO	0,04
04-20-1-05-313 -b -00	BAGNO	0,13
04-20-1-05-313 -b -00	BAGNO	0,01
04-20-1-05-314 -a -00	BAGNO	0,25
04-20-1-05-314 -a -00	BAGNO	0,10
04-20-1-05-328 -a -00	BAGNO	0,15
04-20-1-05-328 -b -00	BAGNO	0,06
04-20-1-05-332 -a -00	BAGNO	0,30
04-20-1-05-332 -a -00	BAGNO	0,17
04-20-1-06-66 -w -00	BAGNO	0,17
04-20-1-06-67 -c -00	BAGNO	0,17
04-20-1-06-70 -a -00	BAGNO	0,05
04-20-1-06-72 -b -00	BAGNO	0,45
04-20-1-06-80 -i -00	BAGNO	0,08
04-20-1-06-81 -a -00	BAGNO	0,48
04-20-1-06-81 -h -00	BAGNO	0,23
04-20-1-06-81 -h -00	BAGNO	0,44
04-20-1-06-81 -h -00	BAGNO	0,07
04-20-1-06-82 -c -00	BAGNO	0,24
04-20-1-06-82 -c -00	BAGNO	0,06
04-20-1-06-82 -g -00	BAGNO	0,07
04-20-1-06-82 -i -00	BAGNO	0,24
04-20-1-06-82 -i -00	BAGNO	0,06
04-20-1-06-83 -a -00	BAGNO	0,21
04-20-1-06-83 -d -00	BAGNO	0,22
04-20-1-06-84 -d -00	BAGNO	0,18
04-20-1-06-84 -h -00	BAGNO	0,24
04-20-1-06-84 -i -00	BAGNO	0,57
04-20-1-06-86 -b -00	BAGNO	0,03

Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Powierzchnia (ha)
04-20-1-06-86 -f -00	BAGNO	0,04
04-20-1-06-87 -d -00	BAGNO	0,09
04-20-1-06-88 -i -00	BAGNO	0,05
04-20-1-06-90 -b -00	BAGNO	0,21
04-20-1-08-16 -i -00	BAGNO	0,20
04-20-1-10-370 -ax -00	BAGNO	0,18
04-20-1-10-373 -a -00	BAGNO	0,23
04-20-1-11-103 -i -00	BAGNO	0,04
04-20-1-11-105 -b -00	BAGNO	0,19
04-20-1-11-109 -a -00	BAGNO	0,13
04-20-1-11-96 -a -00	BAGNO	0,08
04-20-1-11-98 -c -00	BAGNO	0,19
04-20-2-13-44 -a -00	BAGNO	0,12
04-20-2-13-44 -b -00	BAGNO	0,07
04-20-2-13-44 -h -00	BAGNO	0,09
04-20-2-13-53 -a -00	BAGNO	0,25
04-20-2-14-17 -j -00	BAGNO	0,07
04-20-2-15-144 -c -00	BAGNO	0,09
04-20-2-15-160 -a -00	BAGNO	0,14
04-20-2-15-72 -b -00	BAGNO	0,26
04-20-2-16-89 -a -00	BAGNO	0,13
Razem PNSW		10,37
Razem bagna		39,93

4.3.1.7. GLEBY

Gleby występujące na terenie Nadleśnictwa opisano w operacie glebowo-siedliskowym opracowanym w 2001 r. przez BULiGL Oddział w Przemyślu, uzupełnionym w 2008 r. o grunty nowo przyjęte.

Obszar Nadleśnictwa Rymanów stanowią głównie pokrywy stokowe o zróżnicowanym stopniu nachylenia i różnych wystawach. Dominującym procesem glebowym był tu proces brunatnienia, zachodzący na różnej miąższości pokrywach zwietrzelinowych w postaci glin, pyłów i ilów, przy udziale roślinności lasów liściastych i mieszanych.

Opis gleb w obu opracowaniach wykonano zgodnie z „Klasyfikacją gleb leśnych” CILP 2000.

Powierzchnię i udział procentowy typów i podtypów gleb w Nadleśnictwie Rymanów, zamieszczono w poniższej tabeli.

Tab. 41. Procentowy udział typów i podtypów gleb z podziałem na obręby leśne

Podtyp gleby	Obręb JAŚLISKA		Obręb RYMANÓW		Nadleśnictwo	
	pow. [ha]	udział %	pow. [ha]	udział %	pow. [ha]	udział %
Gleby brunatne bielcowe	5,70	0,05	19,18	0,25	24,88	0,12
Gleby brunatne kwaśne	6867,04	55,33	446,04	5,88	7313,08	36,58
Gleby brunatne właściwe	850,69	6,85	2915,51	38,46	3766,20	18,84
Gleby brunatne wylugowane	4036,54	32,52	3901,94	51,48	7938,48	39,71
Gleby deluwialne brunatne	13,47	0,11	-	-	13,47	0,07
Gleby gruntowoglejowe mułowe	3,25	0,03	-	-	3,25	0,02
Gleby gruntowoglejowe torfiaste	7,58	0,06	-	-	7,58	0,04
Gleby gruntowoglejowe właściwe	33,39	0,27	1,01	0,01	34,40	0,17
Gleby mineralno-murszowe	1,08	0,01	-	-	1,08	0,01
Gleby mułowo-murszowe	-	-	1,67	0,02	1,67	0,01
Gleby opadowoglejowe właściwe	51,34	0,41	6,35	0,08	57,69	0,29
Gleby płowe brunatne	37,02	0,30	-	-	37,02	0,19
Gleby płowe opadowoglejowe	230,90	1,86	-	-	230,90	1,16
Gleby płowe właściwe	33,07	0,27	63,16	0,83	96,23	0,48
Gleby rdzawe bielcowe	-	-	39,87	0,53	39,87	0,20
Gleby rdzawe brunatne	-	-	117,56	1,55	117,56	0,59
Gleby torfowe torfowisk przejściowych	0,75	0,01	-	-	0,75	0,00
Gleby torfowe torfowisk wysokich	7,80	0,06	-	-	7,80	0,04
Gleby torfowo-murszowe	0,55	0,00	-	-	0,55	0,00
Mady rzeczne brunatne	215,83	1,74	46,62	0,62	262,45	1,31
Mady rzeczne próchniczne	9,31	0,08	-	-	9,31	0,05
Rankery brunatne	5,55	0,04	21,35	0,28	26,90	0,12
Razem grunty leśne	12410,86	100	7580,26	100,00	19991,12	100,00
Grunty nieleśne i leśne związane z gospodarką leśną	602,59		111,06		718,63	
Łącznie	13013,45		7696,30		20709,75	

Dominującą rolę, pod względem zajmowanej powierzchni, odgrywają w Nadleśnictwie gleby brunatne wylugowane, kwaśne i właściwe, powstałe ze zwietrzliny osadów fliszowych. Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli gleby brunatne zajmują łącznie 95,25% powierzchni leśnej Nadleśnictwa.

4.3.2. TYPY SIEDLISKOWE LASU

Na terenie Nadleśnictwa wyróżniono 9 typów siedliskowych lasu: las górski świeży (LGŚW), las górski wilgotny (LGW), las mieszany górski świeży (LMGŚW), las wyżynny świeży (LWYŻŚW), las wyżynny wilgotny (LWYŻW), las łąkowy wyżynny (LŁWYŻ), ols jesionowy górski (OLJG), las łąkowy górski (LŁG) oraz bór mieszany górski bagienny (BMGB). Ich udział powierzchniowy zestawiono w poniższej tabeli.

Tab. 42. Zestawienie powierzchniowe i procentowe typów siedliskowych lasu w rozbiću na obręby leśne

Typy siedliskowe lasu	Obręb Jaśliska		Obręb Rymanów		Razem Nadleśnictwo	
	ha	%	ha	%	ha	%
LWYŻŚW	-	-	945,09	12,47	945,09	4,73
LWYŻW	-	-	90,50	1,19	90,50	0,45
LŁWYŻ	-	-	16,91	0,22	16,91	0,08
BMGB	8,55	0,07	-	-	8,55	0,04
LMGŚW	5,70	0,05	143,02	1,89	148,72	0,74
LGŚW	11621,68	93,64	6278,13	82,82	17899,81	89,54
LGW	543,09	4,38	74,71	0,99	617,80	3,09
LŁG	230,76	1,86	31,90	0,42	262,66	1,31
OLJG	1,08	0,01	-	-	1,08	0,01
Ogółem	12410,86	100,00	7580,26	100,00	19991,12	100,00

Rozkład przestrzenny typów siedliskowych lasu Nadleśnictwa jest w miarę równomierny. Dominuje las górski świeży (89,54%). Pozostałe siedliska występują marginalnie rozrzucone po całym terenie Nadleśnictwa.

4.3.3. WALORY FLORY

Według podziału geobotanicznego Pawłowskiego [1972], teren Nadleśnictwa Rymanów położony jest w:

Prowincji Górskiej,

Podprowincji Karpackiej,

Dziale Karpat Wschodnich,

Okręgu Beskidów,

Podokręgu Beskidu Niskiego.

Podokrąg Beskidów Niskiego obejmuje największe obniżenie łuku karpackiego między Karpatami Zachodnimi i Wschodnimi. Położenie obszaru Nadleśnictwa w sąsiedztwie granicy między Karpatami Wschodnimi i Zachodnimi, przebiegającej [wg Zemanka 1991] od Przełęczy Łupkowskiej dolinami Osławicy, Osławy i Sanu do Sanoka sprawia, że flora odznacza się niejednorodnym charakterem geograficznym. Występują tu zarówno przedstawiciele elementu wschodnio-jak i zachodniokarpackiego. Przynależność omawianego obszaru do Prowincji Górskiej uwidacznia się wysokim udziałem górskich gatunków roślinnych.

Lasy Beskidu Niskiego wykazują zróżnicowanie na piętro pogórza i piętro regla dolnego. Granica zasięgu piętra pogórza na ekspozycjach północnych określana jest na 430 - 450 m n.p.m., natomiast na zboczach południowych na wysokości 500 m n.p.m. [Grodzińska, Pancer-Kotejowa 1965]. Dominującym zespołem roślinności regla dolnego jest żyzna buczyna karpacka *Dentario glandulosae-Fagetum*. W piętrze pogórza charakterystycznymi zbiorowiskami są żyzne lasy liściaste - grądy *Tilio-Carpinetum*, w wyższych położeniach tego piętra przybierające formę pośrednią między regłową postacią buczyny karpackiej a fitocenozą grądową. W dolinach rzecznych występują: nadrzeczna olszyna górską *Alnetum incanae* i sporadycznie podgórski łęg jesionowy *Carici remotae-Fraxinetum*.

4.3.4. WALORY FAUNY

Według podziału na krainy zoogeograficzne [Jaczewski 1973; w Narodowym Atlasie Polski], teren Nadleśnictwa Rymanów znajduje się na pograniczu Krainy Bieszczadów i Beskidu Wschodniego. W regionalizacji zoogeograficznej Kostrowickiego [1991] obszar ten należy do:

Prowincji Nemoralnej,

Obszaru Europejskiego,

Regionu Sudecko-Karpackiego,

Podregionu Górskiego,

Okręgu Zachodniokarpackiego

(sąsiadując z Okręgiem Wschodniokarpackim).

Obserwuje się tutaj współbytovanie fauny niżowej i górskiej. Najwyższy szczebel rozwoju w świecie zwierząt reprezentują ssaki *Mammalia*. Ich liczna populacja związana jest z terenami leśnymi, choć obecne są w terenach otwartych, a także w sąsiedztwie wód i pól. Ekosystemy leśne są miejscem schronienia dużych zwierząt łownych z których najliczniejsza jest sarna *Capreolus capreolus*. Na terenie Nadleśnictwa występuje niedźwiedź *Ursus arctos*, widywany głównie w obrębie Jaśliska. Stosunkowo często, na dużej części Nadleśnictwa obserwowany jest wilk *Canis lupus*, którego populacja sukcesywnie się powiększa. Spośród ssaków związanych z terenami wodnymi najliczniej występuje bóbr europejski *Castor fiber*.

Niezaprzecalnie największą grupę kręgowców na terenie Nadleśnictwa i w jego terytorialnym zasięgu działania stanowią ptaki. Wiele z nich swój biotop łączy ze zbiornikiem wodnym na Wisłoku oraz całą doliną tej rzeki. Największe bogactwo gatunków odnotowano w siedliskach o charakterze ekotonalnym, na styku kilku biotopów - woda, brzegi, zadrzewienia, bogata roślinność zielna, pola. Charakterystycznym elementem zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa, a po części i obszarów przez niego zarządzanych jest obecność dużych skupisk łąk występujących na terenach po nieistniejących wsiach (Czeremcha, Jasiel, Lipowiec i inne).

Niewielką gatunkowo grupą zwierząt są płazy i gady. W miejscach o większym uwilgotnieniu bytują żaby *Ranidae* i ropuchy *Bufo*. Miejsca dobrze nasłonecznione dają możliwość spotkania jaszczurek. Na terenie Nadleśnictwa występuje również traszka karpacka *Lissotriton montandoni*, będąca subendemitem karpackim. Górski charakter fauny podkreśla obecność kumaka górskiego *Bombina variegata*, salamandry plamistej *Salamandra salamandra*.

4.3.5. CHARAKTERYSTYKA DOMINUJĄCYCH LEŚNYCH ZBIOROWISK ROŚLINNYCH

Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę najważniejszych zbiorowisk roślinnych omawianego terenu. Prace fitosocjologiczne, w ujęciu IUL na tym terenie nie były prowadzone, stąd też dokładnej charakterystyki zbiorowisk nie podawano.

Zbiorowiska leśne na terenie Nadleśnictwa:

Dentario glandulosae - Fagetum - żyzna buczyna karpacka

Jest to zespół dominujący na omawianym terenie, tworzący rozległe kompleksy leśne. Buczynę karpacką tworzą zwarte drzewostany, złożone z buka *Fagus sylvatica* i jodły *Abies alba*. Warstwa krzewów, zwykle niezbyt silnie rozwinięta, zbudowana jest głównie z podrostów: jodłowego, bukowego lub jaworowego oraz leszczyny *Corylus avellana*. Zróżnicowanie florystyczno-ekologiczne buczyny górskiej pozwala na wyróżnienie czterech podzespółów.

Podzespół typowy - D.g.-F.typicum

Pod względem florystycznym i ekologicznym jest to najbardziej zróżnicowany podzespół buczyny karpackiej. Jednocześnie w jej obrębie posiada największe powierzchniowe znaczenie. W warstwie drzew i krzewów główną rolę pełnią buk *Fagus sylvatica* i jodła *Abies alba*, a wśród roślin zielnych – żywiec gruczołowaty *Dentaria glandulosa*, przytulia wonna *Galium odoratum*, jeżyna gruczołowata *Rubus hirtus*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum* i kilka gatunków paproci.

Podzespół czosnkowy – D.g.- F. allietosum

Buczyna karpacka z czosnkiem niedźwiedzim jest najżyźniejszą postacią zespołu, porastającą najczęściej deluwialne gleby brunatne. Występuje zwykle w postaci niewielkich rozproszonych płatów w otoczeniu źródeł, wsięków wody i lokalnych zawilgoceń, na spłaszczeniach stoków i wzdłuż niewielkich cieków, gdzie podłoże jest stale wilgotne, ale nie zabagnione. Cechą charakterystyczną podzespołu jest łanowe występowanie w runie czosnku niedźwiedziego *Allium ursinum*, który jest jednocześnie gatunkiem wyróżniającym.

Podzespół wilgotny – D.g.-F. lunarietosum

Buczyna z miesięcznicą trwałą *Lunaria rediviva* wykazuje bardzo duże powiązania florystyczno-ekologiczne z omówioną powyżej buczyną czosnkową, jak i z jaworzyną górską. Wyróżnia ją stosunkowo duży udział jawora *Acer pseudoplatanus* i częsta obecność brzości *Ulmus glabra* oraz jesionu *Fraxinus excelsior* w warstwie drzew, a w warstwie runa dominacja miesięcznicy trwałej *Lunaria rediviva*.

Podzespół suchy – D.g.- F. festucetosum drymejae

Podzespół ten w ramach żyznej buczyny karpackiej wyodrębnia się znacznie mniejszym udziałem roślin eutroficznych i niektórych mezofilnych, na korzyść roślin znamionujących podsuszone i zdegradowane mezofilne lasy liściaste. Płaty tego podzespołu zajmujących stosunkowo niewielkie powierzchnie na stromych zboczach dolin, nad głęboko wciętymi potokami, na załamaniach linii zbroczy, na małych lokalnych grzbietach. Są to siedliska o płytkiej skalistej glebie, zakwaszonej w wyniku zachodzących tu intensywnych procesów wymywania.

Lunario-Aceretum – jaworzyna górską z miesięcznicą trwałą

Jest to najbardziej rozpowszechniony w Karpatach zespół podzwiazku *Acerion*. Związany jest ze specyficznym – żyznym i wilgotnym podłożem. Występuje na stromych, skalistych stokach, o średnim nachyleniu przekraczającym 40°, gdzie gleby są silnie szkieletowe o odczynie słabo kwaśnym lub obojętnym. Charakterystyczną cechą tych siedlisk jest chłodny mikroklimat o dużej wilgotności powietrza. Drzewostan buduje przede wszystkim jawor z domieszką buka. Lokalnie udział buka może być większy, wówczas skład runa może wskazywać na wilgotny wariant żyznej buczyny karpackiej *Dentario glandulosae-Fagetum lunarietosum*, z którym może tworzyć szereg postaci przejściowych.

Tilio-Carpinetum betuli – grąd subkontynentalny

Liczne, różnej wielkości płaty grądu zachowały się na kamienistych obrzeżach tarasów nadzalewowych i przełomów rzecznych na wysokości 320-550 m n.p.m. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa największe ich skupienia występują na ściankach przełomu Wisłoka. Główną rolę w tej asocjacji odgrywają najpospolitsze rośliny lasów mezofilnych, najczęściej z klasy *Quercus-Fagetea* i z grupy gatunków towarzyszących. W drzewostanie wyróżnia się ona dominującą pozycją graba *Carpinus betulus*. Zespół ten wykazuje wyraźną zmienność ekologiczną, uwarunkowaną głównie czynnikami edaficznymi.

Podzespół typowy - T.-C. typicum

Grąd typowy na rozpatrywanym terenie jest najbardziej rozpowszechniony i florystycznie zróżnicowany. W jego skład wchodzi powszechnie gatunki mezofilne (jak np.: grab *Carpinus betulus*, leszczyna *Corylus avellana*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, czerniec gronkowy *Actaea spicata*).

Carici remotae-Fraxinetum – podgórski łęg jesionowy

Stanowiska tego zespołu występują na niewielkich fragmentach łąg nadrzecznych, okresowo (rzadko) zalewanych. Drzewostan buduje głównie jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* i olsza szara *Alnus incana*. Domieszkę stanowią: jawor *Acer pseudoplatanus*, niekiedy wiąz górski *Ulmus glabra*, klon zwyczajny *Acer platanoides* i olsza czarna *Alnus glutinosa*. W bogatym i bujnym runie, zazwyczaj trzywarstwowym, największe pokrycie osiągają higrofilne i nitrofilne byliny dwuliścienne.

Alnetum incanae – nadrzeczna olszyna górską

Olszynka karpacka, podobnie zresztą jak inne zespoły łągowe, występuje już przeważnie w niewielkich fragmentach. Wyludnienie Beskidu Niskiego, jakie miało miejsce podczas ostatniej wojny, stworzyło warunki do regeneracji tego zbiorowiska. Największe jego płaty w zasięgu Nadleśnictwa zachowały się nad korytami Jasiołki, Wisłoka oraz w dolinach większych ich dopływów. Zasadniczy skład łągu nadrzecznego tworzą rośliny mezotroficzne, eutroficzne, charakterystyczne dla różnych zbiorowisk leśnych i nieleśnych. W warstwie drzew dominuje olsza szara *Alnus incana*, lecz z nieco częstszą niż w łągach podgórskich domieszką wierzby kruchej *Salix fragilis*, jaworu *Acer pseudoplatanus* i jesionu *Fraxinus excelsior*. Warstwa podszytu jest bardzo zwarta i bogata w gatunki. Zasadniczo budują ją olsza szara i leszczyna *Corylus avellana*. W warstwie runa dominują wysokie byliny.

Caltho laetae-Alnetum - bagienna olszyna górską

Olszyna bagienna w leśnym krajobrazie Nadleśnictwa nie odgrywa większego znaczenia przestrzennego. Występuje ona w bardzo dużym rozproszeniu stanowisk, głównie na bezodpływowych dnach dolinnych i w pobliżu wysięków wodnych. Podawana jest m.in. z rezerwatów: „Bukowica” oraz „Źródlika Jasiołki”, gdzie występuje w obrębie kompleksów torfowiskowych.

4.3.6. LASY OCHRONNE

Zasięg i lokalizację lasów uznanych za ochronne przyjęto zgodnie z decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 15 grudnia 1999 r. (znak: DLOPiK.Lp-0233-27/99) w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, wchodzących w skład Nadleśnictwa Rymanów w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie.

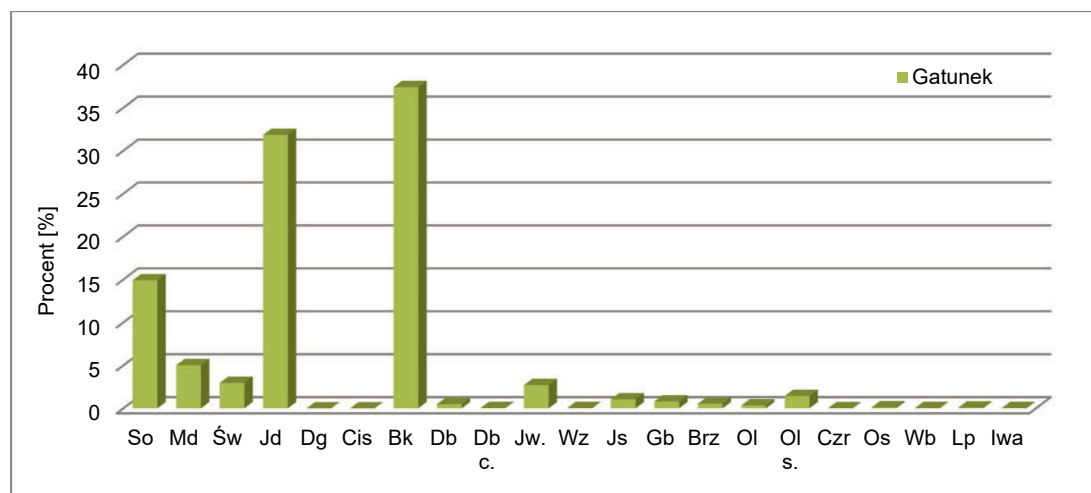
Tab. 43. Zestawienie powierzchni gruntów leśnych według głównych funkcji lasu i kategorii ochronności

Lp.	Kategorie ochronności	Obr. Jaśliska	Obr. Rymanów	Nadleśnictwo Rymanów	
		Powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona [ha]			%
1	Rezerwaty	1723,61	-	1723,61	8,62
2	Lasy ochronne - razem	10479,71	7483,04	17962,75	89,86
3	Lasy wielofunkcyjne (gospodarcze)	207,54	97,22	304,76	1,52
	Razem:	12410,86	7580,26	19991,12	100

4.3.7. CHARAKTERYSTYKA DRZEWOSTANÓW

4.3.7.1. BOGACTWO GATUNKOWE I STRUKTURA

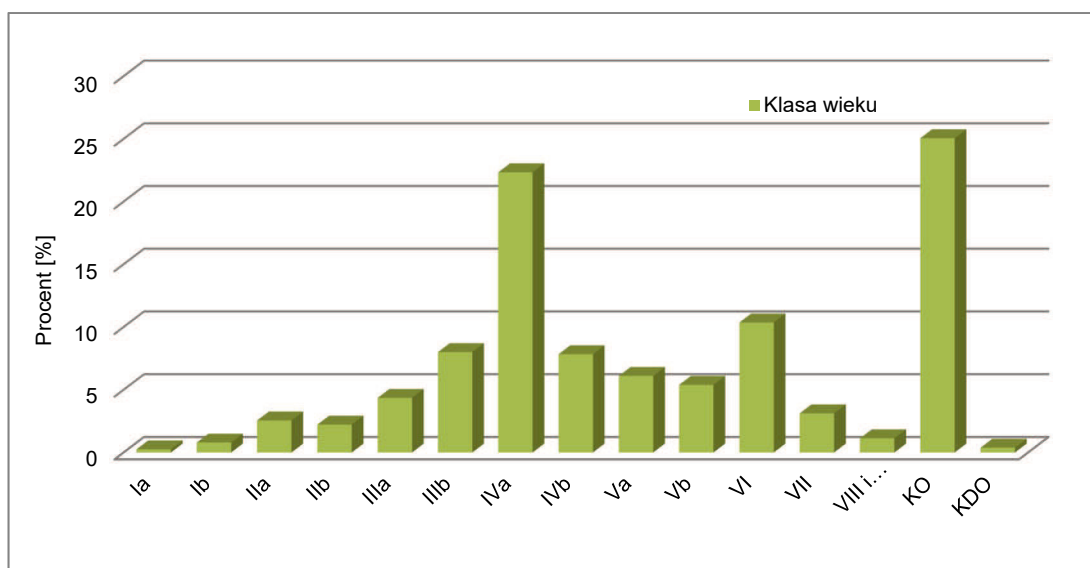
Skład gatunkowy

Ryc. 3. Rzeczywistych udział powierzchniowy gatunków w Nadleśnictwie Rymanów

Trzon drzewostanów Nadleśnictwa Rymanów buduje buk (37,41% rzeczywistego udziału powierzchniowego) wraz z jodłą (31,85%). Znaczny udział ma też sosna (14,92%), głównie na gruntach porolnych, a także modrzew (5,03%).

Struktura wiekowa

Ryc. 4. Struktura wiekowa drzewostanów Nadleśnictwa Rymanów

Drzewostany Nadleśnictwa odznaczają się znacznym zróżnicowaniem wiekowym. Największy rzeczywisty udział powierzchniowy wykazują drzewostany w klasie odnowienia – 24,24% oraz w IVa klasie wieku – 21,62% i VI – 10,02%.

Tab. 44. Zestawienie powierzchni drzewostanów Nadleśnictwa wg grup wiekowych i różnorodności gatunkowej zawiera poniższa tabela

Różnorodność gatunkowa drzewostanów	Jedn.	Wiek			Ogółem	
		do 40 lat	41 – 80 lat	>80 lat	ha	%
Obręb Jaślicka						
jednogatunkowe	[ha]	165,01	916,50	863,08	1945,08	16,5
dwugatunkowe	[ha]	297,87	1505,65	4228,85	6032,37	51,1
trzygatunkowe	[ha]	254,18	1491,56	198,55	1944,29	16,4
cztero- i więcej gatunkowe	[ha]	214,16	1642,23	37,64	1894,03	16,0
Razem obręb	[ha]	931,22	5555,94	5328,12	11815,77	100
Obręb Rymanów						
jednogatunkowe	[ha]	77,63	352,37	339,76	769,76	10,2
dwugatunkowe	[ha]	58,53	1067,75	1723,29	2849,57	37,9
trzygatunkowe	[ha]	22,48	878,96	1000,69	1902,13	25,3
cztero- i więcej gatunkowe	[ha]	54,63	1519,96	427,59	2002,18	26,6
Razem obręb	[ha]	213,27	3819,04	3491,33	7523,64	100
Nadleśnictwo Rymanów						
jednogatunkowe	[ha]	242,64	1268,87	1203,33	2714,84	14,0
dwugatunkowe	[ha]	356,40	2573,40	5952,14	8881,94	45,9
trzygatunkowe	[ha]	276,66	2370,52	1199,24	3846,42	19,9
cztero- i więcej gatunkowe	[ha]	268,79	3162,19	465,23	3896,21	20,1
Razem Nadleśnictwo	[ha]	1144,49	9374,98	8819,94	19339,41	100

Z powyższych danych wynika, że największy udział powierzchniowy mają drzewostany dwugatunkowe (45,9%).

Tab. 45. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg grup wiekowych i struktury pionowej

Struktura drzewostanów, drzewostany:	Jedn.	Wiek			Ogółem	
		do 40 lat	41 – 80 lat	>80 lat	ha	%
Obręb Jaśliska						
jednopiętrowe	[ha]	920,58	4482,48	2623,56	8026,62	67,9
dwupiętrowe	[ha]	0,00	135,46	133,36	268,82	2,3
wielopiętrowe	[ha]	0,00	53,40	312,17	365,57	3,1
w KO i KDO	[ha]	10,64	884,60	2259,52	3154,76	26,7
Razem obręb	[ha]	931,22	5555,94	5328,61	11815,77	100
Obręb Rymanów						
jednopiętrowe	[ha]	208,80	3305,39	1888,23	5402,42	71,8
dwupiętrowe	[ha]	0,00	208,22	16,45	224,67	3,0
wielopiętrowe	[ha]	4,47	44,12	82,65	131,24	1,7
w KO i KDO	[ha]	0,00	261,31	1504,00	1765,31	23,5
Razem obręb	[ha]	213,27	3819,04	3491,33	7523,64	100
Nadleśnictwo Rymnów						
jednopiętrowe	[ha]	1129,38	7787,87	4511,79	13429,04	69,4
dwupiętrowe	[ha]	0,00	343,68	149,81	493,49	2,6
wielopiętrowe	[ha]	4,47	97,52	394,82	496,81	2,6
w KO i KDO	[ha]	10,64	1145,91	3763,52	4920,07	25,4
Razem Nadleśnictwo	[ha]	1144,49	9374,98	8819,94	19339,41	100

W Nadleśnictwie Rymanów dominują drzewostany jednopiętrowe - 69,4% powierzchni, natomiast 25,5% zajmują drzewostany w trakcie przemiany pokoleń (KO).

4.3.7.2. POCHODZENIE DRZEWOSTANÓW

Drzewostany Nadleśnictwa Rymanów pochodzą głównie z odnowienia naturalnego (65,20%). Znacznie mniej jest drzewostanów pochodzących z odnowienia sztucznego (34,39%). Są to głównie drzewostany sadzone w ramach przebudowy drzewostanów sosnowych na gruntach porolnych.

Tab. 46. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg rodzajów, pochodzenia oraz grup wiekowych

Rodzaj i pochodzenie drzewostanów	Jedn.	Wiek			Ogółem	
		do 40 lat	41-80 lat	>80 lat	ha	%
Obręb Jaśliska						
plantacje drzew szybko rosnących	[ha]	-	-	-	-	-
plantacje topolowe	[ha]	-	-	-	-	-
odroślowe	[ha]	-	9,87	18,94	28,81	0,24
z samosiewu	[ha]	277,26	2155,66	5268,16	7701,08	65,18
z sadzenia	[ha]	651,78	3390,41	36,26	4078,45	34,52
brak informacji	[ha]	2,18	-	5,25	7,43	0,06
Razem obręb	[ha]	931,22	555,94	5347,78	11815,77	100

Rodzaj i pochodzenie drzewostanów	Jedn.	Wiek			Ogółem	
		do 40 lat	41-80 lat	>80 lat	ha	%
Obręb Rymanów						
plantacje drzew szybko rosnących	[ha]	-	-	-	-	-
plantacje topolowe	[ha]	-	-	-	-	-
odroślowe	[ha]	-	-	40,22	40,22	0,53
z samosiewu	[ha]	124,10	1453,90	3319,20	4897,20	65,09
z sadzenia	[ha]	89,17	2357,62	131,91	2578,70	34,27
brak informacji	[ha]	-	7,52	-	7,52	0,10
Razem obręb	[ha]	213,27	3819,04	3491,33	7523,64	100
Nadleśnictwo Rymanów						
plantacje drzew szybko rosnących	[ha]	-	-	-	-	-
plantacje topolowe	[ha]	-	-	-	-	-
odroślowe	[ha]	-	9,87	59,16	69,03	0,36
z samosiewu	[ha]	401,36	3609,56	8587,36	12598,28	65,14
z sadzenia	[ha]	740,95	5748,03	168,17	6657,15	34,42
brak informacji	[ha]	-	7,52	5,25	14,95	0,08
Razem Nadleśnictwo	[ha]	1144,49	9374,98	8819,94	19339,41	100

4.3.7.3. ZGODNOŚĆ SKŁADU GATUNKOWEGO DRZEWOSTANÓW Z SIEDLISKIEM

Analizę stopnia dostosowania składu gatunkowego upraw i drzewostanów do siedlisk, poprzez porównanie ich z typami drzewostanów, przeprowadzono wg kryteriów określonych w Instrukcji urządzania lasu (§ 40), przydzielając je do jednego z trzech stopni zgodności z typem drzewostanu (TD):

- 1 - drzewostany zgodne,
- 2 - drzewostany częściowo zgodne,
- 3 - drzewostany niezgodne.

Tab. 47. Zgodność składu gatunkowego wg TSL

Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym						
		zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym		razem
		ha	%	ha	%	ha	%	
Obręb JAŚLISKA								
LMGŚW	BK-JD	-	-	5,70	100,0	-	-	5,70
LGŚW	JD-BK	1649,72	40,0	2474,69	60,0	-	-	4124,41
	BK	1857,76	98,7	25,25	1,3	-	-	1883,01
	BK-JD	2703,51	61,3	1706,00	38,7	-	-	4409,51
	JD	752,43	94,1	47,36	5,9	-	-	799,79
	JW-JD-BK	-	-	32,18	100,0	-	-	32,18
LGW	JW-BK	4,84	54,5	4,04	45,5	-	-	8,88
	JD	196,58	48,6	207,67	51,4	-	-	404,25
	BK-JD	1,38	2,2	61,01	97,8	-	-	62,39

Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym						
		zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym		razem
		ha	%	ha	%	ha	%	ha
LŁG	OL.S	32,35	45,9	38,93	54,6	-	-	71,28
	JS-OL.S	1,55	10,8	12,82	89,2	-	-	14,37
Razem	JD-BK	1649,72	40,0	2474,69	60,0	-	-	4124,41
	BK	1857,76	98,7	25,25	1,3	-	-	1883,01
	JD	949,01	78,8	255,03	21,2	-	-	1204,04
	BK-JD	2704,89	60,4	1772,71	39,6	-	-	4477,60
	OL.S	32,35	45,4	38,93	54,6	-	-	71,28
	JW-JD-BK	-	-	32,18	100,0	-	-	32,18
	JW-BK	4,84	54,5	4,04	45,5	-	-	8,88
	JS-OL.S	1,55	10,8	12,82	89,2	-	-	14,37
Razem		7200,12	60,9	4615,65	39,1	-	-	11815,77
Obręb RYMANÓW								
LWYŻŚW	BK	441,17	100,0	-	-	-	-	441,17
	JD-BK	104,81	53,1	92,76	47,0	-	-	197,57
	LP-GB-DB	4,96	11,8	37,02	88,2	-	-	41,98
	GB-DB	1,51	7,7	18,12	92,3	-	-	19,63
	BK-DB	52,68	61,7	32,65	38,3	-	-	85,33
	BK-JD	44,07	33,2	97,45	68,9	-	-	141,52
	DB-BK	4,21	33,2	8,49	66,9	-	-	12,70
LWYŻW	JD	5,38	13,9	33,34	86,1	-	-	38,72
	DB-JD	0,70	16,6	3,53	83,5	-	-	4,23
	LP-GB-DB	4,39	100,0	-	-	-	-	4,39
	BK-JD	-	-	19,29	100,0	-	-	19,29
	JD-DB	1,32	5,6	22,46	94,5	-	-	23,78
	GB-DB	-	-	0,09	100,0	-	-	0,09
LŁWYŻ	JS-OLS	0,51	3,7	13,27	96,3	-	-	13,78
LMGŚW	JD-BK	58,69	99,3	0,39	0,7	-	-	59,08
	BK-JD	69,44	100,0	-	-	-	-	69,44
	JD	14,50	100,0	-	-	-	-	14,50
LGŚW	BK-JD	1275,18	67,0	626,87	33,0	-	-	1902,05
	JD	522,71	97,6	13,03	2,4	-	-	535,74
	BK	619,62	94,5	35,84	5,5	-	-	655,46
	JD-BK	1270,35	40,9	1837,93	59,1	-	-	3108,28
	JW-JD-BK	9,79	26,1	27,78	73,9	-	-	37,57
	JW-BK	-	-	9,19	100,0	-	-	9,19
	GB-DB	-	-	0,88	100,0	-	-	0,88
LGW	BK-JD	2,95	14,5	17,36	85,5	-	-	20,31
	JD	18,83	41,4	26,66	58,6	-	-	45,49
	GB-DB	-	-	1,99	100,0	-	-	1,99
LŁG	OL.S	0,22	2,5	8,72	97,5	-	-	8,94
	JS-OL.S	1,96	18,6	8,58	81,4	-	-	10,54
Razem	OL.S	0,22	2,5	8,72	97,5	-	-	8,94
	BK	1060,79	96,7	35,84	3,3	-	-	1096,63
	BK-JD	1391,64	64,7	760,97	35,4	-	-	2152,61
	JD	561,42	88,5	73,03	11,5	-	-	634,45
	JD-BK	1433,85	42,6	1931,08	57,4	-	-	3364,93
	LP-GB-DB	9,35	20,2	37,02	79,8	-	-	46,37
	JW-JD-BK	9,79	26,1	27,78	73,9	-	-	37,57
	GB-DB	1,51	6,7	21,08	93,3	-	-	22,59
	BK-DB	52,68	61,7	33,65	38,3	-	-	85,33
	DB-JD	0,70	16,6	3,53	83,5	-	-	4,23

Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym						
		zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym		razem
		ha	%	ha	%	ha	%	ha
	JS-OL.S	2,47	10,2	21,85	89,8	-	-	23,78
	JW-BK	-	-	9,19	100,0	-	-	9,19
	JD-DB	1,32	5,6	22,46	94,5	-	-	23,78
	DB-BK	4,21	33,2	8,49	66,9	-	-	12,70
Razem		4529,95	60,2	2993,69	39,8	-	-	7523,64
Nadleśnictwo Rymanów								
LWYŻŚW	BK	441,17	100,0	-	-	-	-	441,17
	JD-BK	104,81	53,1	92,76	47,0	-	-	197,57
	LP-GB-DB	4,96	11,8	37,02	88,2	-	-	41,98
	GB-DB	1,51	7,7	18,12	92,3	-	-	19,63
	BK-DB	52,68	61,7	32,65	38,3	-	-	85,33
	BK-JD	44,07	31,1	97,45	68,9	-	-	141,52
	DB-BK	4,21	33,2	8,49	66,9	-	-	12,70
LWYŻW	JD	5,38	13,9	33,34	86,1	-	-	38,72
	DB-JD	0,70	16,6	3,53	83,5	-	-	4,23
	LP-GB-DB	4,39	100,0	-	-	-	-	4,39
	BK-JD	-	-	19,29	100,0	-	-	19,29
	JD-DB	1,32	5,6	22,46	94,5	-	-	23,78
	GB-DB	-	-	0,09	100,0	-	-	0,09
	BK-JD	-	-	14,92	100,0	-	-	14,92
LŁWYŻ	JS-OL.S	0,51	3,7	13,27	96,3	-	-	13,78
LMGŚW	JD-BK	58,69	99,3	0,39	0,7	-	-	59,08
	BK-JD	69,44	92,4	5,70	7,6	-	-	75,14
	JD	14,50	100,0	-	-	-	-	14,50
LGŚW	JD-BK	2920,07	40,4	4312,62	59,6	-	-	7232,69
	BK	2477,38	97,6	61,09	2,4	-	-	2538,47
	BK-JD	3978,69	63,0	2332,87	37,0	-	-	6311,56
	JD	1275,14	95,5	60,39	4,5	-	-	1335,53
	JW-JD-BK	9,79	14,0	59,96	86,0	-	-	69,75
	JW-BK	4,84	26,8	13,23	73,2	-	-	18,07
	GB-DB	-	-	0,88	100,0	-	-	0,88
LGW	JD	215,41	47,9	234,33	52,1	-	-	449,74
	BK-JD	4,33	5,2	78,37	94,8	-	-	82,70
	GB-DB	-	-	1,99	100,0	-	-	1,99
LŁG	OL.S	32,57	40,6	47,65	59,4	-	-	80,22
	JS-OL.S	3,51	14,1	21,40	85,9	-	-	24,91
Razem	JD-BK	3083,57	41,2	4405,77	58,8	-	-	7489,34
	BK	2918,55	98,0	61,09	2,1	-	-	2979,64
	JD	1510,43	82,2	328,06	17,8	-	-	1838,49
	BK-JD	4096,53	61,8	2533,68	38,2	-	-	6630,21
	OL.S	32,57	40,6	47,65	59,4	-	-	80,22
	LP-GB-DB	9,35	20,2	37,02	79,8	-	-	46,37
	JW-JD-BK	9,79	14,0	59,96	86,0	-	-	69,75
	GB-DB	1,51	6,7	21,08	93,3	-	-	22,59
	BK-DB	52,68	61,7	33,23	38,3	-	-	85,33
	JW-BK	4,84	26,8	13,23	73,2	-	-	18,07
	JS-OL.S	4,02	10,4	34,67	89,6	-	-	38,69
	DB-JD	0,70	16,6	3,53	83,5	-	-	4,23
	JD-DB	1,32	5,6	22,46	94,5	-	-	23,78
DB-BK	4,21	33,2	8,49	66,9	-	-	12,70	
Razem		11730,07	60,7	7609,34	39,3	-	-	19339,41

Stan siedlisk leśnych

Tab. 48. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg stanu lasu i grup wiekowych w Nadleśnictwie Rymanów

Stan siedliska	Gatunek panujący	Wiek			Suma końcowa	%
		<= 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
		[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	
N1 naturalne		163,75	2140,45	7305,69	9609,89	49,69
N2 zbliżone do naturalnego		224,95	685,45	1276,91	2187,31	11,31
Z1 zniekształcone	Bk	38,61	189,47	53,57	281,65	3,73
	Brz	18,54	60,75	-	79,29	1,05
	Db	-	-	22,35	22,35	0,30
	Gb	0,11	60,08	-	60,19	0,80
	Jd	230,51	382,69	70,02	683,22	9,06
	Js	7,04	56,19	19,61	82,84	1,100
	Jw	12,51	233,83	1,30	247,64	3,28
	Lp	-	0,86	-	0,86	0,01
	Md	213,62	591,91	20,04	825,57	10,95
	Ol	17,25	38,30	2,32	57,87	0,77
	Ols.	192,17	51,08	-	243,25	3,23
	Os	-	2,55	-	2,55	0,03
	So	5,39	4415,07	48,13	4468,59	59,25
	Św	15,06	466,30	-	481,36	6,38
Wb	4,88	-	-	4,88	0,06	
Z1 Suma		755,79	6549,08	237,34	7542,21	39,00
Suma końcowa					19339,41	100

Na terenie Nadleśnictwa Rymanów największy udział mają siedliska naturalne i w stanie zbliżonym do naturalnego, które zajmują łącznie 61% powierzchni leśnej. Tworzą je głównie drzewostany pochodzące z odnowienia naturalnego, o składach gatunkowych zgodnych z docelowym, dostosowane do potencjalnych warunków siedliskowych.

Spośród drzewostanów na siedliskach zniekształconych największą grupę stanowią drzewostany sosnowe na gruntach porolnych (59,25% powierzchni). Większość tych drzewostanów poddana jest przebudowie, która obecnie jest mocno zaawansowana. W wyniku prowadzonych prac powstały drzewostany w klasie odnowienia, z dobrze rozwiniętym podrostem.

4.3.7.4. FORMY DEGRADACJI LASU

Borowacenie

Borowacenie, zwane inaczej pinetyzacją, związane jest z wprowadzeniem do drzewostanu niektórych gatunków z rodziny *Pinaceae*. Ta forma zniekształcenia należy do najgroźniejszych, gdyż obok zmian struktury i składu florystycznego często powoduje również zmianę siedliska.

Stopień borowacenia określa się na podstawie udziału sosny i świerka w górnej warstwie drzew. Wyróżnia się borowacenie:

- słabe, udział tych gatunków wynosi ponad 80% na siedliskach borów mieszanych, 50-80% na siedliskach lasów mieszanych, 10-30% na siedliskach lasowych,
- średnie, gdzie ich udział wynosi ponad 80% na siedliskach lasów mieszanych, 30-60% na siedliskach lasowych,
- mocne, gdzie ich udział wynosi ponad 60% na siedliskach lasowych.

Należy podkreślić, że na terenie Nadleśnictwa z uwagi na bardzo wysokie właściwości buforowe gleb brunatnych, wynikające z ich żyzności, nie obserwuje się drastycznych zmian degradacyjnych siedlisk spowodowanych borowaceniem.

W wielu przypadkach borowacenie odnotowywane jest w drzewostanach na gruntach porolnych, gdzie procesy przebudowy niezgodnych z typami siedliskowymi lasu świerczyn i sośnin już są bardzo zaawansowane.

Tab. 49. Zestawienie powierzchni wg form degeneracji lasu w Nadleśnictwie Rymanów - borowacenie

Stopień borowacenia	Jedn.	Wiek			Ogółem	
		do 40 lat	41-80 lat	>80 lat	ha	%
Obwód Jaśliska						
brak	ha	468,86	1544,48	5227,31	7240,65	61,3
słabe	ha	414,58	1076,85	94,53	1585,96	13,4
średnie	ha	31,37	1160,07	-	1191,44	10,1
mocne	ha	16,41	1774,54	6,77	1797,72	15,2
Obwód Rymanów						
brak	ha	138,05	1405,52	3021,58	4565,15	60,7
słabe	ha	69,33	593,58	407,63	1070,54	14,2
średnie	ha	2,90	794,76	32,24	829,90	11,0
mocne	ha	2,99	1025,18	29,88	1058,05	14,1
Nadleśnictwo Rymanów						
brak	ha	606,91	2950,00	8248,89	11805,80	61,0
słabe	ha	483,91	1670,43	502,16	2656,50	13,7
średnie	ha	34,27	1954,83	32,24	2021,34	10,5
mocne	ha	19,40	2799,72	36,65	2855,771	14,8

Na podstawie analizy danych przedstawionych w powyższych tabelach wynika, że tylko 14,8% powierzchni drzewostanów narażonych jest w sposób mocny na zjawisko borowacenia, ale biorąc pod uwagę, że wiele z tych drzewostanów jest już bardzo mocno przebudowane, gatunkami zgodnymi z typem drzewostanu, procent ten powinien być odpowiednio niższy.

Neofityzacja

Neofityzację, wynikającą ze sztucznej uprawy lub samoistnego wnikania do drzewostanów obcych gatunków drzew i krzewów, wyróżnia się w przypadku, gdy gatunek obcy jest panujący w wyłączeniu oraz gdy jest w składzie lub stanowi domieszki w drzewostanie.

Na terenie Nadleśnictwa Rymanów zjawisko neofityzacji drzewostanów występuje w bardzo niewielkim zakresie. Gatunkiem obcym występującym w niewielkim udziale jest dąb czerwony rosnący w 5 wydzieleniach. Zajmuje około 7 ha leśnej powierzchni rzeczywistej. Poza tym występuje miejscami w 24 wydzieleniach. Drugim gatunkiem jest akacja rosnąca miejscami w 5 wydzieleniach.

Monotypizacja

Zjawisko monotypizacji, tj. ujednoczenia składu gatunkowego lub wiekowego drzewostanu, na terenie Nadleśnictwa nie występuje.

4.3.7.5. MARTWE DREWNO

Obecnie w trakcie prac inwentaryzacyjnych określono go średnio na poziomie 28,22 m³/ha. Jest to liczba znacznie wyższa od średniej w RDLP w Krośnie - 21,5 m³/ha i w Lasach Państwowych - 6,7 m³/ha (WISL 2013-2017, BULiGL).

Tab. 50. Ilość martwego drewna

Typ siedliskowy lasu	Powierzchnia [ha]	Miąższość drewna martwego					
		Drewno martwych drzew stojących i złomów		Drewno drzew leżących i fragmentów drzew martwych		Razem	
		m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³
Obręb Jaśliska							
LGŚW	10891,48	10,41	113387	14,45	157374	24,86	270761
LGW	453,48	6,02	2731	14,13	6406	20,15	9137
LŁG	78,34	1,31	102	18,65	1461	19,96	1564
LMGŚW	5,70	0,00	0	7,18	41	7,18	41
Razem	11429,00	10,17	116221	14,46	165283	-	281503
Obręb Rymanów							
LGŚW	6159,83	9,24	56939	25,41	156520	34,65	213460
LGW	67,79	10,96	743	26,36	1787	37,32	2530
LŁG	19,26	6,20	119	46,09	888	52,29	1007
LŁWYŻ	12,48	4,96	62	22,36	279	27,32	341
LMGŚW	143,02	5,84	836	24,45	3497	30,29	4333
LWYŻŚW	926,21	5,02	4649	22,18	20539	27,20	25188
LWYŻW	90,41	6,10	551	32,72	2958	38,82	3510
Razem	7419,00	8,61	63900	25,13	186469	-	250368
Ogółem n-ctwo	18848,00	-	180121	-	351751	-	531872

4.3.8. ZADRZEWIENIA I ZAKRZEWIENIA

Wykaz występujących w Nadleśnictwie Rymanów zadrzewień na gruntach nieleśnych przedstawiono w tabeli poniżej.

Tab. 51. Zbiorcze zestawienie zadrzewień w Nadleśnictwie Rymanów

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Ogólny opis, skład gatunkowy
1.	08- 25-g	ŚL.T	0,26	LZR-PS: ZAKRZEW: ŚL.T ,LSZ 0,WB 0
2.	07- 30-i	WB	0,53	LZR-Ł: ZAKRZEW: WB ,OL.S 0,LSZ 0
3.	07- 30-m	WB	0,99	LZR-Ł: ZAKRZEW: WB ,LSZ 0,ŚL.T 0
4.	07- 30-z	-	0,30	LZR-Ł
5.	07- 33-i	LSZ	0,05	LZR-PS: ZAKRZEW: LSZ ,ŚL.T 0,WB 0
6.	07- 56-c	WB	0,71	LZR-PS: ZAKRZEW: WB ,OL.S 0;ZADRZEW: SO 70,BRZ 70
7.	06- 66-k	-	0,08	LZR-R
8.	06- 72-m	JB	0,66	LZR-PS: ZADRZEW: JB 50,ŚW 25,SO 25;ZAKRZEW: WB ,ŚW 0
9.	04- 136-n	OL.S	0,09	LZR-PS: ZADRZEW: OL.S 30;ZAKRZEW: LSZ ,ŚL.T 0
10.	04- 147-h	WB	0,09	LZR-Ł: ZAKRZEW: WB
11.	04- 147-l	-	0,24	LZR-PS
12.	04- 152-j	-	0,34	LZR-Ł
13.	08- 160-h	-	0,03	LZR-PS
14.	08- 160-j	ŚL.T	0,45	LZR-PS: ZAKRZEW: ŚL.T ,OL.S 0,LSZ 0
15.	08- 164-j	-	0,47	LZR-PS
16.	08- 164-k	-	0,02	LZR-PS
17.	08- 164-n	-	0,26	LZR-PS
18.	03- 256-h	WB	0,03	LZR-PS: ZAKRZEW: WB
19.	03- 272-h	OL.S	1,58	LZR-PS: ZADRZEW: OL.S 15,SO 65,MD 65;ZAKRZEW: ŚL.T ,OL.S 0,LSZ 0
20.	03- 274-i	-	2,93	LZR-PS
21.	03- 274-y	-	0,19	LZR-PS
22.	03- 274-ax	WB	0,27	LZR-PS: ZADRZEW: WB 40,OL.S 30;ZAKRZEW: WB
23.	03- 275-i	JS	0,44	LZR-PS: ZADRZEW: JS 60;ZAKRZEW: WB
24.	03- 280-k	JS	0,21	LZR-PS: ZADRZEW: JS 55,OL.S 15;ZAKRZEW: ŚL.T ,WB 0
25.	01- 353-s	JW	0,39	LZR-PS: ZADRZEW: JW 30
26.	12- 179-d	-	0,12	LZR-PS
27.	14- 13-j	DB	1,12	LZR-PS: ZADRZEW: DB 90,BK 90
28.	14- 13-l	DB	1,98	LZR-PS: ZADRZEW: DB 90,BK 90
29.	14- 13-m	DB	0,93	LZR-PS: ZADRZEW: DB 90,BK 90
30.	14- 13-s	DB	0,01	LZR-PS: ZADRZEW: DB 90
31.	14- 13-t	DB	0,25	LZR-PS: ZADRZEW: DB 90,BK 90
32.	14- 13-w	DB	0,53	LZR-PS: ZADRZEW: DB 90,BK 90
33.	15- 66-j	-	0,04	LZR-PS
Pow. ogółem:			16,59	

W Nadleśnictwie Rymanów, jak wynika z powyższej tabeli, występuje 33 zadrzewienia o łącznej powierzchni 16,59 ha. W istniejących zadrzewieniach nie projektuje się zabiegów gospodarczych, powinny być one pozostawione naturalnej sukcesji, jako element urozmaicenia krajobrazu.

4.3.9. WALORY KULTUROWE

4.3.9.1. ZABYTKI KULTURY I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo zinwentaryzowano wiele obiektów kultury materialnej, prezentujących duże wartości historyczne i zasługujących na szczególną ochronę. Gospodarkę leśną w ich sąsiedztwie należy prowadzić w taki sposób, aby nie zagrażała ich istnieniu, nie powodowała uszkodzeń. Wykaz obiektów historycznych i kulturowych przedstawia poniższa tabela.

Tab. 52. Wykaz ważniejszych obiektów kultury materialnej występujących na gruntach Nadleśnictwa Rymanów

Lp.	Nazwa obiektu	Leśnictwo oddz. pododdz.	Ogólny opis, rok powstania (budowy), rodzaj obiektu, walory	Uwagi
OBREB JAŚLISKA				
1.	Krzyż	Darów 273h	Murowana kapliczka z k. XIX w. w kształcie krzyża, z wnęką w środkowej części (miejsce na świątko).	-
2.	Kapliczka	Darów 274bx	Kapliczka hubertowska. Granitowa w kształcie krzyża. W centralnej części płaskorzeźba.	-
3.	Krzyż	Darów 256o	Metalowy krzyż z ukrzyżowanym Chrystusem na kamiennym cokole, obok oparty mosiężny krzyż - pozostałość z rozebranej cerkwi (p.w. św. Mikołaja).	-
4.	Cerkwisko i cmentarz przycerkiewny	Darów 256o	Miejsce po rozebranej w 1947 r. drewnianej cerkwi pw. św. Mikołaja (fragmenty ikonostasu znajdują się w Muzeum Historycznym w Sanoku). Teren całkowicie zakrzaczony - brak widocznych śladów. Pozostałość przycerkiewnego cmentarza greckokatolickiego nieistniejącej wsi Surowica. Pozostało kilka kamiennych nagrobnych cokołów, najstarszy z 1898 r. W 2008 roku cmentarz został oczyszczony i ogrodzony.	-
5.	Krzyż	Darów 273r	Krzyż przydrożny.	-

Lp.	Nazwa obiektu	Leśnictwo oddz. pododdz.	Ogólny opis, rok powstania (budowy), rodzaj obiektu, walory	Uwagi
6.	Krzyż	Bukowica 299h	Krzyż z 1903 r. - pozostał jedynie oryginalny cokół z piaskowca, umieszczona w górnej części figurka M.B. osłonięta drewnianym stożkowym daszkiem pochodzi z czasów dzisiejszych.	-
7.	Krzyż	Bukowica 299b	Krzyż z 1891 r. - pozostał jedynie oryginalny cokół z piaskowca oraz fragment żeliwnego krzyża.	-
8.	Krzyż	Bukowica 307c	Krzyż z 1891 r. Na cokole z piaskowca. Ogrodzony z trzech stron. Przy żółtym szlaku.	-
9.	Krzyż	Bukowica 387c	Krzyż z 1913 r. - pozostał jedynie oryginalny cokół z piaskowca.	-
10.	Cmentarz choleryczny	Bieszczady 350a	Domniemany cmentarz choleryczny w pobliżu dawnej wsi Jasiel. Kilkanaście lat temu jego ślad znaczył drewniany krzyż. Obecnie teren zarośnięty młodym drzewostanem (brak krzyża).	-
11.	Cmentarz wojenny „Czerniny”	Wola Niżna 102g	Cmentarz poległych żołnierzy armii rosyjskiej i austriackiej podczas walk toczonych na przełomie lat 1914 - 1915 o główny grzbiet Karpat. Teren ogrodzony, widoczne kwatery mogił ziemnych, po środku cmentarza kopiec usypany z kamieni. Obok (w niewielkiej odległości od siebie) po stronie słowackiej znajdują się trzy tego typu miejsca pochówku żołnierzy z okresu I wojny światowej.	-
12.	Mogiła	Wola Niżna 102d	Pojedyncza mogiła usypana z kamieni oraz drewniany krzyż bez napisu.	-
13.	Mogiła	Wola Niżna 102d	Pojedyncza mogiła usypana z kamieni oraz drewniany krzyż z tabliczką NN.	-
14.	Cerkwisko i cmentarz	Lipowiec Poza gruntami LP, przy oddz.146f (obiekt pod opieką Nadleśnictwa Rymanów)	Cerkwisko i pozostałości cmentarza greckokatolickiego dawnej wsi Czeremcha, lokowanej w 1527 r., wysiedlonej po II wojnie światowej. Po byłej cerkwi pozostały jedynie fundamenty i resztki schodów prowadzących do niej. Na cmentarzu zachowały się jedynie cztery kamienne nagrobki z końca XIX w oraz pozostałości kamiennego ogrodzenia.	-
15.	Cerkwisko i cmentarz	Lipowiec Poza gruntami LP, przy oddz.138j (obiekt pod opieką Nadleśnictwa Rymanów)	Cerkwisko i pozostałości cmentarza greckokatolickiego dawnej wsi Lipowiec lokowanej w 1527 r., wysiedlonej po II wojnie światowej. Teren zarośnięty - pozostały jedynie dwa kamienne nagrobki.	-

Lp.	Nazwa obiektu	Leśnictwo oddz. pododdz.	Ogólny opis, rok powstania (budowy), rodzaj obiektu, walory	Uwagi
16.	Kamieniołom	Lipowiec 121a	Przedwojenny kamieniołom, obecnie nie użytkowany, założony na stokach góry Kamień.	-
17.	Tablica J.P. II	Lipowiec 119a	Tablica upamiętniająca piesze wycieczki po tym terenie przyszłego Papieża Jana Pawła II.	-
18.	Strażnica	Lipowiec 147n	Pozostałości fundamentów byłej strażnicy niemieckiej tzw. „Kasarni”.	-
19.	Krzyż	Lipowiec 146f	Kamienny krzyż na cokole z piaskowca z 1906 r. (odnowiony).	-
20.	Pomnik	Moszczaniec 312g	Pomnik ku czci pamięci WOP-istów zamordowanych przez bandy UPA w marcu 1946 r. Na pomniku umieszczone są tablice z nazwiskami poległych.	-
21.	Cerkwisko i cmentarz	Moszczaniec 167s, ax	Pozostałości cmentarza - zachowany w dobrym stanie (kilka nagrobków murowanych oraz widoczne kwatery mogił ziemnych), porośnięty barwinkiem, wokół drzewa o wymiarach pomnikowych. W wydz. ax znajduje się kamienny obelisk poświęcony żołnierzom radzieckim oraz zbiorowa mogiła żołnierzy ukraińskich służących w armii radzieckiej.	-
22.	Cmentarz przycerkiewny	Moszczaniec 167z	Pozostałości cmentarza byłej wsi Jasiel. Zachowały się resztki kamiennego ogrodzenia cmentarnego. Dobrze widoczne kwatery mogił. Teren porośnięty barwinkiem.	-
23.	Cerkwisko	Moszczaniec 167z	Kamienny krzyż jest jedynym śladem po byłej cerkwi w dawnej wsi Jasiel.	-
24.	Cmentarz	Moszczaniec 311d	Pozostałości cmentarza greckokatolickiego. Zachowały się dwa kamienne nagrobki z 1926 i 1939 r. Teren ogrodzony.	-
25.	Krzyż	Moszczaniec 167t	Żeliwny krzyż na cokole z piaskowca z 1901 r. przy starej drodze Moszczaniec - Jasiel.	-
26.	Krzyż	Moszczaniec 167x	Żeliwny krzyż na cokole z piaskowca z przy starej drodze Moszczaniec - Jasiel.	-
27.	Krzyż	Moszczaniec 168b	Krzyż z 1904 r. przy starej drodze Moszczaniec - Jasiel. Zachował się jedynie cokół z piaskowca.	-
28.	Krzyż	Moszczaniec 167c	Żeliwny krzyż z ukrzyżowanym Chrystusem na cokole z piaskowca z 1904 r. przy starej drodze Moszczaniec - Jasiel.	-
29.	Zbiorowa mogiła	Moszczaniec 312b	Mogiła zbiorowa związana z żołnierzami placówki WOP w Jasielu. Płyta z kamieni w betonowej podmurówce, pośrodku krzyż metalowy. Teren ogrodzony.	-

Lp.	Nazwa obiektu	Leśnictwo oddz. pododdz.	Ogólny opis, rok powstania (budowy), rodzaj obiektu, walory	Uwagi
30.	Obelisk	Moszczaniec 168a	Kamienny obelisk poświęcony pamięci beskidzkich kurierów AK z dnia 1939-1944.	-
31.	Krzyż	Moszczaniec 317j	Żeliwny krzyż na cokole z piaskowca z 1901 r.	-
32.	Studnia	Moszczaniec 167k	Kamienna studnia zachowana w dobrym stanie - pozostałość byłej wsi Jasiel.	-
33.	Krzyż	Moszczaniec 167x	Krzyż przydrożny. Pozostałość po dawnej wsi Jasiel.	-
34.	Pomnik	Moszczaniec 312f	Pomnik upamiętniający bohaterów poległych w walkach z bandami UPA w dniu 20.03.1946 w obronie strażnicy wojsk ochrony pogranicza w Jasielu	-
35.	Krzyż	Rudawka 82c	Żeliwny krzyż z figurkami po obu stronach na cokole z piaskowca z pocz. XX w., przy starej drodze na Jasiel.	-
36.	Kapliczka	Rudawka 77d	Słupowa kapliczka z 1905 r. wykonana z piaskowca (zachowana w bardzo dobrym stanie), przy starej drodze na Jasiel.	-
37.	Kapliczka	Rudawka 78d	Słupowa kapliczka z 1905 r. wykonana z piaskowca (zniszczona), przy starej drodze na Jasiel.	-
38.	Okopy i szańce z okresu I wojny światowej	Rudawka 81c, 83a, 87j, 88c	Pozostałości umocnień obronnych z okresu I wojny światowej.	-
OBREB RYMANÓW				
39.	Grodzisko-zamczysko w Rymanowie Zdroju	Rymanów Zdrój 84i, 88i, 89k	Grodzisko położone na „Zamczyńskiej Górze” (561 m n.p.m.) jest wymieniane w literaturze jako pozostałości zamku zapewne z okresu Jagiellonów i wzmiakowane w 1632 r.	wpisane do rejestru zabytków nr A-a-99 z dnia 14.12.1994 r.
40.	Zespół pałacowo-parkowy w Rymanowie	Rymanów Zdrój 83a,b	Pałac z pierwszej połowy XIX w. nigdyś będący własnością Potockich (obecnie siedziba Nadleśnictwa) otoczony parkiem ze starodrzewiem, a także zabudowania gospodarcze i mur ogrodzeniowy.	wpisane do rejestru zabytków nr A-a-99 z dnia 14.12.1994 r.
41.	Kapliczka	Rymanów Zdrój 88b	Kapliczka św. Huberta.	-
42.	Cmentarz W „Lesie Mymońskim”	Posada Zarszyńska 16h	Cmentarz z okresu I wojny światowej.	-
43.	Cmentarz	Klimkówka 182a	Pozostałość cmentarza cholerycznego (dwie płyty kamienne i resztki nagrobnego cokołu).	-
44.	Krzyż	Klimkówka 174Ak	Krzyż przydrożny.	-

Lp.	Nazwa obiektu	Leśnictwo oddz. pododdz.	Ogólny opis, rok powstania (budowy), rodzaj obiektu, walory	Uwagi
45.	Kapliczka	Rymanów Zdrój 135b	Murowana kapliczka łemkowska z XIX w.	-
46.	Cerkwisko	Rymanów Zdrój 101h	Miejsce po cerkwi greckokatolickiej pw. Opieki NMP z 1899 r. dawnej wsi Wołuszowa, spalonej w 1947 r. Charakter miejsca cerkiewnego nadają rosnące na obrzeżach czworoboku drzewa.	-
47.	Cmentarz łemkowski	Rymanów Zdrój 101h	Pozostałość przycerkiewnego cmentarza łemkowskiego. Wokół drewniane ogrodzenie, w części E cmentarza znajduje się kilka przewróconych kamiennych nagrobnych cokołów, w części W znajduje się nowo postawiony drewniany krzyż, a obok niego wyeksponowane są pozostałości po dawnej cerkwi z Wołuszowej (kamienna chrzcielnica, kamienie z cerkiewnego ołtarza) oraz pozostałość kamiennych nagrobnych cokołów.	-
48.	Pomnik	Rymanów Zdrój 83a	Pomnik upamiętniający pielgrzymkę Jana Pawła II.	-
49.	Pomnik papieski	Pastwiska 62j	Pomnik papieski utworzony w 2013 roku upamiętniający pobyt papieża Jana Pawła II w tym rejonie.	-
50.	Kapliczka hubertowska	Pastwiska 43d	Kapliczka z płaskorzeźbą przy drodze do ośrodka edukacji ekologicznej.	-

Na terenie Nadleśnictwa Rymanów znajduje się dwa obiekty wpisane do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:

- murowany pałac z początku XIX wieku, otoczony parkiem - obecnie siedziba Nadleśnictwa, a także zabudowania gospodarcze i mur ogrodzeniowy. Dwór został wzniesiony w 1826 r. dla Zofii Skórskiej wg projektu Piotra Signo, a od 1873 r. należał do Anny i Stanisława Potockich.

- stanowisko archeologiczne nr 1 w Rymanowie Zdroju A-a-99. Grodzisko-zamczysko w Rymanowie Zdroju, położone na „Zamczyskiej Górze” (561 m n.p.m.) jest wymienione w literaturze jako pozostałości zamku zapewne z okresu Jagiellonów i wzmiankowane w 1632 r. W 1994 r. dokonano weryfikacji tego obiektu w ramach ogólnopolskiej akcji „Archeologiczne Zdjęcie Polski”. Na kulminacji góry od strony północno-wschodniej stwierdzono występowanie stosunkowo dobrze zachowanego wału kamienno-ziemnego o szerokości 3,5 do 5 m i wysokości dochodzącej do 1,5 m. Od strony zachodniej obiekt ograniczony jest naturalnym, bardzo stromym i wysokim urwiskiem, wzmacniającym w sposób znakomity jego walory obronne.

Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo występuje szereg obiektów kultury materialnej, prezentujących duże wartości historyczne i zasługujących na szczególną ochronę. Spośród nich największą grupę stanowią miejsca po dawnych

cerkwiach - tzw. cerkwiska i sąsiadujące z nimi pozostałości cmentarzy greckokatolickich. Są one często jedynymi śladami, oprócz przydrożnych kapliczek i starych drzew owocowych, nieistniejących już wsi, takich jak: Czeremcha, Surowica, Jasiel, Lipowiec, Tarnawka, Zawoje, Polany Surowicze, Wernejówka i Wołuszowa.

Wiele śladów historii omawianego terenu występuje poza gruntami Nadleśnictwa, w jego zasięgu terytorialnym. Zabytki reprezentują wszystkie okresy i style, występują w zespołach jak i pojedynczo, prezentując typy budowli drewnianych i murowanych: obiekty mieszkalne, sakralne, użyteczności publicznej, reprezentacyjne, parki i cmentarze. Na szczególną uwagę zasługują obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- drewniany kościół, dom zakonny, oficyna dworska i zajazd w Besku;
- willa „Zaosie” w Desznie;
- zabytkowe cerkwie w Daliowej, Woli Niżnej, Wisłoku Wielkim, Odrzechowej, Bałuciance, Sieniawie;
- zabytkowe kościoły w Nowotańcu, Klimkówce, Króliku Polskim.

Fot.5. Siedziba Nadleśnictwa - obiekt wpisany do rejestru zabytków

Nie wskazano lokalizacji stanowisk archeologicznych w zasięgu administracyjnym ze względu na zbyt dużą niedokładność materiałów źródłowych.

4.4. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA LEŚNEGO

4.4.1. STAN POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I ŹRÓDŁA JEGO ZANIECZYSZCZEŃ

Źródła zanieczyszczeń i ocena jakości powietrza atmosferycznego

Nadleśnictwo położone jest w słabo uprzemysłowionym rejonie kraju przez co stopień zanieczyszczenia powietrza jest stosunkowo niewielki. Zanieczyszczenia pochodzą przede wszystkim z tzw. „niskiej emisji”, powstającej głównie w procesie energetycznego spalania paliw. Jej źródłem są małe zakłady przemysłowe, lokalne kotłownie oraz indywidualne systemy grzewcze mieszkańców. Według „Programu ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej” (Rzeszów 2016 r.) w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa nie ma wielkich sieci ciepłowniczych natomiast w przyległych regionach są to:

- Sanockie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.;
- Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej – Krośnieński Holding Komunalny Sp. z o.o.;
- Sanockie Zakłady Przemysłu Gumowego Stomil Sanok S.A.

Drugim zasadniczym czynnikiem generującym zanieczyszczenia jest ruch samochodowy. Substancje wprowadzane do powietrza w tym wypadku to: tlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, sadza, pyły zawierające metale ciężkie, m.in. ołów oraz pyły gumowe. Emisja ma miejsce przede wszystkim w obrębie głównych arterii komunikacyjnych, do których na terenie Nadleśnictwa należy droga krajowa 28 z Krosna na przejście graniczne w Medyce. Na pozostałych drogach ruch jest znacznie mniejszy.

Wielkości stężeń średniorocznych zanieczyszczeń powietrza na terenie Nadleśnictwa Rymanów za wyjątkiem miasta Krosno mieszczą się w przedziałach:

- stężenie pyłów PM10 kształtowało się na poziomie 801-1600 Mg/rok;
- stężenie dwutlenku azotu NO₂ wynosiło 129-300 Mg/rok;
- stężenie dwutlenku siarki SO₂ wynosiło 431-1500 Mg/rok;
- stężenie benzenu wynosiło 0,257-0,482 Mg/rok.

Określono na podstawie Raportu o stanie środowiska w woj. podkarpackim w 2016 roku (WIOŚ Rzeszów 2017).

4.4.2. STAN WÓD I ŹRÓDŁA ICH ZANIECZYSZCZEŃ

Według Raportu o stanie środowiska w woj. podkarpackim w 2016 roku (WIOŚ Rzeszów 2017) stan wód jednolitej części wód (JCWP) na terenie Nadleśnictwa został określony jako:

- JCWP „Jasiołka do Panny do Chlebianki” (kod PLRW2000142184599)
  - stan ekologiczny: umiarkowany;
  - stan chemiczny: poniżej stanu dobrego.
- JCWP „Wisłok od zb. Besko do Czarnego Potoku” (kod PLRW2000142263337)
  - potencjał ekologiczny: umiarkowany (JCWP silnie zmieniony);
  - stan chemiczny: poniżej stanu dobrego.

Wody podziemne

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa znajdują się w dwa zbiorniki wód podziemnych a ich stan określono jako:

- JCWPd PLGW2000151
  - klasa jakości w punkcie monitoringowym Jaśliska: IV (wody niezadawalającej jakości, w których wartości elementów fizykochemicznych są podwyższone w wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych oraz wyraźnego wpływu działalności człowieka);
- JCWPd PLGW2000152
  - klasa jakości w punkcie monitoringowym Besko: III (wody zadowalającej jakości, w których wartości elementów fizykochemicznych są podwyższone w wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych lub słabego wpływu działalności człowieka).

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych wiąże się przede wszystkim z rozwiązaniem problemu ścieków, czyli budową kanalizacji sanitarnej i połączeniem jej ze skutecznym systemem oczyszczalni ścieków. Inwestycje te powinny być uzupełnione budową przepompowni ścieków, do obsłużenia terenów trudnodostępnych dla systemu spływu grawitacyjnego oraz wyposażeniem kolektorów burzowych w urządzenia oczyszczające wody opadowe.

4.4.3. ODPADY KOMUNALNE

Odpady komunalne pochodzące z budynku Nadleśnictwa i osad leśnych zbierane są do kontenerów i wywożone do sortowni śmieci zgodnie gminnymi planami gospodarki odpadami.

4.4.4. HAŁAS JAKO CZYNNIK ZANIECZYSZCZENIA ŚRODOWISKA

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa nie ma znaczących źródeł hałasu. Stan środowiska akustycznego kształtowany jest głównie przez ruch komunikacyjny.

4.4.5. INWESTYCJE SZCZEGÓLNIIE UCIAŻLIWE DLA ŚRODOWISKA

W trakcie prac nad PUL nie pojawiły się informacje na temat inwestycji szczególnie uciążliwych dla środowiska, które objęły by teren Nadleśnictwa.

4.4.6. ZAGROŻENIA EKOSYSTEMÓW LEŚNYCH

Tab. 53. Powierzchnia uszkodzeń wg przyczyn w stopniach uszkodzeń

Obręb	Przyczyna uszkodzenia	Stopień uszkodzenia			Powierzchnia razem [ha]
		1	2	3	
Jaśliska	GRZYBY	874,95	351,36	73,85	1300,16
	KLIMAT	63,15	-	-	63,15
	OWADY	25,83	22,23	12,58	60,64
	WODNE	1,31	-	-	1,31
	ZWIERZ	16,08	32,81	12,67	61,56
Razem Jaśliska		981,32	406,40	99,10	1486,82
Rymanów	EROZJA	-	4,58	-	4,58
	GRZYBY	338,21	190,52	18,68	547,41
	KLIMAT	79,23	-	-	79,23
	OWADY	50,38	14,99	2,04	67,41
	ZWIERZ	-	3,27	-	3,27
Razem Rymanów		467,82	213,36	20,72	701,90
Nadleśnictwo Rymanów	EROZJA	-	4,58	-	4,58
	GRZYBY	1213,16	541,88	92,53	1847,57
	KLIMAT	142,38	-	-	142,38
	OWADY	76,21	37,22	14,62	128,05
	WODNE	1,31	-	-	1,31
	ZWIERZ	16,08	36,08	12,67	64,83
Razem Nadleśnictwo		1449,14	619,76	119,82	2188,72

4.4.6.1. CZYNNIKI ABIOTYCZNE

Szkody od wiatru i śniegu

Powtarzające się chronicznie szkody od wiatru (złomy, wywroty) i śniegu (okiść) występują z reguły w formie rozproszonej, mają charakter pojedynczy, co najwyżej grupowy. Obniżona podatność starszych drzewostanów na szkody od wiatru i śniegu związana jest z występowaniem raków na strzałach (Jd), zgnilizn odziomkowych i wewnętrznych strzał i kłód wywołanych obecnością hub pniowych (Bk, Jd). Szkody od okiści występują każdej zimy w formie rozproszonej,

głównie w drzewostanach na gruntach porolnych. W warunkach Nadleśnictwa Rymanów średniorocznie z tytułu uszkodzeń od silnych wiatrów i okiści pozyskiwano około 9910 m³ uszkodzonego surowca w ramach użytków przygodnych. W ostatnich trzech latach tendencja ta jest spadkowa – wywrotów i złomów pozyskuje się w granicach 5220 m³, a powodem tej sytuacji jest pozostawianie większej ilości wielkowymiarowego martwego drewna jako ostoi siedlisk gatunków saproksylofilnych.

Przymrozki

Przymrozki najbardziej zagrażają sztucznie zakładanym uprawom. Silne mrozy powodują liczne pęknięcia i listwy mrozowe w drzewostanach liściastych, trwale obniżając wartość surowca drzewnego.

Osuwiska

Na terenie Nadleśnictwa tereny osuwiskowe występują wyspowo i w rozproszenu, w większości wypadków są to osuwiska zamarte i utrwalone przez las.

Zakłócenia stosunków wodnych

Pojawiające się ostatnio dłuższe okresy suszy i związane z nimi obniżenie poziomu wód gruntowych mają lokalnie niekorzystny wpływ na fizjologiczne procesy gospodarki wodnej drzew, prowadząc do okresowego osłabienia drzewostanów z udziałem buka i dębu widoczne na niewielkiej powierzchni w ograniczonym zakresie. Problem ten znacząco dotyczy drzewostanów świerkowych, czego konsekwencją jest pojawianie się szkodników owadziej, a w kolejnym etapie następuje masowe zamieranie drzew i wydzielanie się znacznych ilości posuszu. Zachwianie w bilansie wodnym powoduje, że drzewa już na przełomie lipca i sierpnia zrzucają liście, co znajduje swoje odzwierciedlenie w przyroście surowca drzewnego.

Pozyskanie posuszu za ostatnie 10 lat średniorocznie wynosiło 4760 m³, w ciągu trzech ostatnich lat na poziomie około 5120 m³/rok.

4.4.6.2. CZYNNIKI BIOTYCZNE

Do typowych zagrożeń biotycznych należą:

- choroby grzybowe, bakteryjne i wirusowe,
- szkodniki owadziej, nicienie i pajęczaki,
- niektóre kręgowce - zwierzęta kopytne, gryzonie.

Zagrożenia od chorób grzybowych

W trakcie prac terenowych najczęściej odnotowywane choroby grzybowe dotyczyły raka jodły, przede wszystkim w jedlinach średnich i starszych klas wieku. W starszych drzewostanach bukowych sporadycznie pojawiają się huby pniowe (huba pospolita oraz obrzeżona). Na szkody od huby korzeniowej i opieńki narażone są drzewostany rosnące na gruntach porolnych. Istotne zagrożenie ze strony grzybów występuje w drzewostanach świerkowych (opieńka) i olszowych (zgnilizna drewna, mursz i opieńka).

W drzewostanach z udziałem jesionu (203,30 ha) ciągle groźne jest zamieranie drzew we wszystkich klasach wieku będące wynikiem patologicznej działalności grzyba *Chalara fraxinea*. W starszych drzewostanach przybiera postać choroby wieloczynnikowej, a możliwości działań ochronnych przed tą chorobą są w dalszym ciągu bardzo ograniczone.

Zagrożenia od owadów

Na terenie Nadleśnictwa zagrożenie ze strony szkodników pierwotnych jest niewielkie, jak również ze strony szkodników wtórnych. Mając jednak na uwadze szkodliwość tej grupy owadów, prowadzony jest bieżący monitoring drzewostanów w tym zakresie. W drzewostanach jodłowych średniej klasy wieku widoczna jest obecność obiałki korowej, a w drzewostanach świerkowych wyraźnie widoczna jest działalność kornika drukarza. Bardzo stare egzemplarze buka i jodły zagrożone są od szkodników technicznych (rytel pospolity, drwalnik bukowiec, drwalnik paskowany).

Zagrożenia od zwierzyny

Szkody od zwierzyny stanowią istotną część wszystkich uszkodzeń i występują głównie w młodszych klasach wieku oraz w podokapowych podsadzeniach i podrostach. Obejmują one zgryzanie młodego pokolenia drzew, spałowanie oraz wydeptywanie upraw. Tendencja nasilenia szkód, od kilku lat, jest malejąca. Jest to efektem zarówno kontroli liczebności stanów zwierzyny w ramach prowadzonej gospodarki łowieckiej, jak i stosowania zabezpieczeń. Zabezpieczenie chemiczne upraw przed zwierzyną dokonuje się średnio na powierzchni 440 ha (średnia z 10 lat).

Uciążliwe, choć lokalne stają się również szkody powodowane przez bobry, zarówno podtopienia jak i zgryzanie.

4.4.6.3. CZYNNIKI ANTROPOGENICZNE

Szkodnictwo leśne na terenie nadleśnictwa to przede wszystkim:

- kłusownictwo,
- kradzieże drewna,
- modne szczególnie w ostatnim czasie sporty ekstremalne z udziałem motocykli i samochodów terenowych jeżdżących coraz częściej korytami rzek i potoków, szlakami turystycznymi i nieutwardzonymi drogami leśnymi, stwarzające zagrożenie dla bytującej tu fauny,
- „dzikie” biwakowanie, lokalne zaśmiecanie,
- palenie ognisk w miejscach niedozwolonych,
- dewastacja tablic ostrzegawczych i informacyjnych,
- pozyskiwanie choinek jodłowych i stroiszu w okresie świąt,
- płoszenie przez ludzi rzadkich gatunków zwierząt oraz wydeptywanie runa w niektórych atrakcyjnych dla turystyki i wypoczynku rejonach leśnych, w szczególności przez kierujących kładami.

Obecnie rozmiar zagrożeń wynikających z szkodnictwa leśnego oraz z ruchu turystycznego na terenie Nadleśnictwa Rymanów jest niewielki.

Z czynników antropogenicznych uciążliwym problemem dla Nadleśnictwa jest zaśmiecanie lasów, szczególnie wzdłuż szlaków turystycznych, ścieżek edukacyjnych oraz przy drogach publicznych, zwłaszcza w okresie wakacyjnym.

W obrębie Nadleśnictwa na niewielką skalę pozyskuje się surowce bitumiczne, głównie ropę naftową. Kopalnie eksploatujące te złoża są źródłem ścieków w postaci zasolonych wód złożowych. Odwierty do złóż ropy i gazu ziemnego mogą powodować także obniżanie się poziomu wód gruntowych, co pociąga za sobą niekorzystne zmiany w środowisku na dość rozległym terenie. Odwierty aktualnie eksploatowane znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie gruntów Nadleśnictwa w leśnictwie Klimkówka (oddz. 188-190).

4.5. PLAN DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU I WARTOŚCI KULTUROWYCH

4.5.1. KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH

Jednym z podstawowych czynników decydujących o trwałości lasów jest ograniczenie w nich procesów degradacji stosunków wodnych.

Stosunki wodne na omawianym obszarze są korzystnie ukształtowane. Wilgotność gleb na ogół jest umiarkowana, jedynie fragmentarycznie spotkać można gleby wilgotne lub silnie wilgotne (źródłiska potoków, tereny obniżone, podmokłe).

Drzewostany występujące na tym terenie bardzo korzystnie wpływają na kształtowanie się bilansu wodnego oraz w znacznym stopniu opóźniają erozję gleb.

Kształtowanie korzystnych stosunków wodnych powinno obejmować następujące działania:

- zachowanie lasów łągowych i olsów, jako naturalnych regulatorów wilgotności;
- na siedliskach łągowych (w tym siedliskach przyrodniczych 91E0) należy zachować bez użytkowania wyznaczone fragmenty lasu (tzw. strefy przypotokowe) wokół potoków (Zarządzenie nr 28/2014 z późn. zm.);
- nie należy prowadzić zrywki korytem potoku (cieku stałego), zrywka w poprzek potoków (cieków stałych) może być dopuszczona tylko w miejscach do tego przystosowanych (np.: przepusty, brody itp.) lub w okresie zimowym przy zamrożonym lustrze wody i dużej pokrywie śnieżnej (Zarządzenie nr 28/2014 z późn. zm.);
- kontynuowanie sposobów zagospodarowania dostosowanych do potrzeb maksymalizacji funkcji lasów wodochronnych (Zasady postępowania w lasach ochronnych reguluje rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 25 sierpnia 1992 r. (Dz. U. Nr 67 z 1992 r. poz. 337), w szczególności poprzez zachowanie trwałości lasów w drodze:
  - ograniczania regulacji stosunków wodnych do prac uzasadnionych potrzebami odnowienia lasu oraz użytkowania sąsiadujących z lasami ochronnymi gruntów nieleśnych;
  - pozostawianie bez ingerencji powierzchni sklasyfikowanych jako bagna; niedopuszczanie do ich odwodnienia, zanieczyszczenia, itp.;
  - zachowania w stanie nienaruszonym śródleśnych nieużytków jak np.: trzęsawiska, mszary, torfowiska, wrzosowiska, wraz z ich florą i fauną, w celu ochrony pełnej różnorodności przyrodniczej;
  - dopuszczenia na potokach do samorzutnego formowania się naturalnych tam z powalonych drzew lub fragmentów kłód sprzyjających ograniczeniu erozji wodnej z wyłączeniem sytuacji mogących zagrażać bezpieczeństwu publicznemu.

W lasach wodochronnych należy kształtować dostosowaną do siedliska, bogatą strukturę gatunkową i warstwową drzewostanów, która zapewni korzystny wpływ na klimat wnętrza lasu oraz polepszy warunki glebowe i usprawni obieg biogenów.

Strefy przypotokowe wzdłuż potoków umieszczono na mapie walorów przyrodniczo-kulturowych w skali 1 : 25000 oraz w wykazie w załącznikach.

4.5.2. KSZTAŁTOWANIE STREFY EKOTONOWEJ

Ważnym zadaniem realizowanym zgodnie z założeniami strategii ochrony bioróżnorodności w lasach jest zagospodarowanie stref przejściowych (ekotonów), tzn. granicy lasu z innymi ekosystemami, zwłaszcza polnymi, łąkowymi, wodnymi i bagiennymi oraz wzdłuż dróg, linii podziału powierzchniowego, energetycznych linii przesyłowych, strumieni, rowów, itp.

Ze względu na dużą żyzność tutejszych siedlisk strefa ekotonowa wytworzyła się w sposób naturalny. Nadleśnictwo powinno dążyć jedynie do utrzymania tego stanu. Szczególne znaczenie ma utrzymanie stref ekotonowych wzdłuż dróg o znacznym natężeniu ruchu.

4.5.3. ZACHOWANIE RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

Ochrona różnorodności biologicznej w RDLP w Krośnie realizowana jest na podstawie obowiązujących aktów prawnych, uszczegółowieniem, których jest zakres zadań ochronnych w PUL, Instrukcja ochrony lasu oraz zarządzenie 28/2014 z późn. zm. Zarządzenie nr 28 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie z dnia 02 grudnia 2014 r. z uwzględnieniem zmian wynikających z zarządzenia nr 14 Dyrektora RDLP w Krośnie z dnia 28 grudnia 2016 r. wprowadza do stosowania „Wytyczne w sprawie sposobów uwzględniania wymogów ochrony przyrody podczas realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej na terenie RDLP w Krośnie”. Celem opracowanych wytycznych jest:

- wdrożenie we wszystkich nadleśnictwach jasnych i precyzyjnych procedur służących uwzględnieniu wymogów ochrony przyrody podczas realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej;
- zwiększenie różnorodności biologicznej, szczególnie o organizmy związane ekologicznie z obecnością rozkładającego się drewna w ekosystemach leśnych;
- podjęcie działań zmierzających do poprawy stanu ochrony gatunków zwierząt, roślin i grzybów chronionych oraz ich siedlisk, a także siedlisk przyrodniczych, zwłaszcza priorytetowych, o których mowa w załączniku do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, jak również kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000.

4.5.3.1. ZACHOWANIE RÓŻNORODNOŚCI GENETYCZNEJ

Zasadniczym celem zachowania różnorodności genetycznej jest ochrona możliwie dużej liczby genotypów rodzimych gatunków drzew i krzewów oraz ich lokalnych populacji. Rozszerzeniem strategii ochrony leśnej różnorodności genetycznej są odnowienia naturalne, grupowe cięcia pielęgnacyjne, utrzymywanie w lesie drzew zamierających i martwych.

4.5.3.2. ZACHOWANIE RÓŻNORODNOŚCI GATUNKOWEJ

W celu zachowania różnorodności gatunkowej wykonując odnowienia i zalesienia, należy uwzględnić: regionalne uwarunkowania przyrodnicze, regionalizację nasienną w rozumieniu przepisów o leśnym materiale rozmnożeniowym, a także warunki siedliskowe i stan środowiska przyrodniczego. Ponadto ważne jest zapewnienie udziału w drzewostanach drzew gatunków wczesnosukcesyjnych, w szczególności brzozy, osiki, wierzby iwy. Udział wymienionych gatunków większy niż 10% uzależniony jest od decyzji właściciela lasu, uwzględniającej kryteria przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne [Rozp. MŚ z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2408)].

Ponadto zachowania leśnej różnorodności gatunkowej właściwe jest:

- preferowanie rodzimych gatunków leśnej flory i fauny;
- stopniowa eliminacja gatunków obcych geograficznie – dzikich gatunków leśnej flory i fauny;
- właściwe kształtowanie struktury fitocenozy leśnej, jako elementu decydującego o składzie gatunkowym całej biocenozy, oznacza to przede wszystkim dążenie do zgodności składu gatunkowego z potencjalną roślinnością naturalną;
- kształtowanie i ochrona siedlisk i środowisk życia gatunków związanych z lasem oraz gatunków stref przejściowych między innymi biocenozami;
- kształtowanie mozaiki faz rozwojowych, różnicowanie warunków świetlnych, wilgotnościowych, termicznych oraz struktury wiekowej i przestrzennej drzewostanu poprzez stosowanie rębni złożonych;
- pozostawianie drzew biocenotycznych zgodnie z IOL;
- ograniczanie metody sztucznego pielęgnowania lasu na rzecz sterowania procesami naturalnymi.

Dążenie do różnorodności gatunkowej w granicach określonych uwarunkowaniami glebowo-siedliskowymi stanowi element podstawowej zasady hodowli lasu. Dużą uwagę poświęca się rozbudowie struktury wiekowej i przestrzennej.

4.5.3.3. ZACHOWANIE RÓŻNORODNOŚCI EKOSYSTEMOWEJ

Dla ochrony leśnej różnorodności ekosystemów właściwe jest:

- zachowanie lasów łęgowych,
- utrzymywanie stref przejściowych (ekotonowych),
- utrzymywanie różnorodności biologicznej wnętrza lasu poprzez ochronę biotopów wnętrza lasu i odpowiednie zagospodarowanie stref przejściowych,
- kontynuowanie tzw. naturalnego kierunku hodowli lasu, czyli gospodarka leśna prowadzona w oparciu o składy gatunkowe drzewostanu odpowiadające w pełni warunkom siedliskowym, naturalne odnowienie lasu oraz stosownie złożonych rębni, przede wszystkim rębni stopniowej gniazdowej udoskonalonej. Rębnia ta, oprócz zapewnienia warunków dla naturalnego odnowienia dla gatunków cieniowytrzymałych, stwarza także możliwości odnowienia gatunków bardziej światłożądnych. Sprzyja ona także przestrzennemu zróżnicowaniu struktury drzewostanu.

Przedmiotem ochrony na poziomie ekosystemalnym są przede wszystkim siedliska leśne zaś najistotniejszą kwestią jest zgodność składu gatunkowego z siedliskiem (patrz rozdz. 4.3.5.3).

4.5.3.4. ZACHOWANIE RÓŻNORODNOŚCI KRAJOBRAZOWEJ

Na obszarach leśnych utrzymanie walorów krajobrazowych sprowadza się do prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej warunkującej trwałość ekosystemów leśnych.

4.5.4. ZADANIA DOTYCZĄCE FORM OCHRONY PRZYRODY

Nadleśniczy jako zarządca terenu zobowiązany jest do sprawowania opieki nad formami ochrony przyrody znajdującymi się na gruntach nadleśnictwa oraz monitorowania ich stanu.

4.5.4.1. REZERWATY PRZYRODY

W odniesieniu do znajdujących się na terenie Nadleśnictwa rezerwatów przyrody Nadleśnictwo, jest zobowiązane do:

- monitorowania stanu środowiska przyrodniczego rezerwatów zgodnie z IOL, w przypadku stwierdzenia niewłaściwego stanu zachowania głównego przedmiotu ochrony należy poinformować RDOŚ w Rzeszowie, opisując zagrożenie oraz proponowane zabiegi (Zarządzenie 28/2014 z późn. zm.).

4.5.4.2. PARKI KRAJOBRAZOWE ORAZ OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

W odniesieniu do znajdujących się na terenie Nadleśnictwa parków krajobrazowych należy:

- stosować zalecenia wg. aktów prawnych ustanawiających daną formę ochrony,
- prowadzić zrównoważoną gospodarkę leśną.

4.5.4.3. POMNIKI PRZYRODY

W odniesieniu do istniejących form ochrony przyrody nadleśnictwo jest zobowiązane do stosowania zaleceń według aktów prawnych ustanawiających daną formę ochrony przyrody oraz IOL i zarządzeniem 28/2014 z późn. zm.

4.5.4.4. OBSZARY NATURA 2000

Na gruntach Nadleśnictwa Rymanów występują gatunki roślin, zwierząt oraz siedliska przyrodnicze wyszczególnione na listach Załączników do Dyrektywy Siedliskowej i Ptasiej. Listę gatunków oraz zakres zadań ochronnych przedstawia rozdz. 7 oraz tabeli XXIIa.

Do zadań służb Nadleśnictwa należy obserwowanie stanu zachowania gatunków i siedlisk przyrodniczych, dla których został utworzony obszar Natura 2000, oraz informowanie organu sprawującego nad nim nadzór o zauważonych niepokojących zjawiskach i zagrożeniach (IOL).

4.5.4.5. OCHRONA GATUNKOWA ROŚLIN

W myśl Ustawy o ochronie przyrody, ochrona gatunkowa roślin ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących gatunków roślin oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Szczegółowe ramy dotyczące ochrony gatunkowej roślin określa rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej roślin.

Poniżej zamieszczono ogólne zalecenia ochronne dla poszczególnych grup roślin związanych z określonymi siedliskami. Część z tych działań można z powodzeniem wykonać w ramach prowadzonych prac związanych z gospodarką leśną. Inne wymagają dodatkowych nakładów pracy i środków finansowych. Działania wymagające zapewnienia dodatkowych źródeł finansowania należą do zadań fakultatywnych, możliwych do wykonania po zapewnieniu środków zewnętrznych.

W przypadku gatunków roślin związanych z siedliskami leśnymi, występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa należy w miarę możliwości:

- wykorzystywać stałe szlaki operacyjno-zrywkowe w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna,
- sporządzać szkice terenowe dla wszystkich pozycji rębnych oraz tych pozycji przedrębnych, na których zostały zinwentaryzowane chronione gatunki roślin, a następnie przekazywać je wykonawcy prac przez rozpoczęciem robót zgodnie z zarządzeniem 28/2014 z późn. zm.

W zakresie ochrony gatunków roślin związanych z siedliskami nieleśnymi należy:

- przeciwdziałać sukcesji wtórnej na siedliskach nieleśnych, z wykorzystaniem funduszy PROW,
- zaleca się prowadzenie w Nadleśnictwie monitoringu istniejących stanowisk oraz inwentaryzację nowych stanowisk chronionych gatunków roślin zgodnie z IOL.

4.5.4.6. OCHRONA GATUNKOWA ZWIERZĄT

W myśl Ustawy o ochronie przyrody ochrona gatunkowa zwierząt ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi. Celem ochrony gatunkowej zwierząt jest także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Wykaz zwierząt objętych ochroną oraz szczegółowe ramy dotyczące postępowania z nimi określa rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

W celu pełniejszego poznania walorów Nadleśnictwa zalecane jest prowadzenie monitoringu istniejących oraz inwentaryzacji nowych stanowisk gatunków zwierząt chronionych z uwzględnieniem miejsca i sposobu występowania.

Zaleca się, aby w Nadleśnictwie gromadzić informacje na temat stanu obiektu (gniazda ptaków, zasiedlonych nor). Służy do tego obserwacja całoroczna, a szczególnie obserwacja w okresie lęgowym (ptaki) zakończona notatką sporządzaną przez leśniczego na koniec roku i przekazaną do nadleśnictwa, według ustalonego przez RDLP wzoru.

Leśniczy powinien na bieżąco informować Nadleśnictwo o doraźnych zdarzeniach mających istotne znaczenie dla chronionego gatunku.

Posiadanie kompletnej informacji pozwoli zarządzającemu na przygotowanie stosownych wniosków do organu ochrony przyrody o zezwolenie na wykonanie prac lub likwidację strefy (zgodnie z IOL).

Ochrona bezkręgowców

Do głównych zadań ochrony bezkręgowców należą:

- ochrona mrowisk i zakaz ich niszczenia (IOL),
- pozostawianie do naturalnego rozpadu ok 5% powierzchni drzewostanów osiągających w planie urządzenia lasu wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczone w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów) (Zarządzenie 28/2014 z późn. zm.),
- kontynuacja pozostawiania drzew biocenotycznych (IOL).

Szczegółowe zalecenia ochronne zawiera tabela XXII.

Ochrona ryb i minogów

W stosunku do ryb i minogów zaleca się:

- stosowanie zapisów Zarządzenia nr 28/2014 z późn. zm. w zakresie ochrony potoków.

Ochrona płazów i gadów

Do najciekawszych biotopów z herpetologicznego punktu widzenia należą niewielkie oczka wodne, mokradła, torfowiska i in.

W stosunku do płazów i gadów zaleca się:

- ochronę zgodnie z rozdziałem o ochronie stosunków wodnych,
- pozostawianie martwego drewna zgodnie z Zarządzeniem nr 28/2014 z późn. zm.

Szczegółowe zalecenia ochronne zawiera tabela XXII.

Ochrona ptaków

Zdecydowana większość ptaków występujących na omawianym terenie to gatunki krajobrazu leśnego, dla których konieczna jest właściwa ochrona poprzez odpowiednie gospodarowanie zasobami przyrody.

Szczególnie w odniesieniu do gatunków ptaków wymagających ochrony czynnej oraz wymienionych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej konieczna jest ich ochrona i towarzyszących im siedlisk oraz właściwe kształtowanie wszystkich typów krajobrazu.

Właściwa ochrona ptaków powinna polegać na:

- przestrzeganie ochrony strefowej zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt,
- nie zalesianie bagien, mokradeł i torfowisk leśnych, które są miejscem rozrodu i stałego przebywania wielu gatunków ptaków wodno-błotnych,
- zachowaniu śródleśnych zbiorników i potoków,
- niezalesianiu polan śródleśnych.

Szczegółowe zalecenia ochronne zawiera tabela XXII.

Ochrona ssaków

W stosunku do ssaków zaleca się:

- przestrzeganie ochrony strefowej zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

W przypadku nietoperzy zalecenia ochronne obejmują:

- utrzymanie zadrzewień w najbliższym sąsiedztwie jaskiń umożliwiający swobodny dołot i rojenie. W przypadku konieczności usunięcia drzew nie należy dopuścić do nadmiernego rozrzedzenia korony drzew prowadzących do powstania luk większych niż 10-15 metrów.

Szczegółowe zalecenia ochronne zawiera tabela XXII.

4.5.4.7. OCHRONA GATUNKOWA GRZYBÓW

Ochrona dziko występujących grzybów polega w szczególności na:

- zachowanie różnego rodzaju podłoża, na którym rozwijają się chronione gatunki grzybów, w szczególności:
  - rozkładającego się drewna,
  - skał i głazów;
- edukacji służb Nadleśnictwa w zakresie sposobów ochrony i rozpoznawania gatunków chronionych;

Do zadań służb Nadleśnictwa, oprócz właściwej ochrony stanowisk zwierząt, roślin i grzybów, obserwowania i zgłaszania zagrożeń, należy gromadzenie informacji o nowych miejscach ich występowania. Informację taką leśniczy przekazuje do nadleśnictwa na bieżąco, jednak nie rzadziej niż raz w roku, w terminie do 30 września. Informacje te są przechowywane w kronice programu ochrony przyrody i systematycznie wprowadzane do SILP (IOL).

4.5.4.8. ZESTAWIENIE SIEDLISK PRZYRODNICZYCH I GATUNKÓW CHRONIONYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE NADLEŚNICTWA RYMANÓW

Tabela XXII. Zestawienie siedlisk przyrodniczych, gatunków chronionych z załącznika I i II Dyrektywy Rady 92/43/WE i gatunków ptaków z załącznika I Dyrektywy Rady 2009/147/WE oraz gatunków chronionych według prawa krajowego występujących na terenie Nadleśnictwa Rymanów **niebędących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000**

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
Gatunki ptaków z załącznika I Dyrektywy Rady 2009/147/WE niebędące przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa Rymanów					
1.	A089 Orlik krzykliwy <i>Clanga pomarina</i>	Teren Nadleśnictwa, poza obszarem Natura 2000 Beskid Niski. Strefa ochrony w oddz. 179f	Lasy przylegające do terenów otwartych. Utrzymywanie użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego.	Zaprzestanie użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego. Zalesianie terenów otwartych, istotnych dla gatunku.	Obligatoryjne: prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego. Fakultatywne: użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę siedliska.
2.	A074 Kania ruda <i>Milvus milvus</i>	W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa	Lasy przylegające do terenów otwartych, okolic dolin rzek i zbiorników wodnych	Brak	Brak
3.	A075 Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i> A084 Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i> A081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i> A082 Błotniak zbożowy <i>Circus cyaneus</i>	W zasięgu Nadleśnictwa, gatunki zalatujące lub obserwowane w trakcie przelotów.	Gatunki nie bytują na terenie Nadleśnictwa.	Brak	Brak

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
	A080 Gadożer <i>Circaetus gallicus</i> A073 Kania czarna <i>Milvus migrans</i> A094 Rybołów <i>Pandion haliaetus</i>				
4.	A031 Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa	Tereny otwarte, poza lasami.	Brak	Brak
5.	A238 Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i> A236 Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	Teren Nadleśnictwa	Gatunek związany z lasami liściastymi i mieszanymi.	Niszczenie schronień przez usuwanie martwego drewna.	Stosowanie rębni złożonych z długim i bardzo długim okresem odnowienia. Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji kłęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego). Pozostawianie drzew biocenotycznych. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiągających w planach urządzenia lasu wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów). Pozostawianie ostoi ksylobiontów i stref przypotokowych.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
6.	A307 Jarzębatka <i>Sylvia nisoria</i>	W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa	Otwarty krajobraz rolniczy o zróżnicowanej strukturze, posiadający zadrzewienia i zakrzaczenia śródpolne.	Zaprzestanie użytkowania kośnego Zmiana sposobu użytkowania gruntu. Zalesianie terenów otwartych.	Kontynuowanie użytkowania kośnego lub kośno-pastwiskowego trwałych użytków zielonych. Dopuszcza się pozostawianie powierzchni niekoszonych, zarośli i pojedynczych drzew. Wykonanie niezbędnych zabiegów agrotechnicznych, umożliwiających ponowny rozwój siedliska oraz jego ekstensywne użytkowanie.
7.	A231 Kraska <i>Coracias garrulus</i> A166 Łęczak <i>Tringa glareola</i> A272 Podróżniczek <i>Luscinia svecica</i>	W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa	Tereny podmokłe sąsiadujące z terenami otwartymi, zarośla. Bagna, doliny rzek i stawów.	Brak	Brak
8.	A246 Lerka <i>Lullula arborea</i>	Teren Nadleśnictwa	Drzewostany o luźnym zwarciu. Lasy przylegające do łąk, pól, polan, młodników.	Brak	Brak
9.	A193 Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i>	W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa	Zbiorniki wodne.	Brak	Brak

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
10.	A127 Żuraw <i>Grus grus</i>	Teren Nadleśnictwa	Śródleśne bagna.	Brak	Brak
Pozostałe ptaki niebędące przedmiotami ochrony występujące na terenie Nadleśnictwa					
11.	<u>Gatunki ptaków związane ze środowiskiem leśnym</u> (szczegóły rozdz. 4.2.9)	Teren Nadleśnictwa	Lasy	Brak	Brak
12.	<u>Gatunki ptaków związane z terenami rolniczymi, zakrzaczonymi i zabudowanymi</u> (szczegóły rozdz. 4.2.9)	Teren Nadleśnictwa	Tereny otwarte, poza lasami.	Zaprzestanie użytkowania kośnego. Zmiana sposobu użytkowania gruntu. Zalesianie terenów otwartych.	Kontynuowanie użytkowania kośnego lub kośno-pastwiskowego trwałych użytków zielonych. Dopuszcza się pozostawianie powierzchni niekoszonych, zarośli i pojedynczych drzew. Wykonanie niezbędnych zabiegów agrotechnicznych, umożliwiających ponowny rozwój siedliska oraz jego ekstensywne użytkowanie.
13.	<u>Gatunki ptaków związane ze środowiskiem wodnym</u> (szczegóły rozdz. 4.2.9)	Zasięg terytorialny Nadleśnictwa	Rzeki, potoki, zbiorniki wodne i ich obrzeża.	Głównym zagrożeniem jest zanikanie środowisk wodnych.	<i>PUL</i> nie formułuje zadań z tego zakresu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
Owady z załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/WE niebędące przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa Rymanów					
14.	1060 Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i> 1078 Krasopanihera <i>Callimorpha quadripunctaria</i>	Teren Nadleśnictwa	Tereny otwarte, poza lasami.	Zaprzestanie użytkowania kośnego. Zmiana sposobu użytkowania gruntu. Zalesianie terenów otwartych.	Kontynuowanie użytkowania kośnego lub kośno-pastwiskowego trwałych użytków zielonych. Dopuszcza się pozostawianie powierzchni niekoszonych, zarośli i pojedynczych drzew. Wykonanie niezbędnych zabiegów agrotechnicznych, umożliwiających ponowny rozwój siedliska oraz jego ekstensywne użytkowanie.
Płyzy z załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/WE niebędące przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa Rymanów					
15.	1193 Kumak górski <i>Bombina avariegata</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000)	Utrzymanie bagien, niewielkich zbiorników, a także niewielkich okesowych zalewisk wodnych.	Brak	Brak
16.	1166 Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i> 2001 Traszka karpacka <i>Lissotriton montandoni</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000)	Utrzymanie bagien, niewielkich zbiorników, a także niewielkich okesowych zalewisk wodnych.	Brak	Brak

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
Płazy niebędące przedmiotami ochrony					
17.	<u>PŁAZY</u> (szczegóły rozdz. 4.2.9)	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000)	Utrzymanie bagien, niewielkich zbiorników, a także niewielkich okesowych zalewisk wodnych.	Brak	Brak
Gady niebędące przedmiotami ochrony					
18.	<u>GADY</u> (szczegóły rozdz. 4.2.9)	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000)	Siedliska z odpowiednią ilością schronień, drzewa martwe.	Brak odpowiednich kryjówek.	Stosowanie rębni złożonych z długim i bardzo długim okresem odnowienia. Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji kłęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego). Pozostawianie drzew biocenotycznych. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających w planach urządzenia lasu wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów). Pozostawianie ostoi ksylobiontów i stref przypotokowych.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
Ssaki z załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/WE niebędące przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa Rymanów					
19.	1337 Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000 Ostoja Jaśliska PLH180014)	Zadrzewienia i zakrzewienia nad rzekami i potokami.	Brak	Brak
20.	1355 Wydra <i>Lutra lutra</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000 Ostoja Jaśliska PLH180014)	Zadrzewienia i zakrzewienia nad rzekami i zbiornikami wodnymi.	Brak	Brak
21.	1361 Ryś <i>Lynx lynx</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000 Ostoja Jaśliska PLH180014)	Duże kompleksy leśne o zróżnicowanej strukturze oraz łączących je korytarze ekologiczne.	Brak	Brak
22.	1352 Wilk <i>Canis lupus</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000 Ostoja Jaśliska PLH180014)	Duże kompleksy leśne o zróżnicowanej strukturze oraz łączących je korytarze ekologiczne.	Brak	Brak

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
Ssaki niebędące przedmiotami ochrony występujące na terenie Nadleśnictwa					
23.	<u>Gatunki ssaków związane ze środowiskiem leśnym</u> (szczegóły w rozdz. 4.2.9)	Teren Nadleśnictwa	Siedliska z odpowiednią ilością schronień, drzewa martwe.	Zniekształcona struktura pionowa drzewostanów, którą tworzą drzewostany o małym zróżnicowaniu wiekowym.	Preferowanie odnowień naturalnych. Zmniejszanie ilości gatunków obcych w trakcie wykonywania cięć pielęgnacyjnych i rębnych. Stosowanie rębni złożonych z długim i bardzo długim okresem odnowienia. Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego). Pozostawianie drzew biocenotycznych. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających w planach urządzenia lasu wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów). Pozostawianie ostoi ksylobiontów i stref przypotokowych.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
24.	<u>Gatunki ssaków związane z terenami rolniczymi, zakrzaczonymi i zabudowanymi.</u> (szczegóły w rozdz. 4.2.9)	Teren Nadleśnictwa	Tereny otwarte, zakrzaczone.	Zaprzestanie użytkowania kośnego. Intensywne koszenie lub intensyfikacja użytkowania.	Kontynuowanie użytkowania kośnego lub kośno-pastwiskowego trwałych użytków zielonych. Dopuszcza się pozostawianie powierzchni niekoszonych, zarośli i pojedynczych drzew. Wykonanie niezbędnych zabiegów agrotechnicznych, umożliwiających ponowny rozwój siedliska oraz jego ekstensywne użytkowanie.
25.	<u>Gatunki ssaków związane ze środowiskiem wodnym</u> (szczegóły w rozdz. 4.2.9)	Teren Nadleśnictwa	Rzeki, potoki i ich obrzeża.	Brak	Brak
Roślin i grzyby niebędące przedmiotami ochrony					
26.	Kłokoczka południowa <i>Staphylea pinnata</i>	Teren Nadleśnictwa Lokalizacja wg bazy SILP	Prześwietlone drzewostany.	Nadmierne zacielenie w drzewostanie.	Należy prześwietlać drzewostany, w których występuje gatunek. W bezpośrednim rejonie występowania gatunku cięcia należy wykonywać ostrożnie, aby nie niszczyć roślin.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
27.	<u>Gatunki roślin i grzybów związanych ze środowiskiem leśnym.</u> (szczegóły rozdz. 4.2.9)	Teren Nadleśnictwa	Lasy.	Brak	Preferowanie odnowień naturalnych. Zmniejszanie ilości gatunków obcych w trakcie wykonywania cięć pielęgnacyjnych i rębnych. Stosowanie rębni złożonych z długim i bardzo długim okresem odnowienia. Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji kłęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego). Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających w planach urządzenia lasu wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów). Pozostawianie ostoi ksylobiontów i stref przypotokowych. Sporządzanie szkiców terenowych dla wszystkich pozycji cięć przedrębnych i rębnych, na których zostały zinwentaryzowane gatunki chronione.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
28.	<u>Gatunki roślin z terenami otwartymi</u> (szczegóły rozdz. 4.2.9)	Teren Nadleśnictwa	Tereny otwarte	Zaprzestanie użytkowania kośnego. Zmiana sposobu użytkowania gruntu. Zalesianie terenów otwartych.	Kontynuowanie użytkowania kośnego lub kośno-pastwiskowego trwałych użytków zielonych. Dopuszcza się pozostawianie powierzchni niekoszonych, zarośli i pojedynczych drzew. Wykonanie niezbędnych zabiegów agrotechnicznych, umożliwiających ponowny rozwój siedliska oraz jego ekstensywne użytkowanie.
29.	<u>Gatunki roślin z terenami zabagnionymi</u> (szczegóły rozdz. 4.2.9)	Teren Nadleśnictwa	Bagna i niewielkie zbiorniki wodne.	Głównym zagrożeniem jest zanikanie środowisk wodnych.	<i>Plan</i> nie formułuje zadań z tego zakresu.
Rodzaje siedlisk z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/WE niebędące przedmiotami ochrony poza siedliskowymi obszarami Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa Rymanów					
30.	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000 Ostoja Jaśliska PLH180014) Lokalizacja wg bazy SILP.	Użytkowanie kośne	Zaprzestanie użytkowania kośnego Szkody wyrządzone przez dziki. Intensywne koszenie lub intensyfikacja użytkowania.	Kontynuowanie użytkowania kośnego lub kośno-pastwiskowego trwałych użytków zielonych. Dopuszcza się pozostawianie powierzchni niekoszonych, zarośli i pojedynczych drzew. Wykonanie niezbędnych zabiegów agrotechnicznych, umożliwiających ponowny rozwój siedliska oraz jego ekstensywne użytkowanie.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
31.	9110 Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	Teren Nadleśnictwa (poza obszarami Natura 2000) Lokalizacja wg bazy SILP.	Zróżnicowana struktura, powstawanie luk w których będzie rozwijać się odnowienie. Odpowiednia ilość martwego drewna.	Prowadzenie gospodarki niezgodnie z ZHL. Wprowadzanie obcych gatunków ekologicznie.	Zakładanie upraw zgodnie z przyjętymi TD. Preferowanie odnowień naturalnych. Zmniejszanie ilości gatunków obcych ekologicznie w trakcie wykonywania cięć pielęgnacyjnych i rębnych. Stosowanie rębni złożonych z długim i bardzo długim okresem odnowienia. Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających w planach urządzenia lasu wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów). Pozostawianie ostoi ksylobiontów i stref przypotokowych.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
32.	9130 Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	Teren Nadleśnictwa (poza obszarami Natura 2000 Ostoja Jaśliska PLH180014, Rymanów PLH180016, Patria nad Odrzechową PLH180028). Lokalizacja wg bazy SILP.	Zróznicowana struktura, powstawanie luk w których będzie rozwijać się odnowienie. Odpowiednia ilość martwego drewna.	Prowadzenie gospodarki niezgodnie z ZHL. Wprowadzanie obcych gatunków ekologicznie.	Zakładanie upraw zgodnie z przyjętymi TD. Preferowanie odnowień naturalnych. Zmniejszanie ilości gatunków obcych ekologicznie w trakcie wykonywania cięć pielęgnacyjnych i rębnych. Stosowanie rębni złożonych z długim i bardzo długim okresem odnowienia. Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji kłeskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego). Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających w planach urządzenia lasu wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów). Pozostawianie ostoi ksylobiontów i stref przypotokowych.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
33.	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Teren Nadleśnictwa (poza obszarami Natura 2000 Patria nad Odrzechową PLH180028 i Las Hrabieński PLH180039). Lokalizacja wg bazy SILP.	Zróżnicowana struktura, powstawanie luk w których będzie rozwijać się odnowienie. Odpowiednia ilość martwego drewna.	Prowadzenie gospodarki niezgodnie z ZHL. Wprowadzanie obcych gatunków ekologicznie.	Zakładanie upraw zgodnie z przyjętymi TD. Preferowanie odnowień naturalnych. Zmniejszanie ilości gatunków obcych ekologicznie w trakcie wykonywania cięć pielęgnacyjnych i rębnych. Stosowanie rębni złożonych z długim i bardzo długim okresem odnowienia. Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego). Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających w planach urządzenia lasu wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów). Pozostawianie ostoi ksylobiontów i stref przypotokowych.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
34.	91E0* Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	Teren Nadleśnictwa (poza obszarami Natura 2000 Ostoja Jaśliska PLH180014, Rymanów PLH180016, Patria nad Odrzechową PLH180028). Lokalizacja wg bazy SILP.	Zachowanie morfologii koryt rzecznych, ochrona warunków wodnych.	Zrywka drewna poza wyznaczonymi szlakami zrywkowymi.	Remont istniejących i ewentualna budowa nowych szlaków umożliwiających zrywkę drzew przez siedlisko bez niszczenia runa i gleby poza wyznaczonymi szlakami. Kształtowanie struktury gatunkowej i odnawianie drzewostanów w oparciu o procesy naturalne.

Tabela XXIIa. Zestawienie siedlisk przyrodniczych, gatunków chronionych z załącznika I i II Dyrektywy Rady 92/43/WE występujących na terenie Nadleśnictwa Rymanów będących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000, które posiadają plany zadań ochronnych lub zakres zadań ochronnych w ramach PUL

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
Gatunki ptaków z załącznika I Dyrektywy Rady 2009/147/WE wymienione w SDF jako przedmioty ochrony na terenie obszaru Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 - omówiono w rozdziale 7					
Rodzaje siedlisk z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/WE oraz gatunki zwierząt z załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/WE znajdujące się na gruntach Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Las Hrabieński PLH180039 - omówiono w rozdziale 7					
Rodzaje siedlisk z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/WE oraz gatunki zwierząt z załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/WE znajdujące się na gruntach Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Patria nad Odrzechową PLH180028 - omówiono w rozdziale 7					
Rodzaje siedlisk z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/WE oraz gatunki zwierząt z załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/WE znajdujące się <u>na gruntach Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Ostoja Jaślicka PLH180014</u>					
			<i>Cele działań ochronnych określono zgodnie z Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 16 kwietnia 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Jaślicka PLH180014 (Dz. Urz. Woj. Podk. z dnia 17 kwietnia 2015 r. Poz. 1332).</i>	<i>Zagrożenia określono zgodnie z Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 16 kwietnia 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Jaślicka PLH180014 (Dz. Urz. Woj. Podk. z dnia 17 kwietnia 2015 r. Poz. 1332).</i>	<i>Działania ochronne określono zgodnie z Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 18 września 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Podk. z dnia 19 września 2017 r. poz. 3079) zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Jaślicka PLH180014.</i>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
1.	6230* Górskie i nizowe murawy bliźniczkowe (<i>Nardion</i> - płaty bogate florystycznie) C	Lokalizacja wg bazy SILP.	Utrzymanie stanu ochrony – utrzymanie obecnego arealu muraw oraz składu gatunkowego właściwego dla siedliska.	<p>Zagrożenia istniejące: K02.01. Nazwa zagrożenia: Zmiana składu gatunkowego (sukcesja). Opis zagrożenia: Wynikiem braku użytkowania kośno-pasterskiego muraw bliźniczkowych jest zmiana składu gatunkowego - wypieranie typowych gatunków murawowych przez gatunki ziołoroślone i traworoślone, a także krzewy.</p> <p>Zagrożenia potencjalne: X Nazwa zagrożenia: Brak zagrożeń i nacisków. Opis zagrożenia: Obecnie nie stwierdzono zagrożeń wpływających na stan zachowania siedliska w obszarze.</p>	<p>Działania obligatoryjne: Zachowanie powierzchni lub poprawa stanu zachowania muraw bliźniczkowych.</p> <p>Działania obligatoryjne: Zachowanie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmiot ochrony położonych na trwałych użytkach zielonych. Ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: właściciel lub użytkownik gruntu.</p> <p>Działania fakultatywne: a) coroczny wypas zwierząt gospodarskich w obsadzie zwierząt od 0,4 do 0,6 DJP/ha; graniczny termin wypasu 15 października. Na terenach zalewowych rozpoczęcie wypasu nie wcześniej niż dwa tygodnie po ustąpieniu wód. b) użytkowanie kośne. Pomimo tego, że wymogiem programów środowiskowych jest dla muraw bliźniczkowych prowadzenie wypasu, w tym przypadku wystarczającą formą użytkowania jest koszenie. Murawy bliźniczkowe w tym obszarze zachowane są dość fragmentarycznie, ponadto w pobliżu występują cenne młaki, które mogłyby zostać zniszczone przez owce. Przed przystąpieniem do koszenia należy przeprowadzić odkraczanie, jeżeli sukcesja krzewów w istotny sposób zagrażałaby</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
					<p>zachowaniu psiar. W innym przypadku należy pozostawić część krzewów jako strefę ekotonową, zwiększającą bioróżnorodność. Opisywane psiary wystarczy wykosić przynajmniej raz na 2 lata, zbierając i wywożąc siano.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: w odniesieniu do gruntów stanowiących własność skarbu Państwa - zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów, na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem.</p> <p>Monitoring sposobu użytkowania łąk.</p> <p>Ocena efektywności sposobu wykonania oraz efektywności prowadzonych zabiegów ochronnych. Lustracja pod kątem sposobu użytkowania siedliska, zmian areału, stanu zachowania (w opracowni o metodykę GIOŚ), w tym oszacowanie procentowego udziału płatów w stanie FV, U1 i U2. Sporządzenie raportu z lustracji.</p> <p>Wykonanie manitoringu zintegrowanego na jednym stanowisku badawczym, monitorowanym w ramach PMŚ. Metodyka i zakres prac zgodnie z PMŚ.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
2.	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>) C	Lokalizacja wg bazy SILP.	Poprawa stanu ochrony - uzupełnienie wiedzy o rozmieszczeniu siedliska oraz utrzymanie/ przywrócenie użytkowania	<p>Zagrożenia istniejące: A03.03 Nazwa zagrożenia: Zaniechanie, brak koszenia. Opis zagrożenia: Część łąk nie jest użytkowana kośnie, co prowadzi do postępującej sukcesji, ekspansji krzewów i utraty cech siedliska przyrodniczego. K02.01 Nazwa zagrożenia: Zmiana składu gatunkowego (sukcesja). Opis zagrożenia: wynikiem braku użytkowania łąk jest zmiana składu gatunkowego - wypieranie typowych gatunków łąkowych przez gatunki ziołoroślowe i traworoślowe, a także drzewa i krzewy. K02.02 Nazwa zagrożenia: Nagromadzenia materii organicznej. Opis zagrożenia: Sukcesja wtórna łąk powoduje gromadzenie się wołoku, co rzutuje na brak możliwości odnawiania się niektórych populacji roślin łąkowych i wpływa na ekspansję gatunków nitrofilnych. E01.04 Nazwa zagrożenia: Inne typy zabudowy. Opis zagrożenia: Przekształcenie siedliska przyrodniczego na tereny</p>	<p>Utrzymanie i poprawa stanu ochrony łąk. Działania obligatoryjne: Zachowanie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmiot ochrony położonych na trwałych użytkach zielonych. Ekstensywnie użytkowanie kośnie, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: właściciel lub użytkownik gruntu.</p> <p>Działanie fakultatywne: Użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę siedliska.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: w odniesieniu do gruntów stanowiących własność skarbu Państwa - zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów, na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem.</p> <p>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony:</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>zabudowane prowadzi do trwałego zmniejszenia jego areалу w obszarze.</p> <p>Zagrożenia potencjalne: A02 Nazwa zagrożenia: Zmiany sposobu uprawy. Opis zagrożenia: Przekształcenie siedliska przyrodniczego na grunty orne prowadziłyby do zmniejszenia się areалу siedliska w obszarze. B01 Nazwa zagrożenia: Zalesienia terenów otwartych. Opis zagrożenia: Istnieje zagrożenie związane ze zmianą sposobu gospodarowania i zalesienia trwałych użytków zielonych (w związku z niewielką opłacalnością tradycyjnej gospodarki kośno-pastwiskowej).</p>	<p>Inwentaryzacja siedlisk łąkowych. Obecna wiedza na temat rozmieszczenia i stanu zachowania siedlisk łąkowych jest zbyt mała, aby precyzyjnie planować zadania ochronne. Zadanie to jest również bardzo istotne ze względu na dużą dynamikę stanu ochrony tego siedliska, a także na silną antropopresję związaną przede wszystkim z przekształcaniem trwałych użytków zielonych na tereny zabudowane. Opracowanie powinno polegać na kartowaniu łąk na podkładzie ortofotomapy, z określeniem ogólnego stanu zachowania i obecnego użytkowania danego płatu.</p> <p>Monitoring sposobu użytkowania łąk. Ocena efektywności sposobu wykonania oraz efektywność prowadzonych zabiegów ochronnych. Lustracja terenowa pod kątem sposobu użytkowania siedliska pod kątem sposobu użytkowania siedliska, zmiana areалу, stanu zachowania (w oparciu o metodykę GIOŚ), w stanie FV, U1 i U2. Sporządzanie raportu z lustracji.</p> <p>Wykonanie monitoringu zintegrowanego na stanowiskach badawczych, monitorowanych w ramach PMŚ. Metodyka i zakres prac zgodnie w PMŚ.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
3.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>) C	Lokalizacja wg bazy SILP.	Poprawa stanu ochrony poprzez ochronę czynną (powstrzymanie sukcesji wtórnej).	<p>Zagrożenia istniejące: I02 Nazwa zagrożenia: Problematyczne gatunki rodzime. Opis zagrożenia: Ekspansja trzęślicy modrej <i>Molinia caerulea</i>. K02.01 Nazwa zagrożenia: Zmiana składu gatunkowego (sukcesja). Opis zagrożenia: Sukcesja wtórna – zarastanie przez drzewa i krzewy głównie wierzbę uszată <i>Salix aurita</i>. Zagrożenia potencjalne: J02 Nazwa zagrożenia: Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych. Opis zagrożenia: Zmiana stosunków wodnych może prowadzić do przekształcenia siedliska.</p>	<p>Utrzymanie i poprawa stan torfowisk przejściowych poprzez odkrzaczanie i koszenie ręczne. Poprawa stanu ochrony tych torfowisk jest możliwa tylko w przypadku wprowadzenia koszenia trzęślicy, które powinno być wykonywane corocznie, przez kilka lat, a także usuwanie krzewów (wierzba uszată i kruszyna pospolita). Wszelkie prace powinny być wykonywane ręcznie, bez użycia ciężkiego sprzętu, a pozyskana biomasa powinna zostać od razu usunięta po przeprowadzeniu zabiegu.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: w odniesieniu do gruntów stanowiących własność skarbu Państwa - zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów, na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem.</p> <p>Monitoring realizacji działań wykonanych dla ochrony torfowisk przejściowych. Corocznie po przeprowadzeniu każdego zabiegu ochronnego należy dokonać wizji terenowej w celu określenia zasadności kontynuowanie ochrony czynnej i ustalenia harmonogramu i sposobu dalszych prac. Na każdej powierzchni należy wykonać zdjęcie fitysocjologiczne oraz</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
					<p>oceniać stan siedliska zgodnie z metodyką GIOŚ. Działanie jest wykonywane o ile dany płat nie będzie podlegał PMŚ - w danym roku nie trzeba wykonać działania.</p> <p>Kontynuacja monitoringu na 2 stanowiskach badawczych monitorowanych w ramach PMŚ. Metodyka i zakres prac zgodnie z PMŚ.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>
4.	7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk C	Lokalizacja wg bazy SILP.	Poprawa stanu ochrony poprzez ochronę czynną (powstrzymanie sukcesji).	<p>Zagrożenia istniejące: I02 Nazwa zagrożenia: Problematyczne gatunki rodzime Opis zagrożenia: ekspansja mięty długolistnej <i>Mentha longifolia</i>. K02.01 Nazwa zagrożenia: Zmiana składu gatunkowego (sukcesja). Opis zagrożenia: sukcesja wtórna - zarastanie przez drzewa i krzewy. Zagrożenia potencjalne: X Nazwa zagrożenia: Brak zagrożeń i nacisków. Opis zagrożenia: Obecnie nie stwierdzono zagrożeń wpływających na stan zachowania siedliska w obszarze.</p>	<p>Utrzymanie i poprawa stanu torfowisk alkaicznych poprzez odkrzaczanie i koszenie ręczne. Poprawa stanu jest możliwa poprzez sporadyczne (np. raz na 2 lata), ręczne koszenie wybranych fragmentów młak. Wszystkie prace powinny być wykonane ręcznie, bez użycia ciężkiego sprzętu, a pozyskana biomasa powinna zostać od razu usunięta po przeprowadzeniu zabiegu.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: w odniesieniu do gruntów stanowiących własność skarbu Państwa - zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów, na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
					<p>Monitoring realizacji działań wykonywanych dla ochrony młak górskich.</p> <p>Corocznie po przeprowadzeniu każdego zabiegu ochronnego należy dokonać wizji terenowej w celu określenia zasadności kontynuowania ochronycznej i ustalenia harmonogramu i sposobu dalszych prac. Na każdej powierzchni należy wykonać zdjęcie fitosocjologiczne oraz ocenić stan siedliska zgodnie z metodyką GIOŚ. Działanie jest wykonywane o ile dany płat w danym roku nie podlega monitoringowi krajowemu PMS.</p> <p>Monitoring stanu zachowania na stanowiskach kontrolnych zgodnie z przewodnikiem monitoringu GIOŚ.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>
5.	9130 Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion</i>) B	Lokalizacja wg bazy SILP.	Utrzymanie właściwego stanu ochrony poprzez uwzględnienie w gospodarce leśnej wymogów ochrony siedliska przyrodniczego.	<p>Zagrożenia istniejące: X Nazwa zagrożenia: Brak zagrożeń i nacisków. Opis zagrożenia: Obecnie nie stwierdzono zagrożeń wpływających na stan zachowania siedliska w obszarze.</p> <p>Zagrożenia potencjalne: B02.02 Nazwa zagrożenia: Wycinka lasu.</p>	<p>Prowadzenie gospodarki leśnej wg. dotychczasowych zasad gospodarowania w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozostawienie na siedliskach przyrodniczych do naturalnego rozpadu (ok. 5% drzewostanów osiągających wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego), a także drzew biocenotycznych w tym w szczególności drzew martwych wywróconych i złamanych oraz drzew z mikrosiedliskami nadrzewnymi w sensie metodyki monitoringu siedliska, gwarantujących

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>Opis zagrożenia: wycinka lasu bez odnowienia, mająca na celu trwałe odlesienie terenu.</p> <p>B02.04 Nazwa zagrożenia: Usuwanie martwych i umierających drzew.</p> <p>Opis zagrożenia: Zagrożeniem są działania gospodarcze, polegające na pozyskiwaniu martwych i obumierających drzew nie gwarantującym uzyskania lub zachowania stanu FV (stan właściwy) dla przedmiotu ochrony (nie dotyczy sytuacji kłęskowych).</p> <p>B07 Nazwa zagrożenia: Inne rodzaje praktyk leśnych, nie wymienionych powyżej.</p> <p>Opis zagrożenia: Niszczenie runa i podszytu najcenniejszych fragmentów buczyn oraz siedlisk z nimi związanych w czasie prowadzenia zrywki drewna i użytkowania szlaków zrywkowych.</p>	<p>stałą obecność grubych drzew.</p> <p>- stosowanie rębni stopniowej udoskonalonej (IVd) z długim i bardzo długim okresem odnowienia, w trakcie której występuje etap naświetlenia części martwych drzew, szczególnie stojących, stanowiących głównie miejsca rozrodu nadobnicy.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDLP w Krośnie, Nadleśnictwo.</p> <p>Monitoring stanu zachowania na stanowiskach kontroli zgodnie z przewodnikami GIOŚ.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
6.	9180* Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach (<i>Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani</i>) B	Lokalizacja wg bazy SILP.	Utrzymanie obecnego, właściwego stanu ochrony.	<p>Zagrożenia istniejące: X Nazwa zagrożenia: Brak zagrożeń i nacisków. Opis zagrożenia: Obecnie nie stwierdzono zagrożeń wpływających na stan zachowania siedliska w obszarze.</p> <p>Zagrożenia potencjalne: B02.02 Nazwa zagrożenia: Wycinka lasu. Opis zagrożenia: Wycinka lasu bez odnowienia, mająca na celu trwałe odlesienie terenu.</p> <p>L05 Nazwa zagrożenia: Zapadnięcie się terenu, osuwisko. Opis zagrożenia: Grawitacyjne ruchy masowe stanowią naturalny element dynamiki jaworzyn, jednak ich nasilenie miejscowo może spowodować zniszczenie płatów.</p>	<p>Pozostawienie płatów jaworzyn bez użytkowania.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Właściciel lub użytkownik gruntu.</p> <p>Kontynuacja monitoringu zintegrowanego na stanowiskach badawczych monitorowanych w ramach PMŚ. Metodyka i zakres prac zgodnie z PMŚ.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>
7.	91E0* Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe) B	Lokalizacja wg bazy SILP.	Poprawa stanu ochrony - poprawa składu gatunkowego poprzez usuwanie obcych gatunków inwazyjnych roślin; zachowanie areału i cech siedliska poprzez zaniechanie użytkowania lub użytkowanie łągów zgodne z wymaganiami ekologicznymi.	<p>Zagrożenia istniejące: K04.01 Nazwa zagrożenia: Międzygatunkowe interakcje wśród roślin - konkurencja. Opis zagrożenia: Ekspansja gatunków obcych, inwazyjnych roślin zielnych (np. barszcz Sosnowskiego, niecierpek gruczołowaty).</p>	<p>Usuwanie obcych gatunków inwazyjnych roślin. Ręczne wykopywanie lub wycinanie pędów barszczu Sosnowskiego <i>Heracleum sosnovskii</i> oraz utylizacja odpadów roślinnych poza obszarem Natura 2000.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>Zagrożenia potencjalne: B02.01.02 Nazwa zagrożenia: Odnawianie lasu po wycince. Opis zagrożenia: Odnawianie gatunkami niezgodnymi z siedliskiem. B02.02 Nazwa zagrożenia: Wycinka lasu. Opis zagrożenia: Wycinka lasu bez odnowienia, mająca na celu trwałe odlsienie terenu. J02.03 Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych. J02.12.02 Tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych. Opis zagrożeń: Zagrożeniem jest trwałe przekształcenie terenu, w tym wycinka drzew prowadzona na potrzeby realizacji tego typu inwestycji, jak również spowodowana ich realizacją zmiana poziomu wód, w tym ograniczenie występowania okresowych zalewów na odcinkach rzeki poniżej inwestycji.</p>	<p>Przywrócenie właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego poprzez pozostawienie płatów siedliska bez użytkowania gospodarczego (za wyjątkiem cięć sanitarnych i usuwania gatunków obcych ekologicznie) lub użytkowania z zachowaniem areału i cech siedliska.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDLP w Krośnie, Nadleśnictwo.</p> <p>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony: Weryfikacja występowania łęgów oraz określenie aktualnych zagrożeń w celu opracowania sposobu realizacji ochrony czynnej. Aktualne rozmieszczenie i stan zagrożenia siedliska przyrodniczego 91E0 powinny zostać zweryfikowane w czasie krótkich wizji terenowych, w których odnotowuje się występowanie gatunków obcych, przeznaczonych do usunięcia oraz inne zagrożenia - np. nielegalne wysypiska śmieci, ślady nadmiernego pozyskania drewna. W czasie wizji terenowych powinno się notować przede wszystkim stanowiska barszczu Sosnowskiego, kolczurki klapowanej, niecierpka gruczołowatego oraz rdestowca ostrokończystego.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
					<p>Sprawujący nadzór nad obszarem natura 2000.</p> <p>Kontynuacja monitoringu zintegrowanego na stanowiskach badawczych monitorowanych w ramach PMŚ.</p> <p>Metodyka i akres prac zgodnie z PMŚ.</p> <p>Monitoring usuwania gatunków obcych.</p> <p>Kontrola terenowa skuteczności usuwania gatunków obcych, obejmująca lokalizację płątów barszczu Sosnowskiego przeznaczonych do usuwania. Wynikiem powinno być opracowanie zawierające ocenę skuteczności dotychczasowych działań oraz wskazania do dalszych prac.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>
8.	1898 Ponikło kraińskie <i>Eleocharis carniolica</i> A	Lokalizacja Obr. Jaśliska: 130i, 309a, 309b, 310c, 311i	Poprawa obecnego stanu ochrony poprzez ochronę przed niszczeniem w wyniku rozjeżdżania oraz powstrzymywanie sukcesji wtórnej na stanowiskach gatunku i w ich otoczeniu.	<p>Zagrożenia istniejące: K02.01 Nazwa zagrożenia: Zmiana składu gatunkowego (sukcesja). Opis zagrożenia: Stanowiska bezpośrednio zagrożenie ekspansją krzewów mające miejsce w pobliżu płątów zasiedlonych przez gatunek.</p> <p>Zagrożenia potencjalne: K01.03 Nazwa zagrożenia: Wyschnięcie. Opis zagrożenia: Zagrożeniem jest pogarszanie obecnego stanu</p>	<p>Odkrzaczanie i usunięcie roślinności ekspansywnej. Należy usunąć krzewy i podrost drzew oraz ekspansywne rośliny zielne zarastające stanowisko. Prace powinny być wykonane wczesną wiosną lub późną jesienią, w zależności od tempa sukcesji, co 2-3 lata.</p> <p>Ogrodzenie żerdziami stanowiska gatunku uniemożliwiający jego rozjeżdżanie.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000.</p> <p>Monitoring efektów usuwania gatunków</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>uwodnienia niewielkich płatów siedliska gatunku. B07 Nazwa zagrożenia: Inne rodzaje praktyk leśnych, nie wymienione powyżej. Opis zagrożenia: Mechaniczne niszczenie w wyniku działalności gospodarczej (np. zrywka drewna, rozjeżdżanie).</p>	<p>ekspansywnych. Działanie realizowane w przypadku wdrożenia ochrony czynnej. Polega na sprawdzeniu w terenie odnawiania się populacji usuwania gatunków ekspansywnych. Powinno być realizowane w rok po każdym etapie usuwania gatunków. Kontynuacja monitoringu przyrodniczego na jednym stanowisku badawczym monitoringowym w ramach PMS. Metodyka i zakres prac zgodnie z PMS. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>
9.	1086 Zgniotek cynobrowy <i>Cucujus cinnaberinus</i> A	Obszar Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Poprawa stanu ochrony gatunku, w szczególności poprzez pozostawienie do naturalnego rozkładu drzew dziuplastych martwych oraz wyróconych i złamanych z wyłączeniem drzew zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu oraz sanitarnemu lasu, umożliwiające osiągnięcie właściwego stanu ochrony gatunku w obszarze.	<p>Zagrożenia istniejące: J03.01 Nazwa zagrożenia: Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. Opis zagrożenia: Brak wystarczającej ilości i nieodpowiednia struktura martwego drewna, co wynika z przeszłej gospodarki leśnej.</p> <p>Zagrożenia potencjalne: B02.04 Nazwa zagrożenia: Usuwanie martwych i umierających drzew. Opis zagrożenia: Zagrożeniem jest zmniejszenie ilości i pogorszenie</p>	<p>Pozostawianie fragmentów drzewostanów do naturalnego rozpadu (ok. 5% powierzchni drzewostanów osiągających wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego), a także drzew biocenotycznych w tym w szczególności drzew martwych wyróconych i złamanych oraz drzew z mikrosiedliskami nadrzewnymi w sensie metodyki monitoringu siedliska. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDLP w Krośnie, Nadleśnictwo. Monitoring stanu ochrony z zastosowaniem metodyki monitoringu GIOŚ.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				struktury martwego drewna, w wyniku niestosowania zasady dotyczących pozostawiania martwych i zamierających drzew.	<p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p> <p>Monitoring stanu ochrony z zastosowaniem metodyki monitoringu GIOŚ.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>
10.	1087 Nadobnica alpejska <i>Rosalia alpine</i> B	Lokalizacja Obr. Jaśliska: 140i,142a (dane: Invent 2007 potwierdzone przez pracowników SL)	<p>Poprawa stanu ochrony gatunku, w szczególności poprzez pozostawianie do naturalnego rozpadu drzew dziuplastych martwych oraz wyrwconych i złamanych z wyłączeniem drzew zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu oraz sanitarnemu lasu, umożliwiające osiągnięcie właściwego stanu ochrony gatunku w obszarze, oraz optymalizacja lokalizacji miejsc i sposobów składowania drewna.</p> <p>Uzupełnienie stanu wiedzy o występowaniu gatunku w obszarze Natura 2000.</p>	<p>Zagrożenia istniejące: B07 Nazwa zagrożenia: Inne rodzaje praktyk leśnych. Opis zagrożenia: Pozostawianie w obszarze Natura 2000 oraz w jego sąsiedztwie pozyskanego drewna, szczególnie stosowanego w okresie pojawiania się imagnes co stanowi pułapkę ekologiczną. J03.01 Nazwa zagrożenia: Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. Opis zagrożenia: Brak wystarczającej ilości i nieodpowiednia struktura martwego drewna, co wynika z przeszłej gospodarki leśnej.</p> <p>Zagrożenia potencjalne: B02.04 Nazwa zagrożenia: Usuwanie martwych i umierających drzew (zwłaszcza stojących)</p>	<p>Bierna ochrona rezerwatów położonych w gruntach Ostoi, z wyłączeniem fragmentów wymagających ochrony czynnej.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000.</p> <p>Ograniczenie składowania drewna bukowego, wiązowego, jesionowego oraz jaworowego w okresie rójki nadobnicy alpejskiej (tj. od 15 czerwca do 15 września), w razie konieczności składowania drewna ww. gatunków w tym okresie wskazane jest zabezpieczenie go przed możliwością złożenia jaj przez nadobnicę alpejską np. siatką o drobnych oczkach. Pozostawianie fragmentów drzewostanów do naturalnego rozpadu (ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego), a także drzew biocenotycznych w tym w szczególności drzew martwych wyrwconych i złamanych oraz</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>Opis zagrożenia: Zagrożeniem jest zmniejszenie ilości i pogorszenie struktury martwego drewna, w wyniku niestosowania zasady dotyczących pozostawiania martwych i zamierających drzew, dotyczy to zwłaszcza drzew stojących.</p> <p>B07 Nazwa zagrożenia: Inne rodzaje praktyk leśnych</p> <p>Opis zagrożenia: Wypalanie węgla drzewnego z drewna zasiedlonego przez nadobnicę alpejską.</p> <p>F03.02.01 Nazwa zagrożenia: Kolekcjonowanie owadów.</p> <p>Opis zagrożenia: Potencjalnym zagrożeniem jest odłów dorosłych osobników w cechach kolekcjonerskich.</p>	<p>drzew z mikrosiedliskami nadrzewnymi w sensie metodyki monitoringu siedliska. Stosowanie rębni stopniowej udoskonalonej (IVd) z długim i bardzo długim okresem odnowienia, w trakcie prowadzenia której występuje etap naświetlenia części martwych drzew, szczególnie stojących, stanowiących głównie miejsca rozwoju dla nadobnicy alpejskiej.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDLP w Krośnie, Nadleśnictwo.</p> <p>Kontynuacja monitoringu przyrodniczego na stanowiskach badawczych monitorowanych w ramach PMS. Metodyka i zakres prac zgodnie z PMS.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>
11.	4014 Biegacz urozmaicony <i>Carabus variolosus</i> A	Obszar Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Utrzymanie obecnego stanu ochrony gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o występowaniu gatunku w obszarze Natura 2000.	<p>Zagrożenia istniejące: X Nazwa zagrożenia: Brak zagrożeń i nacisków. Opis zagrożenia: Obecnie nie stwierdzono zagrożeń wpływających na stan zachowania gatunku w obszarze.</p>	<p>Pozostawienie bez użytkowania dolin potoków stanowiących miejsca występowania biegacza urozmaiconego.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Nadleśnictwo.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>Zagrożenia potencjalne: B02.04 Nazwa zagrożenia: Usuwanie martwych i umierających drzew. Opis zagrożenia: Zagrożeniem jest zmniejszenie ilości i pogorszenie struktury martwego drewna, w wyniku niestosowania zasady dotyczących pozostawiania martwych i zamierających drzew. B04 Nazwa zagrożenia: Stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych (leśnictwo) Opis zagrożenia: Stosowanie substancji chemicznych w bezpośrednim sąsiedztwie rzek i potoków. J02.01 Nazwa zagrożenia: Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie. K01.03 Nazwa zagrożenia: Wyschnięcie. Opis zagrożeń: Zniszczenie lokalnych mikrosiedlisk związanych z wodą i terenami podmokłymi może mieć znaczący wpływ na populację gatunku. J02.03 Nazwa zagrożenia: Regulowanie (prostowanie) koryt</p>	<p>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony: Poszukiwanie stanowisk gatunku uzupełnienie stanu wiedzy o występowaniu gatunku w obszarze. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Sprawujący nadzór nad obszarem natura 2000.</p> <p>Monitoring stanu ochrony z zastosowaniem metodyki monitoringu GIOŚ.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych. Opis zagrożień: Prace budowlane wykonywane na potrzeby regulacji umacniania koryt rzecznych oraz regulacje uniemożliwiające biegaczowi urozmaiconemu dostęp do wody.</p>	
12.	1193 Kumak górski <i>Bombina variegata</i> B	Obszar Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Utrzymanie aktualnego stanu ochrony gatunku - zachowanie aktualnej dostępności siedlisk rozrodu (w tym utrzymanie aktualnego stanu koryt cieków).	<p>Zagrożenia istniejące: X Nazwa zagrożenia: Brak zagrożeń i nacisków. Opis zagrożenia: Obecnie nie stwierdzono zagrożeń wpływających na stan zachowania gatunku w obszarze. Zagrożenia potencjalne: E03.01. Nazwa zagrożenia: Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych. Opis zagrożenia: Odpady mogą być wrzucane do drobnych zbiorników wodnych - siedlisk rozrodu kumaka. J02.01 Nazwa zagrożenia: Zасыpywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie. Opis zagrożenia: Melioracja i osuszanie terenów podmokłych prowadzące do utraty siedlisk rozrodu.</p>	<p>Brak.</p> <p>Monitoring stanu ochrony z zastosowaniem metodyki monitoringu GIOŚ.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>J02.03.02 Nazwa zagrożenia: Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych.</p> <p>J02.12.02. Tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych.</p> <p>Opis zagrożeń: Budowa planowanego zbiornika wodnego i związana z tym regulacja koryta rzecznoego; możliwe jest także wystąpienie zagrożeń związanych z innymi pracami np. wynikające z inwestycji liniowych i zabezpieczenia przeciwpowodziowego; regulacja koryta rzek Jasiołki i Panny mogłaby grozić utratą miejsc rozrodu - rozlewiska tych rzek.</p>	
13.	1166 Traszka grzebienista <i>Triturus cristatus</i> C	Obszar Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Nie analizowano celów ochrony z powodu planowanej zmiany oceny ogólnej tego gatunku w SDF obszaru Natura 2000.	Nie analizowano zagrożeń z powodu planowanej zmiany oceny ogólnej tego gatunku w SDF.	Nie analizowano zagrożeń z powodu planowanej zmiany oceny ogólnej tego gatunku w SDF.
14.	2001 Traszka karpacka <i>Lissotriton montandoni</i> (<i>Triturus montandoni</i>) B	Obszar Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Utrzymanie aktualnego stanu ochrony gatunku – zachowanie aktualnej dostępności siedlisk rozrodu (w tym utrzymanie aktualnego stanu koryt cieków).	<p>Zagrożenia istniejące: X Nazwa zagrożenia: Brak zagrożeń i nacisków. Opis zagrożenia: Obecnie nie stwierdzono zagrożeń wpływających na stan zachowania gatunku w</p>	<p>Brak. Monitoring stanu ochrony z zastosowaniem metodyki monitoringu GIOŚ. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>obszarze.</p> <p>Zagrożenia potencjalne:</p> <p>E03.01. Nazwa zagrożenia: Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych. Opis zagrożenia: Odpady mogą być wrzucane do drobnych zbiorników wodnych - siedlisk rozrodu traszki.</p> <p>J02.01 Nazwa zagrożenia: Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie. Opis zagrożenia: Melioracja i osuszanie terenów podmokłych prowadzące do utraty siedlisk rozrodu.</p> <p>J02.03.02 Nazwa zagrożenia: Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych.</p> <p>J02.12.02. Tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych. Opis zagrożeń: Budowa planowanego zbiornika wodnego i związana z tym regulacja koryta rzecznych; możliwe jest także wystąpienie zagrożeń związanych z innymi pracami np. wynikające z inwestycji liniowych i zabezpieczenia</p>	

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				przeciwpowodziowego; regulacja koryta rzek Jasiołki i Panny mogłaby grozić utratą miejsc rozrodu - rozlewiska tych rzek.	
15.	1303 Podkowiec mały <i>Rhinolophus hipposideros</i> B 1321 Nocek orzęsiony <i>Myotis emarginatus</i> A 1323 Nocek Bechsteina <i>Myotis bechsteinii</i> A 1324 Nocek duży <i>Myotis myotis</i> B	Obszar Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Utrzymanie obecnego stanu siedliska gatunku na zimowiskach, w tym: - utrzymanie hibernakulów w stanie porównywalnym do obecnego; - utrzymanie obecnego areалу terenów leśnych stanowiących żerowiska nietoperzy; - utrzymanie ciągłości korytarzy migracyjnych.	Zagrożenia istniejące: X Nazwa zagrożenia: Brak zagrożeń i nacisków. Opis zagrożenia: Obecnie nie stwierdzono zagrożeń wpływających na stan zachowania gatunku w obszarze. Zagrożenia potencjalne: G05.08 Nazwa zagrożenia: Zamykanie jaskiń lub galerii. Opis zagrożenia: Ograniczenie drożności otworów jaskiń, które może nastąpić np. w wyniku prowadzenia gospodarki leśnej. L05 Nazwa zagrożenia: Zapadanie się terenu, osuwisko. Opis zagrożenia: W wyniku ruchów masowych może nastąpić zamknięcie otworów lub zapadnięcie części korytarzy. G01.04 Nazwa zagrożenia: Turystyka górską, wspinaczka, speleologia. Opis zagrożenia: Zbyt częsta penetracja jaskiń w okresie	Utrzymanie zadrzewień w najbliższym sąsiedztwie jaskiń umożliwiające swobodny dołot i rojenie. W przypadku konieczności usunięcia drzew nie należy dopuścić do nadmiernego rozrzedzenia korony drzew prowadzących do powstania luk większych niż 10-15 metrów. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Nadleśnictwo. Monitoring liczebności gatunku w obszarze oraz stanu schronień zimowych. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>hibernacji. G05.04 Nazwa zagrożenia: Wandalizm. Opis zagrożenia: Celowe wybudzenie nietoperzy w okresie hibernacji, rozpalanie ognisk w pobliżu otworów jaskiń, uszkodzenia krat zamykających otwory wejściowe. D01.02 Nazwa zagrożenia: Drogi i autostrady. Opis zagrożenia: Konieczność przekraczania ruchliwej drogi S19 w trakcie migracji na zimowisko. J02.12.02 Nazwa zagrożenia: Tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych. J02.03 Nazwa zagrożenia: Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych. Opis zagrożeń: Budowa planowanych zbiorników wodnych związana z regulacją koryt rzecznych powodująca przerwanie tras migracji nietoperzy.</p>	
16.	1337 Bóbr europejski <i>Coster fiber</i> C	Obszar Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Utrzymanie obecnego, właściwego stanu ochrony.	<p>Zagrożenia istniejące: X Nazwa zagrożenia: Brak zagrożeń i nacisków. Opis zagrożenia: Obecnie nie</p>	<p>Brak. Kontynuacja monitoringu przyrodniczego w obszarze, wykonywanego w ramach PMŚ.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>stwierdzono zagrożeń wpływających na stan zachowania gatunku w obszarze.</p> <p>Zagrożenia potencjalne: E03.01 Nazwa zagrożenia: Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych. Opis zagrożenia: W wielu miejscach obserwuje się zaśmiecanie (w tym odpady organiczne). Widoczne są skutki dopływu ścieków z gospodarstw domowych (eutrofizacja) w wyniku braku kanalizacji i oczyszczalni ścieków. F03.02.03 Nazwa zagrożenia: Chwytnie, trucie, kłusownictwo. G05.04 Nazwa zagrożenia: Wandalizm Opis zagrożeń: Celowe tępienie osobników wyrządzających szkody w gospodarce leśnej czy rolnej (m.in. poprzez ich zabijanie, niszczenie tam i żeremi, itp.</p>	<p>Metodyka i zakres prac zgodnie z PMS.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>
17.	1352 Wilk <i>Canis lupus</i> B	Obszar Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Utrzymanie aktualnego właściwego stanu populacji i siedlisk gatunku poprzez: - zachowanie integralności obszaru poprzez zapobieganie bądź unikanie fragmentacji	<p>Zagrożenia istniejące: D01.02 Nazwa zagrożenia: Drogi, autostrady. Opis zagrożenia: Wzrost natężenia ruchu na drodze krajowej nr 28.</p>	<p>Edukacja hodowców w zakresie ochrony zwierząt hodowlanych przed drapieżnikami (w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych). Wyposażenie zainteresowanych hodowców w psy stróżujące i pastuchy elektryczne (w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych).</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
			<p>środowiska i izolacji siedlisk; - zachowanie właściwego stanu ochrony leśnych siedlisk przyrodniczych; - minimalizację szkód spowodowanych przez wilki wśród zwierząt gospodarskich; - zabezpieczenie bazy żerowej.</p>	<p>Zagrożenia potencjalne: B07 Nazwa zagrożenia: Inne rodzaje praktyk leśnych. Opis zagrożenia: Prace związane z gospodarką leśną mogą mieć negatywny wpływ w okresie rozrodu czy wychowania młodych. Zagrożeniem jest także upraszczanie struktury gatunkowej, wiekowej i warstwowej lasów. D01.02 Nazwa zagrożenia: Drogi, autostrady. Opis zagrożenia: Budowa drogi ekspresowej S-19 na odcinku Miejsce Piastowe-Dukla-Barwink może doprowadzić do fragmentacji środowiska i izolacji siedlisk i populacji. Jest to szczególnie istotne, ponieważ droga ta przecina główny korytarz karpacki (Beskid Niski) kluczowy dla łączności Karpat zachodnich z Wschodnimi. E01.03 Nazwa zagrożenia: Zabudowa rozproszona. Opis zagrożenia: znaczne nasilenie procesu zabudowy rozproszonej może doprowadzić do pogorszenia się integralności siedlisk wykorzystywanych przez gatunek, a</p>	<p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000.</p> <p>Zabezpieczenie jakości siedliska - utrzymanie w skali obszaru zróżnicowanej struktury wiekowej, wysokościowej i gatunkowej drzewostanów. Zabezpieczenie bazy pokarmowej drapieżników – w populacjach ustabilizowanych jelenia i saren pozyskanie myśliwskie powinno być planowane w obrębie całego ŁRH na poziomie nie wyższym niż prognozowany przyrost liczebności, przy uwzględnieniu wszystkich czynników wpływających na śmiertelność jeleni i saren (w tym drapieżnictwa). Pozyskanie myśliwskie powinno być prowadzone w powiązaniu z poziomem szkód w drzewostanach, wyrządzanych przez zwierzynę płową.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDLP w Krośnie, Nadleśnictwo w porozumieniu z PZŁ.</p> <p>Kontynuacja monitoringu przyrodniczego w obszarze wykonywanego w ramach PMS. Metodyka i zakres prac zgodnie z PMS.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>w rezultacie wpłynąć na populację.</p> <p>F03.01 Nazwa zagrożenia: Polowanie. Opis zagrożenia: Polowanie na wilki prowadzone na Słowacji mogą lokalnie mieć znaczący wpływ na populację.</p> <p>F03.02.03 Nazwa zagrożenia: Chwywanie, trucie, kłusownictwo. Opis zagrożenia: Przypadkowe schwywanie wilka w pułapki kłusownicze zastawione na inna zwierzynę może mieć znaczący wpływ na populację.</p> <p>G02.02 Nazwa zagrożenia: Kompleksy narciarskie.</p> <p>G01.06 Nazwa zagrożenia: Narciarstwo, w tym poza trasami. Opis zagrożeń: Budowa nowych lub rozbudowa już istniejących stacji narciarskich może negatywnie wpłynąć na bytujące w Ostoi wilki.</p> <p>C01 Nazwa zagrożenia: Górnictwo w kopalniach i kamieniołomach. Opis zagrożenia: Tworzenie nowych kopalni lub kamieniołomów w zwartych kompleksach leśnych obszaru.</p>	

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>J03.01.01 Nazwa zagrożenia: Zmniejszenie dostępności zwierzyny łownej (w tym padliny). Opis zagrożenia: Zwiększenie planowanego pozyskania zwierzyny płowej powyżej prognozowanego przyrostu jej liczebności oraz celowe i regularne usuwanie padliny.</p> <p>J03.02. Nazwa zagrożenia: Antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk. Opis zagrożenia: Rozproszona zabudowa oraz rozwój infrastruktury drogowej.</p>	
18.	1354 Niedźwiedź brunatny <i>Ursus arctos</i> C	Obszar Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	<p>Utrzymanie aktualnego stanu siedlisk gatunku poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zachowanie integralności Ostoi Jaśliskiej; - zapobieganie bądź unikanie fragmentacji środowiska i izolacji siedlisk; - zachowanie właściwego stanu ochrony leśnych siedlisk przyrodniczych; - unikanie habituacji i warunkowania pokarmem zwłaszcza w pobliżu siedzib ludzkich czy ośrodków turystycznych; 	<p>Zagrożenia istniejące:</p> <p>E03.01 Nazwa zagrożenia: Odpad, ścieki. Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych. Opis zagrożenia: Brak lub niewłaściwe zabezpieczenie odpadów domowych na obszarach zamieszkałych przez niedźwiedzie mogą prowadzić do sytuacji konfliktowych, a nawet niebezpiecznych.</p> <p>Zagrożenia potencjalne:</p> <p>B07 Nazwa zagrożenia: Inne rodzaje praktyk leśnych.</p>	<p>Edukacja hodowców w zakresie ochrony zwierząt hodowlanych przed drapieżnikami (w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych). Wypożyczanie zainteresowanych hodowców w psy stróżujące i pastuchy elektryczne (w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych).</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 Zabezpieczenie jakości siedliska - utrzymanie w skali obszaru zróżnicowanej struktury wiekowej, wysokościowej i gatunkowej drzewostanów.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDLP w Krośnie, Nadleśnictwo.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
			<p>- minimalizacja szkód powodowanych przez niedźwiedzie w pasiekach; - zabezpieczenie bazy żerowej.</p>	<p>Opis zagrożenia: Prace związane z gospodarką leśną prowadzone zimą podczas snu zimowego mogą mieć negatywny wpływ (zima jest istotnym okresem w życiu niedźwiedzi, zwłaszcza samic z młodymi, dlatego istotne jest by w miarę możliwości zmniejszyć bądź ograniczyć do minimum penetrację okolic stwierdzonych gawr, tak by nie niepokoić gawrujących zwierząt). D01.02 Nazwa zagrożenia: Drogi, autostrady. Opis zagrożenia: Wzrost natężenia ruchu na istniejących drogach. Budowa drogi ekspresowej S-19 na odcinku Miejsce Piastowe-Dukla-Barwinek może doprowadzić do całkowitej fragmentacji środowiska i izolacji siedlisk i populacji. Jest to szczególnie istotne, ponieważ droga ta przecina główny korytarz karpacki (Beskid Niski) kluczowy dla łączności Karpat Zachodnich z Wschodnimi. E01.03 Nazwa zagrożenia: Zabudowa rozproszona. Opis zagrożenia: Znaczne nasilenie procesu zabudowy rozproszonej</p>	<p>Unikanie habituacji i warunkowania pokarmem zwłaszcza w pobliżu siedzib ludzkich czy ośrodków turystycznych, poprzez zabezpieczenie miejsc gromadzenia odpadów z gospodarstw domowych (wykorzystywanie zamkniętych kontenerów na śmieci do gromadzenia odpadów).</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000, samorządy lokalne.</p> <p>Kontynuacja monitoringu przyrodniczego w obszarze, wykonywanego w ramach PMŚ. Metodyka i zakres prac zgodnie z PMŚ.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>może doprowadzić do pogorszenia się integralności siedlisk wykorzystywanych przez gatunek, a w rezultacie wpłynąć na populację.</p> <p>E03.04 Nazwa zagrożenia: Inne odpady. Opis zagrożenia: Zagrożeniem jest podrzucanie padliny pod ambony myśliwskie. Może to przywabiać niedźwiedzie i stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia osób przebywających w pobliżu.</p> <p>F03.02.03 Nazwa zagrożenia: Chwytnie, trucie, kłusownictwo. Opis zagrożenia: Przypadkowe schwytnie niedźwiedzia w pułapki kłusownicze zastawione na inna zwierzynę może mieć znaczący wpływ na populację.</p> <p>G02.02 Nazwa zagrożenia: Kompleksy narciarskie. G01.06 Nazwa zagrożenia: Narciarstwo, w tym poza trasami. Opis zagrożeń: Budowa nowych lub rozbudowa już istniejących stacji narciarskich może negatywnie wpłynąć na bytujące w Ostoi niedźwiedzie.</p> <p>J03.01.01 Nazwa zagrożenia:</p>	

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				Zmniejszenie dostępności zwierzyny łownej (w tym padliny). Opis zagrożenia: Celowe i regularne usuwanie padliny.	
19.	1355 Wydra <i>Lutra lutra</i> C	Obszar Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Utrzymanie aktualnego, właściwego stanu ochrony poprzez zachowanie koryt rzecznych, roślinności nadrzecznej i naturalnych procesów z nimi związanych.	<p>Zagrożenia istniejące: X Nazwa zagrożenia: Brak zagrożeń i nacisków. Opis zagrożenia: Obecnie nie stwierdzono zagrożeń wpływających na stan zachowania gatunku w obszarze.</p> <p>Zagrożenia potencjalne: J02.03 Nazwa zagrożenia: Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych. J02.12.02. Tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych. Opis zagrożeń: Budowa planowanego zbiornika wodnego i związana z tym regulacja koryta rzecznych; możliwe jest także wystąpienie zagrożeń związanych z innymi pracami np. wynikające z inwestycji liniowych i zabezpieczenia przeciwpowodziowego; regulacja</p>	<p>Brak.</p> <p>Kontynuacja monitoringu przyrodniczego w obszarze, wykonywanego w ramach PMS. Metodyka i zakres zgodnie z PMS.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				koryta rzek Jasiołki i Panny mogłaby grozić utratą miejsc rozrodu - rozlewiska tych rzek.	
20.	1361 Ryś <i>Lynx lynx</i> B	Obszar Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	<p>Utrzymanie obecnego stanu siedlisk gatunku poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zachowanie integralności Ostoi Jaśliskiej poprzez zapobieganie bądź unikanie fragmentacji środowiska i izolacji siedlisk; - zachowanie właściwego stanu ochrony leśnych siedlisk przyrodniczych, w tym zachowanie zróżnicowanej struktury drzewostanów i zachowanie odpowiedniej ilości leżącego martwego drewna; - zabezpieczenie bazy żerowej. 	<p>Zagrożenia istniejące: X Nazwa zagrożenia: Brak zagrożeń i nacisków. Opis zagrożenia: Obecnie nie stwierdzono zagrożeń wpływających na stan zachowania gatunku w obszarze.</p> <p>Zagrożenia potencjalne: B07 Nazwa zagrożenia: Inne rodzaje praktyk leśnych. Opis zagrożenia: Prace związane z gospodarką leśną mogą mieć negatywny wpływ w okresie rozrodu czy wychowania młodych. Zagrożeniem jest także upraszczanie struktury gatunkowej, wiekowej i warstwowej lasów. D01.02 Nazwa zagrożenia: Drogi, autostrady. Opis zagrożenia: Wzrost natężenia ruchu na istniejących drogach. Budowa drogi ekspresowej S-19 na odcinku Miejsce Piastowe-Dukla-Barwink może doprowadzić do</p>	<p>Zabezpieczenie jakości siedliska - utrzymanie w skali obszaru zróżnicowanej struktury wiekowej, wysokościowej i gatunkowej drzewostanów.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDLP w Krośnie, Nadleśnictwo.</p> <p>Kontynuacja monitoringu przyrodniczego w obszarze, wykonywanego w ramach PMŚ. Metodyka i zakres zgodnie z PMŚ.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Rzeszowie.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>fragmentacji środowiska i izolacji siedlisk i populacji. Jest to szczególnie istotne, ponieważ droga ta przecina główny korytarz karpacki (Beskid Niski) kluczowy dla łączności Karpat zachodnich z Wschodnimi.</p> <p>E01.03 Nazwa zagrożenia: Zabudowa rozproszona. Opis zagrożenia: Znaczne zwiększenie się gęstości zabudowy rozproszonej może doprowadzić do pogorszenia się integralności siedlisk wykorzystywanych przez gatunek, a w rezultacie wpłynąć na populację.</p> <p>F03.02.03 Nazwa zagrożenia: Chwywanie, trucie, kłusownictwo. Opis zagrożenia: Przypadkowe schwywanie rysy w pułapki kłusownicze zastawione na inna zwierzyne może mieć znaczący wpływ na populację.</p> <p>C01 Nazwa zagrożenia: Górnictwo w kopalniach i kamieniołomach. Opis zagrożenia: Tworzenie nowych kopalni lub kamieniołomów w zwartych kompleksach leśnych obszaru.</p>	

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2017 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cel działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				J03.01.01 Nazwa zagrożenia: Zmniejszenie dostępności zwierzyny łownej (w tym padliny). Opis zagrożenia: Zwiększenie planowanego pozyskania zwierzyny płowej powyżej prognozowanego przyrostu jej liczebności oraz celowe i regularne usuwanie padliny.	

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2015 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
Rodzaje siedlisk z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/WE oraz gatunki zwierząt z załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/WE znajdujące się <u>na gruntach Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Rymanów PLH 180016</u>					
			<i>Cele działań ochronnych określono zgodnie z Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 28 maja 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rymanów PLH180016 (Dz. Urz. Woj. Podk. z dnia 29 maja 2014 r. Poz. 1655).</i>	<i>Zagrożenia określono zgodnie z Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 28 maja 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rymanów PLH180016 (Dz. Urz. Woj. Podk. z dnia 29 maja 2014 r. Poz. 1655).</i>	<i>Działania ochronne określono zgodnie z Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 9 listopada 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Podk. z 10 listopada 2017 r. poz. 3700) zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rymanów PLH180016.</i>
1	9130 Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion</i> B	Lokalizacja wg bazy SILP.	Poprawa stanu ochrony – rozbudowanie struktury wiekowej i przestrzennej drzewostanów, zwiększenie udziału martwego drewna (w odniesieniu do średniej wartości 16 m ³ /ha), utrzymanie zasobów drewna grubowymiarowego (średnio co najmniej 6 kłód o wymiarach >3m długości i 50 cm grubości/ha na 1/4 siedliska	Zagrożenia istniejące: I02 Nazwa zagrożenia: Problematiczne gatunki rodzime. Opis zagrożenia: Obecność w drzewostanie sosny i innych gatunków obcych dla siedliska. J03.01 Nazwa zagrożenia: Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. Opis zagrożenia: Niedobór obumierających drzew i martwego drewna skutkuje niedostatkami	Stosowanie w gospodarce leśnej typów drzewostanu, które wskazują optymalny skład gatunkowy drzewostanu dla siedliska. Stopniowa eliminacja obcych siedliskowo gatunków drzew, głównie sosny i modrzewia, w ramach cięć pielęgnacyjnych i rębnych. Dopuszcza się udział gatunków obcych siedliskowo, głównie sosny i modrzewia do 10 % w składzie gatunkowym. Dostosowanie gospodarki leśnej do specyfiki siedliska i poprawa wskaźników decydujących o jego stanie ochrony.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2015 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
			<p>przyrodniczego), ograniczenie udziału obcych ekologicznie i geograficznie gatunków drzew.</p>	<p>mikrosiedlisk związanych z tego typu siedliskiem.</p> <p>L10 Nazwa zagrożenia: Inne naturalne katastrofy. Opis zagrożenia: Czynniki abiotyczne powodujące szkody w drzewostanie - silne wiatry, okiślenie, przymrozki.</p> <p>Zagrożenia potencjalne: B02.01.01 Nazwa zagrożenia: Odnawianie lasu po wycince (drzewa rodzime). Opis zagrożenia Wprowadzanie gatunków obcych siedliskowo (sosna, modrzew). B02.04 Nazwa zagrożenia: Usuwanie martwych i umierających drzew. Opis zagrożenia: Zubożanie ekosystemu w mikrosiedliska gatunków związanych z obumierającymi drzewami i rozkładającym się drewnem. B02.06 Nazwa zagrożenia: Przerzedzanie warstwy drzew. Opis zagrożenia: Nadmierne przerzedzanie zwarcia drzewostanów</p>	<p>W zakresie prowadzenia gospodarki leśnej na gruntach w zarządzie PGL LP należy przyjąć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiągających wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębnego; - możliwie najszersze stosowanie rębni stopniowych i przerębowych z długim i bardzo długim okresem odnowienia; - możliwie najszersze wykorzystanie odnowienia naturalnego; - pozostawienie w lesie tzw. drzew biocenotycznych do ich biologicznej śmierci i naturalnego rozkładu (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego). <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDLP w Krośnie, Nadleśnictwo Rymanów.</p> <p>Monitoring stanu ochrony z zastosowaniem metodyki monitoringu GIOŚ (jednorazowo, pod koniec okresu obowiązywania planu zadań ochronnych).</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Organ sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2015 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>skutkować może przekształcaniem innych warstw lasu, zubożeniem struktury runa, odsłanianiem podatnej na erozję gleby, w efekcie pojawieniem się zniekształceń.</p> <p>B03 Nazwa zagrożenia: Eksploatacja lasu bez odnowienia czy naturalnego odrastania Opis zagrożenia: Eksploatacja lasu bez odnowienia czy naturalnego odrastania.</p> <p>B07 Nazwa zagrożenia: Inne rodzaje praktyk leśnych Opis zagrożenia: Zbyt krótkie okresy odnowienia skutkujące uproszczeniem struktury wiekowej drzewostanów.</p>	
2	<p>91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i>, <i>Populetum albae</i>, <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>, olsy źródliskowe) C</p>	Lokalizacja wg bazy SILP.	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	<p>Zagrożenia istniejące: K04.03 Nazwa zagrożenia: Zawleczenie choroby (patogeny mikrobowe) Opis zagrożenia: Zamieranie jesionu wyniosłego. L10 Nazwa zagrożenia: Inne naturalne katastrofy Opis zagrożenia: Czynniki abiotyczne powodujące szkody w drzewostanie – silne wiatry, oksiść, przymrozki.</p>	<p>Utrzymanie areалу i struktury łęgów - pozostawienie bez użytkowania lub użytkowanie z zachowaniem areálu, struktury i składu gatunkowego właściwego dla siedliska.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Właściciel lub użytkownik gruntu.</p> <p>Monitoring stanu ochrony z zastosowaniem metodyki monitoringu GIOŚ (jednorazowo, pod koniec okresu obowiązywania planu zadań ochronnych).</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2015 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>Zagrożenia potencjalne: B02.01 Nazwa zagrożenia: Odnawianie lasu po wycinie (drzewa rodzime). Opis zagrożenia: Wprowadzenie gatunków obcych siedliskowo (głównie modrzew, sosna). B02.04 Nazwa zagrożenia: Usuwanie martwych i umierających drzew Opis zagrożenia: Zubożenie ekosystemu w mikrosiedliska gatunków związanych z obumierającymi drzewami i rozkładającym się drewnem. B02.06 Nazwa zagrożenia: Przerzedzenie warstwy drzew Opis zagrożenia: Nadmierne przerzedzanie zwarcia drzewostanów skutkować może przekształcaniem innych warstw lasu, zaburzeniem struktury runa, odsłanianiem podatnej na erozję gleby, w efekcie pojawieniem się zniekształceń. B03 Nazwa zagrożenia: Eksploatacja lasu bez odnawiania czy naturalnego odrastania. Opis zagrożenia: Eksploatacja lasu bez odnawiania czy naturalnego odrastania.</p>	Organ sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2015 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>D01.02 Opis zagrożenia: Drogi, autostrady. Opis zagrożenia: Fragmentacja siedliska oraz niszczenie brzegów, jeśli droga prowadzona jest równoległe do koryta.</p> <p>J02.03.02 Nazwa zagrożenia: Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych. Opis zagrożenia: Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych.</p> <p>J03.01 Nazwa zagrożenia: Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. Opis zagrożenia: Niedobór obumierających drzew i martwego drewna skutkuje niedostatkami mikrosiedlisk gatunków związanych z tego typu siedliskami.</p>	
3	<p>1303 Podkowiec mały <i>Rhinolophus hipposideros</i> C 1324 Nocek duży <i>Myotis myotis</i> C</p>	Obszar Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Zabezpieczenie i utrzymanie zabezpieczenia kolonii letniej w granicach obszaru Natura 2000 przed degradacją i niekontrolowaną penetracją ludzką. Utrzymanie ciągłości korytarzy ekologicznych oraz bazy żerowiskowej.	<p>Zagrożenia istniejące: X Nazwa zagrożenia: Brak zagrożeń i nacisków.</p> <p>Zagrożenia potencjalne: A07 Nazwa zagrożenia: Stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych. B04 Nazwa zagrożenia: Stosowanie biocydów, hormonów i substancji</p>	<p>Utrzymanie zwarteści obszarów leśnych i zadrzewień stanowiących żerowisko: - nie należy dopuścić do fragmentacji obszarów leśnych i zadrzewień przez powstanie izolowanych płatów tych siedlisk; - nie należy dopuścić do degradacji żerowiska poprzez wielkoobszarowe wylesienia i trwałe usuwanie zadrzewień bez nasadzeń zastępczych.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Właściciel lub użytkownik gruntu na podstawie</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF z 2015 r.	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Zagrożenia	Działania ochronne
				<p>chemicznych (leśnictwo). Opis zagrożenia: Zubożenie bazy pokarmowej na skutek stosowania insektycydów. A10.01 Nazwa zagrożenia: Usuwanie żywopłotów i zagajników lub roślinności karłowatej. Opis zagrożenia: Utrata tras migracji na żerowisko na skutek usuwania liniowych elementów krajobrazu – żywopłotów, szpalerów drzew, pasam roślinności drzewiastej i krzewiastej. B03 Nazwa zagrożenia: Eksploatacja lasu bez odnowienia czy naturalnego odrastania. Opis zagrożenia: Utrata żerowiska na skutek wielkoobszarowych wylesień, fragmentacja obszarów leśnych.</p>	<p>porozumienia z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.</p> <p>Nadzór przyrodniczy - nadzór RDOŚ (w razie potrzeby specjalistyczna konsultacja z chiropterologiem) nad właściwym, zgodnym z wymaganiami nietoperzy przebiegiem wszystkich prac z zakresu czynnych działań ochronnych. Do zadań nadzoru przyrodniczego należy przede wszystkim: uzgadnianie terminów i sposobów wykonania prac ochronnych i kontrola ich właściwego przebiegu, odbiór wykonanych prac, ewentualnie modyfikacje zakresu działań, konsultacje dla właścicieli terenów i obiektów ujętych w planach zadań itd.</p> <p>Monitoring liczebności oraz stanu ochrony kolonii i otoczenia – coroczna kontrola zmian zachodzących w kolonii, w jej bezpośrednim otoczeniu oraz kluczowej trasie migracji na żerowisko. Monitoring taki ma na celu zapobieżenia niepożądanym działaniom, które mogłyby doprowadzić do degradacji lub zniszczenia stanowiska oraz identyfikacji nowych zagrożeń nie podanych w planie. Monitoring powinien się wzorować na metodyce opracowanej przez PON oraz zleceniach monitoringu GIOŚ.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Organ sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000.</p>

5. MAPY

Zgodnie z Instrukcją urządzania lasu (cz. I, §111) do Programu opracowano Mapę przeglądową walorów przyrodniczo-kulturowych w skali 1:25000.

Zawiera ona:

- rezerwat przyrody;
- pomniki przyrody;
- miejsca występowania lokalnych osobliwości przyrodniczych i kulturowych;
- stanowiska roślin i zwierząt chronionych;
- cenne elementy środowiska przyrodniczego (m.in. bagna, źródła, grunty przeznaczone do sukcesji naturalnej, lasy na siedliskach łągowych i bagiennych itp.);
- miejsca historyczne;
- miejsca kultu religijnego;
- zabytki kultury materialnej;
- obiekty pamięci narodowej;
- elementy zagospodarowania turystycznego (szlaki turystyczne, ścieżki rowerowe itd.);
- obiekty edukacji przyrodniczo-leśnej (ścieżki przyrodniczo-dydaktyczne).

6. EDUKACYJNA ROLA PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY I UDOSTĘPNIANIE TERENU

Zasady udostępniania lasów formalizuje ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach w art. 26. Ustanowienie jest następujące: „Lasy stanowiące własność skarbu państwa, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3 są dostępne dla ludności”.

6.1. PROGRAM EDUKACJI LEŚNEJ SPOŁECZEŃSTWA

Nadleśnictwo posiada opracowany i zatwierdzony, zgodnie z Zarządzeniem nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 9 maja 2003 r., *Program edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Rymanów na lata 2019-2028*.

Zgodnie z tym programem edukacja leśna społeczeństwa będzie realizowana poprzez: stałą i powszechną edukację leśną mającą na celu:

- upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym oraz wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarce leśnej;
- podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania ze wszystkich funkcji lasu;
- budowanie zaufania społecznego dla działalności zawodowej leśników.

Będzie ona realizowana w oparciu o następujące treści:

- budowa i funkcjonowanie ekosystemów leśnych;
- znaczenie lasu: ekologiczne, produkcyjne, społeczne;
- zagrożenia i ochrona lasów;
- ochrona przyrody;
- zadania leśników i leśnictwa.

Ze względu na różnorodność biologiczną, liczne wartości historyczne, kulturowe i krajobrazowe teren Nadleśnictwa Rymanów stanowi doskonałą bazę dydaktyczną.

Nadleśnictwo Rymanów prowadzi szeroko pojętą działalność w ramach edukacji przyrodniczo – leśnej. Sporządzane corocznie Plany Działalności Edukacyjnej Nadleśnictwa Rymanów oferują różnorodne formy edukacji, skierowane głównie do dzieci i młodzieży. Propagowanie wielofunkcyjnej gospodarki leśnej wśród osób dorosłych odbywa się w trakcie stoisk promocyjnych, które nadleśnictwo organizuje kilkakrotnie w ciągu roku oraz w ramach szkolenia adresowanego dla branży turystycznej.

Obiekty edukacji leśnej na terenie Nadleśnictwa Rymanów:

OŚRODEK EDUKACJI EKOLOGICZNEJ

Ośrodek Hrendówka - ważną rolę edukacyjną pełni utworzony w 2004 r. Ośrodek Edukacji Ekologicznej, mieszczący się w starej drewnianej leśniczówce „Hrendówka” z 1935 r. Ośrodek przeznaczony jest głównie do celów dydaktycznych. Izba edukacyjna wyposażona jest w eksponaty przyrodnicze, m.in.: zbiory zielnikowe, entomologiczne, geologiczne oraz szereg przyrządów i urządzeń przydatnych do prowadzenia zajęć z zakresu ekologii, biologii, ochrony przyrody i ochrony środowiska. Obok budynku znajduje się duża wiata, w której odbywają się lekcje w plenerze, „szkółka” z różnymi gatunkami drzew oraz początek ścieżki edukacyjno-przyrodniczej „Hrendówka”.

Fot. 6. Kompleks edukacyjny przy ośrodku

ŚCIEŻKI EDUKACYJNO-PRZYRODNICZE

Na terenie Nadleśnictwa Rymanów znajdują się trzy ścieżki edukacyjno-przyrodnicze. Trasy są dobrze oznakowane w terenie. Na stronie internetowej Nadleśnictwa znajdują się mini przewodniki pomocne przy zwiedzaniu. Wędrując ścieżkami można poznać ciekawostki ze świata roślin i zwierząt, a także zapoznać się z pracą leśnika. Wytyczone ścieżki to:

- **ścieżka przyrodnicza „Rymanów Zdrój”** – długość ścieżki to około 5,5 km, czas przejścia ok. 2-4 godz. Oznakowanie w terenie – białoczerwone kółko (podział kolorów pionowy). Trasa ścieżki przebiega przez kompleks leśny leśnictwa Rymanów Zdrój. Na jej trasie rozmieszczonych jest 12 przystanków z tablicami informacyjno-

edukacyjnymi o tematyce: 1) Historia Rymanowa Zdroju; 2) Torfowisko; 3) Góra Zamczysko; 4) Mrowisko; 5) Punkt widokowy; 6) Paprocie; 7) Uprawa leśna; 8) Kopalnia; 9) Daglezje - drzewa pomnikowe; 10) Dokarmianie zwierzyny; 11) Skrzypowe; 12) Leśna klasa dydaktyczna. Ścieżka ma za zadanie zapoznanie wędrowcy z walorami przyrodniczymi lasów położonych w leśnictwie Rymanów Zdrój. Ukazuje również wpływ człowieka w tym pracę leśników na wygląd i funkcjonowanie biocenoz leśnych.

Fot. 7. Leśna klasa dydaktyczna

- **ścieżka przyrodnicza „W dolinie Wisłoka”** – długość ścieżki to około 10 km, czas przejścia ok. 3,5 godz. Oznakowanie w terenie – białopomarańczowy kwadrat 10x10 cm (podział kolorów po przekątnej). Trasa ścieżki przebiega przez kompleks leśny leśnictwa Puławy. Na jej trasie rozmieszczono 7 przystanków o tematyce: 1) Początek ścieżki; 2) Granica lasu pod grzbietem Wierchu; 3) Między Kiczera a Bukowicą; 4) Drzewa pomnikowe; 5) Rezerwat „Bukowica”; 6) Nad Wernejówką; 7) Przełom Wisłoka. Trasa ścieżki tworzy pętlę. Rozpoczyna się i kończy w miejscowości Pułwy Dolne.
- **ścieżka edukacyjno-przyrodnicza „Hrendówka”** – powstała w 2004 roku wraz z otwarciem Ośrodka Edukacji Przyrodniczej w leśnictwie Pastwiska. Długość ścieżki to około 2,5 km, czas przejścia ok. 2-3 godz. Oznakowanie w terenie – białoczerwone kółko (podział kolorów pionowy). Trasa ścieżki przebiega przez kompleks leśny. Na jej trasie rozmieszczonych jest 9 przystanków z tablicami informacyjno-edukacyjnymi o tematyce:

1) Ośrodek edukacji ekologicznej; 2) Urządzenie lasu; 3) Początek potoku; 4) Użytkowanie lasu; 5) Nasiennictwo; 6) Młaka; 7) Brzezina; 8) Retencja wody; 9) Granica polno-leśna. Na trasie ścieżki pomiędzy przystankami (nr 4 i 5) znajduje się miejsce odpoczynku (drewniane ławki).

- **ścieżka dydakczno-przyrodnicza w Lipowcu** - powstała w ramach projektu „Karpackie Inicjatywy Lokalne 2 finansowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie”. Usytuowana jest na terenie Jaśliskiego Parku Krajobrazowego w obszarze Natura 2000 „Ostoja Jaśliska”. Jest to miejsce o wyjątkowych wartościach przyrodniczych oraz krajobrazowej różnorodności. Trasa wiedzie wzdłuż drogi leśnej w kierunku Kamienia, którą przebiega niebieski szlak turystyczny. Podczas spaceru można zapoznać się z treścią 8 tablic edukacyjnych, opisujących spotykane na trasie rośliny.

6.2. WALORY TURYSTYCZNE

SZLAKI TURYSTYCZNE

Przez teren Nadleśnictwa i w jego zasięgu terytorialnym przebiegają 4 szlaki turystyczne PTTK. Są to:

- **szlak czerwony „Główny Szlak Beskidzki im. Kazimierza Sosnowskiego”** biegnie z Ustronia w Beskidzie Śląskim do Wołosatego, będący najdłuższym szlakiem Karpat. Trasa wiedzie głównie leśnymi drogami i ścieżkami. Na teren Nadleśnictwa szlak wchodzi w północno-wschodniej części obrębu Jaśliska, biegnie Pasmem Bukowicy i Kamienia w kierunku rezerwatu „Bukowica”, przez Puławy, Wisłoczek, Rymanów Zdrój do Iwonicza Zdroju w północno-zachodniej części obrębu Rymanów.
- **szlak niebieski „Graniczny im. Kazimierza Pułaskiego”** z miejscowości Grybów do Nowy Łupków, przebiega m.in. przez Czeremchę, Kamień, Jasiel, Kanasiówkę, Pasikę, Danawę i Siwakową Dolinę. Jest fragmentem szlaku biegnącego z Grybowa poprzez Beskid Niski i Bieszczady do Ustrzyk Dolnych.
- **szlak zielony „Besko – Komańcza”** biegnący wschodnią częścią Beskidu Niskiego przez Mymoń, Pastwiska, Puławy Górne, Dział, Surowicę, Moszczaniec, Kanasiówkę, Pasikę, Danawę, Garb Średni i Dołżycę.
- **szlak żółty „Wola Piotrowa – Kanasiówka”** biegnący wschodnią częścią Beskidu Niskiego, przez przełęcz pod Tokarnią, Wisłok Wielki do Kanasiówki.

Ponadto jeden szlak został wytyczony przez Lokalną Organizację Turystyczną „Beskid Niski” w Krośnie we współpracy z Fundacją Szlaki Papieskie. Jest to:

- **szlak żółto-niebieski: „Szlak Papieski”** wytyczony w oparciu o dokumenty i relacje uczestników pionierskich wypraw ks. Karola Wojtyły w latach 50-tych XX w. Uroczystego otwarcia i poświęcenia szlaku w dniu 13 maja 2006 r. dokonał ks. biskup Kazimierz Górny. Jego trasa prowadzi wzdłuż czerwonego Głównego Szlaku Beskidzkiego i oznakowana jest za pomocą tabliczek wskazujących kierunek oraz miejscowości na trasie dawnych wędrówek ks. Karola Wojtyły.

SZLAKI TEMATYCZNE I ŚCIEŻKI SPACEROWE

Miłośnicy wędrówek mają dobrą możliwość poznania historii i kultury tego terenu. O bogatej spuściźnie historycznej mówią cenne zabytki architektury drewnianej, budowle sakralne oraz przydrożne krzyże, figurki i kapliczki. O historii ścierania się wpływów kultury wschodniej i zachodniej na tym terenie świadczą liczne cmentarze rzymskokatolickie, grekokatolickie i żydowskie. Szlaki tematyczne przebiegające przez terena Nadleśnictwa to:

- **Beskidzka Trasa Kurierska „Jaga- Kora”** - jest rekonstrukcją historycznego szlaku kurierskiego Komendy Głównej ZWZ AK prowadzącego przez teren Beskidu Niskiego, funkcjonującego w latach 1940-1945. Przez „zieloną granicę” w czasie drugiej wojny światowej przeprawiali się nim uciekinierzy z kraju zagrożeni hitlerowskimi prześladowaniami, ochotnicy pragnący walczyć w oddziałach zbrojnych formowanych na obczyźnie. Trasa przebiegu: Rymanów Zdrój – Wołuszowa – Wisłoczek – Jawornik - Polany Surowiczne - Wola Niżna – Jasiel.
- **Ścieżka historyczno-krajobrazowa „Na węgierskim trakcie”** - utworzona przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie, pomiędzy Szklarami a Jaśliskami. Na trasie ścieżki znajdują się kapliczki: „U Jana”, „Na Sołtystwie”.

Fot. 8. Niejednokrotnie kilka ścieżek przebiega w tym samym miejscu

Ścieżki w okolicach Rymanowa-Zdroju prowadzą przez tereny, które obfitują w ciekawostki historyczne i przyrodnicze. Trasy o zróżnicowanym stopniu trudności i długości polecane są zarówno na krótkie spacer, jak i dłuższe wycieczki.

- **Pielgrzymka do cudownej wody** – jest to widokowa ścieżka z Rymanowa-Zdroju przez Las Podlański do kościółka pw. Znalezienia Krzyża Świętego w Klimkówce. Obok kościoła źródło z wodą uznaną za cudowną oraz figura św. Nepomucena. Jest to znane miejsce pielgrzymkowe.

Fot. 9. kościółka pw. Znalezienia Krzyża Świętego w Klimkówce nieopodal źródelka

- **Kalwaryjska Ścieżka** – trasa prowadzi z Rymanowa-Zdroju przez Kalwarię Rymanowską do Rymanowa. Z centrum uzdrowiska ścieżka wspina się do góry przez Las Podolański. Po minięciu nieczynnego już wyciągu narciarskiego należy skierować się w stronę Panieńskiej Góry (428 m n.p.m.). Następnie na wzgórzu Kalwaria (415 m n.p.m.) znajduje się sztucznie utworzona grota Matki Bożej. Na szczycie, na który prowadzą stacje drogi krzyżowej, znajduje się kaplica Grobu Pańskiego. Schodząc ponownie do grotty należy skierować się w lewo i za znakami kierować się w stronę Rymanowa.
- **Tajemnice mogiły** – trasa z wymagającym podejściem prowadzi z centrum uzdrowiska na górę Mogiła (606 m n.p.m.). Góra Mogiła znana jest jako dawne siedlisko rozbójników. Według jednej z legend mieszkała tu Żydówka porwana przez rozbójników. Pewnego razu wymknęła się z jaskini i udała do Rymanowa, by wyjawić tajemnice o kryjówce. Następnie wróciła do jaskini. Bandę rozbójników zaduszono dymem z rozpalonego przed wejściem ogniska. Niestety zginęła też bachaterska dziewczyna. Góra stanowiła grób rozbójników, stąd jej nazwa.
- **Ścieżki w Woltuszowej** – na terenie dawnej wsi łemkowskiej wyznakowano 3 ścieżki spacerowe. Są to krótkie, choć miejscami trudne orientacyjnie trasy. Prowadzą przez miejsca niezwykle ciekawe pod względem historycznym i przyrodniczym. Po drodze wędrowca napotyka na: stary cmentarz, studnie, kapliczki, cerkwisko, pozostałości domostw i zdziczałe sady:
  - Do Królowej Woltuszowej
  - Szlak Łemkowski
  - Na Beskidzką Połoninę

- **Do kościółka w Klimkówce** – ścieżka prowadzi z centrum Iwonicza-Zdroju (pl. Dietla), zboczem góry Piekliśka (481 m n.p.m.) do Klimkówki. Znajduje się tam XIX-wieczny kościół pw. Znalezienia Krzyża Świętego i źródło z wodą uznawaną za cudowną. Kościółek stanowi cel licznych pielgrzymek okolicznej ludności oraz kuracjuszy z Iwonicza-Zdroju i Rymanowa-Zdroju. Do kościółka prowadzą stacje drogi krzyżowej. Kierując się dalej żółto-białym oznakowaniem można dojść do centrum Rymanowa-Zdroju.
- **Czy zobaczymy Tatry?** – na najbardziej widokowa trasa w okolicach Iwonicza-Zdroju i Rymanowa-Zdroju. Łączy ze sobą dwa uzdrowiska. Prowadzi odsłoniętym grzbietem przez Przymiarki, skąd rozpościera się widok na Pogórze, pasma Beskidu Niskiego, a przy dobrej widoczności Bieszczady i Tatry.

ŚCIEŻKA ZDROWIA

- **Trasa Fitness** – wyposażona jest w urządzenia do ćwiczeń. Rozpoczyna się przy sanatorium „Anna” i zboczami góry Zamczyska prowadzi na Polankę Horodziska (Krokusowa). Warto się tam zatrzymać na odpoczynek i skorzystać ze Źródła Krousowe. Idąc dalej, wędrowiec przekracza Czarny Potok i dociera do opuszczonej wsi łemkowskiej – Wołuszowej. Następnie mija drewniane rzeźby Łemków i kieruje się w stronę Żabiej Góry (481 m n.p.m.). Ze szczytu schodzi się stromą ścieżką w kierunku uzdrowiska. Ścieżka zdrowia przebiega przez kompleks leśny leśnictwa Rymanów Zdrój (oddz. 88, 89, 101, 102, 103).

TRASY ROWEROWE

Na terenie Nadlesnictwa Rymanów znajduje się:

- **trasa rowerowa Interreg Polska-Słowacja**: jej celem jest nakierowanie turystyki rowerowej w miejscach atrakcyjne pod względem dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego w rejonie transgranicznym. Trasa biegnie niemal przez wszystkie leśnictwa. Zaopatrzona jest w wiaty, tablice informacyjne, stojaki na rowery i drewniane pomosty;
- **szlak ruchu rowerowego i pieszego**: jest to szlak biegnący przez leśnictwo Moszczaniec. Znajduje się w północnej części rezerwatu Źródliśka Jasiołki. Idąc lub jadąc nim można podziwiać niezwykle malowniczy krajobraz łąkowo-zadrzewieniowy dawnej wsi Jasiel.
- **trasa rowerowo-pieszca**: jest to trasa widokowa Wierchgórze prowadząca z Posady Jaśliskiej do Woli Niższej.

Fot.10. Wiata dla rowerzystów na terenie leśnictwa Szklary

TRASY NARCIARSTWA BIEGOWEGO I NORDIC-WALKING

- **Trasa narciarstwa biegowego i nordic-walking w uzdrowisku Rymanów Zdrój** – Dostępna przez cały rok dla amatorów spacerów na nartach (zimą) i z kijami nornic walking (przez pozostałą część roku) wśród unikalnej rymanowskiej przyrody, uroczych krajobrazów i drzemiących pośród nich nieodkrytych ciągle jeszcze tajemnic historii lokalnej ściśle powiązanej z narodowym dziedzictwem. Ścieżka prowadzi od Wilczej Polany do Wołtuszowej.
- **Ścieżka narciarstwa biegowego przy Ośrodku Sportu i Rekreacji KiczeraSki w Puławach** - trasa ścieżki rozpoczyna się przy górnej stacji kolei krzesełkowej na Górze Kiczera i biegnie w większości po terenie leśnym Leśnictwa Puławy. Usytuowana na wysokości ok. 600 m n.p.m., urozmaicona licznymi zjazdami (o łącznej długości blisko 700 m) i podjazdami, z których najtrudniejszy liczy 450 m długości przy różnicy wzniesień 30 m. Po drodze łączy się ze ścieżką przyrodniczą „W Dolinie Wisłoka”, która swój początek ma w Puławach Dolnych. Sprawne oko wypatrzy na trasie elementy gry terenowej jak kompas zawieszony na drzewie czy makietę misia. Przebieg i profil wysokościowy ścieżki znajdują się w galerii zdjęć powyżej artykułu.

SZLAK KONNY

Szlak konny powstał w ramach realizacji projektu „Polsko-Słowackie Centrum Turystyki Konnej”. Projektem został objęty teren poranicza polsko-słowackiego. Główną oś szlaku stanowi dolina Wisłoka na przełomowym odcinku od Beska po Darów, a także prastary węgierski szlak kupiecki. Szlaki zostały wytyczone w ten sposób, aby ukazać walory przyrodnicze i krajobrazowe Beskidu Niskiego. Z „grzbietu konia” można zobaczyć między innymi rezerwat: Bukowica, Kamień nad Jaśliskami oraz Źródlika Jasiołki; cenne zabytki architektury drenianej; obiekty sakralne i historyczne.

Fot. 11. Zagroda dla koni w leśnictwie Pastwiska

Przebieg szlaków, tras i ścieżek przebiegających przez grunty Nadleśnictwa Rymanów zaznaczono na „Mapie przeglądowej walorów przyrodniczo-kulturowych Nadleśnictwa” w skali 1: 25 000.

Zgodnie z zapisem protokołu KZP „Wzdłuż szlaków turystycznych w odległości 2 średnich wysokości drzewostanów, cięcia związane z pozyskaniem należy wykonywać w I i IV kwartale roku. Na trasach szlaków usuwanie pojawiających się złomów i wywrotów uniemożliwiających poruszenie się”.

PUNKTY WIDOKOWE

Obszar Nadleśnictwa, z racji ukształtowania terenu, jest zasobny w miejsca, z których można podziwiać krajobrazy Beskidu Niskiego, a w niektórych przypadkach również odległe szczyty Bieszczadów. Punkty widokowe zlokalizowane są głównie poza gruntami Lasów Państwowych, zwykle na niezalesionych szczytach, górujących nad wsiami. Jednak i na gruntach Nadleśnictwa można znaleźć miejsca, z których roztaczają się niezapomniane widoki. Na uwagę załuguje punkt widokowy w oddz. 143c leśnictwa Lipowiec, znajdujący się na granicy państwa.

Lokalizację punktów widokowych zaznaczono na „Mapie przeglądowej walorów przyrodniczo-kulturowych Nadleśnictwa” w skali 1: 25 000.

Dobre praktyki postępowania w rejonie szlaków turystycznych w trakcie realizacji PUL:

1. Po pracach zrębowych uprzętnąć teren.
2. Unikać ścinania drzew z oznaczeniami szlaków turystycznych.
3. O prowadzeniu prac w rejonie szlaków turystycznych informować odpowiednie oddziały PTTK.
4. Unikać zrywki szlakami turystycznymi, a w razie braku innych możliwości, należy doprowadzić je do stanu pierwotnego.
5. Wycinać drzewa mogące zagrozić życiu i zdrowiu przemierzających się po nich turystów.
6. W razie możliwości odpowiednio prowadzonymi cięciami odsłaniać miejsca widokowe.

PLANY GMIN W SPRAWIE ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYCZNEGO

Gmina Jaśliska w obrębie miejscowości Szklary planuje nowy odcinek szlaku pieszo-rowerowego łączący szlak rowerowy na odcinku Szklary - Polany Surowiczne. Tuż przy drodze wojewódzkiej usytuowany zostanie Witacz Gminy Jaśliska - będzie także pełnił funkcję schronu dla turystów. Planowane jest również poprowadzenie nowego szlaku prowadzącego do zabytkowego cmentarza greckokatolickiego w Szklarach. W nowym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaśliska, na górze Kamień jest planowany punkt widokowy jako obiekt budowlany. Ponadto gmina planuje rozwinięcie sieci szlaków rowerowych. Koncepcja ta w większości pokrywa się z już istniejącymi szlakami. Dodatkowo w przyszłości zostaną wstawione tablice informacyjne o historii danej miejscowości i lokalnych atrakcjach wg bieżących potrzeb.

Dopuszcza się tworzenie nowych szlaków turystycznych i ścieżek z uwzględnieniem obowiązujących przepisów prawa.

7. ZADANIA OCHRONNE DLA OBSZARU NATURA 2000

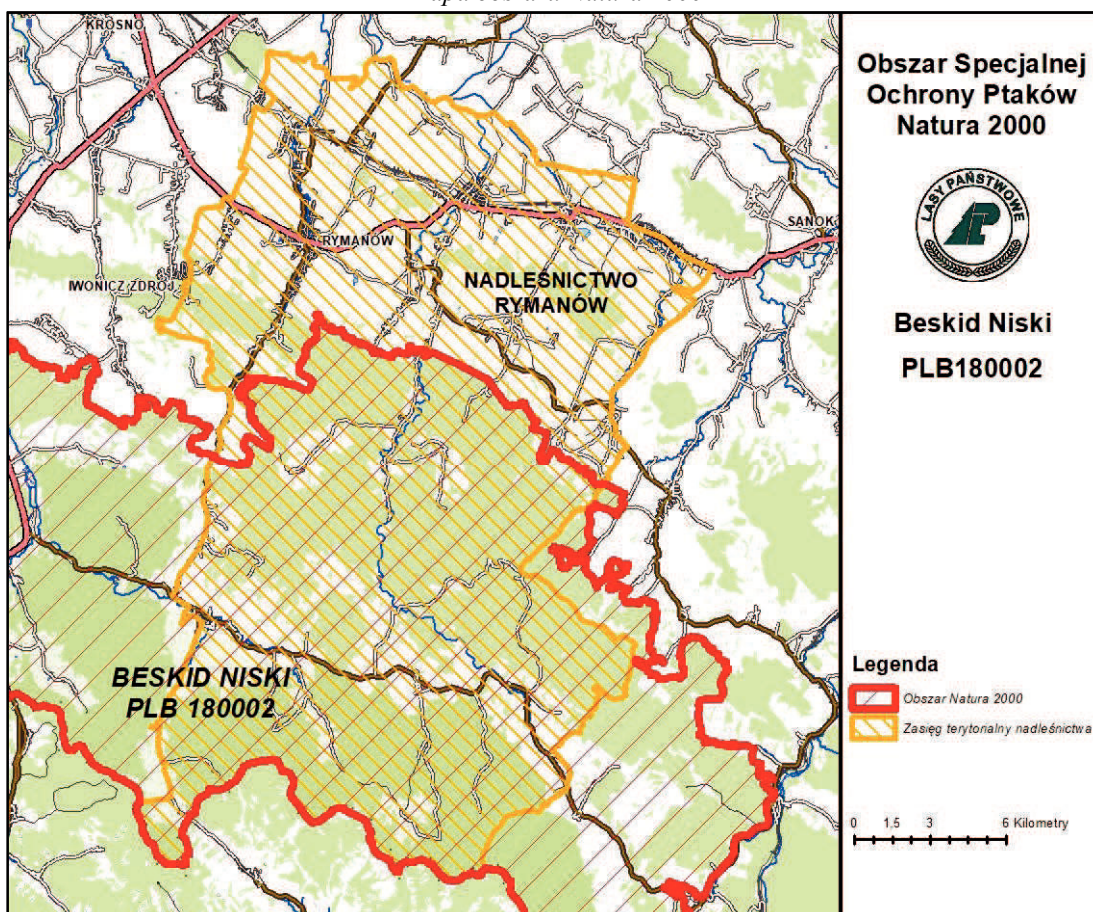
7.1. OBSZAR NATURA 2000 BESKID NISKI PLB180002

7.1.1. INFORMACJE O OBSZARZE NATURA 2000 BESKID NISKI PLB180002

7.1.1.1. OPIS GRANIC OBSZARU NATURA 2000 BESKID NISKI PLB180002

Opis granic części obszaru położonego na gruntach Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Rymanów w postaci współrzędnych punktów załamania w układzie PUWG 1992 oraz warstwy *shp*, zamieszczono na nośniku DVD, stanowiącym załącznik do tego opracowania. Dodatkowo wykonano dedykowaną mapę w skali 1:25000 zawierającą przebieg granic obszaru.

Mapa obszaru Natura 2000

7.1.1.2. INFORMACJE O OBSZARZE NATURA 2000 BESKID NISKI PLB180002

Teren objęty planem

Nazwa	Procent powierzchni obszaru, dla którego sporządza się zakres zadań ochronnych w ramach PUL		Powierzchnia wg ewidencji [ha]	Powierzchnia geometryczna [ha]
	Powierzchnia ewidencyjna	Powierzchnia geometryczna		
Zakres zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Beskid Niski PLB 180002 na gruntach Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Rymanów	12,47	12,47	18946,85	18951,99

7.1.1.3. OPIS GRUNTÓW I PRZEDMIOTÓW OCHRONY

Opis obszaru

Obszar Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 został wyznaczony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1275).

Aktualnie powierzchnia obszaru, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 25, poz. 133 z późn. zm.), wynosi 151966,61 ha i obejmuje teren położony w dwóch województwach na terenie gmin:

- w województwie małopolskim: Gorlice – gmina wiejska (1849,4 ha), Lipinki (999,9 ha), Ropa (2643,6 ha), Sękowa (18126,8 ha), Uście Gorlickie (28626,8 ha), Grybów – gmina wiejska (1702,3 ha), Kamionka Wielka (1247,3 ha), Krynica Zdrój (6230,9 ha), Łabowa (3149,3 ha) i Nawojowa (418,3 ha);
- w województwie podkarpackim: Dębowiec (1931,7 ha), Krempna (20373,1 ha), Nowy Żmigród (4364,5 ha), Osiek Jasielski (1706,4 ha), Dukla (26098,0 ha), Iwonicz Zdrój (249,8), Rymanów (6524,6 ha), Bukowsko (3755,4 ha), Komańcza (20750,4 ha) i Zarszyn (1218,1 ha).

PUL zawierający zakres PZO, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.) obejmuje wszystkie grunty w zarządzie Nadleśnictwa Rymanów w zasięgu obszaru Natura 2000 Beskid Niski PLB180002.

Przedmioty ochrony wg SDF

Gatunki ptaków wymienione w SDF jako przedmioty ochrony na terenie obszaru Beskid Niski PLB180002.

Lp.	KOD	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1	A030	Bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>
2	A072	Trzmielojad	<i>Pernis apivorus</i>
3	A089	Orlik krzykliwy	<i>Clanga pomarina (Aquila pomarina)</i>
4	A091	Orzeł przedni	<i>Aquila chrysaetos</i>
5	A103	Sokół wędrowny	<i>Falco peregrinus</i>
6	A104	Jarząbek	<i>Bonasa banasia</i>
7	A122	Derkacz	<i>Crex crex</i>
8	A168	Brodzicz piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>
9	A215	Puchacz	<i>Bubo bubo</i>
10	A217	Sóweczka	<i>Glaucidium passerinum</i>
11	A220	Puszczyk uralski	<i>Strix uralensis</i>
12	A224	Lelek	<i>Caprimulgus europaeus</i>
13	A223	Włochatka	<i>Aegolius funereus</i>
14	A229	Zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>
15	A234	Dzięcioł zielonosiwy	<i>Picus canus</i>
16	A239	Dzięcioł białogrzbity	<i>Dendrocopos leucotos</i>
17	A241	Dzięcioł trójpalczasty	<i>Picoides tridactylus</i>
18	A261	Pliszka górską	<i>Motacilla cinerea</i>
19	A264	Pluszcz	<i>Cinclus cinclus</i>
20	A282	Drozd obrożny	<i>Turdus torquatus</i>
21	A320	Mucholówka mała	<i>Ficedula parva</i>
22	A321	Mucholówka białoszyja	<i>Ficedula albicollis</i>
23	A338	Gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>
24	A429	Dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>

Zgodnie z § 6 pkt. 1 rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. 2014 r. poz. 1713) przedmiotami ochrony w obszarze specjalnej ochrony ptaków mogą być tylko te gatunki, które są wymienione w Załączniku 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 25, poz. 133 z późn. zm.), pod warunkiem spełniania jednego z kryteriów przytoczonych ww. przepisie.

Gatunki ptaków wymienione w SDF jako przedmioty ochrony, które nie występują na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002.

Lp.	KOD	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1	A103	Sokół wędrowny	<i>Falco peregrinus</i>
2	A215	Puchacz	<i>Bubo bubo</i>
3	A429	Dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>
4	A224	Lelek	<i>Caprimulgus europaeus</i>
5	A229	Zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>
6	A168	Brodzicz piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>

7.1.1.4. PRZEDMIOTY OCHRONY W OBSZARZE NATURA 2000 BESKID NISKI PLB180002 NA GRUNTACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO RYMANÓW

Gatunki ptaków wymienione w SDF jako przedmioty ochrony, występujące na terenie obszaru Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.

Lp.	KOD	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1	A030	Bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>
2	A072	Trzmielojad	<i>Pernis apivorus</i>
3	A089	Orlik krzykliwy	<i>Clanga pomarina (Aquila pomarina)</i>
4	A091	Orzeł przedni	<i>Aquila chrysaetos</i>
5	A122	Derkacz	<i>Crex crex</i>
6	A217	Sóweczka	<i>Glaucidium passerinum</i>
7	A220	Puszczyk uralski	<i>Strix uralensis</i>
8	A223	Włochatka	<i>Aegolius funereus</i>
9	A234	Dzięcioł zielonosiwy	<i>Picus canus</i>
10	A239	Dzięcioł biało grzbiety	<i>Dendrocopos leucotos</i>
11	A241	Dzięcioł trójpalczasty	<i>Picoides tridactylus</i>
12	A261	Pliszka górską	<i>Motacilla cinerea</i>
13	A282	Drozd obrożny	<i>Turdus torquatus</i>
14	A264	Pluszcz	<i>Cinclus cinclus</i>
15	A320	Muchołówka mała	<i>Ficedula parva</i>
16	A321	Muchołówka białoszyja	<i>Ficedula albicollis</i>
17	A104	Jarząbek	<i>Bonasa banasia</i>
18	A338	Gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>

7.1.1.5. INFORMACJE O ZASTOSOWANEJ METODYCE UŻYTEJ DO OCENY GATUNKÓW PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY W OBSZARZE NATURA 2000 BESKID NISKI PLB 180002 NA GRUNTACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO RYMANÓW

W ramach prac nad PUL w zakresie zadań ochronnych przeprowadzono inwentaryzację 18 gatunków: trzmielojada, jarząbka, derkacza, puchacza, sóweczki, puszczyka uralskiego, włochatki, dzięciołów biało grzbiety, trójpalczastego, białoszyjnego oraz zielonosiwego, muchołówki małej, muchołówki białoszyjej, gąsiorka, brodzieca piskliwego, pliszki górskiej, pluszcza oraz drozda obrożnego.

Inwentaryzację przeprowadzono w oparciu o metodykę zalecaną w „Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny” tj. praca zbiorowa pod redakcją Przemysława Chylareckiego, Arkadiusza Sikory, Zdzisława Ceniana i Tomasza Chodkiewicza, wydanie drugie uzupełnione 2015 rok, jak również w oparciu o publikacje: Biblioteka Monitoringu Środowiska oraz Monitoring Rzadkich Dzięciołów. Wykorzystano również Instrukcja prac terenowych

Państwowy Monitoring Środowiska (Ł. Kajtoch, D. Nowak 2009 r.) z modyfikacjami.

W przypadku oceny przedmiotów ochrony wymienionych w SDF dla obszaru Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 posłużono się wynikami z wcześniejszych badań, zawartych w opracowaniach udostępnionych przez RDOŚ w Rzeszowie oraz analizami drzewostanów i użytków zielonych.

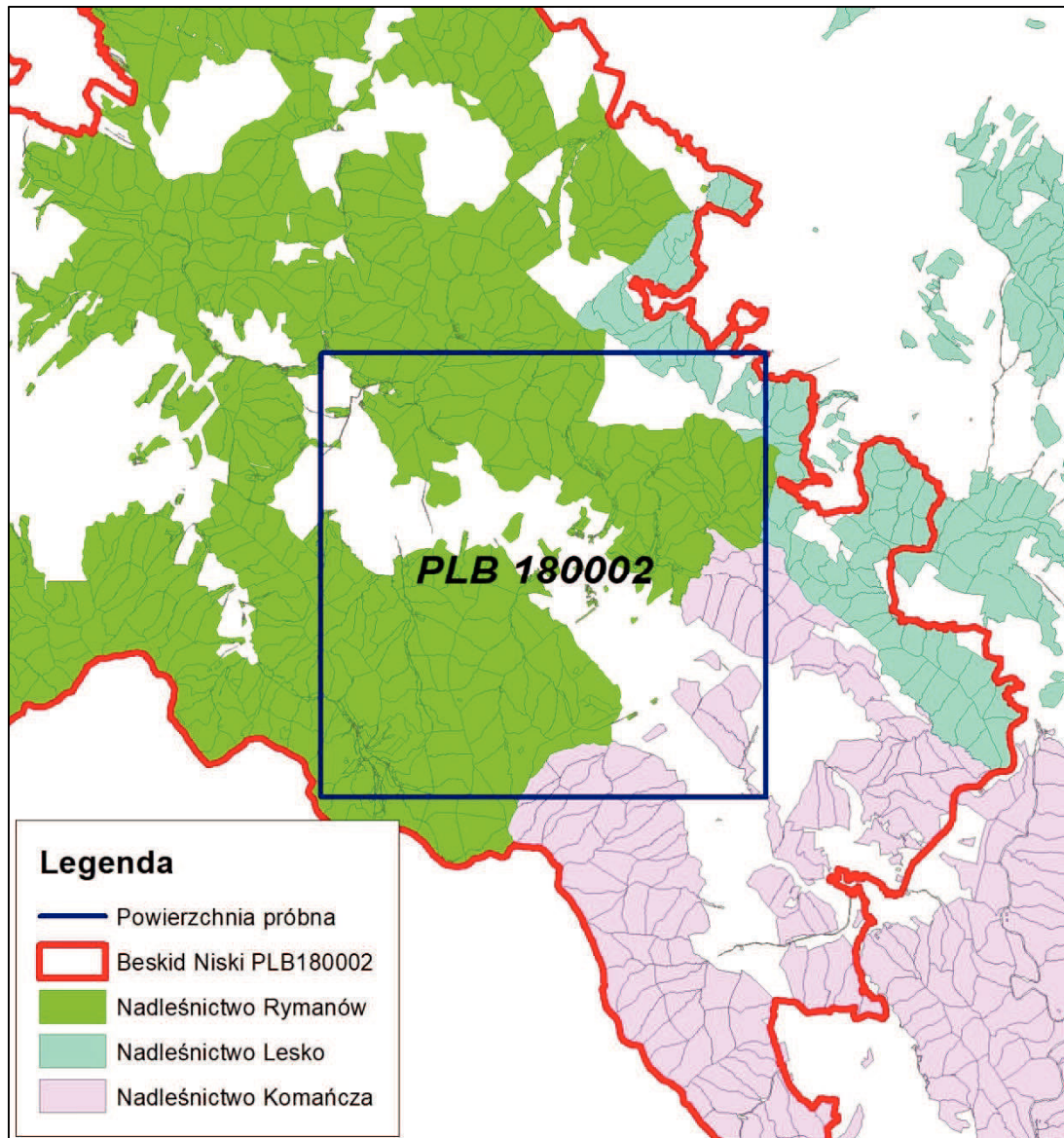
Przy określaniu liczebności gatunków uwzględniano także wyniki inwentaryzacji wskaźnikowej przeprowadzonej na terenie RDLP w Krośnie.

A072 Trzmielojad *Pernis apivorus*

A089 Orlik krzykliwy *Aquila pomarina*

Prace inwentaryzacyjne trzmielojada na terenie Nadleśnictwa Rymanów zostały przeprowadzone na jednej powierzchni próbnej, o powierzchni 100 km², w kształcie kwadratu 10 x 10 km. Wyznaczono 10 punktów obserwacyjnych w wyniesionych miejscach otwartych i szerokich dolinach, umożliwiających objęcie obserwacją całości wyznaczonej powierzchni próbnej. Lokalizacja powierzchni próbnych przedstawia rycina poniżej.

Na każdym punkcie obserwacyjnym wykonano dwie kontrole: pierwsza do pierwszej połowy czerwca, zaś druga w drugiej połowie lipca. Na powierzchni próbnej jednocześnie prace prowadziło dwóch doświadczonych ornitologów. Liczenia wykonywane były synchronicznie, by unikać podwójnego liczenia przemieszczających się ptaków. Każdy z obserwatorów indywidualnie typował 5 punktów obserwacyjnych (widokowych), z których prowadzono dwugodzinne obserwacje. Rozpoczęcie obserwacji następowało między godziną szóstą a siódmą rano. Podczas obserwacji posługiwano się lornetką o 10 – krotnym powiększeniu oraz lunetą o powiększeniu 20-60-x. Wszelkie spostrzeżenia notowano na mapach i raptularzach terenowych. W sprawozdaniach z prac terenowych dla każdej powierzchni próbnej ornitologzy byli zobligowani do podania terminów kontroli, określenia warunków pogodowych (zachmurzenie, wiatr, deszcz) i wyników liczenia.

Rozmieszczenie powierzchni próbnych w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002

Wyniki kontroli zostały pogrupowane kryteriami obserwacji i lęgowości. Na podstawie obserwacji wzrokowej określano płeć (jeżeli istniała taka możliwość), dojrzałość (podlot), ślady żerowania, kategorię obserwacji. Wyróżniono 3 kategorie lęgowości:

- R0 - jednorazowa obserwacja pojedynczego ptaka (np. żerującego, przelatującego, głos kontaktowy),
- R1 - obserwacje wskazujące na prawdopodobnie zajęte terytorium (para ptaków, ptak(i) zaniepokojone, tokujące, kopulacja),
- R2 - obserwacje wskazujące z dużym prawdopodobieństwem na lęg w okolicy, w której dokonano stwierdzenia lub potwierdzenie gniazdowania (ptaki lecące z materiałem na gniazdo, ptaki z pokarmem dla młodych, podloty w pobliżu miejsca lęgu, znalezione gniazdo z jajami lub pisklętami).

Nr powierzchni 10x10 km	Gatunki inwentaryzowane Liczba par (terytoriów lęgowych) wg. kategorii lęgowości							
	Trzmiełojad <i>Pernis apivorus</i>				Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>			
	R0	R1	R2	r-m	R0	R1	R2	r-m
1-Rymanów	1	2	0	3	4	2	0	6
Średnio na 1 pow.	3,0				6,0			
Średnio na 1 km ²	0,03				0,06			

A2122 Derkacz *Crex crex*

Inwentaryzacją ornitologiczną objęto część obszaru Natura 2000, położonego na terenie Nadleśnictwa Rymanów. Inwentaryzacja dotyczy gruntów Skarbu Państwa pozostających w zarządzie wymienionego wyżej nadleśnictwa.

Prace inwentaryzacyjne przeprowadzono wzorując się na ogólnych zasadach inwentaryzacji gatunków leśnych ptaków określonej w publikacji - Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny (Chylarecki i in. 2015).

Obserwacje prowadzono na wybranych konturach powierzchni nieleśnych. W każdym z konturów obserwator wyznaczał powierzchnie nasłuchu: w małych zwartych konturach wyznaczono jedną powierzchnię nasłuchu usytuowaną centralnie, w większych lub wydłużonych – większą ich liczbę, kierując się zasadą utrzymywania, w miarę możliwości 250 m odległości od granic powierzchni i około 500 m odległości pomiędzy punktami nasłuchu. W kolejnych latach nasłuch będzie prowadzony w tych samych punktach.

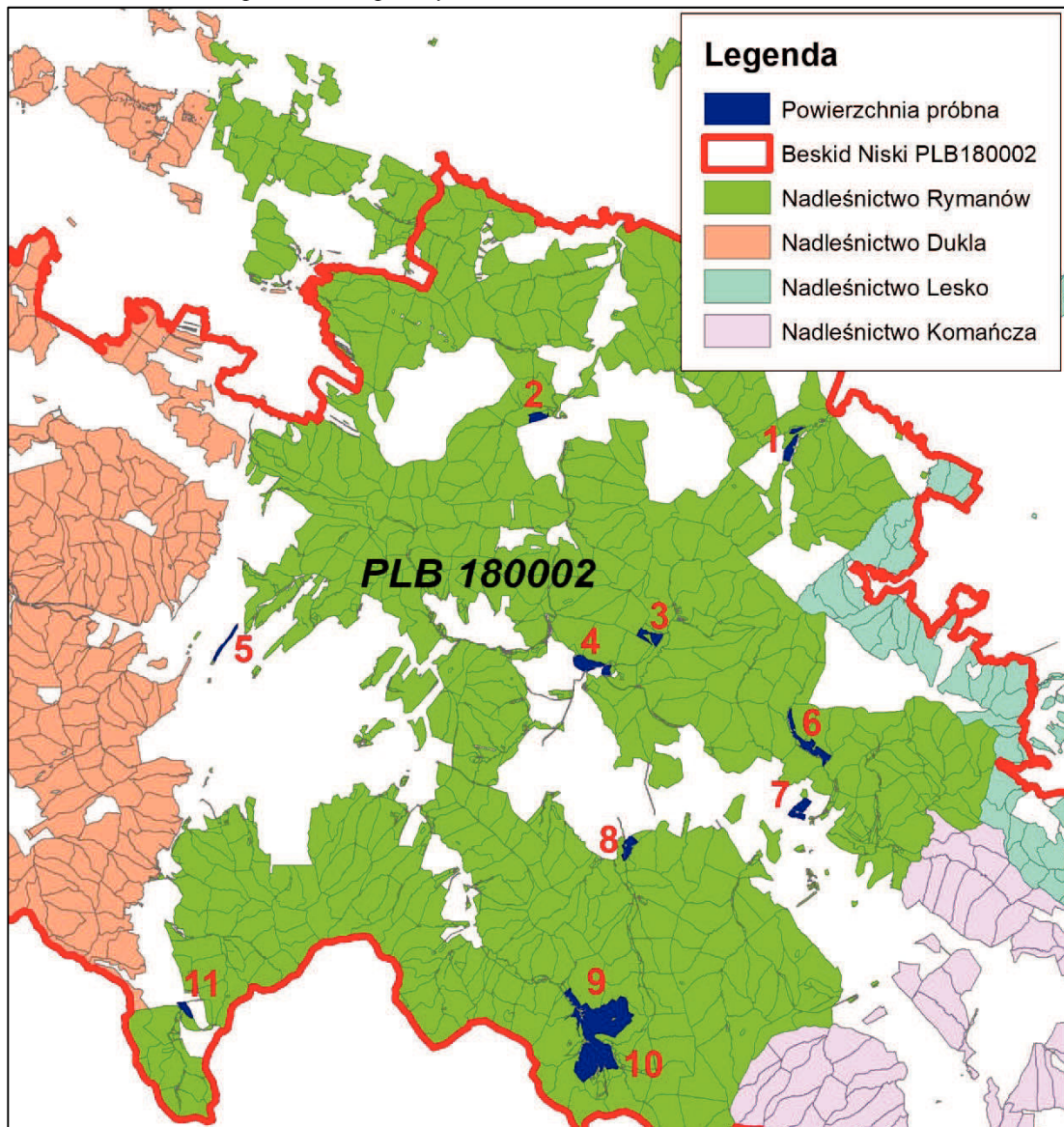
Na każdym punkcie wykonano nasłuch trwający co najmniej 5 minut. Podczas nasłuchu zanotowano azymut oraz szacunkową odległość w przedziałach: 1-50 m, 50-200 m, 200-500 m, > 500 m do każdego odzywającego się samca derkacza. Późniejsze naniesienie azymutów na mapę oraz określenie miejsc ich przecięcia pozwoliło na wyznaczenie punktów, w których znajdowały się poszczególne samce. Każdą z powierzchni próbnych skontrolowano dwukrotnie, podczas kontroli nocnych: I kontrola - od 15 maja do 10 czerwca, II kontrola – od 15 do 30 czerwca, w krótkich odstępach czasu (7 – 14 dni). Liczenia wykonano w nocy, w czasie największej aktywności głosowej derkaczy, przypadającej na godziny od 22.00 (pierwsze liczenie) lub 23.00 (drugie liczenie) do około 4.00 rano, notując w formularzu terenowym i na mapie topograficznej oraz za pomocą odbiornika GPS wszystkie stwierdzenia inwentaryzowanych samców. Stymulacja głosową stosowano jedynie w momencie rozpoczynania kontroli, poprzez odtwarzanie terytorialnego głosu derkacza przez około 30 sekund (głośność około 95 dB mierzona w odległości 1 km).

Inwentaryzacja BULiGL – 2018 rok

Nr powierzchni	Gatunki inwentaryzowane
	Liczba samców (terytoriów lęgowych)
	Derkacz
	<i>Crex crex</i>
1	0
2	0
3	1
4	4
5	0
6	1
7	1
8	1
9	2
10	3
11	2
Razem	15

Rozmieszczenie powierzchni próbnych w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002

A215 Puchacz *Bubo bubo*

A217 Sóweczka *Glaucidium passerinum*

A220 Puszczyk uralski *Strix uralensis*

A223 Włochatka *Aegolius funereus*

Prace inwentaryzacyjne zostały przeprowadzone na obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 na gruntach Nadleśnictw Rymanów, na transektach punktowych stosowanych w Monitoringu Lęgowych Sów Leśnych (MLSL), prowadzonego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz wytycznych

do monitoringu i inwentaryzacji populacji lęgowych sów (Mikusek 2005, 2009), z podanymi niżej modyfikacjami.

Inwentaryzację przeprowadzono na 4 kwadratowych powierzchniach próbnych o boku 4 km x 4 km, wyznaczonych bez względu na ich optymalność dla badanych gatunków sów. W praktyce badane siedliska leśne reprezentują wszystkie typy drzewostanów, wszystkie klasy wieku, a także te drzewostany, które są objęte ochroną w ramach rezerwatów.

W granicach powierzchni zlokalizowano w sposób systematyczny 9 punktów nasłuchowych w odległościach 1250 m od siebie i 750 m od granic kwadratu. Ich położenie mogło być modyfikowane przez obserwatora w trakcie pierwszej kontroli w terenie, z uwagi na typ biotopu (punkty muszą być rozmieszczone w lesie) oraz warunki terenowe (dostępność miejsca liczenia i bezpieczeństwo pracy). Należało jednak zachować priorytet równomiernego rozmieszczenia, objęcia nasłuchem całego obszaru lasów na powierzchni oraz by punkty nie były położone zbyt blisko siebie (nie bliżej niż 1000 m). W punktach nasłuchu rejestrowano wymienione wyżej cztery kluczowe gatunki oraz dodatkowo także pozostałe gatunki sów.

Dla zwiększenia prawdopodobieństwa wykrycia w punktach nasłuchu stosowano stymulację głosową, polegającą na odtwarzaniu kolejno głosów terytorialnych: sóweczki, włośchatki, puszczyka uralskiego i puchacza, rozdzielone przerwami na nasłuch. Zawsze zachowując podaną kolejność wabienia gatunków. Łącznie na stymulację i nasłuch na pojedynczym punkcie przeznaczano 20 minut.

Dla wszystkich stwierdzeń sów notowano: gatunek, liczebność, płeć i wiek (o ile dało się ją ustalić), a także szczegóły pomocne w ustaleniu lokalizacji osobnika (azymut i szacunkową odległość w linii prostej). Sowy wykryte podczas przemieszczania się pomiędzy punktami wabień odnotowywano oddzielnie i rejestrowano dla nich analogiczne informacje.

Kontrole przeprowadzono w terminach:

- dla sóweczki dwie kontrole: od drugiej dekady marca do połowy kwietnia; występują dwa szczyty aktywności głosowej – wieczorna (od zachodu słońca do całkowitego zapadnięcia zmroku oraz poranna (od pierwszych oznak świtu do wschodu słońca). W przypadku spontanicznej nocnej aktywności głosowej sóweczki kontrolę można kontynuować bez przerwy, bez stosowania symulacji głosowej. Kolejne kontrole sóweczki mogą się odbyć w krótkich odstępach czasu (np. w kolejnych dniach);

- dla włośchatki dwie kontrole: I kontrola w dniach od 25 marca do 10 kwietnia, II kontrola w dniach od 15 do 30 maja (w górach dopuszcza się przesunięcie tych terminów maksymalnie o 15 dni). Kontrole od jednej godziny po zachodzie słońca do świtu;

- dla puszczyka uralskiego dwie kontrole: od 1 marca do 15 maja; pierwszy szczyt aktywności głosowej między całkowitym zapadnięciem zmroku a godziną 24.00 oraz drugi między 2.00 do 3.00 nad ranem;

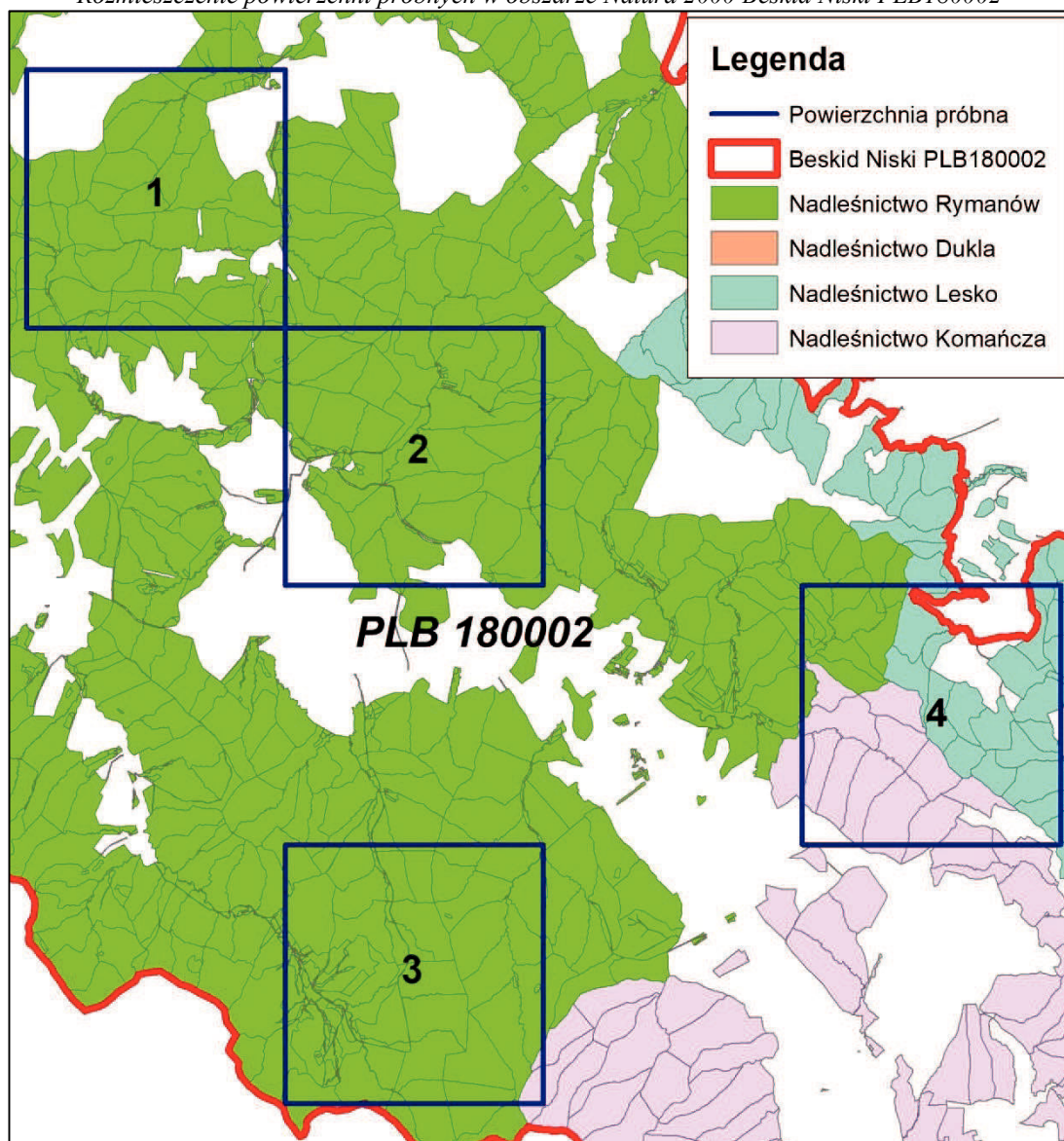
- dla puchacza: jedna kontrola od końca lutego przez cały marzec; występują dwa szczyty aktywności głosowej: od 2 godzin po zachodzie słońca do 23.00 oraz drugi – na około 1,5-2 godzin przed jego wschodem. Kontrola może być kontynuowana przez całą noc w przypadku wyjątkowej aktywności głosowej.

Obserwacje prowadzono w sprzyjających warunkach pogodowych. Kolejność kontrolowania punktów wabień na powierzchniach 4x4 km była odmienna

w poszczególnych kontrolach. Daty kolejnych kontroli (wyjąwszy odstępstwa podane wyżej) były rozdzielone okresem co najmniej 10 dni.

Rozmieszczenie powierzchni próbnych w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002

Inwentaryzacja BULiGL na gruntach Nadleśnictwa Rymanów

Nr powierzchni 4x4 km	Gatunki inwentaryzowane Liczba par (terytoriów lęgowych)			
	Puchacz	Sóweczka	Puszczyk uralski	Włochatka
	<i>Bubo bubo</i>	<i>Glaucidium passerinum</i>	<i>Strix uralensis</i>	<i>Aegolius funereus</i>
1	0	1	5	1
2	0	1	3	0
3	0	0	6	0
4	0	0	1	0
Średnio na 1 pow.	0	0,5	3,75	0,25
Średnio na 1 km ²	0	0,03	0,23	0,016

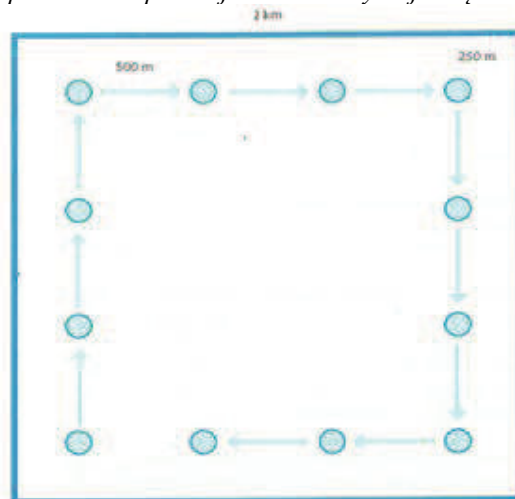
A234 Dzięcioł zielonosiwy *Picus canus***A239 Dzięcioł białogrzbiety *Dendrocopos leucotos*****A241 Dzięcioł trójpalczasty *Picoides tridactylus***

W 2018 r prace związane z inwentaryzacją dzięciołów na obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 na gruntach Nadleśnictwo Rymanów zostały przeprowadzone w oparciu o wybrane losowo, metodą statystyczną, powierzchnie próbne.

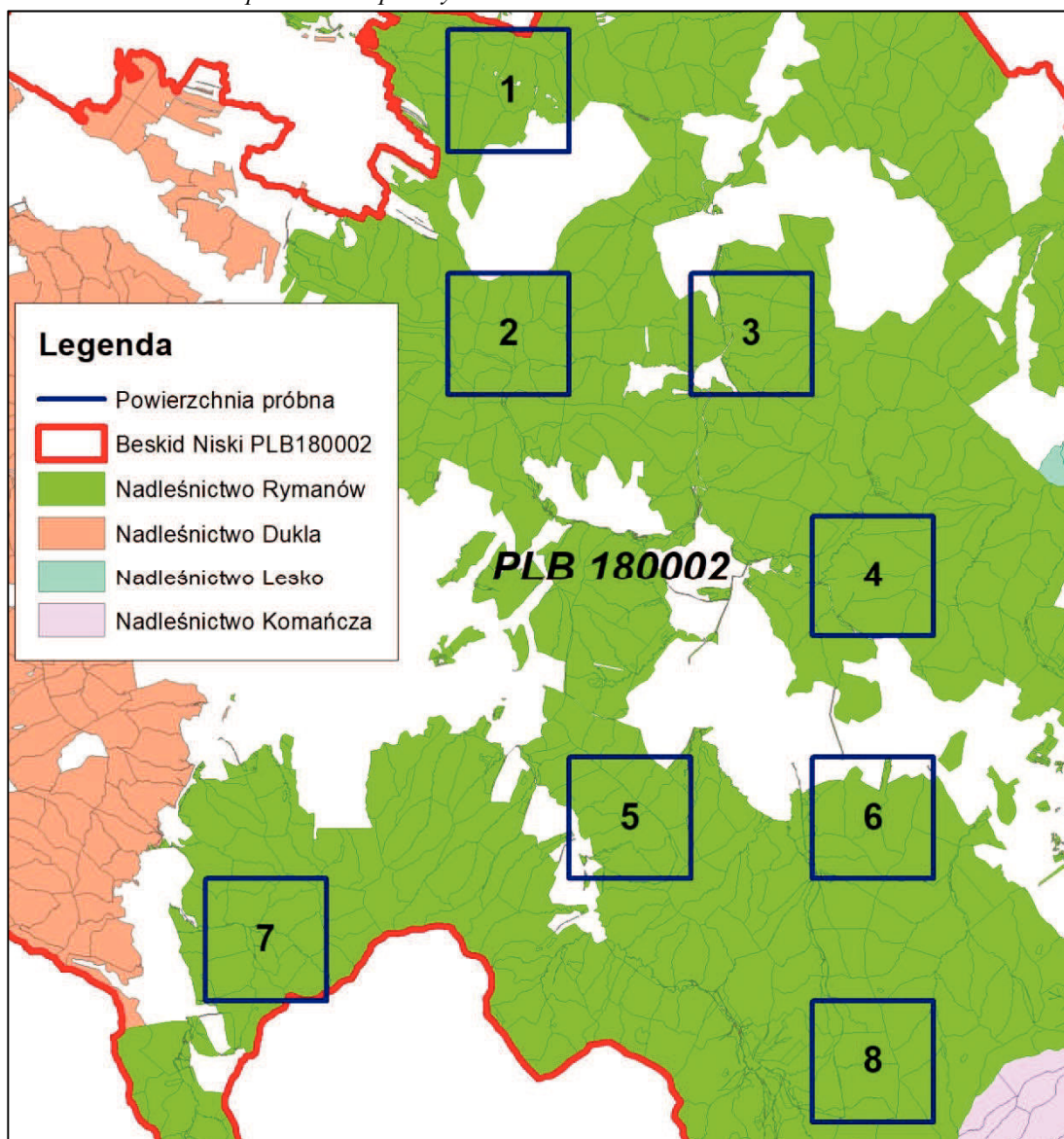
Powierzchnie zostały wytypowane w drzewostanach bez względu na ich optymalność dla badanych gatunków dzięciołów. Powierzchnie próbne wylosowano spośród kwadratów, w których siedliska leśne zajmowały co najmniej 70% powierzchni. W praktyce badane siedliska leśne reprezentują wszystkie typy drzewostanów znajdujących się na terenie obszaru Natura 2000 Beskid Niski PLB180002, wszystkie klasy wieku, a także te drzewostany, które są objęte ochroną w ramach rezerwatów przyrody.

Łącznie w obszarze w roku 2018 założono 8 powierzchni próbnych. Na każdej powierzchni na transekcie zgodnym z metodyką Chylarecki i in. 2015 zlokalizowano 12 punktów wabień. Rozmieszczenie punktów przedstawia ryc.1. Wabienia dokonywano za pomocą urządzeń audio wyposażonych w głośnik zapewniający odpowiednią jakość i głośność dźwięku. Odtwarzanie głosów i bębnienia dzięciołów było przeprowadzane dla każdego z gatunków osobno. Aby zminimalizować zafałszowanie wyników z powodu ciągnięcia zwabionych osobników za obserwatora zaniechano wabienia wykrytego gatunku na punktach położonych w pobliżu. Dla ujednoczenia wyników badań, a także wyeliminowania czynnika rozproszenia danych, na każdym z punktów wabień dokonywano trzech kontroli w odstępie kilkunastu dni od końca marca/początku kwietnia do końca maja. W raptularzach terenowych ornitologów byli zobligowani do określenia warunków pogodowych (zachmurzenie, wiatr, deszcz) oraz wykonania skróconego opisu drzewostanu. Rozmieszczenie inwentaryzacyjnych powierzchni próbnych przedstawia rycina poniżej.

Schemat rozmieszczenia 12 punktów wabienia oraz trasy przejścia obserwatora pomiędzy punktami na powierzchni próbnej do inwentaryzacji dzięciołów.

Rozmieszczenie powierzchni próbnych w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002

Wyniki kontroli zostały pogrupowane kryteriami obserwacji (Chylarecki i in. 2015) i lęgowości. Na podstawie obserwacji wzrokowej określano gatunek dzięcioła, płeć (jeżeli istniała taka możliwość), wiek (podlot), ślady żerowania. Wyróżniono 3 kategorie lęgowości:

- R0 - jednorazowa obserwacja pojedynczego ptaka (np. żerującego, przelatującego, głos kontaktowy),
- R1 - obserwacje wskazujące na prawdopodobnie zajęte terytorium (werblowanie, para ptaków, ptak(i) zaniepokojone, tokujące, kopulacja),
- R2 - obserwacje wskazujące z dużym prawdopodobieństwem na lęg w okolicy, której dokonano stwierdzenia lub potwierdzające gniazdowanie (kucie dziupli, ptaki wlatujące/wylatujące z dziupli, dziupla z pisklętami, podloty poza dziuplą, także w towarzystwie ptaków dorosłych).

Inwentaryzacja BULiGL na gruntach Nadleśnictwa Rymanów

Nr powierzchni 2x2 km	Gatunki inwentaryzowane											
	Liczba par (terytoriów lęgowych) wg. kategorii lęgowości											
	Dzięcioł białogrzbisty				Dzięcioł trójpalczasty				Dzięcioł zielonosiwy			
	<i>Dendrocopos leucotos</i>				<i>Picoides tridactylus</i>				<i>Picus canus</i>			
	R0	R1	R2	r-m	R0	R1	R2	r-m	R0	R1	R2	r-m
1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
2	1	2	0	3	0	0	0	0	0	1	0	1
3	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
4	0	3	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
5	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
6	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
7	0	2	0	2	0	0	0	0	0	1	0	1
8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Razem	3	10	0	13	0	2	0	2	0	5	0	5
Średnio na 1 pow.	1,625				0,25				0,63			
Średnio na 1 km ²	0,41				0,0625				0,1575			

A429 Dzięcioł białoszyi *Dendrocopos syriacus*

Z uwagi na przywiązanie dzięcioła białoszyjnego do środowisk odmiennych niż leśne: różnorodne obszary zadrzewione o charakterze antropogenicznym oraz małą powierzchnię krajobrazu rolniczego na gruntach Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Rymanów, odnotowywano przygodne spostrzeżenia gatunku między 20 kwietnia a 20 maja 2018 r. przez wszystkie osoby prowadzące obserwacje ornitologiczne na terenie Nadleśnictwa Rymanów. W przypadku dokonania identyfikacji gatunku, obserwator zapisuje za pomocą GPS współrzędne geograficzne, datę i godzinę, płeć oraz zachowania lęgowe. Uznanie stanowiska za lęgowe możliwe jest jedynie na podstawie obserwacji pary ptaków lub naprzemiennie samca i samicy.

A320 Mucholówka mała *Ficedula parva***A321 Mucholówka białoszyja *Ficedula albicollis***

Inwentaryzacją ornitologiczną objęto część obszaru Natura 2000, położonego na terenie Nadleśnictwa Rymanów. Inwentaryzacja dotyczy gruntów Skarbu Państwa pozostających w zarządzie wymienionego wyżej nadleśnictwa.

Prace inwentaryzacyjne przeprowadzono wzorując się na ogólnych zasadach inwentaryzacji gatunków leśnych ptaków określonej w publikacji - Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny (Chylarecki i in. 2015, Biblioteka Monitoringu Środowiska).

Metodyka prac to metoda transektu punktowego, z podanymi niżej modyfikacjami.

Celem inwentaryzacji było oszacowanie liczby rewirów lęgowych w obrębie 15 powierzchni 1x1 km na podstawie rejestracji osobników z punktów obserwacyjnych rozmieszczonych co 300 m i interpretacji ich zachowań.

Powierzchnie zostały wytypowane w drzewostanach bez względu na ich optymalność dla badanych gatunków. W praktyce badane siedliska leśne reprezentują wszystkie typy drzewostanów znajdujących się na terenie obszaru Natura 2000 Beskid Niski PLB180002, wszystkie klasy wieku.

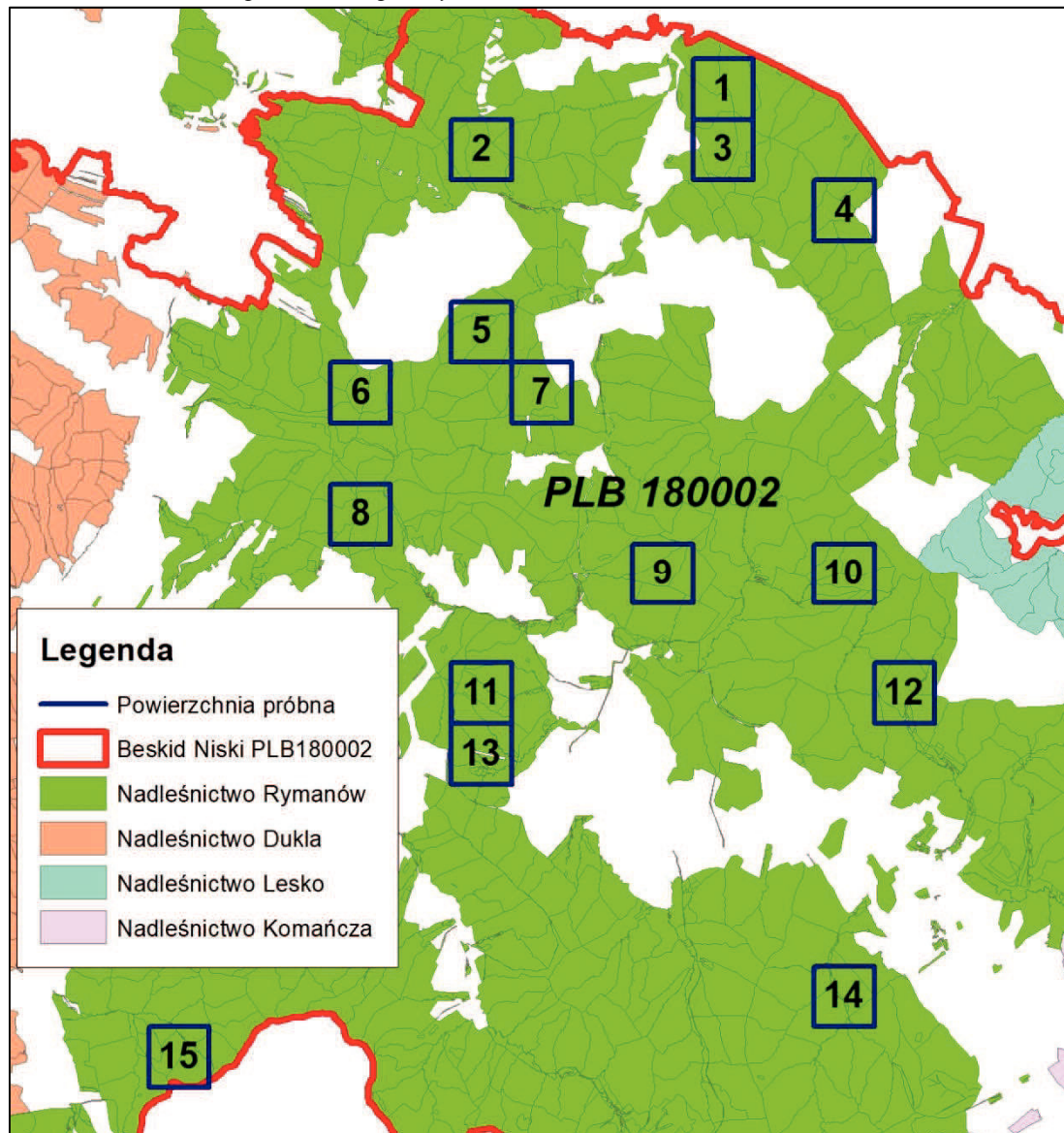
W granicach tych powierzchni zlokalizowano w sposób systematyczny punkty nasłuchowe. Ich położenie mogło być modyfikowane przez obserwatora w trakcie pierwszej kontroli w terenie, z uwagi na typ biotopu (punkty muszą być rozmieszczone w lesie) oraz warunki terenowe (dostępność miejsca liczenia i bezpieczeństwo pracy). Należy jednak zachować priorytet równomiernego rozmieszczenia, objęcia nasłuchem całego obszaru lasów na powierzchni 1x1 km oraz by punkty nie były położone zbyt blisko siebie (nie bliżej niż 300 m).

W punktach nasłuchu należało rejestrować liczbę stwierdzonych (śpiewających) samców. Długość nasłuchu dla każdego gatunku na punkcie nasłuchowym wynosiła 5 minut. Kierunek przemarszu należało różnicować pomiędzy kontrolami, aby zminimalizować błąd związany z wpływem pory dnia na aktywność ptaków.

Wykonano trzy kontrole w terminach: I kontrola – w okresie od 25 kwietnia do 5 maja (liczenie samców muchołówki białoszyjej), II kontrola – w okresie od 6 maja do 15 maja (liczenie samców obu gatunków), III kontrola – w okresie 16 do 25 maja (liczenia samców muchołówki małej). Liczenia prowadzono w godzinach od 5.00 do 12.00.

Rozmieszczenie powierzchni próbnych w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002

Inwentaryzacja BULiGL na gruntach Nadleśnictwa Rymanów

Nr powierzchni 1x1 km	Gatunki inwentaryzowane Liczba par (terytoriów lęgowych)	
	Mucholówka mała <i>Ficedula parva</i>	Mucholówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i>
1	3	1
2	2	3
3	5	3
4	3	1
5	2	2
6	2	2
7	3	3
8	2	0
9	2	2
10	1	0
11	0	0
12	0	0
13	0	1
14	0	0
15	4	3
Średnio na 1 pow.	1,93	1,40
Średnio na 1 km ²	1,93	1,40

A338 Gąsiorek *Lanius collurio*

Inwentaryzacją ornitologiczną objęto część obszaru Natura 2000, położonego na terenie Nadleśnictwa Rymanów. Inwentaryzacja dotyczy gruntów Skarbu Państwa pozostających w zarządzie wymienionego wyżej nadleśnictwa.

Prace inwentaryzacyjne przeprowadzono wzorując się na ogólnych zasadach inwentaryzacji gatunków leśnych ptaków określonej w publikacji - Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny (Chylarecki i in. 2015, Biblioteka Monitoringu Środowiska).

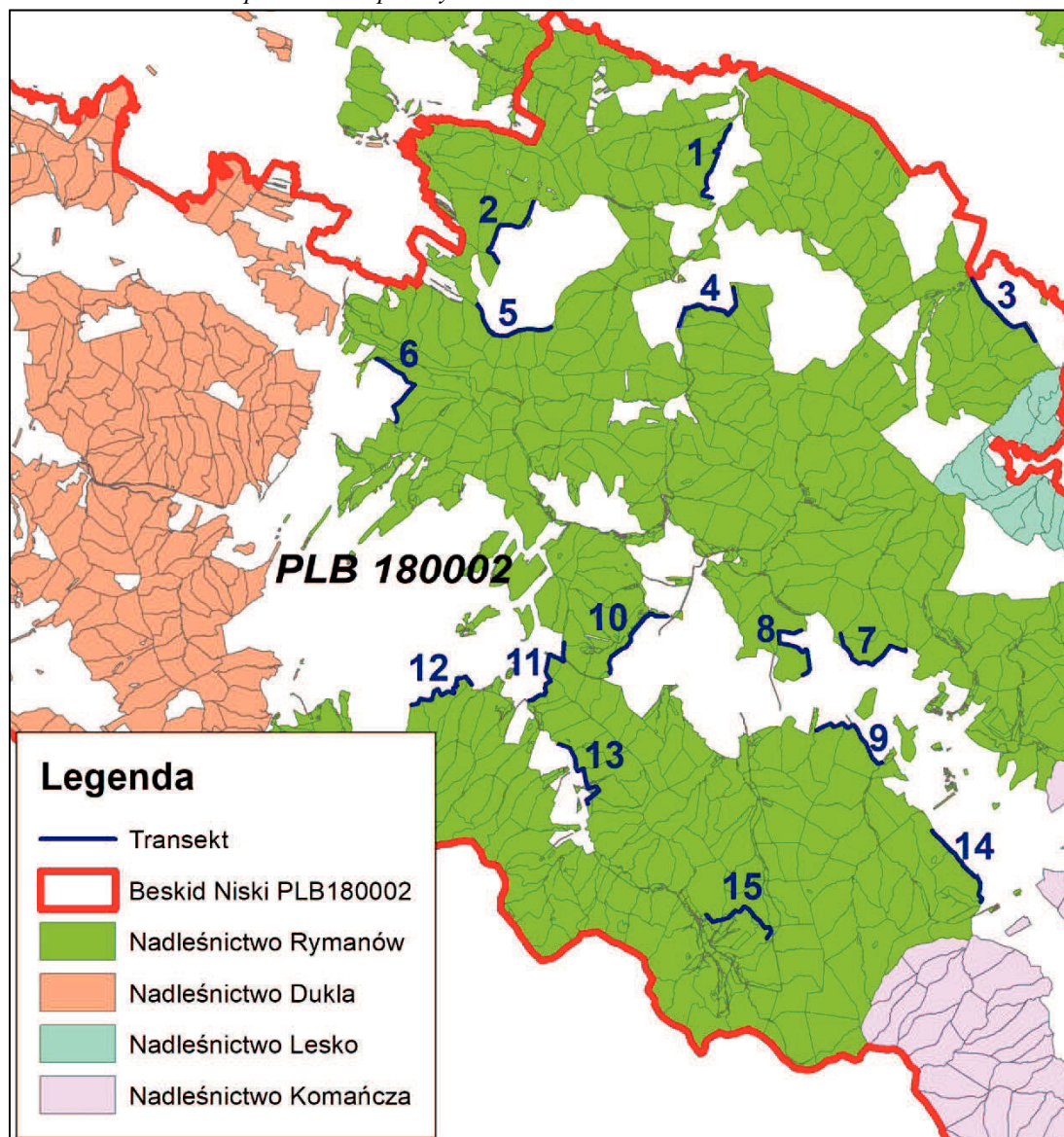
Metodyka prac to metoda transektu. Na transekcje, długości 2 km każdy, obserwator przemieszczał się pieszo, uważnie kontrolując także fragmenty bezdrzewne. Na 1 kontrolę 1 km trasy przeznaczono około 1-2 godzin.

Transekty wyznaczono po granicy gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rymanów, dlatego też odnotowywano obecność gąsiorka na tej granicy oraz na przyległych gruntach PGL, pomijając osobniki obserwowane na gruntach obcych.

Odnotowano wszystkie gąsiorki widziane lub słyszane podczas przejścia zaplanowaną trasą, ze szczególnym uwzględnieniem równoczesnych stwierdzeń samców, określając (w miarę możliwości ich wiek, płeć i kryterium lęgowości oraz zaznaczając na formularzu zasięg przemieszczeń).

Każdy z transektów był skontrolowany dwukrotnie w okresie wiosennym, w formularzu terenowym i na mapie topograficznej oraz za pomocą odbiornika GPS odnotowywano wszystkie stwierdzenia inwentaryzowanego gatunku. Pora kontroli to godziny poranne (od 6.00 do 10.00). Druga kontrola, kiedy ptaki mają zaawansowane lęgi, mogła być prowadzona w godzinach późniejszych.

Rozmieszczenie powierzchni próbnych w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002

Inwentaryzacja BULiGL na gruntach Nadleśnictwa Rymanów

Nr powierzchni Transekt 2000 m	Gatunki inwentaryzowane Liczba par (terytoriów lęgowych)
	Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>
1	0
2	0
3	0
4	1
5	1
6	3
7	0
8	0
9	1
10	0
11	3
12	0
13	0
14	2
15	1
Średnio na 1 pow.	0,80

A168 Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos***A261 Pliszka górska *Motacilla cinerea*****A264 Pluszcz *Cinclus cinclus***

Inwentaryzacją ornitologiczną objęto część obszaru Natura 2000, położonego na terenie Nadleśnictwa Rymanów. Inwentaryzacja dotyczy gruntów Skarbu Państwa pozostających w zarządzie wymienionego wyżej nadleśnictwa.

Prace inwentaryzacyjne przeprowadzono wzorując się na ogólnych zasadach inwentaryzacji gatunków leśnych ptaków określonej w publikacji - Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny (Chylarecki i in. 2015, Biblioteka Monitoringu Środowiska).

Inwentaryzację wykonano za pomocą transektów liniowych biegnących wzdłuż cieków.

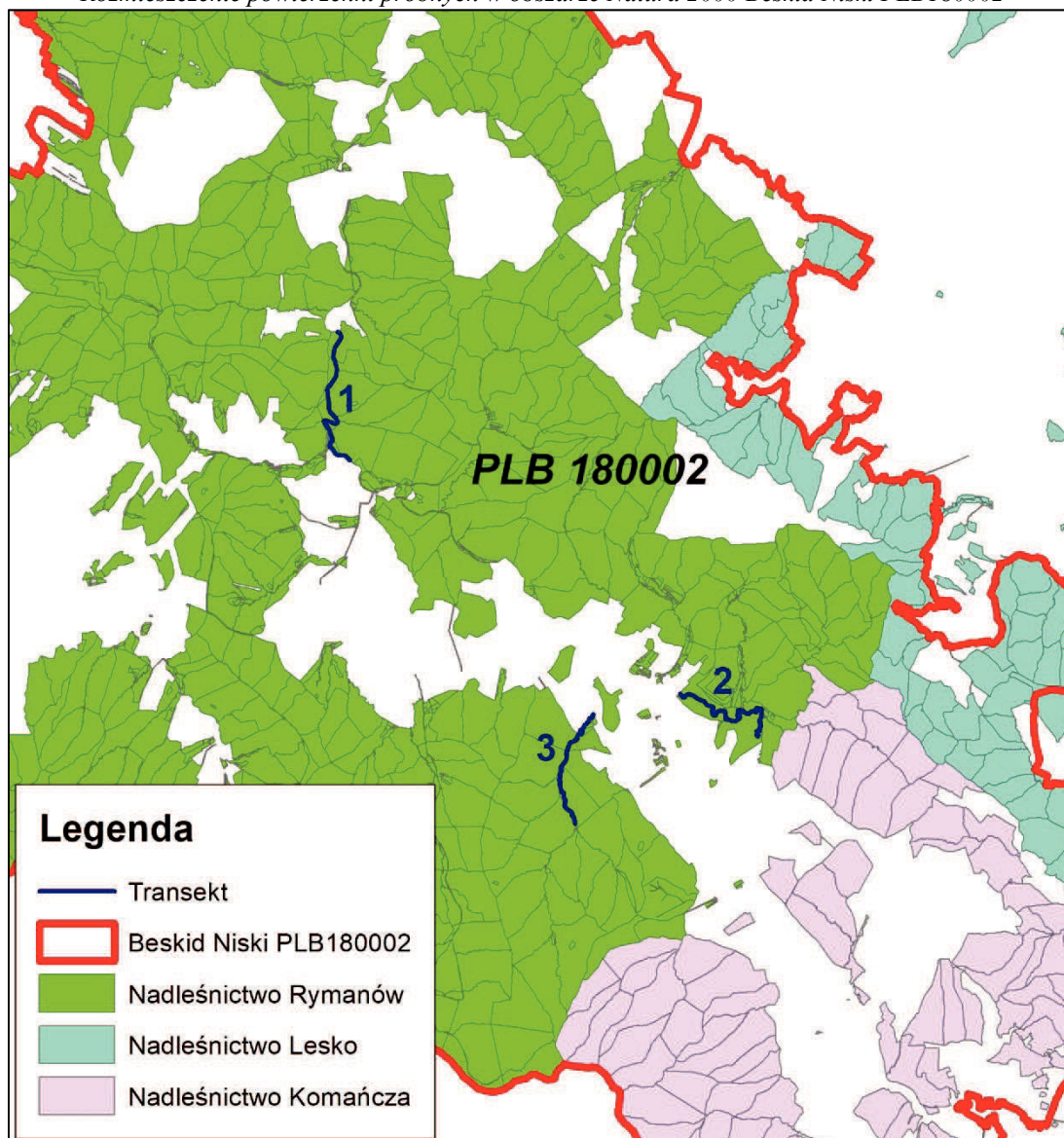
Odnosnie brodziec inwentaryzacja dotyczyła kamieńców na obrzeżach cieków i na występujących tam wyspach, natomiast dla pliszki i pluszcza nie tylko samo koryto wypełnione wodą w okresie ustabilizowanego jej przepływu, ale również kamieńce, skarpy nawisy, urządzenia obudowy technicznej cieków, mosty i przepusty celem wykrycia gniazd. Inwentaryzację prowadzono przechodząc transektem wzdłuż cieku (jednym z brzegów lub jego korytem), notując wszystkie stwierdzone osobniki powyższych gatunków, ustalając miejsca ich stwierdzeń

za pomocą odbiornika GPS i określając w miarę możliwości ich wiek, płeć i kryterium lęgowości oraz zaznaczając na formularzu zasięg przemieszczeń.

Każdy z transektów kontrolowano dwukrotnie w okresie wiosennym, w terminach: I kontrola - od 10 do 25 kwietnia, II kontrola – od 1 do 15 maja, w odstępie 15 dni. Kierunek przemarszu wzdłuż transektu (cieku) był zróżnicowany pomiędzy kontrolami, aby poszczególne jego fragmenty penetrowane były w różnych porach dnia. Pora kontroli to godziny poranne (od 6.00 do 12.00), jednak kontrole mogą być przedłużane ze względu na objęcie nimi wąskiej grupy siedlisk i dominację (zwłaszcza w przypadku pluszcza) stwierdzeń wizualnych.

Celem inwentaryzacji było oszacowanie liczby par lub terytoriów każdego z inwentaryzowanych gatunków w obrębie wybranych transektów (odcinków cieków).

Rozmieszczenie powierzchni próbnych w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002

Inwentaryzacja BULiGL na gruntach Nadleśnictwa Rymanów

Nadleśnictwo	Nr powierzchni transektów liniowych	Gatunki inwentaryzowane Liczba par (terytoriów lęgowych) wg. kategorii lęgowości							
		Pluszc <i>Cinclus cinclus</i>				Pliszka górska <i>Motacilla cinerea</i>			
		C	B	A	r-m	C	B	A	r-m
Rymanów	1	0	0	0	0	0	0	4	4
	2	0	0	1	1	0	0	0	0
	3	0	0	0	0	0	1	0	1
Razem		0	0	0	1	0	1	4	5
Średnio na transekt		0,33				1,67			

Nr powierzchni Transekt 1000 m	Gatunki inwentaryzowane Liczba par (terytoriów lęgowych)
	Brodzic piskliwy <i>Actitis hypoleucos</i>
1	0
2	0
3	0
Średnio na 1 pow.	0

A282 Drozd obrożny *Turdus torquatus*

Inwentaryzacją ornitologiczną objęto część obszaru Natura 2000, położoną na terenie Nadleśnictwa Rymanów. Inwentaryzacja dotyczy gruntów Skarbu Państwa pozostających w zarządzie wymienionego wyżej nadleśnictwa.

Prace inwentaryzacyjne przeprowadzono wzorując się na ogólnych zasadach inwentaryzacji gatunków leśnych ptaków określonej w publikacji - Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny (Chylarecki i in. 2015, Biblioteka Monitoringu Środowiska).

Inwentaryzację wykonano za pomocą 4 transektów liniowych, o długości 3 km umiejscowionych w drzewostanach.

Każdy z transektów kontrolowano dwukrotnie, w terminach: I kontrola – w okresie od 15 kwietnia do 5 maja, II kontrola – w okresie od 6 maja do 25 maja. Liczenia prowadzono od wschodu słońca do godziny 11.00, notując w formularzu terenowym i na mapie topograficznej wszystkie stwierdzenia drozdów obrożnych, ze szczególnym uwzględnieniem zachowań terytorialnych/lęgowych.

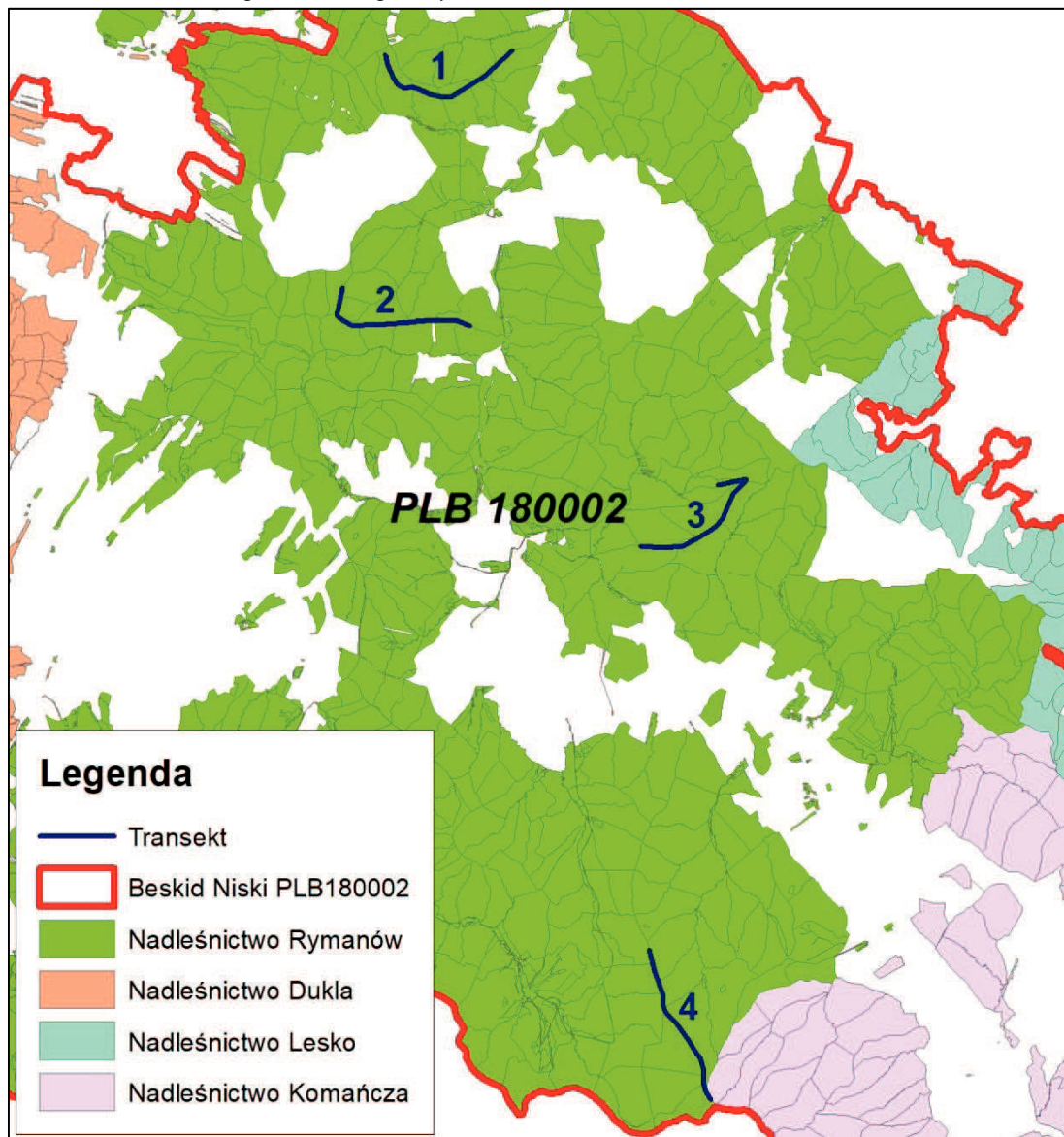
Położenie transektów mogło być modyfikowane przez obserwatora w trakcie pierwszej kontroli terenie, tak aby transekty stanowiły w przybliżeniu linię

prostą, o takiej samej długości, a przebieg dostosowany był do warunków lokalnych. Trasa liczeń powinna być taka sama w kolejnych kontrolach.

Obserwator rejestrował każdorazowo liczbę osobników, płeć, przemieszczanie i inne spostrzeżenia umożliwiające określenie kryterium lęgowości. Ptaki należało odnotowywać po obu stronach transektu, a spostrzeżenia przypisywać do klas odległości (do 25 m, 25-10 m, powyżej 100 m).

Transekt pokonywano pieszo, przy czym kierunek przemieszczania się obserwatora w drugiej kontroli był odwrotny niż w pierwszej. W zależności od warunków terenowych kontrola całego transektu odbywała się w czasie porannej aktywności ptaków i trwała do trzech godzin (średnia prędkość przemieszczania się po transekcie to 1-2 km/h). Szczególnie cenne są stwierdzenia równoczesne samców, par oraz interakcje na granicach terytoriów.

Rozmieszczenie powierzchni próbnych w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002

Inwentaryzacja BULiGL na gruntach Nadleśnictwa Rymanów

Nr powierzchni Transekt 3000 m	Gatunki inwentaryzowane Liczba par (terytoriów lęgowych)
	Drozd obrożny <i>Turdus torquatus</i>
1	0
2	0
3	0
4	1
Średnio na 1 pow.	0,25

A104 Jarząbek *Bonasa banasia*

Inwentaryzacją ornitologiczną objęto część obszaru Natura 2000, położonego na terenie Nadleśnictwa Rymanów. Inwentaryzacja dotyczy gruntów Skarbu Państwa pozostających w zarządzie wymienionego wyżej nadleśnictwa.

Prace inwentaryzacyjne przeprowadzono wzorując się na ogólnych zasadach inwentaryzacji gatunków leśnych ptaków określonej w publikacji - Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny (Chylarecki i in. 2015, Biblioteka Monitoringu Środowiska).

Metodyka prac to metoda transektu punktowego w kwadratach 2x2 km z podanymi niżej modyfikacjami.

Celem inwentaryzacji było oszacowanie liczby rewirów lęgowych w obrębie transektów zlokalizowanych na 8 powierzchniach 2x2 km na podstawie rejestracji osobników z punktów obserwacyjnych/wabień i interpretacji ich zachowań. Punkty nasłuchu na transekanie, zlokalizowane wstępnie co 250 m, należało ustalić w terenie i określić ostateczne położenie za pomocą odbiornika GPS (tzw. waypoint-y). Ich lokalizacja powinna być taka sama w kolejnych kontrolach.

Technika wabienia: obserwator, po zatrzymaniu się w punkcie wabienia i odczekaniu minimum 2 minut, przez kolejną 1 minutę wabi głosem godowym jarząbka, następnie prowadzi nasłuch przez 2 minuty. Obserwator notował liczbę ptaków, kierunek z jakiego nastąpiła reakcja lub pojawienie się ptaka (przelot albo ciche przejście), jak również przelot z charakterystycznym trzepotem skrzydeł.

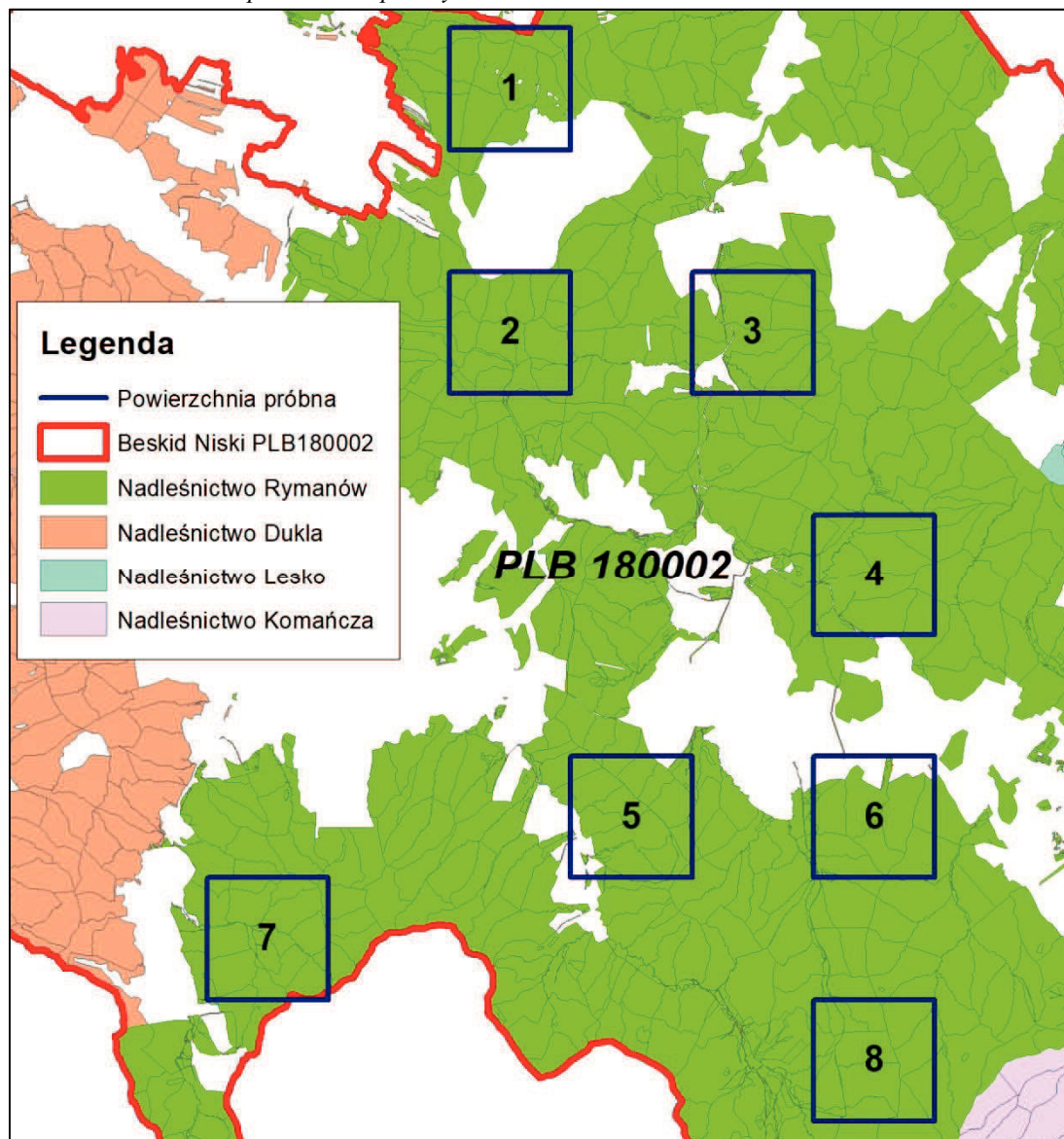
Jednostką liczenia jest samiec odzywający się głosem terytorialnym – „śpiewający” w czasie toków wiosennych. Liczba zarejestrowanych samców jest indeksem liczebności lokalnej populacji.

Transekt pokonywano pieszo, przy czym kierunek przemieszczania się obserwatora w drugiej kontroli był odwrotny niż w pierwszej. W zależności od warunków terenowych kontrola całego transektu powinna się odbyć w czasie porannej aktywności ptaków (od godziny po wschodzie słońca do południa), w miarę możliwości w korzystnych warunkach pogodowych (bez opadów atmosferycznych, bez wiatru, bez zachmurzenia oraz w temperaturze od +1 do +10 stopni Celsjusza).

Wykonano dwie kontrole w terminie od 10 kwietnia do 10 maja w odstępach 2-3 tygodniowych, połączone ze stymulacją głosową.

Rozmieszczenie powierzchni próbnych w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002

Nr powierzchni 2x2 km	Gatunki inwentaryzowane	
	Liczba par (terytoriów lęgowych)	
	Jarząbek <i>Bonasa banasia</i>	
1	0	
2	1	
3	0	
4	0	
5	0	
6	0	
7	1	
8	0	
Średnio na 1 pow.	0,25	
Średnio na 1 km ²	0,0625	

**7.1.1.6. GATUNKI PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
WYSTĘPUJĄCE W CZĘŚCI OBSZARU NATURA 2000
BESKID NISKI PLB 180002 NA GRUNTACH ZARZĄDZANYCH
PRZEZ NADLEŚNICTWO RYMANÓW**

1. A030 Bocian czarny *Ciconia nigra*

Charakterystyka gatunku:

Bocian czarny jest szeroko rozpowszechnionym ptakiem lęgowym na terenie całego kraju, od nizin po obszary górskie, gdzie gnieździ się do wysokości 1000–1200 m n.p.m. (Zawadzka D. i in. 2013.).

Bocian czarny jest gatunkiem leśnym, który w optymalnych warunkach w okresie lęgowym przebywa właściwie tylko w obrębie zwartego drzewostanu. Od początku lat 90. XX w. obserwuje się przełamywanie lęku przed człowiekiem, co skutkuje tym, że gatunek ten zaczyna gnieździć się w niewielkich laskach, w pobliżu osad ludzkich i ruchliwych szlaków komunikacyjnych (Zawadzka D. i in. 2013.) Ważnym elementem bytowania są obfitujące w pokarm rzeki, strumienie, stawy rybne, oczka wodne, podmokłe łąki, bagna i rozlewiska (Chyralecki i in. 2015).

Bocian czarny gniazduje terytorialnie, tworząc monogamiczne pary. Wykazuje duże przywiązanie do rewirów. Arealy osobnicze sąsiadujących ze sobą par w znacznej mierze mogą się nakładać. Ptaki aktywnie bronią jedynie najbliższej okolicy gniazda (Zawadzka D. i in. 2013.). Gniazda zajmowane są często przez kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt lat, czasami wymiennie z innymi gatunkami ptaków, np. puchaczem, orlikiem krzykliwym, jastrzębiem. Zdarza się, że bocian czarny zajmuje gniazda po bieliku, jastrzębiu lub myszołowie (Chyralecki i in. 2015).

Bocian czarny zimę spędza w Afryce. Przylatuje najczęściej w kwietniu, niekiedy już w marcu. Okres lęgowy jest rozciągnięty w czasie. Do lęgów przystępuje w końcu kwietnia lub w maju. W gnieździe składa od 2 do 6 jaj (średnio 3-5). Po 30-40 dniach klują się młode, by po 60-70 dniach opuścić gniazdo. Głównym pokarm stanowią ryby. W skład pokarmu wchodzi również płazy, owady, pierścienice, ślimaki [Gromadzki M. (red.) 2004].

Na zimowiska bocian czarny odlatuje od sierpnia do października. Podczas wędrówek i zimowania prowadzi samotniczy tryb życia [Gromadzki M. (red.) 2004].

Liczebność populacji w kraju:

1400-1600 par (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

40-60 par (dane z badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.)

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

3,33 % krajowej populacji bociana czarnego

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002: 1 para (dane na podstawie zasiedlonej strefy ochrony).

Ocenę stanu zachowania bociana czarnego zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_1_2.

2. A072 Trzmielojad *Pernis apivorus***Charakterystyka gatunku:**

Trzmielojad występuje w całym kraju, przeważnie jako gatunek bardzo nieliczny lub nieliczny lęgowy. Trzmielojad najliczniej występuje na wschodzie i północnym wschodzie kraju. (Zawadzka D. i in. 2013.).

Trzmielojad gnieździ się głównie w dużych kompleksach leśnych, na obszarach przylegających do terenów otwartych. Występuje również w śródpolnych niewielkich lasach. Preferuje lasy liściaste i mieszane oraz bory mieszane (Zawadzka D. i in. 2013.).

Trzmielojad jest gatunkiem umiarkowanie terytorialnym, a rewiry sąsiadujących ze sobą par nakładają się. Broniony fragment areału (terytorium) jest niewielki i ogranicza się do najbliższej okolicy gniazda (500 m, a nawet do 2 km). Centra sąsiadujących rewirów oddalone są od siebie przeciętnie o 2,7 km (2,2–3,6 km) (Chyralecki i in. 2015). Zazwyczaj ptaki budują każdego roku nowe gniazdo, choć niekiedy wykorzystują również gniazda innych gatunków szponiastych (Zawadzka D. i in. 2013.)

Jest gatunkiem wędrownym. Pierwsze osobniki przylatują do Polski na przełomie kwietnia i maja, wyjątkowo wcześniej. Rozpoczynanie lęgów ma miejsce od trzeciej dekady maja do połowy czerwca. Wysiadywanie trwa 30-37 dni. Młode przebywają w gnieździe ok. 35–40 dni. Wylot z gniazda następuje w końcu lipca i na początku sierpnia. Przez następne dwa-trzy tygodnie rodzina przebywa w rewirze lęgowym (Zawadzka D. i in. 2013.). Dietę stanowią owady, przede wszystkim osy i szerszenie. Zjada on zarówno larwy, poczwarki, jak i owady dorosłe. Żywi się także trzmielami, chrząszczami oraz innymi owadami. Poluje też na kręgowce, takie jak jaszczurki czy gryzonie, wybiera chętnie pisklęta ptaków z gniazd. Zjada również jagody i inne owoce [Gromadzki M. (red.) 2004].

Na zimowiska odlatuje od końca sierpnia do października, większość ptaków opuszcza nasz kraj do połowy września (Zawadzka D. i in. 2013.).

Trzmielojad jest gatunkiem trudnym do obserwowania, a tym samym do określenia lokalizacji zajętych rewirów czy nawet potwierdzenia obecności na badanym obszarze. Prowadzi raczej skryty tryb życia, a w niektórych latach bywa wręcz niewidoczny na okupowanym terytorium. Ponadto niewprawni obserwatorzy mogą mieć trudności z odróżnieniem trzmielojadów od myszołowów – różnice zauważalne w warunkach terenowych są dość subtelne. Trzmielojad unika sąsiedztwa jastrzębia, który zabija zarówno jego pisklęta, jak i osobniki dojrzałe (Chyralecki i in. 2015).

Liczebność populacji w kraju:

2700-4900 par (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

40-65 pary (dane z badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.).

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

1,39 % krajowej populacji trzmielojada.

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002: 5-6 par (dane z powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyśle, na potrzeby niniejszego opracowania).

Ocenę stanu zachowania trzmielojada zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_2_2.

3. A089 Orlik krzykliwy *Clanga pomarina***Charakterystyka gatunku:**

Zwarty areał lęgowy obejmuje północno-wschodnią i wschodnią część kraju: Warmię, Mazury, Nizinę Podlaską, Lubelszczyznę i Karpaty Wschodnie (Chyralecki i in. 2015).

Orlik krzykliwy gniazduje w lasach przylegających do terenów otwartych zarówno w dużych kompleksach, jak i nawet kilkuhektarowych laskach. Ważnym elementem terytorium, nierzadko decydującym o atrakcyjności danego miejsca i rozmiarach rewiru, jest żerowisko. W Polsce orliki krzykliwe najchętniej polują w mozaikowo ukształtowanym krajobrazie rolniczym lub na rozległych obszarach łąk (np. w dolinach rzecznych), a wyraźnie unikają jednolitych monokultur upraw. Gatunek preferuje drzewostany o zróżnicowanym skraju, na których obrzeżach zachował się pas lub płyty nieużytków lub ekstensywnie użytkowanych łąk. (Chyralecki i in. 2015).

Samce orlika są terytorialne i bronią zajętego rewiru przed innymi samcami własnego gatunku. W sprzyjających warunkach żerowiskowych granice rewirów mogą jednak na siebie nachodzić. (Chyralecki i in. 2015).

Orlik krzykliwy jest gatunkiem wędrownym, spędzającym okres zimowy głównie w południowej i środkowej Afryce. W pierwszej i drugiej dekadzie września większość orlików rozpoczyna jesienną migrację na zimowiska. Do Polski orliki wracają w pierwszej i drugiej dekadzie kwietnia, choć pierwsze osobniki mogą pojawiać się już pod koniec marca. Pisklęta opuszczają gniazda najczęściej na przełomie lipca i sierpnia, ale po tym okresie ptaki mogą jeszcze powracać do gniazda na karmienie (Zawadzka D. i in. 2013.).

Pokarm orlika krzykliwego stanowią głównie gryzonie (najczęściej norniki), uzupełniane innymi drobnymi ssakami, pisklętami ptaków, płazami, gadami oraz owadami [Gromadzki M. (red.) 2004].

Orlik krzykliwy często zmienia gniazda, szczególnie jeśli w poprzednim sezonie nastąpiła strata lęgu. W jednym rewirze może funkcjonować 1–5 gniazd, naprzemiennie wykorzystywanych w różnych latach. nierzadko orliki zasiedlają porzucone gniazda myszołowów lub jastrzębi (Chyralecki i in. 2015).

Liczebność populacji w kraju:

2300-2700 par (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

130 - 175 par (dane z badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.).

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

6,10 % krajowej populacji orlika krzykliwego.

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

7 par (dane na podstawie zasiedlonych stref ochrony).

Ocenę stanu ochrony orlika krzykliwego zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_3_2

4. A091 Orzeł przedni *Aquila chrysaetos***Charakterystyka gatunku:**

Orzeł przedni występuje w Polsce głównie w Karpatach, na terenie trzech województw: podkarpackiego, małopolskiego i śląskiego, gdzie gniazduje ok. 90% populacji krajowej. Ponadto pojedyncze pary mogą przypuszczalnie gniazdownać także w północno-wschodniej Polsce i na Pomorzu Środkowym, gdzie pod koniec XX wieku gniazdowanie potwierdzono w Słowińskim Parku Narodowym (Zawadzka D. i in. 2013.).

Orzeł przedni jest gatunkiem, który gniazduje w środowisku leśnym lub skalnym, a poluje na obszarach otwartych (Zawadzka D. i in. 2013.).

W Karpatach orzeł przedni preferuje mało zwarte drzewostany jodłowe i jodłowo-bukowe w pobliżu rozległych terenów bezleśnych i półotwartych – zazwyczaj są to wyżej położone i tylko częściowo użytkowane łąki lub rzadko wypasane pastwiska podlegające sukcesji (Chyralecki i in. 2015).

Jest gatunkiem terytorialnym, a jego terytoria łowieckie są bardzo duże, oceniane na 100–170 km². Ptaki są obserwowane w promieniu do 10 km od gniazda. (Zawadzka D. i in. 2013.).

Orzeł przedni jest gatunkiem osiadłym. Niektóre jednak opuszczają lęgowniska na okres zimowy, powracając na nie około połowy lutego. Składają jaja zwykle w drugiej połowie marca, rzadziej w pierwszych dniach kwietnia. Pisklęta wykluwają się na ogół około 10 maja i przebywają w gnieździe 65–70 dni, do drugiej połowy lipca. Młode po wylocie z gniazda pozostają w rewirze pod opieką rodziców do później jesieni (Zawadzka D. i in. 2013.).

Pokarm orła przedniego to średniej wielkości ssaki i ptaki. Żywi się także padliną i resztkami ofiar upolowanych [Gromadzki M. (red.) 2004].

Orły przednie mają jeden lęg w roku, a w niektórych latach, zwłaszcza przy niedostatku pokarmu, w ogóle nie przystępują do rozrodu. Nie powtarzają też lęgu, nawet jeśli do straty dojdzie na samym jego początku (Chyralecki i in. 2015).

Liczebność populacji w kraju:

27-30 par (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

6 par (dane z badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.)

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

21,43 % krajowej populacji orła przedniego

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

1 para (dane na podstawie zasiedlenia istniejących stref ochrony).

Ocenę stanu zachowania orła przedniego zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_4_2.

5. A122 Derkacz *Crex crex***Charakterystyka gatunku:**

Derkacz jest gatunkiem regularnie gnieźdzącym się w Polsce. Występuje na obszarze całego kraju, lecz dość nierównomiernie. Wyższe zagęszczenia notowane są na północy i wschodzie Polski niż na południu i zachodzie. (Chyralecki i in. 2015).

Derkacz występuje głównie na łąkach o różnym stopniu uwilgotnienia. Preferuje nieużytki, turzycowiska, ziołorośla oraz ekstensywnie użytkowne łąki. Jest gatunkiem regularnie gnieźdzącym się w Polsce. Gatunek o aktywności przede wszystkim nocnej. Samce derkacze wykazują silne zachowania terytorialne (Chyralecki i in. 2015).

Derkacz jest gatunkiem migrujący, przylatuje na krajowe lęgowiska od początku maja. W ciągu sezonu może wyprowadzić 2 lęgi w okresie od połowy maja do końca lipca. Gniazdo buduje na ziemi lub tuż nad nią w wysokich trawach lub krzewach, w zniesieniu znajduje się 8-11 jaj. Przez kolejne 16-19 dni wysiaduje je samica. Pisklęta opuszczają gniazdo najpóźniej następnego dnia i samodzielnie zdobywają pokarm by po 35 dniach uzyskać zdolność do lotu. Na zimowiska odlatuje we wrześniu i październiku. (Chyralecki i in. 2015). Zimę spędza w południowo-wschodniej Europie i wschodniej Afryce [Gromadzki M. (red.) 2004].

Głównym składnikiem pokarmu na lęgowiskach są owady uzupełniane ślimakami, drobnymi kręgowcami oraz zielonymi częściami roślin. W okresie wędrówki odżywiają się niemal wyłącznie pokarmem roślinnym [Gromadzki M. (red.) 2004].

Liczebność populacji w kraju:

30000-48000 samców (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

300 - 600 samców (dane z wcześniejszych badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.)

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

1,15 % krajowej populacji derkacza

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002: 15-16 samców (dane z powierzchni monitoringowych wykonanych na siedliskach potencjalnych przez BULiGL Oddział w Przemyśle, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).

Ocenę stanu zachowania derkacza zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_5_2.

6. A217 Sóweczka *Glaucidium passerinum***Charakterystyka gatunku:**

W Polsce jest nielicznym ptakiem lęgowym, którego występowanie ogranicza się głównie do obszarów północno-wschodnich, a także pasma Sudetów i Karpat. Sóweczka jest gatunkiem terytorialnym. W zimie koczuje wokół miejsc lęgów. Zamieszkuje lasy iglaste, głównie świerkowe, a w górach także jodłowe. Spotkać ją można również w drzewostanach mieszanych i liściastych, ale ze znacznym udziałem gatunków iglastych. Sóweczka preferuje drzewostany o zróżnicowanej strukturze wiekowej. Szczyt aktywności gatunku przypada na godziny poranne i wieczorne. Poluje głównie na ptaki i drobne gryzonie.

Sóweczka jest dziuplakiem wtórnym. Najczęściej gniazduje w dziuplach dzięcioła dużego. Nie wykazuje preferencji w wysokości umieszczenia dziupli oraz w wyborze gatunku drzewa. W górach najczęściej lęgi umieszczone są w świerkach, a na Pogórzu Przemyskim w osikach. Jedna dziupla zwykle wykorzystywana jest przez dwa lata. W kwietniu sóweczka składa od 2 do 7 jaj. Inkubacja trwa około 28 dni. W trakcie karmienia piskląt samica czyści regularnie dziupłę z piór i resztek pokarmu, który można znaleźć pod dziupłami lęgowymi oraz okolicznymi drzewami. Pisklęta opuszczają gniazdo po około 28-32 dniach i przez kolejny miesiąc przebywają w pobliżu dziupli lęgowej.

Liczebność populacji w kraju:

1000-1500 par (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

11-14 par (dane z wcześniejszych badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.).

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

1,04 % krajowej populacji sóweczki

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002: 3-7 par (dane na podstawie powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej). Podczas prac nie określono lokalizacji miejsc gniazdowania (dziupli) sóweczki.

Ocenę stanu ochrony sóweczki zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_6_2.

7. A220 Puszczyk uralski *Strix uralensis*

Charakterystyka gatunku:

W Polsce jego zasięg obejmuje dwa obszary: Karpaty i otaczające je wyżyny, gdzie występuje bardzo silna populacja oraz północno-wschodnia Polska, gdzie gatunek ten jest skrajnie nieliczny. Puszczyk uralski jest gatunkiem osiadłym i terytorialnym. Młode ptaki po opuszczeniu terytoriów rodziców mogą koczować i przemieszczać się w poszukiwaniu wolnych rewirów nawet do 200 km. Puszczyk uralski, gatunek typowo leśny, zasiedla wszystkie typy drzewostanów do wysokości piętra regła dolnego w górach. W obszarach górskich preferuje lite buczyny oraz drzewostany jodłowo-bukowe. Poluje głównie na drobne gryzonie wykorzystując otwartą przestrzeń łąk i polan, jak i pobocza dróg leśnych, uprawy leśne oraz składy na drewno.

W obszarach górskich puszczyk uralski odbywa lęgi głównie w dziuplach i niszach drzew oraz we wnętrzu złamanych pni (tzw. kominy). W sztucznych drzewostanach porolnych oraz na nizinach lokuje lęgi w gniazdach ptaków drapieżnych. Wszędzie może korzystać z wyłożonych przez człowieka skrzynek, a także zdarzały się przypadki lokowania gniazd w ambonach myśliwskich. Przystępowanie do lęgów jest uzależnione od obfitości pokarmu. W latach o niskiej liczebności gryzoni może w ogóle nie dochodzić do lęgów. W marcu samica znosi 2-4 jaja i wysiaduje je 27-29 dni. Po około miesiącu pisklęta opuszczają gniazdo i przebywają w jego otoczeniu. Jesienią są przez parę rodzicielską przeganiane z terytorium.

Liczebność populacji w kraju:

1300-1800 par (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

400-420 par (dane z wcześniejszych badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.).

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

26,45 % krajowej populacji puszczyka uralskiego.

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002: 28-41 par (dane na podstawie powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).

Ocenę stanu ochrony puszczyka uralskiego zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_7_2.

8. A223 Włochatka *Aegollus funereus*

Charakterystyka gatunku:

W Polsce włochatka występuje lokalnie, a jej największe populacje znajdują się w trzech regionach – w górach (Karpaty, Sudety), na Pomorzu Wschodnim oraz na Podlasiu. W większa część populacji uważana jest za osiadłą.

Włochatka jest leśnym gatunkiem sowy związanym z dojrzałymi drzewostanami. Według literatury w Karpatach zajmuje wysokopienne buczyny z udziałem świerka i jodły oraz bory świerkowe i mieszane świerkowo-sosnowe, na nizinach zaś bory sosnowe i świerkowe oraz buczyny. Najczęściej jej rewiry rozmieszczone są w płatach starodrzewu w wieku co najmniej 80–100 lat, bowiem młodsze drzewostany są dużo rzadziej zasiedlane przez dzięcioła czarnego, w którego dziuplach włochatka zazwyczaj gniazduje. Ważnym elementem rewiru są niezalesione tereny łowieckie, takie jak halizny, zręby, młodniki, łąki i torfowiska; może także polować wzdłuż brzegu lasu oraz wewnątrz luźnych, starszych drzewostanów (Wilk i in. 2016).

Pokarm włochatki stanowią głównie drobne ssaki, a w razie ich niedoboru także ptaki wróblowe. Krajowa populacja wykazuje lekki wzrost.

Na terenie Nadleśnictwa Rymanów brak jest odpowiedniej ilości drzewostanów świerkowych. Świerk na tym terenie jest poza zasięgiem i nie ma możliwości zwiększenia jego udziału. Stąd też nie ma możliwości polepszenia stanu siedliska dla gatunku.

Liczebność populacji w kraju:

1200-2400 par (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

15-16 par (dane z wcześniejszych badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.).

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

0,89 % krajowej populacji włochatki

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002: 1-4 par (dane na podstawie i powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej). Podczas prac nie określono lokalizacji miejsc gniazdowania (dziupli) włochatki.

Ocenę stanu ochrony włochatki zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_8_2.

9. A234 Dzieciól zielonosiwy *Picus canus*

Charakterystyka gatunku:

W Polsce zamieszkuje południową i północno-wschodnią część kraju. W górach występuje do wysokości 850 m n.p.m. tylko pojedyncze przypadki stwierdzano wyżej tj. do wysokości 1200 m n.p.m. Jest gatunkiem osiadłym, pokonującym tylko niewielkie odległości w okresie zimowym w poszukiwaniu pokarmu (do 150 km). Zasiedla lasy, parki i zadrzewienia (Gromadzki M. (red.) 2004, Tomiałojć i Stawarczyk 2003).

W lasach polskich Karpatach siedliskiem dziecięcia zielonosiwego są lasy liściaste i mieszane głównie lasy łęgowe w dolinach rzek i potoków i buczyny i lasy mieszane z udziałem buka. Ważnym elementem środowiska dziecięcia zielonosiwego jest sąsiedztwo lasów z terenami otwartymi (Wilk T., Bobrek R., Pępkowska-Król A., Neubauer G., Kosicki J.Z. (red.) 2016).

Sezon łęgowy dziecięcia obejmuje okres od połowy kwietnia do początku sierpnia. Szacowana wielkość terytorium łęgowego pojedynczej pary w Polsce wynosi od 100 do 200 ha. Gnieździ się w dziuplach, którą wykuwają ptaki najchętniej w martwym lub zamierającym drzewie liściastym. W trakcie łęgów samica znosi od 7 do 9 jaj. Wyprowadza jeden łęg w roku.

W skład diety dziecięcia zielonosiwego wchodzi owady, głównie mrówki w różnych fazach rozwojowych. Korzysta również z pokarmu roślinnego nasion i owoców. Najczęściej żeruje na ziemi, gdzie sonduje ziemię dziobem, ale również na drzewach (Gromadzki M. (red) 2004).

Liczebność populacji w kraju:

3000-5000 par (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

90-120 par (dane z wcześniejszych badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.).

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

2,63 % krajowej populacji dziecięcia zielonosiwego

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002: 23-35 par (dane na podstawie i powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).

Ocenę stanu ochrony dziecięcia zielonosiwego zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_9_2

10. A239 Dzieciól białogrzbiety *Dendrocopos leucotos*

Charakterystyka gatunku:

W Polsce zasiedla Karpaty, wyżyny i północno-wschodnią część kraju. Jest stwierdzany w górach i na pogórzu od 350 m n.p.m. do 1200 m n.p.m. (Tomiałojć i Stawarczyk 2003, Piotrowska i Wesołowski 2007). Jest gatunkiem osiadłym, związanym z tym samym obszarem leśnym cały rok (Gromadzki M. (red.) 2004).

W Polskich Karpatach największy udział stanowisk dzięcioła białogrzbietego stwierdzono w lasach liściastych (buczyny) i mieszanych z udziałem buka jak również w drzewostanach liściastych o zróżnicowanej strukturze gatunkowej. Wg literatury czynnikiem warunkującym obecność dzięcioła białogrzbietego jest dostępność drzew zamierających oraz martwego drewna, zarówno stojącego, jak i leżaniny (Wilk T., Bobrek R., Pępkowska-Król A., Neubauer G., Kosicki J.Z. (red.) 2016).

Sezon lęgowy gatunku obejmuje okres od końca lutego do czerwca. Szacowana wielkość terytorium dla jednej pary lęgowej waha się od kilkudziesięciu do kilkuset hektarów i uzależniona jest od zagęszczenia zamierających drzew i martwego drewna (Zawadzka D., Ciach M., Figarski T., Kajtoch Ł., Rejt Ł. 2013).

Gnieździ się w dziuplach wykutych w martwych pniach i konarach drzew liściastych. Samica składa od 3 do 5 jaj. Wyprowadza jeden lęg w roku.

W skład diety dzięcioła białogrzbietego wchodzi głównie larwy owadów związane z obumierającym drzewami i martwym drewnem. Żeruje na pniach i konarach drzew stojących jak również na leżaninie. Jako jedyny z rodzimych gatunków dzięciołów piskłeta karmi larwami owadów żyjących w martwym drewnie (Gromadzki M. (red.) 2004).

Liczebność populacji w kraju:

1000-1300 par (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

250-270 par (dane z wcześniejszych badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.).

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

22,61 % krajowej populacji dzięcioła białogrzbietego

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002: 58-83 par (dane na podstawie powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).

Ocenę stanu ochrony dzięcioła białogrzbietego zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_10_2

11. A241 Dzieciól trójpalczasty *Picoides tridactylus*

Charakterystyka gatunku:

W Polsce zasiedla Karpaty i północny-wschód kraju natomiast w Sudetach pojawia się jedynie efemerycznie. Gatunek występujący w górach prawie wyłącznie powyżej 650 m n.p.m., najliczniej na wysokości 1000-1400 m n.p.m., jedynie nieliczne stanowiska stwierdzano na pogórzu na wysokości 400-600 m n.p.m. (Tomiałojć i Stawarczyk 2003, Piotrowska i Wesołowski 2007). Jest gatunkiem osiadłym, wykorzystującym zajmowane siedlisko leśne cały rok.

W górach dzieciól trójpalczasty zasiedla przede wszystkim górnoreglowe bory świerkowe, a także (mniej licznie) dolnoreglowe bory mieszane i jodłowe, bory i lasy bagienne oraz dolnoreglowe lasy bukowo-jodłowe ze znaczącym udziałem jodły bądź świerka. Wg literatury czynnikiem warunkującym obecność dziecióła trójpalczastego w siedlisku jest dostępność drzew zamierających oraz martwego drewna.

Sezon lęgowy gatunku trwa od końca marca do czerwca. Dziuple lęgowe wykuwa para w spróchniałych drzewach. Raz w roku samica znosi od 3 do 6 jaj. Wielkość rewiru wykorzystywanego przez dziecióła waha się od kilkudziesięciu do kilkuset hektarów.

Dziecióła trójpalczastego jest gatunkiem wąsko wyspecjalizowanym. Żeruje na obumarłych pniach drzew, głównie świerków, lokalnie na innych gatunkach iglastych. Pokarm dziecióła stanowią larwy, poczwarki i imago chrząszczy (głównie kornikowate) (Gromadzki M. (red.), Zawadzka D., Ciach M., Figarski T., Kajtoch Ł., Rejt Ł. 2013).

Liczebność populacji w kraju:

500-800 par (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

30-40 par (dane z wcześniejszych badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.).

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

5,38 % krajowej populacji dziecióła trójpalczastego

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002: 5-14 pary (dane na podstawie powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).

Ocenę stanu ochrony dziecióła trójpalczastego zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_11_2.

12. A261 Pliszka górska *Motacilla cinerea*

Charakterystyka gatunku:

Występowanie gatunku jest determinowane obecnością cieków wodnych o cechach górskich, z kamienistym lub żwirowym dnem, oraz stosunkowo szybkim nurtem wody, co powoduje, że jest on częstszy w paśmie gór niż w paśmie pogórzy (Wilk i in. 2016).

Pliszka górska jest silnie związana ze środowiskiem wód płynących. Gatunek ten preferuje szybko płynące potoki i strumienie oraz małe rzeki. Gniazdo jest najczęściej lokowane bezpośrednio przy wodzie, jednak ptaki mogą wykorzystywać także miejsca odległe nawet o kilkaset metrów od wody płynącej. Powszechnie zakładają gniazda pod mostami oraz w innych budowlach nadrzecznych. Pliszki górskie żerują głównie w obrębie cieku, jednak mogą wykorzystywać także miejsca położone w znacznej odległości od wody. Istotne znaczenie w rozmieszczeniu pliszki górskiej ma skład chemiczny wody, co warunkuje obecność odpowiedniego pożywienia – głównie jętek i chrzączek (Wilk i in. 2016).

Liczebność populacji w kraju:

7000 - 10000 par (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

150-300 par (dane z wcześniejszych badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.).

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

2,65 % krajowej populacji pliszka górska

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002: 33-128 par (dane na podstawie transektów monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).

Ocenę stanu ochrony pliszka górska zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_12_2.

13. A282 Drozd obrożny *Turdus torquatus*

Charakterystyka gatunku:

Drozd obrożny jest gatunkiem migrującym, spędzający zimę w Europie Południowej, w Azji Mniejszej oraz w Afryce Południowej. Do Polski przylatuje w okolicach kwietnia, a odlatuje w okresie wrzesień-październik. W okresie lęgowym gatunek terytorialny, wyprowadza 1-2 lęgi w roku. Gniazdo buduje samica, umieszcza je zazwyczaj na drzewach iglastych, w rozwidleniu gałęzi blisko pnia.

W zniesieniu znajduje się od 3 do 6 jaj, które przez 12-14 dni wysiaduje wyłącznie samica. Pisklęta po wykluciu są ogrzewane jeszcze przez około tydzień, w karmieniu uczestniczą oboje rodzice. Potomstwo osiąga zdolność lotu po 14-16 dniach, a dojrzałość płciową w drugim roku życia. Gatunek w kraju występuje głównie w Karpatach, zasiedla różne typy lasów od 250m n.p.m po górną granicę lasu, pojawiając się także w paśmie kosodrzewiny. Pożywienie gatunku stanowią drobne owady i ich larwy oraz inne drobne bezkręgowce a także jagody.

Liczebność populacji w kraju:

1600-3600 par (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

20-40 par (dane z wcześniejszych badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.)

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

1,15 % krajowej populacji drozda obrożnego

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002: 1-7 par (dane na podstawie transektów monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).

Ocenę stanu zachowania drozda obrożnego zamieszczono w załączniku nr 7.1.8._13_2.

14. A264 Pluszcz *Cinclus cinclus*

Charakterystyka gatunku:

Pluszcz jest gatunkiem osiadłym, jednak w okresie polęgowym może dochodzić do przemieszczeń, zwłaszcza z terenów znajdujących się w wysokich górach na obszary niżej położone. Jest silnie związany ze środowiskiem wód płynących. Preferuje potoki i strumienie oraz małe rzeki o szybkim nurcie. Gniazdo jest niemal wyłącznie lokowane bezpośrednio przy wodzie, czasem może być zakładane za osłoną wodospadu. Ptaki powszechnie zakładają gniazda pod mostami oraz w innych budowlach nadrzecznych. Ptaki żerują niemal wyłącznie w obrębie cieków, rzadko wykorzystując kamieńce i roślinność znajdujące się w sąsiedztwie (Wilk i in. 2016).

Początek okresu lęgowego rozpoczyna się od kwietnia i może trwać do lipca. Gatunek często wyprowadza dwa lęgi w roku.

Liczebność populacji w kraju:

1800 – 3000 par (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

40-90 par (dane z wcześniejszych badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.).

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

2,71 % krajowej populacji pluszcz.

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002: 3-29 par (dane na podstawie transektów monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).

Ocenę stanu ochrony pluszcz zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_14_2.

15. A320 Mucholówka mała *Ficedula parva***Charakterystyka gatunku:**

W Polsce jest gatunkiem umiarkowanie rozpowszechnionym. Największe zagęszczenia osiąga w pasie od Pomorza przez Warmię i Podlasie oraz na krańcach południowo-wschodnich. Jest migrantem dalekodystansowym. Polskę opuszcza w sierpniu-wrześniu i spędza zimę w południowej Azji. Mucholówka mała występuje w szerokim spektrum siedlisk leśnych.

W Polsce zasiedla najczęściej dwa główne typy drzewostanów: na nizinach i pogórzach – grądy, w warunkach górskich przede wszystkim buczyny, a także grądy i jaworzyny. Preferuje chłodne, cieniste drzewostany z małą ilością podszytu. Jej pokarmem są owady, które łowi głównie w locie.

Jako miejsca lęgowe muchołówki małe wybierają tzw. półdziuple – płytkie dziuple o dużych otworach umieszczone dość nisko nad ziemią (zwykle do 6m) lub szczyty złamanych cienkich drzew, szczeliny w pniach lub za odstającą korą. Najczęściej z ziemi widać wysiadującą jaja samicę. Do lęgów wykorzystywane są gatunki drzew liściastych. Około 30% z nich to drzewa martwe. Mucholówka mała składanie jaj rozpoczyna na początku maja. Wielkość zniesienia zwykle wynosi 5-7 jaj. Inkubacja trwa 13-14 dni. Pisklęta opuszczają gniazdo po około 2 tygodniach.

Liczebność populacji w kraju:

27000-68000 par (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

400-450 par (dane z wcześniejszych badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.).

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

0,96 % krajowej populacji muchołówki małej

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002: 207-286 par (dane na podstawie powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).

Ocenę stanu ochrony muchołówki małej zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_15_2

16. A321 Mucholówka białoszyja *Ficedula albicollis*

Charakterystyka gatunku:

W Polsce jest gatunkiem nielicznym, lokalnie średnio licznym o umiarkowanym rozpowszechnieniu. Najliczniej występuje w Puszczy Białowieskiej, Niepołomickiej, w Grądach Odrzańskich oraz na krańcach południowo-wschodnich. Zimą spędza na obszarze Afryki subsaharyjskiej. Siedliska lęgowe muchołówki białoszyjej w Polsce to przede wszystkim lasy liściaste: na nizinach i pogórzach – grądy, w warunkach górskich przede wszystkim buczyny, a także grądy i łęgi. Unika lasów z gęstym podszytem, który prawdopodobnie ogranicza jej żerowanie. Jej pokarmem są owady, które łowi głównie w locie.

Mucholówki białoszyje gniazdują głównie w dziuplach zlokalizowanych w żywych drzewach. Preferują dziuple naturalne niż te wykute przez dzięcioły. Do lęgów wykorzystywane są gatunki drzew liściastych. Chętnie zasiedlają też budki lęgowe wywieszane przez człowieka. Mucholówka białoszyja składanie jaj rozpoczyna na początku maja. Wielkość zniesienia zwykle wynosi 5-8 jaj. Inkubacja trwa 12-14 dni. Pisklęta opuszczają gniazdo po około 15-18 dniach.

Liczebność populacji w kraju:

25000-46000 par (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

600-1600 par (dane z wcześniejszych badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.).

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

1,26 % krajowej populacji muchołówki białoszyjej

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002: 293-390 par (dane na podstawie powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).

Ocenę stanu ochrony muchołówki białoszyjej zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_16_2

17. A104 Jarząbek *Bonasa bonasia*

Charakterystyka gatunku:

W Polsce jarząbek występuje w rozległych kompleksach leśnych północno-wschodniej i południowo-wschodniej części kraju. Lokalnie może zasiedlać także niewielkie, izolowane lasy (np. na pogórzach) (Zawadzka D. i in. 2013.).

Jarząbki jest gatunkiem leśnym zasiedlającym różnego typu drzewostany, głównie mieszane (grądowe z udziałem świerka i/lub sosny na niżu, bukowo-jodłowe i świerkowe z domieszką gatunków liściastych w górach). Warunkiem występowania jarząbka jest istnienie w obrębie terytorium wysokiego stopnia zróżnicowania (heterogenności) zarówno składu gatunkowego, a także obecność bogatego podszytu (leszczyna, jarzębina, olsza, wierzba, osika jako baza pokarmowa, gatunki iglaste — głównie świerk bądź jodła jako osłona) i runa (*Ericaceae* i *Rubus* spp. jako baza pokarmowa). Jarząbki preferują zróżnicowane ukształtowanie terenu (np. obecność dolin — osłona), sąsiedztwo polan (borówczyska — baza pokarmowa, częste miejsce zaśnieżania), obecność leżaniny i wykrotów (schronienia, paprzyska) oraz występowanie kopców mrówek (paprzyska) (Zawadzka D. i in. 2013.).

Jarząbek jest gatunkiem terytorialnym i osiadłym. Terytoria zasiedla jesienią (wrzesień –październik), po rozpadzie stadek rodzinnych. Areał życiowy jarząbka zamyka się w około 10-30 ha w zależności od rodzaju siedliska i pory roku (Chyralecki i in. 2015).

Okres lęgowy rozpoczyna od marca - kwietnia do czerwca bądź lipca-sierpnia a koniec przypadku powtórnego zniesienia po stracie pierwszego lęgu. Po okresie lęgowym (wrzesień, październik) następuje rozpad stadek rodzinnych (Zawadzka D. i in. 2013.).

Głównym pokarmem jarząbka są rośliny. Zjada liście, pędy, owoce, nasiona, pączki kwiatowe i liściowe wielu gatunków roślin. Szczególnie preferowane są leszczyna, brzoza, buk, jarzębina, malina i borówka czernica. W okresie przed lęgowym i pisklęcym ważnym składnikiem pokarmu są bezkręgowce [Gromadzki M. (red.) 2004].

Liczebność populacji w kraju:

15000-20000 samców (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

20-40 par (dane z wcześniejszych badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.).

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

0,17 % krajowej populacji jarząbka.

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

6-17 samców (dane na podstawie powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).

Ocenę stanu ochrony jarząbka zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_17_2.

18. A338 Gąsiorek *Lanius collurio***Charakterystyka gatunku:**

W górach występuje do wysokości 800-1100 m n.p.m. Gatunek zasiedlający krajobraz rolniczy o zróżnicowanej strukturze zadrzewień i zakrzaczeń. W lasach gniazduje głównie na ich obrzeżach oraz na zrębach i uprawach. Nie występuje we wnętrzu kompleksów leśnych.

Gąsiorek jest ptakiem terytorialnym. Wielkość terytorium jest zmienna i zależy m.in. od zagęszczenia par lęgowych, zasobów pokarmowych i liczby czatowni. W optymalnych biotopach wynosi ona 0,08–1,52 ha, a w mniej odpowiednich sięga nawet 8 ha. Obszar zdobywania pokarmu jest jednocześnie terytorium, w którym gąsiorki budują gniazdo (Chylarecki i in. 2009)

Początek okresu lęgowego rozpoczyna się od połowy maja i może trwać do połowy lipca. Gąsiorek żywi się większymi owadami. Dietę uzupełniają pająki, ślimaki, dżdżownice i drobne kręgowce (w tym pisklęta ptaków).

Liczebność populacji w kraju:

740000-1100000 par (dane z Raportu z art. 12 Dyrektywy Ptasiej, przesłany do Komisji Europejskiej w 2014 r.)

Liczebność populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002:

1000-1400 par (dane z wcześniejszych badań, wykonywanych na zlecenie RDOŚ w Rzeszowie, przekazanych do RDLP w Krośnie w 2014 r.).

Procent udziału populacji w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002 w stosunku do populacji w kraju:

0,13 % krajowej populacji gąsiorka

Liczebność w Nadleśnictwie Rymanów w obszarze Natura 2000 Beskid Niski PLB180002: 26-48 pary (dane na podstawie transektów monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).

Ocenę stanu ochrony gąsiorka zamieszczono w załączniku nr 7.1.8_18_2.

7.1.2. ISTNIEJĄCE I POTENCJALNE ZAGROŻENIA DLA ZACHOWANIA WŁAŚCIWEGO STANU OCHRONY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY ORAZ ICH SIEDLISK W OBSZARZE NATURA 2000 BESKID NISKI PLB 180002 NA GRUNTACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO RYMANÓW

Lp.	Przedmiot ochrony Kod, nazwa	Zagrożenia	
		Istniejące	Potencjalne
1	A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)
2	A072 Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	1. Nazwa zagrożenia: Zaprzestanie użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego Opis zagrożenia: Zaprzestanie użytkowania kośnego spowodowałoby uruchomienie dynamicznego procesu sukcesji wtórnej, która w szybkim tempie doprowadziłaby do całkowitego zaniku siedliska (Kod: A03.03 Zaniechanie / brak koszenia). 2. Nazwa zagrożenia: Zalesianie terenów otwartych, istotnych dla gatunku Opis zagrożenia: Utrata siedlisk żerowiskowych związana z zalesianiem terenów otwartych (Kod: B01.01 Zalesianie terenów otwartych - drzewa rodzime)
3	A089 Orlik krzykliwy <i>Clanga pomarina</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	1. Nazwa zagrożenia: Zaprzestanie użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego Opis zagrożenia: Zaprzestanie użytkowania kośnego spowodowałoby uruchomienie dynamicznego procesu sukcesji wtórnej, która w szybkim tempie doprowadziłaby do całkowitego zaniku siedliska (Kod: A03.03 Zaniechanie / brak koszenia). 2. Nazwa zagrożenia: Zalesianie terenów otwartych, istotnych dla gatunku Opis zagrożenia: Utrata siedlisk żerowiskowych związana z zalesianiem terenów otwartych (Kod: B01.01 Zalesianie terenów otwartych - drzewa rodzime)

Lp.	Przedmiot ochrony Kod, nazwa	Zagrożenia	
		Istniejące	Potencjalne
4	A091 Orzeł przedni <i>Aquila chrysaetos</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	1. Nazwa zagrożenia: Zaprzestanie użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego Opis zagrożenia: Zaprzestanie użytkowania kośnego spowodowałoby uruchomienie dynamicznego procesu sukcesji wtórnej, która w szybkim tempie doprowadziłaby do całkowitego zaniku siedliska (Kod: A03.03 Zaniechanie / brak koszenia). 2. Nazwa zagrożenia: Zalesianie terenów otwartych, istotnych dla gatunku Opis zagrożenia: Utrata siedlisk żerowiskowych związana z zalesianiem terenów otwartych (Kod: B01.01 Zalesianie terenów otwartych - drzewa rodzime)
5	A122 Derkacz <i>Crex crex</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	1. Nazwa zagrożenia: Zaprzestanie użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego. Opis zagrożenia: Zaprzestanie użytkowania kośnego spowodowałoby uruchomienie dynamicznego procesu sukcesji wtórnej, która w szybkim tempie doprowadziłaby do całkowitego zaniku siedliska (Kod: A03.03 Zaniechanie / brak koszenia). 2. Nazwa zagrożenia: Zmiana sposobu użytkowania gruntu. Opis zagrożenia: Trwała zamiana łąk na grunty orne powoduje utratę miejsc lęgowych (Kod: A02.03 Zamiana na grunty orne). 3. Nazwa zagrożenia: Zalesianie terenów otwartych, istotnych dla gatunku. Opis zagrożenia: Utrata siedlisk żerowiskowych związana z zalesianiem terenów otwartych (Kod: B01.01 Zalesianie terenów otwartych - drzewa rodzime)
6	A217 Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)

Lp.	Przedmiot ochrony Kod, nazwa	Zagrożenia	
		Istniejące	Potencjalne
7	A220 Puszczyk uralski <i>Strix uralensis</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	1. Nazwa zagrożenia: Zaprzestanie użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego Opis zagrożenia: Zaprzestanie użytkowania kośnego spowodowałoby uruchomienie dynamicznego procesu sukcesji wtórnej, która w szybkim tempie doprowadziłaby do całkowitego zaniku siedliska (Kod: A03.03 Zaniechanie / brak koszenia) 2. Nazwa zagrożenia: Zalesianie terenów otwartych, istotnych dla gatunku Opis zagrożenia: Utrata siedlisk żerowiskowych związana z zalesianiem terenów otwartych (Kod: B01.01 Zalesianie terenów otwartych - drzewa rodzime)
8	A223 Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)
9	A234 Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)
10	A239 Dzięcioł białogrzbiety <i>Dendrocopos leucotos</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)
11	A241 Dzięcioł trójpalczasty <i>Picoides tridactylus</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)

Lp.	Przedmiot ochrony Kod, nazwa	Zagrożenia	
		Istniejące	Potencjalne
12	A261 Pliszka górska <i>Motacilla cinerea</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)
13	A282 Drozd obrożny <i>Turdus torquatus</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)
14	A264 Pluszcz <i>Cinclus cinclus</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)
15	A320 Mucholówka mała <i>Ficedula parva</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)
16	A321 Mucholówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)
17	A104 Jarząbek <i>Bonasa banasia</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)
18	A338 Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków)

7.1.3. CELE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

Lp	Przedmiot ochrony	Stan ochrony	Cele działań ochronnych	Perspektywa osiągnięcia założonego celu ochrony
1	A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrażona w trakcie realizacji PUL.
2	A072 Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrażona w trakcie realizacji PUL.
3	A089 Orlik krzykliwy <i>Clanga pomarina</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrażona w trakcie realizacji PUL.
4	A091 Orzeł przedni <i>Aquila chrysaetos</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrażona w trakcie realizacji PUL.
5	A122 Derkacz <i>Crex crex</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrażona w trakcie realizacji PUL.
6	A217 Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrażona w trakcie realizacji PUL.
7	A220 Puszczyk uralski <i>Strix uralensis</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrażona w trakcie realizacji PUL.
8	A223 Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	U2	Zachowanie obecności w obszarze.	Realizacja celu niepewna, ze względu na zanik drzewostanów świerkowych.
9	A234 Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrażona w trakcie realizacji PUL.
10	A239 Dzięcioł białogrzbity <i>Dendrocopos leucotos</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrażona w trakcie realizacji PUL.
11	A241 Dzięcioł trójpalczasty <i>Picoides tridactylus</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrażona w trakcie realizacji PUL.
12	A261 Pliszka górską <i>Motacilla cinerea</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrażona w trakcie realizacji PUL.
13	A282 Drozd obrożny <i>Turdus torquatus</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrażona w trakcie realizacji PUL.
14	A264 Pluszcz <i>Cinclus cinclus</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrażona w trakcie realizacji PUL.
15	A320 Mucholówka mała <i>Ficedula parva</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrażona w trakcie realizacji PUL.
16	A321 Mucholówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrażona w trakcie realizacji PUL.

Lp	Przedmiot ochrony	Stan ochrony	Cele działań ochronnych	Perspektywa osiągnięcia założonego celu ochrony
17	A104 Jarząbek <i>Bonasa banasia</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrożona w trakcie realizacji PUL.
18	A338 Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>	FV	Utrzymanie właściwego stanu ochrony.	Realizacja celu niezagrożona w trakcie realizacji PUL.

7.1.4. DZIAŁANIA OCHRONNE

Lp	Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
		Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
1	A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	A1	Nie planuje się					
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Lasy w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się.					
		Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
2	A072 Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	A1	Utrzymanie użytków zielonych i tradycyjnego sposobu ich zagospodarowania	Obligatoryjne: prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego. Fakultatywne: użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę siedliska. Dopuszcza się pozostawianie do 15% zakrzewień i zadrzewień na gruntach wymienionych w załączniku 7.1.8_1.	Załącznik nr 7.1.8._1	W całym okresie obowiązywania Planu	Nie wydzielone	Nadleśnictwo Rymanów

Lp	Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	W obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się					
		Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
3	A089 Orlik krzykliwy <i>Clanga pomarina</i>	A1	Utrzymanie użytków zielonych i tradycyjnego sposobu ich zagospodarowania	Obligatoryjne: prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego. Fakultatywne: użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę siedliska. Dopuszcza się pozostawianie do 15% zakrzewień i zadrzewień na gruntach wymienionych w załączniku 7.1.8_1	Załącznik nr 7.1.8._1	W całym okresie obowiązywania Planu	Nie wydzielone	Nadleśnictwo Rymanów
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	W obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP

Lp	Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się					
		Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
4	A091 Orzeł przedni <i>Aquila chrysaetos</i>	A1	Utrzymanie użytków zielonych i tradycyjnego sposobu ich zagospodarowania	Obligatoryjne: prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego. Fakultatywne: użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę siedliska. Dopuszcza się pozostawianie do 15% zakrzewień i zadrzewień na gruntach wymienionych w załączniku 7.1.8_1.	Załącznik nr 7.1.8._1	W całym okresie obowiązywania Planu	Nie wydzielone	Nadleśnictwo Rymanów
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	W obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się					

Lp	Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
		Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
5	A122 Derkacz <i>Crex crex</i>	A1	Utrzymanie użytków zielonych i tradycyjnego sposobu ich zagospodarowania	Obligatoryjne: prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego. Fakultatywne: użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę siedliska. Dopuszcza się pozostawianie do 15% zakrzewień i zadrzewień na gruntach wymienionych w załączniku 7.1.8_1	Załącznik nr 7.1.8._1	W całym okresie obowiązywania Planu	Nie wydzielone	Nadleśnictwo Rymanów.
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Użytki zielone w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się					

Lp	Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
		Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
6	A217 Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>	A1	Nie planuje się					
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Lasy w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się					
		Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
7	A220 Puszczyk uralski <i>Strix uralensis</i>	A1	Utrzymanie użytków zielonych i tradycyjnego sposobu ich zagospodarowania	Obligatoryjne: prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego. Fakultatywne: użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę siedliska. Dopuszcza się pozostawianie do 15% zakrzewień i zadrzewień na gruntach wymienionych w załączniku 7.1.8_1	Załącznik nr 7.1.8._1	W całym okresie obowiązywania Planu	Nie wydzielone	Nadleśnictwo Rymanów.

Lp	Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
		<i>Nr</i>	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	W obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		<i>Nr</i>	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się					
		<i>Nr</i>	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
8	A223 Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	A1	Nie planuje się					
		<i>Nr</i>	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Lasy w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		<i>Nr</i>	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się.					

Lp	Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
		Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
9	A234 Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	A1	Utrzymanie użytków zielonych i tradycyjnego sposobu ich zagospodarowania	Obligatoryjne: prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego. Fakultatywne: użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę siedliska. Dopuszcza się pozostawianie do 15% zakrzewień i zadrzewień na gruntach wymienionych w załączniku 7.1.8_1	Załącznik nr 7.1.8._1	W całym okresie obowiązywania Planu	Nie wydzielone	Nadleśnictwo Rymanów.
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Lasy w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się					

Lp	Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
		Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
10	A239 Dzięcioł białogrzbity <i>Dendrocopos leucotos</i>	A1	Nie planuje się					
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Lasy w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się.					
		Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
11	A241 Dzięcioł trójpalczasty <i>Picoides tridactylus</i>	A1	Nie planuje się					
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Lasy w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się					

Lp	Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
		Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
12	A261 Pliszka górska <i>Motacilla cinerea</i>	A1	Nie planuje się					
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	W obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się					
		Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
13	A282 Drozd obrożny <i>Turdus torquatus</i>	A1	Nie planuje się					
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	W obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się					

Lp	Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
		Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
14	A264 Pluszcz <i>Cinclus cinclus</i>	A1	Nie planuje się					
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	W obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się					
		Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
15	A320 Muczołówka mała <i>Ficedula parva</i>	A1	Nie planuje się					
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Lasy w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się					

Lp	Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
		Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
16	A321 Mucholówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i>	A1	Nie planuje się					
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Lasy w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się					
		Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
17	A104 Jarząbek <i>Bonasa banasia</i>	A1	Nie planuje się					
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Lasy w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się					

Lp	Przedmiot ochrony	Działania ochronne						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
		<i>Nr</i>	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej ptaków oraz ich siedlisk</i>					
18	A338 Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>	A1	Nie planuje się					
		<i>Nr</i>	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B1	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	W obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	500 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		<i>Nr</i>	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C1	Nie planuje się					

7.1.5. WSKAZANIA DO ZMIAN W OBOWIĄZUJĄCYCH DOKUMENTACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Lp	Dokumentacja planistyczna	Wskazania do zmian w dokumentach planistycznych niezbędne do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 (<i>Art. 28 ust 10 pkt. 5 ustawy o ochronie przyrody</i>)
1.	brak	brak

7.1.6. PROPOZYCJA WERYFIKACJI SDF OBSZARU I JEGO GRANIC

1. Zmiana granicy obszaru wynika z doprecyzowania przebieg granicy do działek ewidencyjnych będących w zarządzie Nadleśnictwa Rymanów.

7.1.7. PRZESŁANKI DO SPORZĄDZENIA PLANU OCHRONY

Brak konieczności opracowania planu ochrony.

7.1.8. ZAŁĄCZNIKI DO ZADAŃ OCHRONNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000 BESKID NISKI PLB180002

Załącznik nr 7.1.8_1.

Koszenie łąk.

Adres leśny	Powierzchnia [ha]
04-20-1-01-337 -d -00	1,95
04-20-1-01-337 -f -00	0,25
04-20-1-01-337 -g -00	0,27
04-20-1-01-337 -h -00	0,25
04-20-1-01-338 -g -00	1,20
04-20-1-01-338 -h -00	1,02
04-20-1-01-353 -g -00	0,47
04-20-1-01-353 -h -00	0,25
04-20-1-01-353 -i -00	0,01
04-20-1-01-353 -j -00	0,16
04-20-1-01-353 -k -00	0,37
04-20-1-01-353 -t -00	0,51
04-20-1-01-353 -y -00	1,73
04-20-1-01-353 -z -00	0,77
04-20-1-01-361 -h -00	0,93
04-20-1-02-299 -ax -00	0,65
04-20-1-02-299 -h -00	3,92
04-20-1-02-299 -i -00	1,63
04-20-1-02-299 -s -00	0,14
04-20-1-02-299 -t -00	2,49
04-20-1-02-299 -x -00	0,76
04-20-1-02-302 -h -00	2,39
04-20-1-02-302 -l -00	0,73
04-20-1-02-303 -h -00	0,25
04-20-1-03-274 -h -00	0,18
04-20-1-03-274 -t -00	4,24
04-20-1-03-274 -x -00	0,43
04-20-1-03-274 -z -00	1,16
04-20-1-03-275 -d -00	1,80
04-20-1-03-275 -h -00	0,88
04-20-1-03-280 -i -00	5,35
04-20-1-03-281 -b -00	1,06
04-20-1-05-166 -b -00	29,63
04-20-1-05-166 -c -00	7,69
04-20-1-05-166 -j -00	0,14
04-20-1-05-167 -c -00	3,14
04-20-1-05-167 -cx -00	0,25

Adres leśny	Powierzchnia [ha]
04-20-1-05-167 -g -00	0,57
04-20-1-05-167 -j -00	1,49
04-20-1-05-167 -r -00	6,56
04-20-1-05-167 -t -00	4,75
04-20-1-05-167 -x -00	2,23
04-20-1-05-168 -b -00	1,81
04-20-1-05-169 -c -00	0,01
04-20-1-05-170 -c -00	0,40
04-20-1-05-171 -h -00	1,40
04-20-1-05-317 -j -00	2,80
04-20-1-05-333 -k -00	0,23
04-20-1-05-333 -l -00	0,54
04-20-1-06-72 -i -00	0,72
04-20-1-07-33 -m -00	0,70
04-20-1-07-33 -s -00	0,57
04-20-1-07-44 -j -00	0,03
04-20-1-07-44 -k -00	0,01
04-20-1-07-44 -m -00	0,18
04-20-1-08-164 -f -00	0,29
04-20-1-08-17 -g -00	1,85
04-20-1-08-17 -h -00	0,65
04-20-1-08-26 -k -00	0,84
04-20-1-08-26 -n -00	3,95
04-20-1-08-26 -o -00	0,69
04-20-1-10-363 -i -00	0,55
04-20-1-10-364 -i -00	1,63
04-20-1-10-364 -k -00	1,96
04-20-1-10-365 -h -00	0,11
04-20-1-10-366 -j -00	1,17
04-20-1-10-366 -l -00	21,10
04-20-1-10-366 -n -00	0,74
04-20-1-10-366 -o -00	2,68
04-20-1-10-366 -t -00	2,66
04-20-1-10-370 -n -00	0,08
04-20-1-10-370 -o -00	0,35
04-20-1-10-370 -s -00	0,47
04-20-1-10-370 -t -00	0,80
04-20-1-11-28 -i -00	0,51
04-20-1-11-28 -m -00	0,19
04-20-2-13-118 -d -00	0,66
04-20-2-13-43 -h -00	0,06
04-20-2-13-62 -b -00	0,54

Adres leśny	Powierzchnia [ha]
04-20-2-15-144 -j -00	0,79
04-20-2-15-69 -b -00	1,02
04-20-2-15-69 -d -00	0,28
04-20-2-15-69 -g -00	0,33
04-20-2-15-69 -h -00	0,53
04-20-2-15-69 -i -00	0,27
04-20-2-17-32 -i -00	0,18
04-20-2-17-32 -j -00	0,17
04-20-2-17-33 -g -00	0,25
04-20-2-17-33 -r -00	0,09
04-20-2-17-34 -f -00	7,24
04-20-2-17-36 -b -00	0,55
04-20-2-17-39 -d -00	0,46
RAZEM	160,74

Oceny stanu ochrony przedmiotów ochrony.

1. A030 Bocian czarny *Ciconia nigra*

Załącznik nr 7.1.8_1_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 1 para (dane na podstawie istniejących stref ochrony).
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		Ocena dotyczy wielkości i jakości siedliska lęgowego z uwagi na fakt, że w części obszaru objętej PUL jest znikoma powierzchnia lub wcale nie ma dolin rzecznych, podmokłych łąk, stawów rybnych (siedlisk żerowiskowych).
		Powierzchnia siedliska	FV			Powierzchnia siedliska lęgowego – drzewostany liściaste mieszane (minimum 20% gatunków liściastych), w wieku powyżej 70 lat, z pojedynczymi drzewami o pierśnicy minimum 60 cm lub powyżej 100 lat wynosi - 11266,53 ha.
Szanse zachowania gatunku				FV	Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.	

2. A072 Trzmielojad *Pernis apivorus*

Załącznik nr 7.1.8_2_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A072 Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 5-6 par. (dane z powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemysłu, na potrzeby niniejszego opracowania)
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		Ocena dotyczy wielkości i jakości siedliska lęgowego z uwagi na fakt, że w części obszaru objętej PUL jest znikoma powierzchnia łąk (siedlisk żerowiskowych). Powierzchnia siedliska lęgowego – drzewostany liściaste lub mieszane (minimum 40% gatunków liściastych), w wieku powyżej 70 lat, z obecnością w kompleksie niewielkich powierzchni otwartych wynosi - 5089,61 ha
		Powierzchnia siedliska	FV			Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.
Szanse zachowania gatunku				FV		

3. A089 Orlik krzykliwy *Clanga pomarina*

Załącznik nr 7.1.8_3_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A089 Orlik krzykliwy <i>Clanga pomarina</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 7 par (dane na podstawie zsiadlonych stref ochrony).
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		Ocena dotyczy wielkości i jakości siedliska lęgowego z uwagi na fakt, że w części obszaru objętej PUL jest znikoma powierzchnia łąk (siedlisk żerowiskowych). Powierzchnia siedliska lęgowego – drzewostany o złożonej strukturze pionowej, z udziałem drzew ponad 60 lat, z pojedynczymi drzewami ponad 100 lat, oddalone od żerowisk do 1000 m wynosi - 9427,57 ha.
		Powierzchnia siedliska	FV			Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.
Szanse zachowania gatunku				FV		

4. A091 Orzeł przedni *Aquila chrysaetos*

Załącznik nr 7.1.8_4_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A091 Orzeł przedni <i>Aquila chrysaetos</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 1 para (dane na podstawie zasiedlenia istniejących stref ochrony).
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		Ocena dotyczy wielkości i jakości siedliska lęgowego z uwagi na fakt, że w części obszaru objętej PUL jest znikoma powierzchnia łąk (siedlisk żerowiskowych). Powierzchnia siedliska lęgowego – drzewostany o złożonej strukturze pionowej, z udziałem minimum 20% jodeł powyżej 100 lat, położonych powyżej 500 m n.m.p., oddalone od żerowisk do 1000 m wynosi - 4210,10 ha.
		Powierzchnia siedliska	FV			Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.
Szanse zachowania gatunku				FV		

5. A122 Derkacz *Crex crex*

Załącznik nr 7.1.8_5_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A122 Derkacz <i>Crex crex</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 15-16 samców (dane z powierzchni monitoringowych wykonanych na siedliskach potencjalnych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		W części obszaru objętego PUL znajdują się preferowane przez derkacza zakrzaczenia, łąki nieużytkowane oraz łąki użytkowane ekstensywnie (6510).
		Powierzchnia siedliska	FV			Powierzchnia siedliska wystarczająca Ocena wskaźnika <i>powierzchnia siedliska</i> nie przesądza o ocenie parametru <i>siedlisko</i> z uwagi na fakt, że w części obszaru objętej PUL dla Nadleśnictwa Rymanów znajduje się 160,74 ha koszonych łąk, natomiast większość znajduje się w części obszaru nieobjętej PUL.

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
	Szanse zachowania gatunku			FV		Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.

6. A217 Sóweczka *Glaucidium passerinum*

Załącznik nr 7.1.8_6_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A217 Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 3-7 par (dane na podstawie powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej). Brak dokładnych lokalizacji miejsc gniazdowania (dziupli).
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		Wielkości i jakości siedliska odpowiednia dla gatunku. Łączna wielkość powierzchni odpowiedniej dla gatunku: a) z dużą ilością jodły lub świerka (minimum 40%), w wieku powyżej 80 lat, udziałem podszytu i podrostu maksymalnie 40%. b) drzewostany jodłowe i świerkowe powyżej 100 lat bez ograniczeń udziału podszytu i podrostu wynosi - 3179,43 ha
		Powierzchnia siedliska	FV			Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.
	Szanse zachowania gatunku			FV		

7. A220 Puszczyk uralski *Strix uralensis*

Załącznik nr 7.1.8_7_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A220 Puszczyk uralski <i>Strix uralensis</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 28-41 par (dane na podstawie powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemysłu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		Ocena dotyczy wielkości i jakości siedliska łęgowego z uwagi na fakt, że w części obszaru objętej PUL jest znikoma powierzchnia łąk (siedlisk żerowiskowych). Poza terenem Nadleśnictwa siedlisk żerowiskowych jest odpowiednia ilość. Powierzchnia siedliska gatunku w płatach drzewostanów o złożonej strukturze wiekowej, z 20% udziałem buków starszych niż 60 lat, w odległości od terenów otwartych do 500 m wynosi - 4914,00 ha.
		Powierzchnia siedliska	FV			Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.
Szanse zachowania gatunku				FV		

8. A223 Włochatka *Aegolius funereus*

Załącznik nr 7.1.8_8_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A223 Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	U2	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 1-4 par (dane na podstawie powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemysłu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej). Brak stwierdzonych miejsc gniazdowania (dziupli).
	Siedlisko	Jakość siedliska	U2	U2		Utrzymywanie i odtwarzanie drzewostanów świerkowych nie jest planowane z uwagi na niezgodność z siedliskiem.
		Powierzchnia siedliska	U2			

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
	Szanse zachowania gatunku			XX		Z uwagi na niewystarczającą ilość świerka w drzewostanach Nadleśnictwa oraz jego złą kondycję zdrowotną nie można określić kierunków zmian w populacji (czy drzewostany jodłowe będą traktowane przez gatunek jako drzewostany zastępcze). Utrzymywanie i odtwarzanie drzewostanów świerkowych nie jest planowane z uwagi na niezgodność z siedliskiem.

9. A234 Dzieciól zielonosiwy *Picus canus*

Załącznik nr 7.1.8_9_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A234 Dzieciól zielonosiwy <i>Picus canus</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 23-35 pary (dane na podstawie powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		Ocena dotyczy wielkości i jakości siedliska lęgowego z uwagi na fakt, że w części obszaru objętej PUL jest znikoma powierzchnia otwartych przestrzeni. Natomiast w areale bytowania gatunku otwartych przestrzeni jest duża ilość. Powierzchnia siedliska gatunku z martwym drewnem powyżej 20 m ³ /ha (w przypadku N-ctwa Rymanów wynosi 33,27 m ³ /ha), drzewostany z udziałem gatunków liściastych oraz z udziałem ponad 30% drzew w wieku powyżej 90 lat. wynosi - 6346,05 ha (równomiernie rozłożone).
		Powierzchnia siedliska	FV			Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.
	Szanse zachowania gatunku			FV		

10. A239 Dzieciól białogrzbiety *Dendrocopos leucotos*

Załącznik nr 7.1.8_10_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A239 Dzieciól białogrzbiety <i>Dendrocopos leucotos</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 58-85 par (dane na podstawie powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemysłu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		Wielkość i jakość siedliska odpowiednia dla gatunku.
		Powierzchnia siedliska	FV			Powierzchnia siedliska gatunku z martwym drewnem powyżej 20 m ³ /ha (w przypadku N-ctwa Rymanów wynosi 32,36 m ³ /ha), drzewostany z przewagą gatunków liściastych (minimum 50%) oraz z udziałem ponad 30% drzew w wieku powyżej 80 lat wynosi - 5229,16 ha.
Szanse zachowania gatunku				FV	Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.	

11. A241 Dzieciól trójpalczasty *Picoides tridactylus*

Załącznik nr 7.1.8_11_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A241 Dzieciól trójpalczasty <i>Picoides tridactylus</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 5-14 par (dane na podstawie powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemysłu, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		Wielkość i jakość siedliska odpowiednia dla gatunku.
		Powierzchnia siedliska	FV			Powierzchnia siedliska gatunku z martwym drewnem powyżej 20 m ³ /ha (w przypadku N-ctwa Rymanów wynosi 32,10 m ³ /ha) oraz z udziałem jodły lub świerka minimum 50% w wieku powyżej 60 lat wynosi - 3757,75 ha.

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
	Szanse zachowania gatunku			FV		Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.

12. A261 Pliszka górską *Motacilla cinerea*

Załącznik nr 7.1.8_12_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A261 Pliszka górska <i>Motacilla cinerea</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 33-128 par (dane na podstawie transektów monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyśle, na potrzeby niniejszego opracowania oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		Wielkość i jakość siedliska odpowiednia dla gatunku. Koryta rzek o naturalnym charakterze, bez widocznych prac hydrotechnicznych i przekształceń w nadbrzeżnej roślinności.
		Powierzchnia siedliska	FV			Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.
	Szanse zachowania gatunku			FV		

13. A282 Drozd obrożny *Turdus torquatus*

Załącznik nr 7.1.8_13_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A282 Drozd obrożny <i>Turdus torquatus</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 1-7 par (dane na podstawie transektów monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemysłu, na potrzeby niniejszego opracowania).
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		Wielkość i jakość siedliska odpowiednia dla gatunku.
		Powierzchnia siedliska	FV			Powierzchnia siedliska gatunku z udziałem gatunków jodły lub świerka w wieku powyżej 80 lat, minimum 70%, w odległości do 200 m od otwartych przestrzeni wynosi - 226,24 ha.
Szanse zachowania gatunku				FV	Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.	

14. A264 Pluszcz *Cinclus cinclus*

Załącznik nr 7.1.8_14_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A264 Pluszcz <i>Cinclus cinclus</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 3-29 par (dane na podstawie transektów monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemysłu, na potrzeby niniejszego opracowania).
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		Wielkość i jakość siedliska odpowiednia dla gatunku. Koryta rzek i potoków o naturalnym charakterze, bez widocznych prac hydrotechnicznych i przekształceń w nadbrzeżnej roślinności
		Powierzchnia siedliska	FV			Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.
Szanse zachowania gatunku				FV		

15. 320 Mucholówka mała *Ficedula parva*

Załącznik nr 7.1.8_15_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A320 Mucholówka mała <i>Ficedula parva</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 207-286 par (dane na podstawie powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania).
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		Wielkość i jakość siedliska odpowiednia dla gatunku. Powierzchnia siedliska gatunku z udziałem gatunków liściastych powyżej 50%, w wieku średnim powyżej 80 lat, z udziałem podszytu i podrostu maksymalnie 30% wynosi - 2170,15 ha.
		Powierzchnia siedliska	FV			Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.
Szanse zachowania gatunku				FV		

16. A321 Mucholówka białoszja *Ficedula albicollis*

Załącznik nr 7.1.8_16_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A321 Mucholówka białoszja <i>Ficedula albicollis</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 293-390 par (dane na podstawie powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemyślu, na potrzeby niniejszego opracowania).
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		Wielkość i jakość siedliska odpowiednia dla gatunku. Powierzchnia siedliska gatunku z udziałem gatunków liściastych powyżej 50%, w wieku średnim powyżej 80 lat wynosi - 3425,56 ha.
		Powierzchnia siedliska	FV			Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.
Szanse zachowania gatunku				FV		

17. A104 Jarzábek *Bonasa banasia*

Załącznik nr 7.1.8_17_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A104 Jarzábek <i>Bonasa banasia</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 6-17 samców (dane na podstawie analizy siedlisk gatunku i powierzchni monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemysłu, na potrzeby niniejszego opracowania).
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		Wielkości i jakości siedliska odpowiednia dla gatunku Powierzchnia siedliska gatunku z różnowiekowymi drzewostanami, z udziałem:
		Powierzchnia siedliska	FV			- minimum 40% gatunków iglastych, - minimum 40% podszytu i podrostu, - minimum 20% drzew powyżej 80 lat wynosi - 3488,69 ha.
Szanse zachowania gatunku				FV	Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.	

18. A338 Gąsiorek *Lanius collurio*

Załącznik nr 7.1.8_18_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Kod, Nazwa	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
A338 Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>	Populacja	Liczebność	FV	FV	FV	Liczebność w części obszaru w Nadleśnictwie Rymanów wynosi 26-48 par (dane na podstawie transektów monitoringowych wykonanych przez BULiGL Oddział w Przemysłu, na potrzeby niniejszego opracowania).
	Siedlisko	Jakość siedliska	FV	FV		Wielkość i jakość siedliska odpowiednia dla gatunku. W drzewostanach N-ctwa są dobrze wykształcone ekotony.
		Powierzchnia siedliska	FV			
Szanse zachowania gatunku				FV	Brak istotnych negatywnych oddziaływań i nie przewiduje się większych zagrożeń w przyszłości. Zachowanie gatunku w perspektywie obowiązywania PUL jest niemal pewne.	

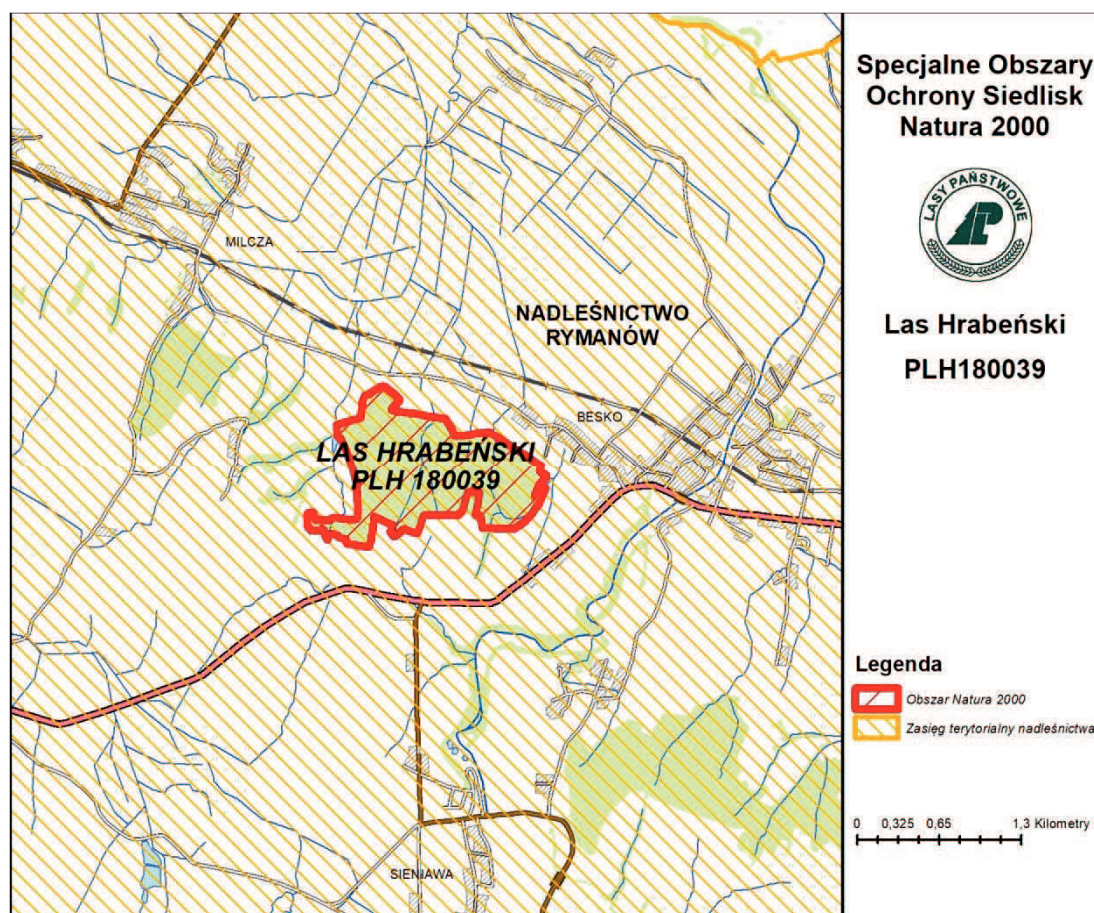
7.2. ZAKRES ZADAŃ OCHRONNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000 LAS HRABEŃSKI PLH180039

7.2.1. INFORMACJE O OBSZARZE LAS HRABEŃSKI PLH180039

7.2.1.1 OPIS GRANIC OBSZARU NATURA 2000 LAS HRABEŃSKI PLH180039

Opis granic części obszaru położonego na gruntach Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Rymanów w postaci współrzędnych punktów załamania w układzie PUWG 1992 oraz warstwy *shp.*, zamieszczono na nośniku DVD, stanowiącym załącznik do tego opracowania. Dodatkowo wykonano dedykowaną mapę w skali 1:25000 zawierającą przebieg granic obszaru.

Mapa obszaru Natura 2000

7.2.1.2. OPIS GRUNTÓW I PRZEDMIOTÓW OCHRONY

Teren objęty planem

Nazwa	Procent powierzchni obszaru dla którego sporządza się zakres zadań ochronnych w ramach PUL		Powierzchnia wg ewidencji [ha]	Powierzchnia geometryczna [ha]
	Powierzchnia ewidencyjna	Powierzchnia geometryczna		
Zakres zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Las Hrabeński PLH180039 na gruntach Skarbu Państwa zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów	95,02	94,98	119,34	119,29

Opis obszaru

Obszar Natura 2000 Las Hrabeński PLH180039 to niewielki kompleks leśny, położony na Pogórzu Bukowskim na zachód od Beska. Otaczają go niewysokie, w znacznym stopniu bezleśne wzgórza, ciągnące się między doliną Wisłoka na wschodzie a rzeką Tabor na zachodzie. Najwyższy punkt obszaru – 391 m n.p.m. znajduje się na skraju lasu w południowo-zachodniej części kompleksu, natomiast najniższy - w dolinie potoku wypływającego po stronie północnej (290 m n.p.m.). Głównym walorem obszaru są dobrze zachowane siedliska przyrodnicze tj. grad subkontynentalny *Tilio-Carpinetum* oraz buczyna karpacka *Dentario glandulosae-Fagetum* tworząca szereg przejściowych postaci.

PUL zawierający zakres PZO (u.o.p. Art.28 ust. 10) obejmuje wszystkie grunty w zarządzie Nadleśnictwa Rymanów.

Przedmioty ochrony wg SDF

Typy siedlisk przyrodniczych wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony na terenie obszaru Natura 2000 Las Hrabeński PLH180039 wg SDF.

Lp.	Kod	Nazwa
1.	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)
2.	9180*	Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach (<i>Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani</i>)

7.2.1.3. PRZEDMIOTY OCHRONY W OBSZARZE NATURA 2000 LAS HRABEŃSKI PLH180039, STWIERDZONE NA GRUNTACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO RYMANÓW

Typy siedlisk przyrodniczych wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Las Hrabeński PLH180039, stwierdzone na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.

Lp.	Kod	Nazwa
1.	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)

Typy siedlisk przyrodniczych wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Las Hrabeński PLH180039, niestwierdzone na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.

Lp.	Kod	Nazwa
1.	9180*	Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach (<i>Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani</i>)

7.2.1.4. INFORMACJE O ZASTOSOWANEJ METODYCE UŻYTEJ DO OCENY SIEDLISK PRZYRODNICZYCH BĘDĄCYCH PRZEDMIOTEM OCHRONY W OBSZARZE NATURA 2000 LAS HRABEŃSKI PLH180039, STWIERDZONYCH NA GRUNTACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO RYMANÓW

Wyboru lokalizacji transektów monitoringowych dokonano w oparciu o dostępne dane z prac glebowo-siedliskowych, opisów taksacyjnych, weryfikacji terenowej oraz siedlisk przyrodniczych z Invent 2007. Dokładny przebieg transektu był dodatkowo modyfikowany w terenie w trakcie jego wyznaczania.

Ilość transektów monitoringowych uzależniona była od powierzchni siedliska przyrodniczego w Nadleśnictwie Rymanów, jak również od podziału drzewostanów siedliska przyrodniczego na grupy wiekowe (1-40; 41-100; powyżej 100 lat). Zasada przydzielania ilości transektów monitoringowych uwzględniała dwa parametry (zasadę przyjęto w oparciu o ustalenia podjęte pomiędzy LP a RDOŚ w Rzeszowie w ramach prac nad sporządzeniem PZO dla obszarów Natura 2000 Trzciana PLH180018 oraz Rymanów PLH180016 w dniu 25 listopada 2013r.):

- parametr I - podział drzewostanów siedliska przyrodniczego na grupy wiekowe (1-40 lat; 41-100 lat; 101 i więcej lat) oraz określenie ich powierzchni, przy czym z pośród grup wiekowych wyznaczono podgrupy według dominacji gatunków panujących;
- parametr II – określenie ilości transektów monitoringowych z uwzględnieniem parametru I według następujących zasad:
  - dla siedlisk wielkopowierzchniowych 1 szt. na ok. 500 ha powierzchni siedliska,

- dla siedlisk średniopowierzchniowych 1 szt. na każde 100-200 ha powierzchni siedliska,
- dla siedlisk małopowierzchniowych 1 szt. na każde 1-50 ha powierzchni siedliska.

Transekty monitoringowe wyznaczone były w jednorodnych płatach siedliska.

Monitoring siedlisk przyrodniczych przeprowadzono zgodnie z metodyką opracowaną przez Inspekcję Ochrony Środowiska, zamieszczoną w „Monitoring siedlisk przyrodniczych” - Przewodnik metodyczny, część pierwsza, trzecia i czwarta. Dane terenowe uwzględniały: lokalizację (współrzędne punktu wg GPS, wydzielenie leśne, trwałe oznaczenie w terenie); opis siedliska w miejscu przeprowadzenia monitoringu; określenie obserwowanych zespołów i podzespołów roślinnych; areal siedliska na stanowisku; aktualne oddziaływania na siedlisko oraz przewidywane zagrożenia.

Dla siedliska 9170 powierzchnia transektu monitoringowego wynosiła 40 arów. Najczęściej były to prostokątne transekty o szerokość 20 m i długości 200 m. Na każdym leśnym transekcie pomierzono martwe drewno stojące i leżące w rozbiciu na gatunki, według IUL. Dokonując oceny stanu ochrony siedlisk przyrodniczych wzorowano się na przepisach rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. z 2010 r., Nr 34 poz. 186) przy posłkowaniu się poradnikiem „Monitoring siedlisk przyrodniczych”. Stan ochrony siedlisk przyrodniczych oceniany był na podstawie parametrów:

- powierzchnia siedliska,
- struktura i funkcja,
- szanse zachowania siedliska.

W każdym miejscu, gdzie wykonywano zdjęcie fitosocjologiczne, zrobiono co najmniej 3 zdjęcia fotograficzne oraz waypoint (oznaczenie punktu GPS). Wszystkie zdjęcia fotograficzne zostały skatalogowane i przywiązane do warstwy punktowej wskazującej dokładne miejsce ich wykonania.

Zasięg siedlisk przyrodniczych wyznaczonych podczas inwentaryzacji przeprowadzonej w 2007 roku, został zweryfikowany w oparciu o dostępne dane z prac glebowo-siedliskowych, opisy taksacyjne oraz prace terenowe. Zgodnie ze Specyfikacją Istotnych Warunków Zamówienia podstawą konturu siedliskowego było wydzielenie leśne. Powierzchnie wydzieleni leśnych przyjęto zgodnie z IUL § 15 pkt. 2 podpunkt 2 lit.: „c) nie mniej niż 0,25 ha: wyłączenia uwarunkowane wyznaczeniem na gruncie granic obszarów Natura 2000...”;

7.2.1.5. TYPY SIEDLISK PRZYRODNICZYCH WYSTĘPUJĄCE W CZĘŚCI OBSZARU NATURA 2000 LAS HRABEŃSKI PLH180039 NA GRUNTACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO RYMANÓW

1. 9170 Grab środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)

Grab subkontynentalny reprezentuje grupę lasów dębowo-grabowych we wschodniej części Europy Środkowej oraz w Europie Wschodniej. W Polsce występuje na obszarach znajdujących się pod wpływem klimatu umiarkowanie kontynentalnego. W Karpatach górna granica grądu subkontynentalnego pokrywa się z dolną granicą piętra regla dolnego.

Na terenie nadleśnictwa grądy wytworzyły się na glebach brunatnych wyługowanych wytworzonych ze zwietrzeliny piaskowców i łupków trzeciorzędowych.

Wielowarstwowy drzewostan tworzą dąb szypułkowy *Quercus robur*, grab *Carpinus betulus*, buk pospolity *Fagus sylvatica* niekiedy lipa drobnolistna *Tilia cordata*.

W warstwie podszytu występuje leszczyna *Corylus avellana*, grab pospolity *Carpinus betulus*, czeremcha zwyczajna *Padus avium*, wiciokrzew pospolity *Lonicera xylosteum*, buk *Fagus sylvatica*, jarząb pospolity *Sorbus aucuparia* oraz bez czarna *Sambucus nigra*. Runo pokrywa znaczną część powierzchni płatów. W aspekcie wczesnowiosennym wypełniają je takie gatunki, jak: zawilec gajowy *Anemone nemorosa* przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, groszek wiosenny *Lathyrus vernus*, kokorycze pusta *Corydalis cava* i pełna *Corydalis solida*, zdrojówka rutewkowata *Isopyrum thalictroides*, ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, miódunka ćma *Pulmonaria obscura*. Później pojawiają się: gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holostea*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, prosownica rozpięchła *Milium effusum*, dąbrówka rozłogowa *Ajuga reptans*, czworolist pospolity *Paris quadrifolia*, przytulia wonna *Galium odoratum*, czerniec gronkowy *Actaea spicata*, fiołek leśny *Viola reichenbachiana*, kokoryczka wielokwiatowa *Polygonatum multiflorum*, zerwa kłosowa *Phyteuma spicatum*, nerecznica samcza *Dryopteris filix-mas* i krótkoostna *D. carhusiana*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium* i wiele innych. Licznie występują także gatunki charakterystyczne zespołu *Tilio-Carpinetum*: turzycza orzęsiona *Carex pilosa* i jaskier kaszubski *Ranunculus cassubicus*. Często są także okazy przytulinki wiosennej *Cruciata glabra* i przytulii Schultesa *Galium schultesii*. Warstwa mszyska jest bardzo słabo wykształcona.

Charakterystyczna kombinacja florystyczna z uwzględnieniem specyfiki regionalnej i zróżnicowania fitosocjologicznego jest właściwa dla siedliska. Płaty siedliska wykazują małą ilość martwego drewna – 4,8m³/ha i brak drewna wielkowymiarowego, ilość mikrosiedlisk drzewnych określono średnio na 7,5szt./ha. W drzewostanie występuje obcy gatunek - dąb czerwony *Quercus rubra*. Struktura pionowa i przestrzenna roślinności jest zróżnicowana a naturalne odnowienie drzewostanów reaguje na luki i prześwietlenia. Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna występują nielicznie.

Powierzchnia siedliska wynosi 33,04 ha.

Według danych z powszechnej inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory przeprowadzonej w Lasach Państwowych w latach 2006-2007, powierzchnia siedliska na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów wynosiła 32,40 ha. Po przeprowadzonej weryfikacji powierzchnia siedliska 9170 wynosi 33,04 ha. Znacząca część powierzchni obszaru na gruntach zarządzanych przez Lasy Państwowe stanowi siedlisko 9130 tj. żyzne buczyny - 82,36 ha.

Ocenę stanu zachowania siedliska przyrodniczego 9170 zamieszczono w załączniku nr 7.1.8._1_2.

7.2.2. ISTNIEJĄCE I POTENCJALNE ZAGROŻENIA DLA ZACHOWANIA WŁAŚCIWEGO STANU OCHRONY SIEDLISK PRZYRODNICZYCH ORAZ GATUNKÓW ROŚLIN I ZWIERZĄT I ICH SIEDLISK BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY W OBSZARZE NATURA 2000 LAS HRABEŃSKI PLH180039 NA GRUNTACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO RYMANÓW

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia	
		Istniejące	Potencjalne
1.	<p>9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i>, <i>Tilio-Carpinetum</i>)</p>	<p>1. Nazwa zagrożenia: Zniekształcona struktura gatunkowa drzewostanu. Opis zagrożenia: Zaszłości gospodarcze skutkują występowaniem dęba czerwonego w drzewostanie (Kod: I01 Obce gatunki inwazyjne).</p> <p>2. Nazwa zagrożenia: Niewystarczająca ilość martwego drewna i drzew biocenotycznych Opis zagrożenia: W skutek uwarunkowań lokalnych i zaszłości gospodarczych nie nastąpiła akumulacja zasobów martwego drewna i mikrosiedlisk drzewnych. (Kod: B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew).</p>	<p>Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków).</p>

7.2.3. CELE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

Lp	Przedmiot ochrony	Stan ochrony	Cele działań ochronnych	Perspektywa osiągnięcia założonego celu
1	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	U1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nie pogorszenie stanu ochrony siedliska. 2. Utrzymanie istniejącej powierzchni siedliska (stan wyjściowy - 33,04 ha). 3. Regulacja składu gatunkowego drzewostanu w kierunku osiągnięcia pełnej zgodności z typem drzewostanu (stan wyjściowy FV - 75%, U2 – 25%) 4. Zwiększenie ilości martwego drewna oraz mikrosiedlisk drzewnych (stan wyjściowy: martwe drewno łączne zasoby - 4,8 m³/ha; martwe drewno wielkowymiarowe – nie odnotowano na transektach monitoringowych; mikrosiedliska drzewne – 7,5 szt./ha). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja celu niezagrażona w trakcie obowiązywania PUL. 2. Realizacja celu niezagrażona w trakcie obowiązywania PUL. 3. Realizacja celu niezagrażona w trakcie obowiązywania PUL. Zmniejszenie udziału dęba czerwonego - cel realny do osiągnięcia w czasie obowiązywania PUL, natomiast osiągnięcie stanu FV wykracza poza okres obowiązywania PUL (wymaga kilkudziesięciu lat). 4. Realizacja celu niezagrażona w trakcie obowiązywania PUL. Osiągnięcie stanu FV wykracza poza okres obowiązywania PUL (wymaga kilkudziesięciu lat).

7.2.4. DZIAŁANIA OCHRONNE

Lp	Przedmiot ochrony	Określenie działań ochronnych						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
1.	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk</i>					
		A1	Eliminacja gatunków obcych geograficznie z drzewostanu	1. Usuwanie dęba czerwonego w ramach wykonywania trzebieży późnych.	Załącznik nr 7.2.8._1_4	Okres obowiązywania PUL	W ramach działalności statutowej	Nadleśnictwo Rymanów
		A2	Sukcesywne podnoszenie zasobów martwego drewna i mikrosiedlisk drzewnych	Realizacja zapisów Instrukcji Ochrony Lasu oraz zarządzeń Dyrektora RDLP w Krośnie z dnia 2 grudnia 2014, nr 28/2014 oraz z dnia 28 grudnia 2016 nr 14/2016: 1) pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego). W przypadku stwierdzenia	Areał siedliska w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów. Załącznik nr 7.2.8._1_1	Okres obowiązywania PUL	W ramach działalności statutowej	Nadleśnictwo Rymanów

Lp	Przedmiot ochrony	Określenie działań ochronnych						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
			<p>ponadnormatywnej zgnilizny odziomkowej w ściętych drzewach, która dyskwalifikuje do uznania za drewno wielkowymiarowe, pierwszy odcięty fragment powinien mieć długość min. 3m; po odcięciu należy pozostawić go do naturalnego rozpadu:</p> <p>2) pozostawianie drzew biocenotycznych;</p> <p>3) pozostawienie nieużytkowanych fragmentów lasu w tzw. strefach przypotokowych.</p>					
		<i>Nr</i>	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Transekty monitoringowe wymienione w załączniku nr 7.2.8. 1_3 oraz powierzchniowe	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	1000 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP

Lp	Przedmiot ochrony	Określenie działań ochronnych					
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
				wykonywane w ramach przyszłego <i>PUL</i> (martwe drewno - łączne zasoby)			
		<i>Nr</i>	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>				
		<i>C</i>	Nie planuje się				

7.2.5. WSKAZANIA DO ZMIAN W OBOWIĄZUJĄCYCH DOKUMENTACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Lp.	Dokumentacja planistyczna	Wskazania do zmian w dokumentach planistycznych niezbędne do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 (<i>Art. 28 ust 10 pkt. 5 ustawy o ochronie przyrody</i>)
1	brak	brak

7.2.6. PROJEKT WERYFIKACJI SDF OBSZARU I JEGO GRANIC

Brak w obszarze siedliska przyrodniczego 9180 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rymanów.

Zmiana granicy obszaru - doprecyzowano przebieg granicy do działek ewidencyjnych oraz wydzieleń będących w zarządzie Nadleśnictwa Rymanów.

7.2.7. PRZESŁANKI DO SPORZĄDZENIA PLANU OCHRONY

Brak konieczności opracowania planu ochrony.

7.2.8. ZAŁĄCZNIKI DO ZADAŃ OCHRONNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000 LAS HRABEŃSKI PLH180039**1. 9170 Grad środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*)**

Załącznik nr 7.2.8. _1_1

Lokalizacja arealu siedliska w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów

Kod siedliska Natura 2000	Adres leśny	Powierzchnia (ha)
9170	04-20-2-14-19 -a -00	13,81
	04-20-2-14-19 -b -00	8,18
	04-20-2-14-19 -c -00	8,19
	04-20-2-14-19 -d -00	2,86
Razem		33,04

Załącznik 7.2.8._1_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Siedlisko przyrodnicze	Kod Natura 2000	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> i <i>Tilio-Carpinetum</i>)	9170	Powierzchnia siedliska				FV	Wszystkie płyty siedliska, które zostały stwierdzone w INWENT 2006-2007 zostały uwzględnione, za wyjątkiem oczywistych błędów (odrzucono powierzchnie, które zostały zakwalifikowane do siedliska przyrodniczego a w rzeczywistości nim nie były co wynikało głównie z przyjętej metodyki).
		Specyficzna struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna*	FV	U1	Na podstawie transektów monitoringowych stan FV określono na 100% powierzchni siedliska.	
			Inwazyjne gatunki obce w podszybie i runie	FV		Nie stwierdzono.	
			Ekspansywne gatunki rodzime w runie	U1		Na podstawie transektów monitoringowych stan FV określono na 50%, stan U2 na 50% powierzchni siedliska. Ekspansywnym gatunkiem jest jeżyna gruczołowata <i>Rubus hirtus</i> .	
			Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	FV		Na podstawie bazy taksatora i transektów monitoringowych drzewostanów z oceną FV jest 67%.	
			Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)	FV		Stan FV określono na 75% a U1 na 25% płątów siedliska.	
			Naturalne odnowienie drzewostanu	FV		Na podstawie transektów monitoringowych stan FV określono na 50%, stan U1 na 50% powierzchni siedliska.	

Siedlisko przyrodnicze	Kod Natura 2000	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
			Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	U1			Na podstawie bazy taksatora stan FV określono na 75%, a U2 na 25% powierzchni siedliska.
			Martwe drewno (łącznie zasoby)	U2			Średnia wartość wynosi 4,80 m ³ /ha (obliczona na podstawie transektów monitoringowych, kołowych powierzchni próbnych oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).
			Martwe drewno wielkowymiarowe	U2			Dane z transektów monitoringowych - brak martwego drewna wielkowymiarowego
			Mikrosiedliska drzewne (drzewna biocenotyczne)	U2			Dane z transektów monitoringowych - średnia ilość 7,50 szt./ha.
			Inne zniekształcenia w tym zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	U1			Część obszaru Natura 2000 objęta PUL dla Nadl. Rymanów obejmuje wielofunkcyjne lasy gospodarcze, gdzie jedną z podstawowych funkcji jest funkcja produkcyjna. Uzyskanie oceny FV dla tego wskaźnika jest możliwe tylko w lasach wyłączonych z użytkowania, co jest sprzeczne z ideą obszarów Natura 2000. (pogodzenie rozwoju gospodarczego z ochroną przyrody).
		Szanse zachowania				FV	Prowadzona gospodarka leśna gwarantuje utrzymanie powierzchni.

Załącznik 7.2.8._1_3

Lokalizacja transektów monitoringowych na siedlisku przyrodniczym będącym przedmiotem ochrony w obszarze Las Hrabeński PLH180039 położonym na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.

Kod siedliska Natura 2000	Adres	X	Y
9170	04-20-2-14-19 -a -00	711060,64	195399,81
		711097,28	195309,86
		711130,36	195219,85
	04-20-2-14-19 -d -00	710732,92	195712,99
		710829,22	195671,66
		710931,16	195628,54

Załącznik nr 7.2.8._1_4

Lokalizacja płatów siedliska, w których zalecane jest zmniejszanie udziału dęba czerownego w trakcie wykonywania trzebieży późnych.

Kod siedliska Natura 2000	Adres leśny	Powierzchnia (ha)
9170	04-20-2-14-19 -a -00	13,81
	04-20-2-14-19 -b -00	8,18
	04-20-2-14-19 -c -00	8,19
Razem		30,18

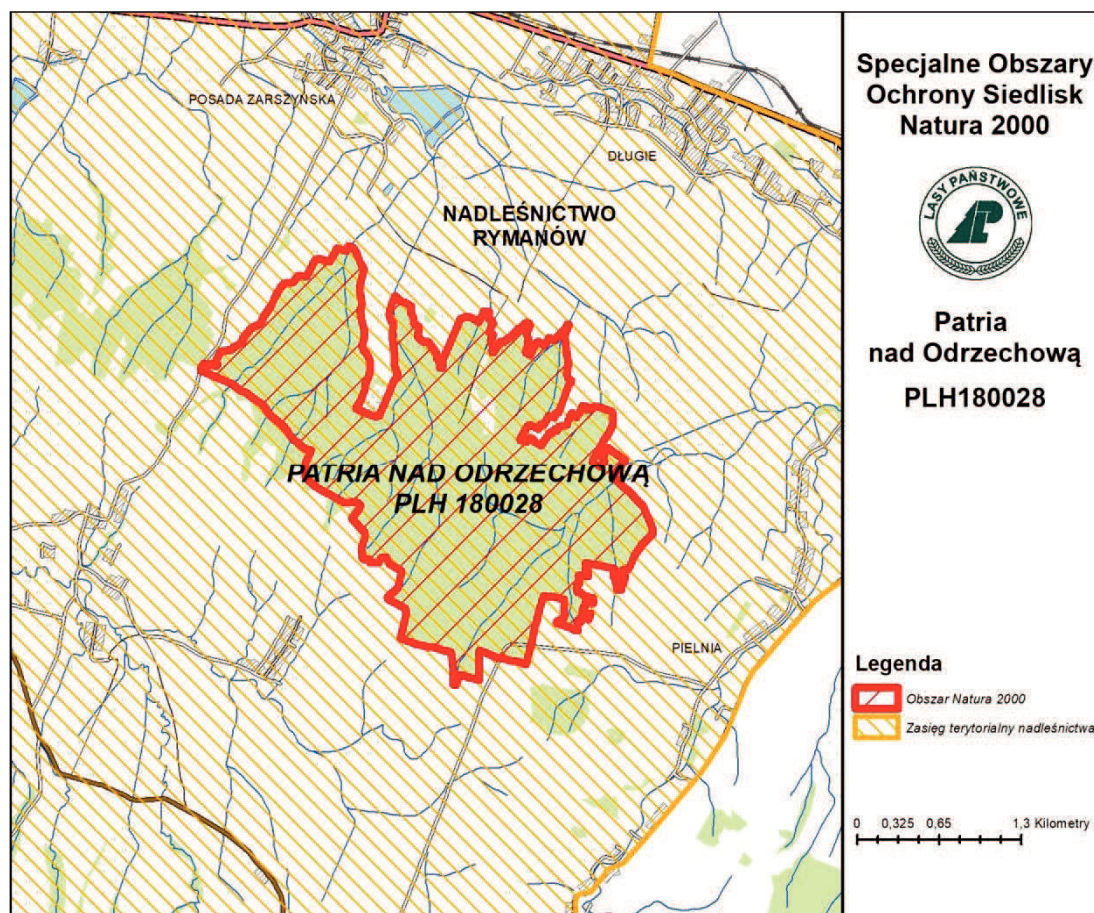
7.3. ZAKRES ZADAŃ OCHRONNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000 PATRIA NAD ODRZECHOWĄ PLH180028

7.3.1. INFORMACJE O OBSZARZE PATRIA NAD ODRZECHOWĄ PLH180028

7.3.1.1 OPIS GRANIC OBSZARU NATURA 2000 PATRIA NAD ODRZECHOWĄ PLH180028

Opis granic części obszaru położonego na gruntach Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Rymanów w postaci współrzędnych punktów załamania w układzie PUWG 1992 oraz warstwy *shp.*, zamieszczono na nośniku DVD, stanowiącym załącznik do tego opracowania. Dodatkowo wykonano dedykowaną mapę w skali 1:25000 zawierającą przebieg granic obszaru.

Mapa obszaru Natura 2000

7.3.1.2. OPIS GRUNTÓW I PRZEDMIOTÓW OCHRONY

Teren objęty planem

Nazwa	Procent powierzchni obszaru, dla którego sporządza się zakres zadań ochronnych w ramach PUL		Powierzchnia wg ewidencji [ha]	Powierzchnia geometryczna [ha]
	Powierzchnia ewidencyjna	Powierzchnia geometryczna		
Zakres zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Patria nad Odrzechową PLH180028 na gruntach Skarbu Państwa zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów	82,10	82,09	470,36	475,50

Opis obszaru

Obszar Natura 2000 Patria nad Odrzechową PLH180028 położony jest na północno-wschodnich stokach góry Patria (475 m n.p.m.) w środkowej części Pogórza Bukowskiego. Od północy kompleks otacza rozległe obniżenie Dołów Jasielsko-Sanockich, z miejscowością Zarszyn położoną u podnóża wzniesienia. Natomiast od południa – dolina potoku Czernisławka wraz z miejscowością Odrzechowa.

Patria nad Odrzechową to obszar leśny z typowymi dla piętra pogórza zbiorowiskami roślinnymi. Wyróżniono tu dwa typy siedlisk przyrodniczych tj. żyzną buczynę karpacką *Dentario glandulosae-Fagetum* oraz grąd subkontynentalny *Tilio-Carpinetum* przy czym elementy charakterystyczne dla tych typów siedlisk przenikają się. Rzeźbę terenu urozmaicają głębokie jary, którymi spływają potoki do zlewni Pielnicy.

Obszar wyznaczono w celu ochrony wyżej wymienionych siedlisk oraz chrząszczy z załącznika II Dyrektywy siedliskowej: biegacza urozmaconego *Carabus variolosus* i zgniotka cynobrowego *Cucujus cinnaberinus*, a także kumaka górskiego *Bombina variegata*.

PUL zawierający zakres PZO (u.o.p. Art.28 ust. 10) obejmuje wszystkie grunty w zarządzie Nadleśnictwa Rymanów, w tym wchodzące w skład Obszaru Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego.

Przedmioty ochrony wg SDF

Typy siedlisk przyrodniczych wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony na terenie obszaru Natura 2000 Patria nad Odrzechową PLH180028 wg SDF.

Lp.	Kod	Nazwa
1.	9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)
2.	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)

Gatunki zwierząt wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony na terenie obszaru Natura 2000 Patria nad Odrzechową PLH180028 wg SDF.

Lp.	Kod	Nazwa łacińska	Nazwa polska
PŁAZY			
1.	1193	<i>Bombina variegata</i>	Kumak górski
BEZKRĘGOWCE			
2.	4014	<i>Carabus variolosus</i>	Biegacz urozmaicony
3.	1086	<i>Cucujus cinnaberinus</i>	Zgniotek cynobrowy

7.3.1.3. PRZEDMIOTY OCHRONY W OBSZARZE NATURA 2000 PATRIA NAD ODRZECZOWĄ PLH180028, STWIERDZONE NA GRUNTACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO RYMANÓW

Typy siedlisk przyrodniczych wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Patria nad Odrzechową PLH180028, stwierdzone na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.

Lp.	Kod	Nazwa
1.	9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)
2.	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)

Gatunki zwierząt wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Patria nad Odrzechową PLH180028 stwierdzone na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.

Lp.	Kod	Nazwa łacińska	Nazwa polska
PŁAZY			
1.	1193	<i>Bombina variegata</i>	Kumak górski
BEZKRĘGOWCE			
1.	4014	<i>Carabus variolosus</i>	Biegacz urozmaicony
2.	1086	<i>Cucujus cinnaberinus</i>	Zgniotek cynobrowy

7.3.1.4. INFORMACJE O ZASTOSOWANEJ METODYCE UŻYTEJ DO OCENY SIEDLISK PRZYRODNICZYCH BĘDĄCYCH PRZEDMIOTEM OCHRONY W OBSZARZE NATURA 2000 PATRIA NAD ODRZECHOWĄ PLH180028, STWIERDZONYCH NA GRUNTACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO RYMANÓW

Wyboru lokalizacji transektów monitoringowych dokonano w oparciu o dostępne dane z prac glebowo-siedliskowych, opisów taksacyjnych, weryfikacji terenowej oraz siedlisk przyrodniczych z Invent 2007. Dokładny przebieg transektu był dodatkowo modyfikowany w terenie w trakcie jego wyznaczania.

Ilość transektów monitoringowych uzależniona była od powierzchni siedliska przyrodniczego w Nadleśnictwie Rymanów, jak również od podziału drzewostanów siedliska przyrodniczego na grupy wiekowe (1-40; 41-100; powyżej 100 lat). Zasada przydzielania ilości transektów monitoringowych uwzględniała dwa parametry (zasadę przyjęto w oparciu o ustalenia podjęte pomiędzy LP a RDOŚ w Rzeszowie w ramach prac nad sporządzeniem PZO dla obszarów Natura 2000 Trzciana PLH180018 oraz Rymanów PLH180016 w dniu 25 listopada 2013r.):

- parametr I - podział drzewostanów siedliska przyrodniczego na grupy wiekowe (1-40 lat; 41-100 lat; 101 i więcej lat) oraz określenie ich powierzchni, przy czym z pośród grup wiekowych wyznaczono podgrupy według dominacji gatunków panujących;
- parametr II – określenie ilości transektów monitoringowych z uwzględnieniem parametru I według następujących zasad:
  - dla siedlisk wielkopowierzchniowych 1 szt. na ok. 500 ha powierzchni siedliska,
  - dla siedlisk średniopowierzchniowych 1 szt. na każde 100-200 ha powierzchni siedliska,
  - dla siedlisk małopowierzchniowych 1 szt. na każde 1-50 ha powierzchni siedliska.

Transekty monitoringowe wyznaczane były w jednorodnych płatach siedliska.

Monitoring siedlisk przyrodniczych przeprowadzono zgodnie z metodyką opracowaną przez Inspekcję Ochrony Środowiska, zamieszczoną w „Monitoring siedlisk przyrodniczych” - Przewodnik metodyczny, część pierwsza, trzecia i czwarta. Dane terenowe uwzględniały: lokalizację (współrzędne punktu wg GPS, wydzielenie leśne, trwałe oznaczenie w terenie); opis siedliska w miejscu przeprowadzenia monitoringu; określenie obserwowanych zespołów i podzespołów roślinnych; areal siedliska na stanowisku; aktualne oddziaływania na siedlisko oraz przewidywane zagrożenia.

Dla siedlisk 9130 i 9170 powierzchnia transektu monitoringowego wynosiła 40 arów. Najczęściej były to prostokątne transekty o szerokość 20 m i długości 200 m.

Na każdym leśnym transekcje pomierzono martwe drewno stojące i leżące w rozbiciu na gatunki, według IUL. Dokonując oceny stanu ochrony siedlisk przyrodniczych wzorowano się na przepisach rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. z 2010r., Nr 34 poz. 186) przy posiłkowaniu się poradnikiem „Monitoring siedlisk przyrodniczych”. Stan ochrony siedlisk przyrodniczych oceniany był na podstawie parametrów:

- powierzchnia siedliska,
- struktura i funkcja,
- szanse zachowania siedliska.

W każdym miejscu, gdzie wykonywano zdjęcie fitosocjologiczne, zrobiono co najmniej 3 zdjęcia fotograficzne oraz waypoint (oznaczenie punktu GPS). Wszystkie zdjęcia fotograficzne zostały skatalogowane i przywiązane do warstwy punktowej wskazującej dokładne miejsce ich wykonania.

Zasięg siedlisk przyrodniczych wyznaczonych podczas inwentaryzacji przeprowadzonej w 2007 roku, został zweryfikowany w oparciu o dostępne dane z prac glebowo-siedliskowych, opisy taksacyjne oraz prace terenowe. Zgodnie ze Specyfikacją Istotnych Warunków Zamówienia podstawą konturu siedliskowego było wydzielenie leśne. Powierzchnie wydzielen leśnych przyjęto zgodnie z IUL §15 pkt. 2 podpunkt 2 lit.: „c) nie mniej niż 0,25 ha: wyłączenia uwarunkowane wyznaczeniem na gruncie granic obszarów Natura 2000...”;

7.3.1.5. TYPY SIEDLISK PRZYRODNICZYCH WYSTĘPUJĄCE W CZĘŚCI OBSZARU NATURA 2000 PATRIA NAD ODRZECHOWĄ PLH180028 NA GRUNTACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO RYMANÓW

1. 9130 Żyzna buczyna karpacka (*Dentario glandulosae-Fagetum*)

Żyzna buczyna karpacka występuje w reglu dolnym oraz w piętrze pogórza obok grądu subkontynentalnego *Tilio-Carpinetum*. W górach jej występowanie ma charakter masowy, a w piętrze pogórza głównie wyspowy. Żyzna buczyna karpacka zajmuje obszary o zróżnicowanej topografii: stoki i grzbiety górskie, zbocza dolin i koluwia osuwiskowe.

Żyzna buczyna karpacka zajmuje gleby brunatne właściwe, brunatne wyługowane, brunatne kwaśne oraz rzadziej płowe właściwe, które wytworzyły się z piaskowców i łupków trzeciorzędowych.

Drzewostan zespołu *Dentario glandulosae-Fagetum* zdominowany jest przez buka *Fagus sylvatica* oraz jodłę pospolitą *Abies alba*. Towarzyszą im klon jawor *Acer pseudoplatanus*, sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, świerk pospolity *Picea abies*, dąb szypułkowy *Quercus robur*, grab pospolity *Carpinus betulus*, czereśnia ptasia *Prunus avium*, topola osika *Populus tremula*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* brzoza brodawkowata *Betula pendula* oraz modrzew europejski *Larix decidua*. W niższych, warstwach drzewostanu występuje buk *Fagus sylvatica*, jodła pospolita *Abies alba*, jawor *Acer pseudoplatanus*, leszczyna *Corylus avellana*,

wiciokrzew pospolity *Lonicera xylosteum*, jarzab pospolity *Sorbus aucuparia*, grab pospolity *Carpinus betulus* oraz bez czarny *Sambucus nigra* i koralowy *Sambucus racemosa*. W warstwie runa wiosną masowo pojawia się żywiec gruczołowaty *Dentaria glandulosa*, będący gatunkiem charakterystycznym żyznej buczyny karpackiej oraz cebulica dwulistna *Scilla bifolia*. Oprócz nich z wiosennych geofitów rosną w żyznej buczynie: żywiec cebulkowy *Dentaria bulbifera*, zawilec gajowy *Anemone nemorosa*, a w postaci wilgotniejszej siedliska kokorycze pusta *Corydalis cava* i pełna *Corydalis solida*. Z dużą stałością pojawia się żywokost sercowaty *Symphytum cordatum*. Oprócz wiosennych geofitów na dnie lasu występują gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, przytulia wonna *Galium odoratum*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium*, bluszczyk kosmaty *Glechoma hirsuta*, szalwia lepka *Salvia glutinosa*, nerecznica krótkoostna *Dryopteris carthusiana*, zachyłka trójkątna *Gymnocarpium dryopteris*, wietlica samicza *Athyrium filix-femina*, nerecznica samcza *Dryopteris filix-mas* a z mszaków: złotowłos strojny *Polytrichastrum formosum* i żurawiec falisty *Atrichum undulatum*.

Charakterystyczna kombinacja florystyczna z uwzględnieniem specyfiki regionalnej i zróżnicowania fitosocjologicznego jest właściwa dla siedliska. Płaty siedliska wykazują dużą ilość martwego drewna – średnio 20,19 m³/ha, na transektach monitoringowych nie odnotowano martwego drewna wielkowieściowego, natomiast ilość mikrosiedlisk drzewnych wynosi średnio 7,5 szt./ha. W runie pojawiającym się ekspansywnym gatunkiem rodzimym jest jeżyna gruczołowata *Rubus hirtus*, natomiast brak jest inwazyjnych gatunków obcych. Struktura pionowa i przestrzenna roślinności jest właściwa, naturalne odnowienie drzewostanów liczne. Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna występują nielicznie.

Powierzchnia siedliska wynosi 406,01 ha.

Ocenę stanu zachowania siedliska przyrodniczego 9130 zamieszczono w załączniku nr 7.2.8._1_2.

2. 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)

Grąd subkontynentalny reprezentuje grupę lasów dębowo-grabowych we wschodniej części Europy Środkowej oraz w Europie Wschodniej. W Polsce występuje na obszarach znajdujących się pod wpływem klimatu umiarkowanie kontynentalnego. W Karpatach górna granica grądu subkontynentalnego pokrywa się z dolną granicą piętra regla dolnego.

Na terenie nadleśnictwa grądy wytworzyły się na glebach brunatnych właściwych, brunatnych wylugowanych i sporadycznie płowych właściwych, wytworzonych ze zwietrzliny piaskowców i łupków trzeciorzędowych.

Wielowarstwowy drzewostan tworzą dąb szypułkowy *Quercus robur*, grab *Carpinus betulus*, lipa drobnolistna *Tilia cordata* i klon jawor *Acer pseudoplatanus*. Na styku z buczynami znaczący udział mają buk pospolity *Fagus sylvatica* i jodła pospolita *Abies alba*.

W drzewostanie, w zmieszaniu jednostkowym i grupowym, występują także: czereśnia ptasia *Prunus avium*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, olsza szara *Alnus incana*, olsza czarna *Alnus glutinosa*, wiąz górski *Ulmus glabra*, sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, topola osika *Populus tremula*, brzoza brodawkowata *Betula pendula* oraz modrzew europejski *Larix decidua*.

W niższych, warstwach drzewostanów występuje grab pospolity *Carpinus betulus*, leszczyna *Corylus avellana*, buk *Fagus sylvatica*, jarząg pospolity *Sorbus aucuparia* suchodrzew pospolity oraz bez czarny *Sambucus nigra* i bez koralowy *Sambucus racemosa*. Runo pokrywa znaczną część powierzchni płatów. W aspekcie wczesnowiosennym wypełniają je takie gatunki, jak: zawilec gajowy *Anemone nemorosa* przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, groszek wiosenny *Lathyrus vernus*, kokorycze pusta *Corydalis cava* i pełna *Corydalis solida*, zdrojówka rutewkowata *Isopyrum thalictroides*, ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, miodunka ćma *Pulmonaria obscura*. Później pojawiają się: gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holostea*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, prosownica rozpierzchła *Milium effusum*, dąbrówka rozłogowa *Ajuga reptans*, czworolist pospolity *Paris quadrifolia*, przytulia wonna *Galium odoratum*, czerniec gronkowy *Actaea spicata*, fiołek leśny *Viola reichenbachiana*, kokoryczka wielkokwiatowa *Polygonatum multiflorum*, jaskier kosmaty *Ranunculus lanuginosus*, zerwa kłosowa *Phyteuma spicatum*, nercznica samcza *Dryopteris filix-mas* i krótkoostna *D. carhusiana*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium* i wiele innych. Licznie występują także gatunki charakterystyczne zespołu *Tilio-Carpinetum*: turzyca orzęsiona *Carex pilosa* i jaskier kaszubski *Ranunculus cassubicus*. Liczne są także okazy przytulinki wiosennej *Cruciata glabra* i przytulii Schultesa *Galium schultesii*. Wpływ okolicznych buczyn tłumaczy liczne występowanie żywokostu sercowatego *Symphytum cordatum*. W słabo wykształconej warstwie mszystej najczęściej występują: żurawiec falisty *Atrichum undulatum* i złotowłos strojny *Polytrichastrum formosum*.

Charakterystyczna kombinacja florystyczna z uwzględnieniem specyfiki regionalnej i zróżnicowania fitosocjologicznego jest właściwa dla siedliska. Płaty siedliska wykazują małą ilość martwego drewna - średnio 2,66 m³/ha oraz brak martwego drewna wielkowymiarowego (dana z transektów monitoringowych), ilość mikrosiedlisk drzewnych wynosi średnio 7,5 szt./ha. W runie nie występują inwazyjne gatunki obce. Struktura pionowa i przestrzenna roślinności jest słabo zróżnicowana a naturalne odnowienie drzewostanów jest liczne. Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna występują nielicznie.

Powierzchnia siedliska wynosi 51,35 ha.

Ocenę stanu zachowania siedliska przyrodniczego 9170 zamieszczono w załączniku nr 7.2.8._2_2.

7.3.1.6. INFORMACJE O ZASTOSOWANEJ METODYCE UŻYTEJ DO OCENY GATUNKÓW ZWIERZĄT BĘDĄCYCH PRZEDMIOTEM OCHRONY W CZĘŚCI OBSZARU NATURA 2000 PATRIA NAD ODRZECHOWĄ PLH180028 NA GRUNTACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO RYMANÓW

Oceny stanu zachowania przedmiotów ochrony występujących na terenie Nadleśnictwa dokonano wzorując się na rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. Wskaźniki jako składowe parametrów przyjęto z podręczników monitoringu siedlisk przyrodniczych.

1. 1193 Kumak górski *Bombina variegata*

Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów, znajdujących się w zasięgu Obszaru Natura 2000 Patria Nad Odrzechową PLH 180028 wylosowano jeden kwadrat o bokach 1000x1000m, w którym następnie wylosowano jeden kwadracie o boku 250x250m. W tym kwadracie o wymiarze 250x250m monitorowano wszystkie trwałe i nietrwałe zbiorniki wodne. Na wyznaczonych powierzchniach przeprowadzone zostały 3 kontrole (po jednej w miesiącu: maju, czerwcu i lipcu). Poszukiwania gatunku polegały na szczegółowym przeszukaniu zbiorników wodnych (głównie były to koleiny na szlakach zrywkowych) przy użyciu siatki herpetologicznej, prowadzono również nasłuchy. Na każdej powierzchni monitoringowej wykonywano dokumentację fotograficzną oraz zapis danych GPS.

Dokonując oceny stanu ochrony gatunku wzorowano się na przepisach rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. z 2010 r., Nr 34 poz. 186) przy posiłkowaniu się poradnikiem „Monitoring gatunków zwierząt”. Stan ochrony gatunku oceniany był na podstawie parametrów:

- populacja,
- siedlisko,
- szanse zachowania gatunku.

2. 4014 Biegacz urozmaicony *Carabus variolosus*

Waloryzację gatunku przeprowadzono wzorując się na metodyce opracowanej przez Inspekcję Ochrony Środowiska, zamieszczonej w „Monitoring gatunków zwierząt” - Przewodnik metodyczny, część druga. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzenia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. Stan gatunku określono na podstawie trójstopniowej skali:

- FV – stan właściwy;
- U1 – stan niezadawalający;
- U2 – stan zły.

Badania były prowadzone od lipca do sierpnia 2017 r., na dwóch odcinkach potoków położonych na terenach leśnych na obszarze Natura 2000 Patria nad

Odrzechową. Na każdym z nich, na transekcie o dł. 100 m, równomiernie po obu stronach potoku założono co 10 m, 10 szt. pułapek żywołownych typu Barbera.

Co 2-3 dni kontrolowano pułapki, wyniki były dokumentowane, a złowione chrząszcze wypuszczane.

3. 1086 Zgniotek cynobrowy *Cucujus cinnaberinus*

Inwentaryzację gatunku przeprowadzono na jednej powierzchni monitoringowej obejmującej 100 ha, podzielonej na 10 podpowierzchni.

Termin prac:

Prace inwentaryzacyjne na powierzchni monitoringowej przeprowadzono w lipcu 2017 r.

Ocena stanu populacji:

Na każdej podpowierzchni (10 ha) przeszukiwano maksymalnie 3 kłody leżące/drzewa stojące o odpowiednich parametrach rozkładu (II stopień rozkładu) oraz wilgotności (drewno silnie świeże / wilgotne). Gdy znaleziono pierwszego osobnika gatunku - poszukiwania na podpowierzchni były przerywane. Wybrane do analizy drzewo przeszukiwane było na nie więcej niż 30% powierzchni kory. Poszukiwania gatunku przeprowadzono, gdy temperatura powietrza wynosiła przynajmniej +5°C.

Ocena stanu siedliska:

W trakcie prac wykonywany był pomiar martwego drewna celem:

- określenia ilość martwego drewna: obliczano ilość kłód stojących o pierśnicy większej lub równej 30 cm, oraz leżących o średnicy w połowie długości większej lub równej 30 cm;
- określenia jakości martwego drewna (ocena występowania określonych klas rozkładu drewna w cztero-stopniowej skali);
- oceny intensywności gospodarowania na podstawie ilości pozostawionego martwego drewna.

Inwentaryzacja martwego drewna wykonywana była na zasadach określonych w Instrukcji Urządzania Lasu tom I (Dodatkowe pomiary drewna martwego na wybranych powierzchniach próbnych) przy czym uwzględniano tylko martwe drewno o grubości ponad 20 cm w grubszym końcu. Podczas pomiarów uwzględniano także klasy rozkładu drewna. Inwentaryzacja martwego drewna została przeprowadzona na 10 równomiernie rozlokowanych transektach o wymiarach 100 m x 10 m na każdej 100 ha powierzchni.

W miejscach stwierdzenia gatunku wykonywano opis siedliska, który zawierał: skład gatunkowy, wiek drzewostanu, ślady obecności gospodarki leśnej - celem określenia struktury przestrzennej i wiekowej drzewostanu oraz stopnia naturalności ekosystemu leśnego.

Stan ochrony gatunku oceniano na podstawie wytycznych zawartych w „Przewodniku metodycznym Monitoringu gatunków zwierząt”.

W wyniku badań stwierdzono korelację występowania gatunku jedynie z obecnością martwego drewna (na powierzchniach monitoringowych ilość martwego drewna wynosi 7,67 m³/ha) oraz jakością martwego drewna. W lasach gospodarczych ilość odnajdywanych larw zgniotka cynobrowego powodowała przyznanie oceny FV w parametrze „Stan populacji”.

7.3.1.7. GATUNKI ZWIERZĄT BĘDĄCE PRZEDMIOTAMI OCHRONY W CZĘŚCI OBSZARU NATURA 2000 PATRIA NAD ODRZECHOWĄ PLH180028 NA GRUNTACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO RYMANÓW

1. 1193 Kumak górski *Bombina variegata*

Charakterystyka gatunku:

Niewielki płaz osiągający około 6 cm długości, wyglądem przypominający nieco ropuchy. Kumak górski to gatunek ciepłolubny zaczynający swoją aktywność wiosną, gdy temperatura powietrza przekroczy 15°C, a wody 10°C. Gatunek preferuje zbiorniki płytkie, z niewielkim udziałem roślinności, najczęściej są to rowy, kałuże, koleiny lub inne zagłębienia terenu okresowo wypełnione wodą. W miejscach silnie zacienionych gatunek pojawia się sporadycznie, zazwyczaj są to osobniki migrujące. Samice składają pierwsze jaja, gdy temperatura wody osiągnie 14°C (zazwyczaj w maju). Gatunek podchodzi do rozrodu kilkakrotnie w ciągu jednego sezonu rozrodczego. Sezon rozrodczy kończy się w sierpniu. Kijanki wylęgają się po 10-12 dniach od złożenia jaja, a ich rozwój trwa od 2 do 2,5 miesiąca. W Polsce gatunek spotykany tylko w południowej części kraju, głównie w Karpatach z ich pogórzami oraz nielicznie w Sudetach.

Wszystkie parametry stanu ochrony gatunku określono na XX.

Ocenę stanu zachowania kumaka górskiego zamieszczono w załączniku nr 7.2.8._3_2.

2. 4014 Biegacz urozmaicony *Carabus variolosus*

Charakterystyka gatunku:

Biegacz urozmaicony *Carabus variolosus* jest chrząszczem średniej wielkości - długość ciała mierzona od przedniej krawędzi wargi górnej do wierzchołków pokryw zamyka się w przedziale 21-29 mm, przy czym zwykle nieco większe są samice. Posiada charakterystyczne wgłębienia na pokrywach.

Jest gatunkiem całodobowym, największą jednak aktywność wykazuje po zmierzchu. Jest drapieżnikiem, poluje na obrzeżach wód na drobne bezkręgowce, skorupiaki dżdżownice, kijanki a nawet narybek. Potrafi przebywać i polować pod powierzchnią wody - nawet około 30 minut.

Jest gatunkiem leśnym i wilgociolubnym, zasiedla różne, zwykle wilgotne typy siedliskowe lasów (łęgi, olsy), wzdłuż strumieni i potoków.

Na podstawie danych zebranych w trakcie prac terenowych stwierdzono, że populacja gatunku jest mało liczna i oceniono ją na U2. Parametr siedliska został

oceniony jako niewłaściwy – U1 z uwagi na ocenę wskaźników: pokrycia roślinności zielnej.

Aktualna (opisana w przewodnikach metodycznych) waloryzacja wskaźników siedliska praktycznie dla wszystkich stanowisk górskich i pogórzowych gatunku będzie wymuszała nadanie oceny niewłaściwej (U1) bądź złej (U2) dla parametru siedliska.

Ocenę stanu zachowania biegacza urozmaiconego zamieszczono w załączniku nr 7.2.8._4_2.

3. 1086 Zgniotek cynobrowy *Cucujus cinnaberinus*

Charakterystyka gatunku:

Zgniotek cynobrowy *Cucujus cinnaberinus* to średniej wielkości chrząszcz, którego postać dorosła osiąga długość od 11 do 15 mm. Jego głowa, grzbietowa strona przedtułowia i pokrywy są cynobrowo czerwone, z charakterystyczną makro i mikrorzeźbą. Spód ciała, żuwaczki i odnóża czarne; boczne krawędzie przedplecza wąsko, czarno obrzeżone. Chrząszcze są w zarysie podłużne, bardzo silnie spłaszczone.

Zgniotek cynobrowy to typowy gatunek saproksylobiontyczny, odbywający rozwój larwalny pod korą drzew, w których łyko znajduje się w mniej lub bardziej zaawansowanym stadium rozkładu, a drewno jest w początkowych fazach tego procesu. Rozwój larwalny trwa przynajmniej 2 lata, przepoczwarczenie następuje późnym latem, a imagines wylęgają się na przełomie lata i jesieni. Larwy zgniotka cynobrowego odbywają cały swój rozwój w strefie podkorowej martwych drzew. Uważane są za drapieżniki (odżywiające się stadiami przedimaginalnymi innych podkorowych owadów) i saprofagi. Przepoczwarczenie następuje w mikrosiedlisku rozwoju larwy, w zbutwiałym łyku pod korą.

Makrosiedliskiem zgniotka cynobrowego są lasy i zarośla drzewiasto-krzewiaste, z obumierającymi i martwymi drzewami pokrytymi korą.

Stopień i forma rozkładu warstw podkorowinowych jest cechą decydującą o atrakcyjności drewna do zasiedlenia przez gatunek.

Gatunek zinwentaryzowano na powierzchni monitoringowej. W wyniku badań stwierdzono korelację występowania gatunku jedynie z obecnością martwego drewna oraz jakością martwego drewna.

Ocenę stanu zachowania zgniotka cynobrowego zamieszczono w załączniku nr 7.2.8._5_2.

7.3.2. ISTNIEJĄCE I POTENCJALNE ZAGROŻENIA DLA ZACHOWANIA WŁAŚCIWEGO STANU OCHRONY SIEDLISK PRZYRODNICZYCH ORAZ GATUNKÓW ROŚLIN I ZWIERZĄT I ICH SIEDLISK BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY W OBSZARZE NATURA 2000 PATRIA NAD ODRZECHOWĄ PLH180028 NA GRUNTACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO RYMANÓW

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia	
		Istniejące	Potencjalne
1	9130 Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion</i>)	1. Nazwa zagrożenia: Niewystarczająca ilość martwego drewna wielkowymiarowego i drzew biocenotycznych Opis zagrożenia: W skutek uwarunkowań lokalnych i zaszłości gospodarczych nie nastąpiła akumulacja zasobów martwego drewna wielkowymiarowego i mikrosiedlisk drzewnych. (Kod: B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew).	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków).
2	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	1. Nazwa zagrożenia Zniekształcone cechy siedliska. Opis zagrożenia: Zniekształcona struktura pionowa drzewostanów, którą tworzą drzewostany o małym zróżnicowaniu wiekowym (Kod: J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska). 2. Nazwa zagrożenia: Niewystarczająca ilość martwego drewna i drzew biocenotycznych Opis zagrożenia: W skutek uwarunkowań lokalnych i zaszłości gospodarczych nie nastąpiła akumulacja zasobów martwego drewna i mikrosiedlisk drzewnych. (Kod: B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew).	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków).

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia	
		Istniejące	Potencjalne
3	1193 Kumak górski <i>Bombina variegata</i>	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków).	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków).
4	4014 Biegacz urozmaicony <i>Carabus variolosus</i>	1. Nazwa zagrożenia: Niewystarczająca ilość martwego drewna Opis zagrożenia: W skutek uwarunkowań lokalnych i zasłóci gospodarczych nie nastąpiła akumulacja zasobów martwego drewna. (Kod: B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew). 2. Nadmierne zwarcie drzewostanu Opis zagrożenia: Zbyt małe pokrycie roślinnością zielną jest spowodowane dużym zwarcie drzewostanu. (Kod: B02.05 Nieintensywna produkcja drewna)	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków).
5	1086 Zgniotek cynobrowy <i>Cucujus cinnaberinus</i>	1. Nazwa zagrożenia: Niewystarczająca ilość martwego drewna Opis zagrożenia: W skutek uwarunkowań lokalnych i zasłóci gospodarczych nie nastąpiła akumulacja zasobów martwego drewna. (Kod: B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew).	Nie stwierdzono (Kod: X Brak zagrożeń i nacisków).

7.3.3. CELE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

Lp.	Przedmiot ochrony	Stan ochrony	Cele działań ochronnych	Perspektywa osiągnięcia założonego celu
1	9130 Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	U1	1. Nie pogorszenie stanu ochrony siedliska. 2. Utrzymanie istniejącej powierzchni siedliska (stan wyjściowy - 406,01 ha). 3. Zwiększenie ilości martwego drewna wiekowymiarowego oraz mikrosiedlisk drzewnych (stan wyjściowy: brak martwego drewna wielkowymiarowego – dane z transektu monitoringowego; ilość mikrosiedlisk drzewnych wynosi 7,5 szt./ha).	1. Realizacja celu niezagrażona w trakcie obowiązywania PUL. 2. Realizacja celu niezagrażona w trakcie obowiązywania PUL. 3. Realizacja celu niezagrażona w trakcie obowiązywania PUL, natomiast osiągnięcie stanu FV wykracza poza okres obowiązywania PUL (wymaga kilkudziesięciu lat).
2	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	U1	1. Nie pogorszenie stanu ochrony siedliska. 2. Utrzymanie istniejącej powierzchni siedliska (stan wyjściowy - 51,35 ha). 3. Zwiększenie ilości martwego drewna oraz mikrosiedlisk drzewnych drzewnych (stan wyjściowy: łączne zasoby martwego drewna wynoszą 2,66 m ³ /ha; brak martwego drewna wielkowymiarowego – dane z transektu monitoringowego; ilość mikrosiedlisk drzewnych wynosi 7,5 szt./ha).	1. Realizacja celu niezagrażona w trakcie obowiązywania PUL. 2. Realizacja celu niezagrażona w trakcie obowiązywania PUL. 3. Realizacja celu niezagrażona w trakcie obowiązywania PUL. Osiągnięcie stanu FV wykracza poza okres obowiązywania PUL (wymaga kilkudziesięciu lat).
3	1193 Kumak górski <i>Bombina variegata</i>	XX	1. Uzupełnienie wiedzy o populacji i siedlisku.	1. Realizacja celu niezagrażona w trakcie obowiązywania PUL
4	4014 Biegacz urozmaicony <i>Carabus variolosus</i>	U2	1. Niepogorszenie stanu potoków. 2. Zwiększenie ilości martwego drewna.	1. Realizacja celu niezagrażona w trakcie obowiązywania PUL. 2. Realizacja celu niezagrażona w trakcie obowiązywania PUL. Osiągnięcie stanu FV wykracza poza okres obowiązywania PUL (wymaga kilkudziesięciu lat).
5	1086 Zgniotek cynobrowy <i>Cucujus cinnaberinus</i>	U1	1. Niepogorszenie aktualnego stanu ochrony. 2. Zwiększenie ilości martwego drewna (stan wyjściowy: inwentaryzowano drewno martwe o pierśnicy/średnicy ≥ 30 cm na 10 transektach w ilości średnio 7 szt./ha).	1. Realizacja celu niezagrażona w trakcie obowiązywania PUL. 2. Realizacja celu niezagrażona w trakcie obowiązywania PUL. Osiągnięcie stanu FV wykracza poza okres obowiązywania PUL (wymaga kilkudziesięciu lat).

7.3.4. DZIAŁANIA OCHRONNE

Lp	Przedmiot ochrony	Określenie działań ochronnych						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
1.	9130 Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion</i>)	<i>Nr</i>	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk</i>					
		A1	Sukcesywne podnoszenie zasobów martwego drewna wielkowymiarowego oraz mikrosiedlisk drzewnych	Realizacja zapisów Instrukcji Ochrony Lasu oraz zarządzeń Dyrektora RDLP w Krośnie z dnia 2 grudnia 2014, nr 28/2014 oraz z dnia 28 grudnia 2016 nr 14/2016: 1) pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego). W przypadku stwierdzenia ponadnormatywnej zgnilizny odziomkowej w ściętych drzewach, która dyskwalifikuje do uznania za drewno wielkowymiarowe, pierwszy odcięty fragment powinien mieć długość min. 3m; po odcięciu należy	Areał siedliska w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów. Załącznik nr 7.3.8._1_1	Okres obowiązywania PUL	W ramach działalności statutowej	Nadleśnictwo Rymanów

Lp	Przedmiot ochrony	Określenie działań ochronnych						
		Nr i nazwa		Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
				pozostawić go do naturalnego rozpadu; 2) pozostawianie drzew biocenotycznych; 3) pozostawienie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających w PUL wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego oraz ostoi ksylobiontów, pozostawienie nieużytkowanych fragmentów lasu w tzw. strefach przypotokowych.				
		<i>Nr</i>	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Transekty monitoringowe wymienione w Załączniku nr 7.3.8._1_3 oraz powierzchnie kołowe wykonywane w ramach PUL (martwe drewno – łączne zasoby)	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	1000 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP

Lp	Przedmiot ochrony	Określenie działań ochronnych					
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>				
		C	Nie planuje się				
2.	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk</i>				
A1		Różnicowanie struktury pionowej	Stosowanie rębni złożonych z średnim, długim lub bardzo długim okresem odnowienia.	Wykaz wydzielen zawarto w załączniku nr 7.3.8._2_4	Okres obowiązywania PUL	W ramach działalności statutowej	Nadleśnictwo Rymanów
A2		Sukcesywne podnoszenie zasobów martwego drewna i mikrosiedlisk drzewnych	Realizacja zapisów Instrukcji Ochrony Lasu oraz zarządzeń Dyrektora RDLP w Krośnie z dnia 2 grudnia 2014, nr 28/2014 oraz z dnia 28 grudnia 2016 nr 14/2016: 1) pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego).	Areał siedliska w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów. Załącznik nr 7.3.8._2_1	Okres obowiązywania PUL	W ramach działalności statutowej	Nadleśnictwo Rymanów

Lp	Przedmiot ochrony	Określenie działań ochronnych						
		Nr i nazwa		Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
				<p>W przypadku stwierdzenia ponadnormatywnej zgnilizny odziomkowej w ściętych drzewach, która dyskwalifikuje do uznania za drewno wielkowymiarowe, pierwszy odcięty fragment powinien mieć długość min. 3m; po odcięciu należy pozostawić go do naturalnego rozpadu;</p> <p>2) pozostawianie drzew biocenotycznych.</p> <p>3) pozostawienie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiągających w PUL wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego oraz ostoi ksylobiontów, pozostawienie nieużytkowanych fragmentów lasu w tzw. strefach przypotokowych.</p>				

Lp	Przedmiot ochrony	Określenie działań ochronnych						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Powierzchnie kołowe w całym siedlisku wymienione w załączniku nr 7.3.8._2_3.	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL.	1000 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C	Nie planuje się					
3.	1193 Kumak górski <i>Bombina variegata</i>	Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk</i>					
		A	Nie planuje się					
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Transekty monitoringowe wymienione w załączniku nr 7.3.8._3_3	Ostatni lub przedostatni rok obowiązywania PUL.	3000 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP

Lp	Przedmiot ochrony	Określenie działań ochronnych						
		Nr i nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C	Rozpoznanie stanu populacji i siedliska gatunku	Inwentaryzacja gatunku z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Transekty monitoringowe wymienione w załączniku nr 7.3.8._3_3	Do trzeciego roku obowiązywania PUL	3000 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
4.	4014 Biegacz urozmaicozony <i>Carabus variolosus</i>	Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk</i>					
		A	Sukcesywne podnoszenie zasobów martwego drewna	Realizacja zapisów Instrukcji Ochrony Lasu oraz zarządzeń Dyrektora RDLP w Krośnie z dnia 2 grudnia 2014, nr 28/2014 oraz z dnia 28 grudnia 2016 nr 14/2016: 1) pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego). W przypadku stwierdzenia ponadnormatywnej zgnilizny odziomkowej w ściętych	Areał występowania gatunku w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów. Załącznik 7.3.8_4_3	Okres obowiązywania PUL	W ramach działalności statutowej	Nadleśnictwo Rymanów

Lp	Przedmiot ochrony	Określenie działań ochronnych						
		Nr i nazwa		Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
				<p>drzewach, która dyskwalifikuje do uznania za drewno wielkowymiarowe, pierwszy odcięty fragment powinien mieć długość min. 3m; po odcięciu należy pozostawić go do naturalnego rozpadu:</p> <p>2) pozostawianie drzew biocenotycznych;</p> <p>3) pozostawienie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających w PUL wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego oraz ostoi ksylobiontów, pozostawienie nieużytkowanych fragmentów lasu w tzw. strefach przypotokowych.</p>				
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Transekty monitoringowe wymienione w załączniku nr 7.3.8._4_3	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL	5000 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP

Lp	Przedmiot ochrony	Określenie działań ochronnych						
		Nr i nazwa		Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C	Nie planuje się					
5.	1086 Zgniotek cynobrowy <i>Cucujus cinnaberinus</i>	Nr	<i>Działania ochronne dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk</i>					
		A	Sukcesywne podnoszenie zasobów martwego drewna	Realizacja zapisów Instrukcji Ochrony Lasu oraz zarządzeń Dyrektora RDLP w Krośnie z dnia 2 grudnia 2014, nr 28/2014 oraz z dnia 28 grudnia 2016 nr 14/2016: 1) pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego). W przypadku stwierdzenia ponadnormatywnej zgnilizny odziomkowej w ściętych drzewach, która dyskwalifikuje do uznania za drewno wielkowiedmiarowe, pierwszy odcięty fragment	Areał występowania gatunku w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów. Załącznik 7.3.8_5_3	Okres obowiązywania PUL	W ramach działalności statutowej	Nadleśnictwo Rymanów

Lp	Przedmiot ochrony	Określenie działań ochronnych						
		Nr i nazwa		Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
				powinien mieć długość min. 3m; po odcięciu należy pozostawić go do naturalnego rozpadu: 2) pozostawianie drzew biocenotycznych; 3) pozostawienie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających w PUL wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego oraz ostoi ksylobiontów, pozostawienie nieużytkowanych fragmentów lasu w tzw. strefach przypotokowych.				
		Nr	<i>Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych</i>					
		B	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych	Monitoring będzie wykonywany z uwzględnieniem parametrów wynikających z przepisów prawa.	Załącznik nr 7.3.8._5_3	Przedostatni lub ostatni rok obowiązywania PUL	3000 zł za stanowisko monitoringowe	PGL LP
		Nr	<i>Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony</i>					
		C	Nie planuje się					

7.3.5. WSKAZANIA DO ZMIAN W OBOWIĄZUJĄCYCH DOKUMENTACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Lp.	Dokumentacja planistyczna	Wskazania do zmian w dokumentach planistycznych niezbędne do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 (<i>Art. 28 ust 10 pkt. 5 ustawy o ochronie przyrody</i>)
1	Brak	Brak

7.3.6. PROJEKT WERYFIKACJI SDF OBSZARU I JEGO GRANIC

Brak

7.3.7. PRZESŁANKI DO SPORZĄDZENIA PLANU OCHRONY

Brak konieczności opracowania planu ochrony

7.3.8. ZAŁĄCZNIKI DO ZADAŃ OCHRONNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000 PATRIA NAD ODRZECHOWĄ PLH180028

1. 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*)

Załącznik nr 7.3.8._1_1

Lokalizacja areału siedliska w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów

Kod siedliska Natura 2000	Adres leśny	Powierzchnia (ha)
9130	04-20-2-14-10 -d -00	4,80
	04-20-2-14-10 -f -00	7,04
	04-20-2-14-10 -h -00	6,13
	04-20-2-14-10 -i -00	4,37
	04-20-2-14-10 -j -00	4,93
	04-20-2-14-10 -k -00	2,41
	04-20-2-14-10 -l -00	1,56
	04-20-2-14-10 -m -00	3,65
	04-20-2-14-10 -n -00	7,32
	04-20-2-14-10 -o -00	5,05
	04-20-2-14-10 -p -00	4,41
	04-20-2-14-10 -r -00	9,95
	04-20-2-14-11 -a -00	2,73
	04-20-2-14-11 -b -00	16,14
	04-20-2-14-11 -c -00	3,72
	04-20-2-14-11 -d -00	2,96
	04-20-2-14-11 -f -00	16,94

Kod siedliska Natura 2000	Adres leśny	Powierzchnia (ha)
	04-20-2-14-12 -a -00	11,99
	04-20-2-14-12 -b -00	20,47
	04-20-2-14-12 -c -00	8,49
	04-20-2-14-12 -d -00	10,62
	04-20-2-14-2 -d -00	7,63
	04-20-2-14-3 -g -00	1,12
	04-20-2-14-3 -h -00	1,62
	04-20-2-14-3 -i -00	4,10
	04-20-2-14-3 -k -00	7,00
	04-20-2-14-3 -l -00	1,72
	04-20-2-14-4 -c -00	0,53
	04-20-2-14-4 -i -00	25,94
	04-20-2-14-4 -j -00	5,88
	04-20-2-14-4 -k -00	1,97
	04-20-2-14-4 -l -00	3,06
	04-20-2-14-4 -n -00	1,44
	04-20-2-14-4 -o -00	1,72
	04-20-2-14-5 -b -00	16,40
	04-20-2-14-5 -c -00	4,94
	04-20-2-14-5 -f -00	2,34
	04-20-2-14-5 -g -00	6,92
	04-20-2-14-5 -h -00	1,56
	04-20-2-14-6 -a -00	3,63
	04-20-2-14-6 -b -00	9,84
	04-20-2-14-6 -c -00	2,77
	04-20-2-14-6 -d -00	1,35
	04-20-2-14-6 -f -00	3,14

Kod siedliska Natura 2000	Adres leśny	Powierzchnia (ha)
	04-20-2-14-6 -g -00	15,65
	04-20-2-14-7 -d -00	3,67
	04-20-2-14-7 -f -00	17,42
	04-20-2-14-7 -g -00	5,59
	04-20-2-14-7 -h -00	8,34
	04-20-2-14-8 -a -00	9,66
	04-20-2-14-8 -b -00	18,66
	04-20-2-14-8 -g -00	2,28
	04-20-2-14-8 -h -00	1,98
	04-20-2-14-8 -i -00	9,94
	04-20-2-14-9 -a -00	5,00
	04-20-2-14-9 -b -00	27,55
	04-20-2-14-9 -c -00	7,97
	Razem	406,01

7.3.8. _1_2 Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem

Siedlisko przyrodnicze	Kod Natura 2000	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	9130	Powierzchnia siedliska			FV	U1	Wszystkie płyty siedliska, które zostały stwierdzone w INWENT 2006-2007 zostały uwzględnione, za wyjątkiem oczywistych błędów (odrzucono powierzchnie, które zostały zakwalifikowane do siedliska przyrodniczego a w rzeczywistości nim nie były co wynikało głównie z przyjętej metodyki).
		Specyficzna struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna*	FV	Na podstawie transektów monitoringowych stan FV określono na 100% powierzchni siedliska.		
			Skład drzewostanu	FV	Na podstawie bazy taksatora stan FV określono na 98% powierzchni siedliska.		
			Ekspansywne gatunki rodzime w runie	U1	Na podstawie transektów monitoringowych stan FV określono na 66,7%, a stan U1 określono na 33,3% powierzchni siedliska. Ekspansywnym gatunkiem jest jeżyna gruczołowata <i>Rubus hirtus</i> .		
			Struktura pionowa i przestrzenna fitocenozy	FV	Na podstawie bazy taksatora i transektów monitoringowych drzewostanów z oceną FV jest 100%.		
			Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)	FV	Na podstawie bazy taksatora stan FV określono na 70%, U1 na 26% a U2 na 4% płatów siedliska.		
			Naturalne odnowienie drzewostanu	FV	Na podstawie transektów monitoringowych stan FV określono na 100% siedliska.		
			Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	FV	Gatunki zgodne ze swoim zasięgiem geograficznym stanowią ponad 99% powierzchni rzeczywistej. Sporadycznie występującymi gatunkami obcymi są robinia akacjowa i sosna wejmutka.		

Siedlisko przyrodnicze	Kod Natura 2000	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
			Inwazyjne gatunki obce w podszybie i runie	FV			Nie stwierdzono.
			Martwe drewno (łącznie zasoby)	FV			Średnia wartość wynosi 20,19 m ³ /ha (obliczona na podstawie transektów monitoringowych, kołowych powierzchni próbnych oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).
			Martwe drewno wielkowymiarowe	U2			Dane z transektów monitoringowych - brak martwego drewna wielkowymiarowego.
			Mikrosiedliska drzewne (drzewna biocenotyczne)	U2			Dane z transektów monitoringowych - średnia ilość 7,50 szt./ha.
			Inne zniekształcenia w tym zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	U1			Część obszaru Natura 2000 objęta PUL dla Nadl. Rymanów obejmuje wielofunkcyjne lasy gospodarcze, gdzie jedną z podstawowych funkcji jest funkcja produkcyjna. Uzyskanie oceny FV dla tego wskaźnika jest możliwe tylko w lasach wyłączonych z użytkowania, co jest sprzeczne z ideą obszarów Natura 2000 (pogodzenie rozwoju gospodarczego z ochroną przyrody).
		Szanse zachowania				FV	Prowadzona gospodarka leśna gwarantuje utrzymanie składu gatunkowego drzewostanu, zróżnicowaną strukturę pionową i przestrzenną w wyniku stosowania rębni złożonych z średnim, długim lub bardzo długim okresem odnowienia.

Załącznik nr 7.3.8. 1_3

Lokalizacja transektów monitoringowych na siedlisku przyrodniczym będącym przedmiotem ochrony w obszarze Patria nad Odrzechową PLH180028 położonym na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.

Nr transektu	Nr punktu	X	Y
1	1	718526,90	190276,13
	2	718583,77	190351,54
	3	718652,92	190418,53
2	1	717678,41	191371,55
	2	717746,21	191437,71
	3	717812,42	191504,12
3	1	718876,11	190701,26
	2	718971,34	190720,59
	3	719063,76	190740,85

2. 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*)

Załącznik nr 7.3.8. 2_1

Lokalizacja areału siedliska w obszarze Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów

Kod siedliska Natura 2000	Adres leśny	Powierzchnia (ha)
9170	04-20-2-14-10 -c -00	3,04
	04-20-2-14-2 -b -00	18,32
	04-20-2-14-2 -c -00	5,63
	04-20-2-14-3 -d -00	0,79
	04-20-2-14-3 -f -00	1,21
	04-20-2-14-4 -a -00	0,23
	04-20-2-14-4 -b -00	0,16
	04-20-2-14-4 -d -00	0,09
	04-20-2-14-4 -f -00	0,14
	04-20-2-14-4 -h -00	4,93
	04-20-2-14-5 -a -00	0,13
	04-20-2-14-7 -b -00	4,55
	04-20-2-14-7 -c -00	4,96
	04-20-2-14-7 -j -00	1,46
	04-20-2-14-8 -d -00	4,39
	04-20-2-14-8 -f -00	1,32
	Razem	51,35

Załącznik 7.3.8._2_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem.

Siedlisko przyrodnicze	Kod Natura 2000	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> i <i>Tilio-Carpinetum</i>)	9170	Powierzchnia siedliska	X		FV	U1	Wszystkie płyty siedliska, które zostały stwierdzone w INWENT 2006-2007 zostały uwzględnione, za wyjątkiem oczywistych błędów (odrzucono powierzchnie, które zostały zakwalifikowane do siedliska przyrodniczego a w rzeczywistości nim nie były co wynikało głównie z przyjętej metodyki).
			X				Na podstawie transektów monitoringowych stan FV określono na 100% powierzchni siedliska.
		Specyficzna struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna*	FV	Nie stwierdzono.		
			Inwazyjne gatunki obce w podszybie i runie	FV	Nie stwierdzono.		
			Ekspansywne gatunki rodzime w runie	FV	Na podstawie bazy taksatora drzewostanów z oceną FV jest 45 % a U1 14% powierzchni siedliska.		
			Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	U1	Na podstawie bazy taksatora stan FV określono na 31%, U1 na 63% a U2 na 6% płatów siedliska.		
			Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)	U1	Na podstawie transektów monitoringowych stan FV określono na 100% siedliska.		
			Naturalne odnowienie drzewostanu	FV	Gatunki zgodne ze swoim zasięgiem geograficznym stanowią ponad 99%. Obcym gatunkiem sporadycznie występującym w drzewostanie jest robinia akacjowa.		
Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	FV						

Siedlisko przyrodnicze	Kod Natura 2000	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
			Martwe drewno (łącznie zasoby)	U2			Średnia wartość wynosi 2,66 m ³ /ha (obliczona na podstawie transektów monitoringowych, kołowych powierzchni próbnych oraz inwentaryzacji wskaźnikowej).
			Martwe drewno wielkowymiarowe	U2			Dane z transektów monitoringowych - brak martwego drewna wielkowymiarowego.
			Mikrosiedliska drzewne (drzewna biocenotyczne)	U2			Dane z transektów monitoringowych - średnia ilość 7,50 szt./ha.
			Inne zniekształcenia w tym zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	U1			Część obszaru Natura 2000 objęta PUL dla Nadl. Rymanów obejmuje wielofunkcyjne lasy gospodarcze, gdzie jedną z podstawowych funkcji jest funkcja produkcyjna. Uzyskanie oceny FV dla tego wskaźnika jest możliwe tylko w lasach wyłączonych z użytkowania, co jest sprzeczne z ideą obszarów Natura 2000. (pogodzenie rozwoju gospodarczego z ochroną przyrody).
		Szanse zachowania				FV	Prowadzona gospodarka leśna gwarantuje utrzymanie powierzchni

Załącznik 7.3.8._2_3

Lokalizacja transektów monitoringowych na siedlisku przyrodniczym będącym przedmiotem ochrony w obszarze Patria nad Odrzechową PLH180028 położonym na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Rymanów.

Nr transektu	Nr punktu	X	Y
1	1	718293,44	191170,27
	2	718263,40	191265,56
	3	718332,53	191316,75

Załącznik nr 7.3.8._2_4

Lokalizacja płatów siedliska, w których wykonywane jest użytkowanie rębne.

Adres leśny	Powierzchnia (ha)
04-20-2-14-2 -b -00	18,32
04-20-2-14-2 -c -00	5,63
04-20-2-14-4 -h -00	4,93
04-20-2-14-10 -c -00	3,04
Razem	31,92

3. 1193 Kumak górski *Bombina variegata*

Załącznik nr 7.3.8. 3_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem.

Parametr	Wskaźnik	Wartość wskaźnika	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
Populacja	Liczba zbiorników, w których stwierdzono rozród gatunku	2	XX	XX	XX	Z uwagi na brak danych o występowaniu gatunku z poprzednich lat, zgodnie z przyjętą metodyką nie oceniono stanu populacji i siedliska.
	Liczba zbiorników, w których stwierdzono obecność gatunku	8	XX			
Siedlisko	Liczba wszystkich zbiorników	8	XX	XX		
	Liczba zbiorników stałych	0	XX			
Szanse zachowania				XX		

Załącznik nr 7.3.8. 3_3

Lokalizacja miejsc monitoringu stanu przedmiotu ochrony (współrzędne punktów zewnętrznych kwadratu monitoringowego)

Nazwa powierzchni	Adres leśny	Współrzędne	
		X	Y
15959	04-20-2-14-7 -c -00	718500,00	190500,00
	04-20-2-14-6 -c -00	718500,00	190750,00
	04-20-2-14-6 -f -00	718750,00	190750,00
	04-20-2-14-7 -f -00	718750,00	190500,00

4. 4014 Biegacz urozmaicony *Carabus variolosus*

Załącznik nr 7.3.8. 4_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem.

Gatunek	Kod Natura 2000	Parametr	Wskaźnik	Wartość wskaźnika	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
Biegacz urozmaicony <i>Carabus variolosus</i>	4014	Populacja	Względna liczebność	Średnio 1,5 os./10 pułapek/30 dób	U2	U2	U2	Ocena na podstawie danych terenowych. <u>Względna liczebność:</u> Określono w oparciu cykl 2-3 dobowych odłowów za pomocą 10 pułapek w ciągu 30 dni. W badanym terenie było to średnio 1,5 os./10 pułapek/30 dób. <u>Stażność występowania:</u> Ilość prób w których stwierdzono obecność okazów biegacza urozmaiconego w ogólnej liczbie prób poniżej 25%. W warunkach górskich i pogórzowych otoczenie potoków jest z reguły mocno zacienione co powoduje, że pokrycie roślinnością zielną nie jest duże. Taki dobór cech siedliska i ich waloryzacja sprawiają, że w warunkach górskich i pogórzowych osiągnięcie stanu właściwego dla parametru <i>siedlisko</i> jest bardzo trudne.
			Stażność występowania	20%	U2			
		Siedlisko	Pokrycie roślinnością zielną	45%	U2	U1		
			Zwarcie roślinności zielnej	- umiarkowanie zwarte -rozproszone	FV			
			Obecność martwego drewna	4 szt. na transekt pnie lub pniaki	U1			
			Dominujący typ podłoża	błotniste z dużą ilością materii organicznej	FV			
Szanse zachowania				U1				

Załącznik nr 7.3.8. 4_3

Lokalizacja miejsc monitoringu stanu przedmiotu ochrony.

Adres leśny	Współrzędne	
	X	Y
04-20-2-14-9 -b -00	717898,53	191145,46
04-20-2-14-10 -o -00	717829,99	191363,46

5. 1086 Zgniotek cynobrowy *Cucujus cinnaberinus*

Załącznik nr 7.3.8. 5_2

Stan ochrony przedmiotu ochrony objętego planem.

Gatunek	Kod Natura 2000	Parametr	Wskaźnik	Wartość wskaźnika	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
Zgniotek cynobrowy <i>Cucujus cinnaberinus</i>	1086	Populacja	Obecność gatunku na stanowisku	Stwierdzono obecność na powierzchni monitoringowej	FV	FV	U1	Wskaźnik „Areal zajmowany przez populację” nie był oceniany, ponieważ w obszarze zlokalizowano tylko jedną powierzchnię monitoringową.
			Areal zajmowany przez populację	~~Stwierdzono obecność na powierzchni monitoringowej~~	XX			
		Siedlisko	Ilość martwego drewna [N/ha]	Inwentaryzowano drewno martwe o pierśnicy/średnicy ≥ 30 cm na 10 transektach w ilości średnio 7 szt./ha (0,7 szt./transekt).	U1	U1		W wyniku badań stwierdzono korelację występowania gatunku jedynie z obecnością martwego drewna oraz jakością martwego drewna. Na powierzchni monitoringowej ilość martwego drewna wynosi 7,67 m ³ /ha. W lasach gospodarczych ilość odnajdywanych larw zgniotka cynobrowego powodowała przyznanie oceny FV w parametrze „Stan populacji”.
			Jakość martwego drewna	Stwierdzono wszystkie 4 klasy rozkładu martwego drewna.	FV			
			Struktura przestrzenna i wiekowa drzewostanu lub stopień naturalności ekosystemu leśnego	Na powierzchni monitoringowej występują drzewostany jednopiętrowe i jednowiekowe	U1			
			Intensywność gospodarowania *	Na powierzchni monitoringowej prowadzona jest gospodarka ekstensywna, w drzewostanie, mała ilość martwego drewna, które nieokorowane pozostaje w lesie.	U1			

Gatunek	Kod Natura 2000	Parametr	Wskaźnik	Wartość wskaźnika	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna	Uwagi
		Szanse zachowania				FV		Szanse zachowania dla gatunku określono jako właściwe - ocenę uzasadnia wysoki stan populacji potwierdzony na wszystkich powierzchniach monitoringowych (w rezerwatach i drzewostanach gospodarczych) jak również duża ilość drewna martwego obliczona na transektach.

Załącznik nr 7.3.8._5_3

Lokalizacja punktów załamania powierzchni monitoringowych stanu przedmiotu ochrony.

NR POW	X	Y
	718370,460	191742,763
	717617,243	191084,992
	717551,466	191160,314
	718304,683	191818,085
	718370,460	191742,763
	718436,238	191667,442
	717683,020	191009,670
	717617,243	191084,992
	718370,460	191742,763
	718436,238	191667,442
	718502,015	191592,120
	717748,797	190934,349
	717683,020	191009,670
	718436,238	191667,442
	718502,015	191592,120
	718567,792	191516,798
	717814,574	190859,027
	717748,797	190934,349
PnO_1	718502,015	191592,120
	718567,792	191516,798
	718633,569	191441,476
	717880,351	190783,705
	717814,574	190859,027
	718567,792	191516,798
	718633,569	191441,476
	718699,346	191366,155
	717946,128	190708,383
	717880,351	190783,705
	718633,569	191441,476
	718699,346	191366,155
	718765,123	191290,833
	718011,906	190633,062
	717946,128	190708,383
	718699,346	191366,155
	718765,123	191290,833
	718830,900	191215,511
	718077,683	190557,740

NR POW	X	Y
	718011,906	190633,062
	718765,123	191290,833
	718830,900	191215,511
	718896,677	191140,189
	718143,460	190482,418
	718077,683	190557,740
	718830,900	191215,511
	718896,677	191140,189
	718143,460	190482,418
	718896,677	191140,189
	718962,455	191064,868
	718209,237	190407,096
	718143,460	190482,418

7.4. UZGODNIENIA

**REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W RZESZOWIE**

al. Józefa Piłsudskiego 38,
35-001 Rzeszów

Rzeszów, dnia 20 marca 2019 r.

WPN.6320.3.4.2019.UJ.2

POSTANOWIENIE

Na podstawie art. 123 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r., poz. 2096, ze zm.), w związku z art. 28 ust.11 b ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r., poz. 1614, z późn. zm),

postanawiam

uzgodnić zakres zadań ochronnych dla części obszarów Natura 2000 Beskid Niski PLB180002, Ostoja Góry Słonne PLH180013, Góry Słonne PLB180003 oraz Dorzecze Górnego Sanu PLH180021 opracowanego w ramach projektu Planu Urządzania Lasu (PUL) dla Nadleśnictwa Lesko.

Uzasadnienie

Pismem z dnia 20 lutego 2019 r., znak ZO.7210.9.2019, Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie przedłożył do uzgodnienia część projektu dokumentacji planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Lesko, zawierającą zakres zadań ochronnych dla części obszaru Natura 2000 Beskid Niski PLB180002, Ostoja Góry Słonne PLH180013, Góry Słonne PLB180003 oraz Dorzecze Górnego Sanu PLH180021, położonych na gruntach objętych przedmiotowym planem.

Opracowaną dokumentację oparto na przepisach rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010r. w sprawie sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. z 2010 r., Nr 34 poz. 186 z późn. zm.).

Przedstawiona do uzgodnienia część PUL uwzględnia zakres o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody. W ramach prac na potrzeby przedmiotowego opracowania przeprowadzono ocenę stanu zachowania przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000 Beskid Niski PLB180002, Ostoja Góry Słonne PLH180013, Góry Słonne PLB180003 oraz Dorzecze Górnego Sanu PLH180021, występujących na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Lesko. Na podstawie przeprowadzonej oceny stanu zachowania, w ramach przedmiotowego opracowania określono zagrożenia (istniejące i potencjalne) dla poszczególnych przedmiotów ochrony, cele działań ochronnych oraz działania ochronne.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie zwraca uwagę, iż opis granic obszaru Natura 2000 zawarty w planie zadań ochronnych, a w tym przypadku w Planie Urządzania Lasu zawierającym zakres zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000,

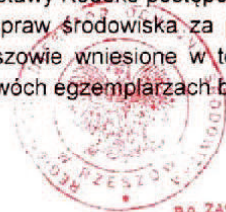

w momencie zatwierdzenia przez Ministra właściwego ds. środowiska powinien odpowiadać aktualnie obowiązującemu przebiegowi granicy obszaru Natura 2000 określonego w formie warstwy wektorowej, która w przypadku obszarów siedliskowych była podstawą zgłoszenia obszaru Natura 2000 do Komisji Europejskiej i została przez nią zatwierdzona.

Mając na uwadze powyższe, postanawiam orzec jak w sentencji postanowienia.

Pouczenie

Na niniejsze postanowienie, na mocy art. 28 ust.11 b ustawy o ochronie przyrody w związku z art. 141 § 1 i 2 ustawy Kodeks postępowania administracyjnego służy zażalenie do ministra właściwego do spraw środowiska za pośrednictwem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie wniesione w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania. Zażalenie należy składać w dwóch egzemplarzach bez opłaty skarbowej.

p.o. ZASTĘPCY REGIONALNEGO DYREKTORA
OCHRONY ŚRODOWISKA W RZESZOWIE

Antoni Pomysłala
Regionalny Konserwator Przyrody w Rzeszowie

Otrzymuje:

- 1) Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie
- 2) ad acta.

8. ZESTAWIENIE ZADAŃ OCHRONNYCH

8.1. ZESTAWIENIE ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY PRZYRODY

Tabela XXIII. Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, leśnictwo, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymogów ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (proponowane wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
1.	Lokalizacje wydziałów wg fakultatywnej warstwy do SLMN w formacie .shp	Ekstensywne użytkowanie i odtwarzanie użytków zielonych, w szczególności siedlisk przyrodniczych.	<p>Kontynuowanie użytkowania kośnego lub kośno-pastwiskowego trwałych użytków zielonych. Dopuszcza się pozostawianie do 15% powierzchni niekoszonych, zarośli i pojedynczych drzew w płatach siedliska.</p> <p>Wykonanie niezbędnych zabiegów agrotechnicznych, umożliwiających ponowny rozwój siedliska oraz jego ekstensywne użytkowanie.</p>	Użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach obowiązującego PROW.
2.	Lokalizacje wydziałów wg fakultatywnej warstwy do SLMN w formacie .shp	Stopniowa eliminacja gatunków obcych ekologicznie z drzewostanu.	Zakładanie upraw zgodnie z przyjętymi TD. Zmniejszanie ilości gatunków obcych w trakcie wykonywania cięć pielęgnacyjnych i rębnych.	Brak
3.	Lokalizacje wydziałów wg fakultatywnej warstwy do SLMN w formacie .shp	Różnicowanie struktury pionowej i wiekowej.	Stosowanie rębni złożonych, z odpowiednim okresem odnowienia dla przyjętego typu drzewostanu oraz uwarunkowań mikrosiedliskowych.	Brak

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, leśnictwo, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymogów ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (proponowane wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
4.	Lokalizacje wydzieli wg fakultatywnej warstwy do SLMN w formacie .shp	Utrzymanie wysokiej różnorodności biologicznej.	<p>Pozostawienie na siedliskach przyrodniczych do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających w PUL wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego.</p> <p>lub</p> <p>Ostoi ksylobiontów i stref przypotokowych.</p> <p>lub</p> <p>Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego).</p> <p>lub</p> <p>Pozostawianie drzew biocenotycznych.</p>	Brak
5.	Lokalizacje wydzieli wg fakultatywnej warstwy do SLMN w formacie .shp	Nie ingerowanie w procesy związane z kształtowaniem się charakteru cieków wodnych na siedlisku przyrodniczym - 91E0*.	Nie planowanie wskazówek gospodarczych. Remont istniejących i ewentualna budowa nowych szlaków umożliwiających zrywkę drzew przez siedlisko bez niszczenia runa i gleby poza wyznaczonymi szlakami.	Brak
6.	Lokalizacje wydzieli wg fakultatywnej warstwy do SLMN w formacie .shp	Uwzględnienie podczas prac związanych z pozyskaniem drewna znanych chronionych roślin i grzybów oraz zwierząt, dla których wyznaczono strefy ochrony.	Sporządzanie szkiców terenowych dla wszystkich pozycji cięć przedrębnych i rębnych. Ewidencjonowanie siedlisk gatunków w ramach aktualizacji SILP.	Brak

8.2. ZESTAWIENIE ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY WARTOŚCI KULTUROWYCH I TURYSTYCZNYCH ORAZ EDUKACJI EKOLOGICZNEJ

Tab. 54. Zestawienie zadań z zakresu ochrony wraz z lokalizacją oraz opisem czynności

Obiekt	Lokalizacja oddz., poddz.	Czynność
1	2	3
Ścieżki przyrodniczo-dydaktyczne	Przebieg zaznaczono na „Mapie walorów przyrodniczo-kulturowych”	Okresowe kontrolowanie stanu tablic informacyjnych oraz elementów wyposażenia i w razie potrzeby naprawa lub konserwacja, dbałość o właściwe oznakowanie, usuwanie posuszu, złomów i wywrotów z bezpośredniego otoczenia trasy, zagrażających bezpieczeństwu i utrudniających poruszanie się zwiedzających.
Szlaki turystyczne, trasy rowerowe	Przebieg zaznaczono na „Mapie walorów przyrodniczo-kulturowych”	Wzdłuż szlaków turystycznych w odległości 2 średnich wysokości drzewostanów, cięcia związane z pozyskaniem należy wykonywać w I i IV kwartale. Na trasach szlaków usuwanie pojawiających się złomów i wywrotów uniemożliwiających poruszanie się.
Tablice informacyjne i ostrzegawcze o treści powiązanej z prawidłowym zachowaniem się na terenach leśnych bądź o szerokiej tematyce przyrodniczej.	Przy wlotach głównych szlaków komunikacyjnych na teren Nadleśnictwa, przy parkingach, miejscach biwakowych, itp.	Okresowa konserwacja lub wymiana na nowe, dbanie o estetyczny wygląd tablic.
Kapliczki, krzyże przydrożne, pomniki, mogiły, cmentarze itp.	Wykaz zamieszczono w pkt 4.3.9.1. a lokalizację na „Mapie walorów przyrodniczo-kulturowych”	Porządkowanie otoczenia, wykonywanie prac leśnych w bezpośrednim sąsiedztwie w sposób nie zagrażający obiektom.
Punkty widokowe	Lokalizację przedstawiono na „Mapie walorów przyrodniczych i kulturowych”	Wykonywanie stosownych zabiegów pielęgnacyjnych w zakresie zachowania przedpola widokowego.

9. ZAŁĄCZNIKI

9.1 Warstwy numeryczna *shape*.

9.2. Zestawienie ostoi ksylobiontów w Nadleśnictwie Rymanów

Tab. 55. Ostoje ksylobiontów

Adres leśny	Powierzchnia [ha]
04-20-1-01-347 -a -00	16,62
04-20-1-01-347 -b -00	58,13
04-20-1-01-350 -a -00	75,72
04-20-1-01-350 -c -00	5,82
04-20-1-01-356 -c -00	6,77
04-20-1-01-358 -b -00	4,65
04-20-1-01-360 -f -00	5,63
04-20-1-01-362 -b -00	15,57
04-20-1-02-293 -b -00	2,48
04-20-1-02-297 -c -00	2,37
04-20-1-03-256 -b -00	3,53
04-20-1-03-257 -a -00	33,46
04-20-1-03-257 -b -00	13,51
04-20-1-03-258 -a -00	48,40
04-20-1-03-259 -a -00	49,12
04-20-1-03-260 -a -00	28,43
04-20-1-03-260 -b -00	3,17
04-20-1-03-260 -c -00	6,85
04-20-1-03-260 -d -00	9,48
04-20-1-03-260 -f -00	1,47
04-20-1-03-261 -a -00	44,04
04-20-1-03-262 -a -00	54,20
04-20-1-03-262 -b -00	1,45
04-20-1-03-263 -c -00	11,13
04-20-1-03-264 -d -00	1,24
04-20-1-03-266 -d -00	3,42
04-20-1-03-269 -f -00	2,99
04-20-1-03-273 -c -00	1,74
04-20-1-04-119 -a -00	34,23
04-20-1-04-120 -a -00	30,66
04-20-1-04-120 -b -00	4,99
04-20-1-04-121 -a -00	18,13
04-20-1-04-121 -b -00	8,24

Adres leśny	Powierzchnia [ha]
04-20-1-04-122 -a -00	11,32
04-20-1-04-122 -b -00	18,60
04-20-1-04-129 -a -00	12,61
04-20-1-04-129 -b -00	7,49
04-20-1-04-130 -a -00	7,57
04-20-1-04-130 -b -00	18,41
04-20-1-04-130 -f -00	2,61
04-20-1-04-130 -g -00	4,18
04-20-1-04-130 -h -00	8,10
04-20-1-04-131 -a -00	13,02
04-20-1-04-131 -b -00	16,57
04-20-1-05-166 -h -00	0,54
04-20-1-05-166 -n -00	4,55
04-20-1-05-167 -n -00	0,82
04-20-1-05-169 -b -00	0,75
04-20-1-05-170 -g -00	2,06
04-20-1-05-170 -i -00	2,00
04-20-1-05-170 -j -00	15,26
04-20-1-05-170 -k -00	0,70
04-20-1-05-170 -l -00	0,64
04-20-1-05-170 -m -00	1,30
04-20-1-05-171 -l -00	0,33
04-20-1-05-171 -o -00	1,22
04-20-1-05-172 -a -00	12,34
04-20-1-05-172 -c -00	0,72
04-20-1-05-172 -f -00	1,16
04-20-1-05-172 -g -00	1,94
04-20-1-05-172 -i -00	0,73
04-20-1-05-173 -a -00	1,57
04-20-1-05-173 -d -00	1,65
04-20-1-05-173 -f -00	2,03
04-20-1-05-312 -a -00	3,18
04-20-1-05-312 -b -00	31,99
04-20-1-05-312 -f -00	2,77
04-20-1-05-313 -a -00	6,49
04-20-1-05-313 -b -00	29,11
04-20-1-05-314 -a -00	41,54
04-20-1-05-314 -b -00	3,27
04-20-1-05-314 -c -00	4,53
04-20-1-05-314 -d -00	1,63
04-20-1-05-315 -a -00	12,85
04-20-1-05-315 -b -00	28,69

Adres leśny	Powierzchnia [ha]
04-20-1-05-315 -c -00	1,54
04-20-1-05-315 -d -00	6,25
04-20-1-05-315 -f -00	2,67
04-20-1-05-327 -a -00	49,79
04-20-1-05-327 -b -00	11,17
04-20-1-05-328 -a -00	50,10
04-20-1-05-328 -b -00	1,87
04-20-1-05-329 -a -00	65,86
04-20-1-05-329 -b -00	8,90
04-20-1-05-329 -c -00	3,48
04-20-1-05-329 -d -00	12,58
04-20-1-05-330 -a -00	65,71
04-20-1-05-331 -a -00	59,70
04-20-1-05-332 -a -00	30,85
04-20-1-05-332 -b -00	8,41
04-20-1-05-333 -g -00	5,07
04-20-1-06-75 -g -00	1,02
04-20-1-06-75 -i -00	0,36
04-20-1-06-76 -b -00	1,87
04-20-1-06-79 -b -00	3,85
04-20-1-06-80 -f -00	3,09
04-20-1-06-80 -r -00	0,80
04-20-1-06-81 -a -00	13,20
04-20-1-06-81 -b -00	5,51
04-20-1-06-81 -c -00	5,45
04-20-1-06-81 -d -00	8,30
04-20-1-06-81 -g -00	2,29
04-20-1-06-81 -h -00	12,34
04-20-1-06-82 -b -00	1,31
04-20-1-06-82 -h -00	0,58
04-20-1-06-83 -a -00	14,54
04-20-1-06-83 -b -00	2,07
04-20-1-06-86 -f -00	1,94
04-20-1-07-56 -n -00	2,30
04-20-1-07-64 -d -00	9,75
04-20-1-08-12 -g -00	2,75
04-20-1-08-13 -f -00	3,62
04-20-1-08-18 -g -00	1,14
04-20-1-08-21 -b -00	9,11
04-20-1-08-23 -c -00	4,58
04-20-1-08-23 -h -00	1,75
04-20-1-08-3 -b -00	4,44

Adres leśny	Powierzchnia [ha]
04-20-1-08-3 -h -00	3,10
04-20-1-08-8 -a -00	3,32
04-20-1-10-382 -f -00	1,53
04-20-1-10-382 -g -00	0,93
04-20-1-11-109 -a -00	30,75
04-20-1-11-109 -b -00	8,63
04-20-1-11-109 -c -00	5,50
04-20-1-11-118 -a -00	35,54
04-20-1-11-118 -b -00	2,87
04-20-1-11-28 -l -00	1,08
04-20-2-12-164 -b -00	7,48
04-20-2-12-165 -a -00	2,86
04-20-2-12-168 -l -00	0,37
04-20-2-12-168 -m -00	1,20
04-20-2-12-169 -b -00	7,54
04-20-2-12-179 -f -00	7,13
04-20-2-12-179 -i -00	0,37
04-20-2-12-184 -c -00	1,62
04-20-2-12-187 -f -00	6,30
04-20-2-12-192 -c -00	2,95
04-20-2-12-192 -g -00	7,10
04-20-2-12-195 -l -00	1,37
04-20-2-12-198 -b -00	3,33
04-20-2-12-199 -a -00	4,06
04-20-2-12-199 -b -00	4,50
04-20-2-13-55 -d -00	3,31
04-20-2-13-55 -h -00	3,84
04-20-2-13-55 -i -00	5,12
04-20-2-13-55 -l -00	2,48
04-20-2-14-4 -n -00	1,44
04-20-2-15-141 -b -00	9,69
04-20-2-15-143 -d -00	1,09
04-20-2-15-147 -g -00	6,62
04-20-2-15-149 -a -00	5,97
04-20-2-15-150 -b -00	12,67
04-20-2-15-151 -a -00	4,66
04-20-2-15-158 -b -00	2,90
04-20-2-15-158 -h -00	1,93
04-20-2-15-66 -b -00	2,15
04-20-2-15-68 -b -00	4,74
04-20-2-15-73 -a -00	1,73
04-20-2-15-75 -d -00	1,08

Adres leśny	Powierzchnia [ha]
04-20-2-16-101 -l -00	1,70
04-20-2-16-102 -h -00	2,05
04-20-2-16-102 -r -00	0,84
04-20-2-16-103 -h -00	4,36
04-20-2-16-103 -i -00	0,56
04-20-2-16-107 -b -00	1,50
04-20-2-16-132 -a -00	0,33
04-20-2-16-133 -a -00	1,11
04-20-2-16-85 -c -00	4,17
04-20-2-16-86 -b -00	3,21
04-20-2-16-93 -c -00	0,50
04-20-2-16-93 -d -00	1,70
04-20-2-16-93 -f -00	2,48
04-20-2-16-93 -g -00	0,51
04-20-2-16-96 -f -00	2,67
04-20-2-16-97 -f -00	1,45
04-20-2-16-98 -n -00	1,20
04-20-2-17-20 -h -00	2,89
04-20-2-17-21 -b -00	3,33
04-20-2-17-25 -c -00	1,59
04-20-2-17-32 -f -00	1,86
04-20-2-17-46 -g -00	9,24
	1720,49

9.3. Zestawienie buforów przy potokach w Nadleśnictwie Rymanów

Tab. 56. Strefy przypotokowe

Adres leśny	Powierzchnia [ha]	Uwagi
04-20-1-01-338 -c -00	0,94	
04-20-1-01-338 -i -00	1,93	
04-20-1-02-286 -c -00	0,39	
04-20-1-02-286 -d -00	1,11	
04-20-1-02-287 -d -00	0,79	część wydzielenia
04-20-1-02-289 -d -00	0,73	
04-20-1-02-290 -c -00	0,34	
04-20-1-02-291 -d -00	0,48	
04-20-1-02-292 -f -00	0,47	
04-20-1-02-292 -g -00	1,42	
04-20-1-02-293 -c -00	0,41	część wydzielenia
04-20-1-02-293 -f -00	0,84	
04-20-1-02-293 -g -00	1,20	

Adres leśny	Powierzchnia [ha]	Uwagi
04-20-1-02-294 -f -00	0,47	
04-20-1-02-297 -f -00	0,28	
04-20-1-02-297 -g -00	0,27	
04-20-1-02-298 -h -00	0,64	
04-20-1-02-302 -d -00	2,08	
04-20-1-02-302 -j -00	0,08	
04-20-1-02-302 -k -00	0,86	część wydzielenia
04-20-1-02-303 -c -00	1,23	
04-20-1-02-303 -j -00	0,14	
04-20-1-02-303 -k -00	0,52	
04-20-1-02-307 -h -00	1,51	część wydzielenia
04-20-1-02-387 -c -00	1,52	część wydzielenia
04-20-1-02-388 -b -00	0,27	część wydzielenia
04-20-1-03-255 -j -00	4,28	
04-20-1-03-256 -i -00	0,83	
04-20-1-03-256 -j -00	3,45	
04-20-1-03-262 -b -00	1,45	
04-20-1-03-267 -f -00	0,43	część wydzielenia
04-20-1-03-267 -f -00	0,56	część wydzielenia
04-20-1-03-268 -l -00	0,42	część wydzielenia
04-20-1-03-268 -l -00	0,47	część wydzielenia
04-20-1-03-272 -f -00	1,99	
04-20-1-03-272 -j -00	0,64	
04-20-1-03-273 -l -00	1,75	
04-20-1-03-273 -n -00	1,98	
04-20-1-03-274 -k -00	1,18	
04-20-1-03-275 -c -00	2,30	
04-20-1-03-275 -j -00	1,96	
04-20-1-03-275 -k -00	2,05	
04-20-1-03-275 -m -00	0,26	
04-20-1-03-275 -n -00	0,62	
04-20-1-03-278 -d -00	4,11	
04-20-1-03-280 -a -00	2,27	
04-20-1-03-280 -f -00	3,67	
04-20-1-03-280 -h -00	0,91	
04-20-1-04-131 -b -00	0,13	część wydzielenia
04-20-1-04-132 -a -00	0,26	część wydzielenia
04-20-1-04-133 -i -00	0,45	część wydzielenia
04-20-1-04-136 -d -00	1,12	
04-20-1-04-136 -h -00	0,45	część wydzielenia
04-20-1-04-136 -p -00	0,58	część wydzielenia
04-20-1-04-138 -l -00	0,31	część wydzielenia

Adres leśny	Powierzchnia [ha]	Uwagi
04-20-1-04-140 -j -00	1,98	część wydzielenia
04-20-1-04-140 -j -00	0,33	część wydzielenia
04-20-1-04-142 -a -00	0,02	część wydzielenia
04-20-1-04-142 -d -00	0,18	część wydzielenia
04-20-1-04-143 -b -00	0,08	część wydzielenia
04-20-1-04-154 -f -00	0,18	część wydzielenia
04-20-1-04-155 -c -00	1,06	
04-20-1-05-166 -o -00	1,76	
04-20-1-05-167 -hx -00	0,42	
04-20-1-05-168 -a -00	3,38	część wydzielenia
04-20-1-05-168 -m -00	0,13	
04-20-1-05-168 -r -00	0,41	
04-20-1-05-170 -p -00	0,44	
04-20-1-05-170 -s -00	1,07	
04-20-1-05-172 -b -00	1,26	
04-20-1-05-173 -c -00	0,92	
04-20-1-05-311 -g -00	0,32	
04-20-1-05-312 -g -00	0,20	
04-20-1-05-317 -f -00	2,33	
04-20-1-05-318 -g -00	2,09	
04-20-1-05-319 -l -00	0,47	część wydzielenia
04-20-1-05-319 -l -00	0,33	część wydzielenia
04-20-1-05-320 -a -00	0,18	
04-20-1-05-320 -f -00	0,86	
04-20-1-05-322 -b -00	1,38	
04-20-1-06-65 -i -00	0,24	część wydzielenia
04-20-1-06-66 -g -00	1,46	część wydzielenia
04-20-1-06-66 -l -00	1,24	
04-20-1-06-66 -p -00	0,24	
04-20-1-06-66 -r -00	0,44	
04-20-1-06-66 -s -00	0,21	
04-20-1-06-66 -t -00	0,23	
04-20-1-06-67 -h -00	0,66	
04-20-1-06-69 -f -00	0,66	
04-20-1-06-72 -cx -00	1,52	
04-20-1-06-73 -c -00	2,73	
04-20-1-06-74 -b -00	2,07	
04-20-1-06-75 -f -00	1,63	
04-20-1-06-76 -h -00	0,14	część wydzielenia
04-20-1-06-77 -j -00	0,19	
04-20-1-06-78 -f -00	0,50	
04-20-1-06-78 -h -00	1,25	

Adres leśny	Powierzchnia [ha]	Uwagi
04-20-1-06-80 -a -00	1,15	
04-20-1-06-80 -m -00	0,11	część wydzielenia
04-20-1-06-80 -n -00	0,72	
04-20-1-06-82 -b -00	1,31	
04-20-1-06-85 -f -00	0,69	
04-20-1-06-85 -g -00	0,39	
04-20-1-07-29 -b -00	0,06	
04-20-1-07-30 -p -00	0,51	
04-20-1-07-30 -s -00	1,20	
04-20-1-07-33 -c -00	3,04	
04-20-1-07-34 -a -00	3,25	
04-20-1-07-35 -j -00	2,09	
04-20-1-07-37 -i -00	1,41	
04-20-1-07-38 -j -00	0,51	
04-20-1-07-40 -d -00	2,24	
04-20-1-07-42 -a -00	4,69	
04-20-1-07-42 -l -00	13,49	
04-20-1-07-58 -d -00	1,91	
04-20-1-07-58 -f -00	0,72	
04-20-1-08-12 -f -00	1,07	
04-20-1-08-157 -b -00	8,72	
04-20-1-08-157 -c -00	0,34	część wydzielenia
04-20-1-08-160 -f -00	0,13	
04-20-1-08-160 -g -00	0,10	
04-20-1-08-160 -i -00	0,53	
04-20-1-08-160 -m -00	0,68	
04-20-1-08-161 -b -00	2,45	część wydzielenia
04-20-1-08-161 -d -00	0,01	część wydzielenia
04-20-1-08-165 -c -00	2,98	
04-20-1-08-25 -o -00	0,60	część wydzielenia
04-20-1-08-25 -p -00	0,21	część wydzielenia
04-20-1-08-25 -p -00	0,14	część wydzielenia
04-20-1-08-26 -c -00	0,33	część wydzielenia
04-20-1-08-5 -i -00	1,35	część wydzielenia
04-20-1-10-363 -j -00	0,50	
04-20-1-10-364 -n -00	1,00	
04-20-1-10-365 -j -00	0,74	
04-20-1-10-366 -a -00	1,58	część wydzielenia
04-20-1-10-366 -a -00	0,53	część wydzielenia
04-20-1-10-366 -p -00	0,67	
04-20-1-10-366 -x -00	0,79	
04-20-1-10-368 -d -00	1,69	

Adres leśny	Powierzchnia [ha]	Uwagi
04-20-1-10-370 -i -00	2,48	część wydzielenia
04-20-1-10-370 -w -00	0,78	część wydzielenia
04-20-1-10-372 -g -00	1,68	część wydzielenia
04-20-1-10-376 -d -00	0,35	część wydzielenia
04-20-1-10-376 -f -00	0,34	
04-20-1-10-377 -c -00	0,69	część wydzielenia
04-20-1-10-377 -c -00	0,33	część wydzielenia
04-20-1-10-380 -b -00	1,55	
04-20-1-10-380 -d -00	0,51	
04-20-1-10-381 -c -00	0,95	
04-20-1-10-389 -c -00	1,29	część wydzielenia
04-20-1-10-390 -g -00	1,98	
04-20-1-10-391 -b -00	3,20	część wydzielenia
04-20-1-11-103 -a -00	0,59	
04-20-1-11-107 -d -00	0,85	
04-20-2-12-177 -r -00	0,02	
04-20-2-12-177 -s -00	0,07	
04-20-2-12-180 -g -00	2,34	
04-20-2-12-198 -i -00	0,31	część wydzielenia
04-20-2-12-200 -j -00	0,24	część wydzielenia
04-20-2-12-200 -p -00	0,19	
04-20-2-12-200 -y -00	0,52	
04-20-2-13-109 -d -00	0,79	
04-20-2-13-41 -g -00	4,63	
04-20-2-13-42 -b -00	1,08	
04-20-2-13-44 -j -00	0,90	
04-20-2-13-55 -k -00	0,79	
04-20-2-13-56 -h -00	1,30	
04-20-2-13-56 -m -00	1,03	
04-20-2-13-59 -a -00	2,60	
04-20-2-13-62 -j -00	5,37	
04-20-2-13-64 -g -00	0,25	
04-20-2-13-65 -c -00	0,83	
04-20-2-14-10 -b -00	0,03	
04-20-2-14-10 -o -00	0,66	część wydzielenia
04-20-2-14-17 -w -00	0,51	część wydzielenia
04-20-2-14-17 -y -00	0,10	
04-20-2-14-18 -c -00	0,41	
04-20-2-14-19 -j -00	0,69	
04-20-2-14-2 -h -00	0,08	
04-20-2-14-2 -i -00	0,17	
04-20-2-14-4 -m -00	0,44	

Adres leśny	Powierzchnia [ha]	Uwagi
04-20-2-14-4 -p -00	0,39	
04-20-2-14-5 -d -00	0,27	
04-20-2-14-5 -i -00	0,24	
04-20-2-14-7 -a -00	0,79	
04-20-2-14-8 -c -00	0,49	
04-20-2-14-9 -b -00	0,30	część wydzielenia
04-20-2-15-137 -b -00	0,77	
04-20-2-15-137 -c -00	1,51	część wydzielenia
04-20-2-15-137 -d -00	0,51	
04-20-2-15-138 -b -00	0,81	
04-20-2-15-144 -l -00	0,27	część wydzielenia
04-20-2-15-66 -a -00	0,95	
04-20-2-15-66 -l -00	0,09	
04-20-2-15-66 -n -00	0,91	
04-20-2-15-66 -o -00	1,18	
04-20-2-15-69 -k -00	1,16	
04-20-2-15-71 -j -00	1,50	
04-20-2-15-73 -f -00	1,24	
04-20-2-15-81A -b -00	3,01	
04-20-2-16-101 -d -00	0,92	część wydzielenia
04-20-2-16-102 -d -00	0,25	część wydzielenia
04-20-2-16-89 -j -00	0,40	
04-20-2-16-95 -c -00	0,22	
04-20-2-17-22 -c -00	0,27	część wydzielenia
04-20-2-17-23 -f -00	0,33	część wydzielenia
04-20-2-17-23 -g -00	0,15	
	228,47	

9.4. Zestawienie 5% wyłączone z użytkowania w Nadleśnictwie Rymanów

Tab. 57. Pozostawienie do naturalnego rozpadu ok. 5% drzewostanów osiagających w PUL wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego

Adres leśny	Powierzchnia [ha]	Uwagi
04-20-1-01-339 -c -00	4,97	część wydzielenia
04-20-1-01-340 -a -00	0,92	część wydzielenia
04-20-1-01-340 -b -00	0,48	część wydzielenia
04-20-1-01-340 -c -00	4,49	część wydzielenia
04-20-1-01-341 -a -00	1,30	część wydzielenia
04-20-1-01-343 -a -00	0,31	część wydzielenia
04-20-1-01-345 -a -00	0,88	część wydzielenia
04-20-1-01-346 -a -00	0,94	część wydzielenia
04-20-1-01-349 -a -00	0,74	część wydzielenia
04-20-1-01-349 -c -00	0,74	część wydzielenia
04-20-1-01-351 -a -00	1,78	część wydzielenia
04-20-1-01-351 -g -00	1,28	część wydzielenia
04-20-1-01-352 -a -00	2,25	część wydzielenia
04-20-1-01-352 -c -00	0,79	część wydzielenia
04-20-1-01-352 -c -00	0,95	część wydzielenia
04-20-1-01-355 -c -00	1,34	część wydzielenia
04-20-1-01-356 -c -00	6,77	
04-20-1-01-357 -a -00	1,79	część wydzielenia
04-20-1-01-358 -b -00	4,65	
04-20-1-01-360 -c -00	0,16	część wydzielenia
04-20-1-01-360 -d -00	0,35	część wydzielenia
04-20-1-01-360 -f -00	1,27	część wydzielenia
04-20-1-01-360 -f -00	0,66	część wydzielenia
04-20-1-01-360 -f -00	0,37	część wydzielenia
04-20-1-02-293 -b -00	2,48	
04-20-1-02-297 -c -00	2,37	
04-20-1-03-256 -b -00	1,37	część wydzielenia
04-20-1-03-263 -c -00	11,13	
04-20-1-03-264 -d -00	1,24	
04-20-1-03-266 -d -00	3,42	
04-20-1-03-269 -f -00	2,01	część wydzielenia
04-20-1-03-273 -c -00	0,32	część wydzielenia
04-20-1-05-333 -g -00	5,07	
04-20-1-06-75 -g -00	1,02	
04-20-1-06-75 -i -00	0,36	
04-20-1-06-76 -b -00	1,87	
04-20-1-06-79 -b -00	3,85	
04-20-1-06-80 -f -00	3,09	

Adres leśny	Powierzchnia [ha]	Uwagi
04-20-1-06-80 -r -00	0,80	
04-20-1-06-82 -b -00	1,31	
04-20-1-06-82 -h -00	0,58	
04-20-1-06-86 -f -00	1,94	
04-20-1-07-56 -n -00	2,30	
04-20-1-07-64 -d -00	9,75	
04-20-1-08-12 -g -00	2,75	
04-20-1-08-13 -f -00	3,62	
04-20-1-08-14 -b -00	1,40	część wydzielenia
04-20-1-08-18 -c -00	1,04	część wydzielenia
04-20-1-08-18 -d -00	0,19	część wydzielenia
04-20-1-08-18 -g -00	1,14	
04-20-1-08-21 -b -00	9,11	
04-20-1-08-23 -c -00	4,58	
04-20-1-08-23 -h -00	1,75	
04-20-1-08-3 -b -00	4,44	
04-20-1-08-3 -h -00	3,10	
04-20-1-08-8 -a -00	3,32	
04-20-1-10-382 -f -00	1,53	
04-20-1-10-382 -g -00	0,93	
04-20-1-11-28 -a -00	2,50	część wydzielenia
04-20-1-11-28 -l -00	1,08	
04-20-2-12-164 -b -00	7,48	
04-20-2-12-165 -a -00	2,86	
04-20-2-12-168 -k -00	0,17	część wydzielenia
04-20-2-12-168 -l -00	0,37	
04-20-2-12-168 -m -00	1,20	
04-20-2-12-169 -b -00	7,54	
04-20-2-12-179 -f -00	7,13	
04-20-2-12-179 -i -00	0,37	
04-20-2-12-184 -c -00	1,62	
04-20-2-12-187 -f -00	6,30	
04-20-2-12-192 -c -00	2,95	
04-20-2-12-192 -g -00	7,10	
04-20-2-12-195 -l -00	1,37	
04-20-2-12-198 -b -00	3,33	
04-20-2-12-199 -a -00	4,06	
04-20-2-12-199 -b -00	4,50	
04-20-2-13-55 -d -00	3,31	
04-20-2-13-55 -h -00	3,84	
04-20-2-13-55 -i -00	5,12	
04-20-2-13-55 -l -00	2,48	

Adres leśny	Powierzchnia [ha]	Uwagi
04-20-2-14-4 -a -00	0,23	
04-20-2-14-4 -b -00	0,16	
04-20-2-14-4 -d -00	0,09	
04-20-2-14-4 -n -00	1,44	
04-20-2-15-141 -b -00	9,69	
04-20-2-15-143 -d -00	1,09	
04-20-2-15-147 -g -00	6,62	
04-20-2-15-149 -a -00	5,97	
04-20-2-15-150 -b -00	12,67	
04-20-2-15-151 -a -00	4,66	
04-20-2-15-158 -b -00	2,90	
04-20-2-15-158 -h -00	1,93	
04-20-2-15-66 -b -00	2,15	
04-20-2-15-66 -o -00	0,13	część wydzielenia
04-20-2-15-68 -b -00	4,74	
04-20-2-15-73 -a -00	1,73	
04-20-2-15-75 -d -00	1,08	
04-20-2-16-102 -h -00	2,05	
04-20-2-16-102 -r -00	0,84	
04-20-2-16-103 -h -00	4,36	
04-20-2-16-103 -i -00	0,56	
04-20-2-16-107 -b -00	1,50	
04-20-2-16-132 -a -00	0,33	
04-20-2-16-133 -a -00	1,11	
04-20-2-16-85 -c -00	4,17	
04-20-2-16-86 -b -00	3,21	
04-20-2-16-93 -c -00	0,50	
04-20-2-16-93 -d -00	1,70	
04-20-2-16-93 -f -00	2,48	
04-20-2-16-93 -g -00	0,51	
04-20-2-16-96 -f -00	2,67	
04-20-2-16-97 -f -00	1,45	
04-20-2-16-98 -n -00	0,51	część wydzielenia
04-20-2-17-21 -b -00	3,33	
04-20-2-17-25 -c -00	1,59	
04-20-2-17-32 -f -00	1,86	
04-20-2-17-46 -g -00	9,24	
	313,29	

10. WYKAZ LITERATURY

Literatura PLB180002

- Budka M., Ręć P., Osiejuk T.S., Jurczak K. 2012. Zagęszczenie samców derkacza *Crex crex* na wybranych powierzchniach w Polsce. *Ornis Polonica* 53: 165-174.
- Chodkiewicz T., Neubauer G., Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z., Ostasiewicz M., Wylegała P., Ławicki Ł., Smyk B., Betleja J., Gaszewski K., Górski A., Grygoruk G., Kata K., Krogulec J., Lenkiewicz W., Marczakiewicz P., Nowak D., Pietrasz K., Rohde Z., Rubacha S., Stachyra P., Świętochowski P., Tumieli T., Urban M., Wieloch M., Woźniak B., Zielińska M., Zieliński P. 2013. Monitoring populacji ptaków Polski w latach 2012-2013. *Biuletyn Monitoringu Przyrody* 11: 1-72. GIOŚ, Warszawa.
- Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z. (red.). 2009. Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasia. Wyd. GIOŚ, Warszawa.
- Czeszczewik D., Walankiewicz W. 2006. Logging and distribution of the White backed Woodpecker *Dendrocopos leucotos* in the Białowieża Forest. *Annales Zoologici Fennici* 43: 221-227.
- Czeszczewik D. 2009. Marginal differences between random plots and plots used by foraging White backed Woodpeckers demonstrates supreme primeval quality of the Białowieża National Park, Poland. *Ornis Fennica* 86: 30-37.
- Czuchnowski R., Wasilewski J., Bonczar Z., Kulczycki A., Stój M. i Pikunas K. 2003. Awifauna lęgowa Magurskiego Parku Narodowego. *Parki Nar. i Rez. Przyr.* 22, 3: 449-471.
- Górecki A., Zemanek B. (red.) 2009. Magurski Park Narodowy - monografia przyrodnicza. Wydawnictwo MPN i UJ, Krępna – Kraków.
- Dombrowski A., Goławski A., Kuźniak S., Tryjanowski P. 2000. Stan i zagrożenia populacji gąsiorka *Lanius collurio* w Polsce. *Not. Orn.* 41: 139-148.
- GIOŚ [www.monitoringptakow.gios.gov.pl/]
- Głowaciński Z. (red.) 2001. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce. Wyd. PWRiL, Warszawa.
- Goławski A. 2006. Pokarm gąsiorka *Lanius collurio* w krajobrazie rolniczym wschodniej Polski. *Not. Orn.* 47: 208-213.
- Goławski A. 2007. Wielkość i umieszczenie gniazd gąsiorka *Lanius collurio* w krajobrazie rolniczym wschodniej Polski. *Not. Orn.* 48: 273-276.
- Gromadzki M. (red.) 2004. Ptaki. Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Wyd. Min. Środowiska, Warszawa. T. 7 i 8.
- Guziak R., Jakubiec Z. 2006. Bocian biały *Ciconia ciconia* (L.) w Polsce w roku 2004. Wyniki VI międzynarodowego Spisu Bociana Białego. Wyd. Pro Natura, Wrocław.
- Hordowski J. 1999. Ptaki Polskich Karpat Wschodnich i Podkarpacia. T. I. Wyd. Mercator, Przemyśl.

- Hordowski J. 2012. Zagęszczenie derkacza *Crex crex* w Karpatach Wschodnich i brzeżnej części Kotliny Sandomierskiej. Ptaki Podkarpacia 12:137-146.
- Janiszewski T., Glubowski M., Wojciechowski Z. 2008. Zmienność sukcesu lęgowego i rozmieszczenie gniazd bociana białego *Ciconia ciconia* w powiecie łączyckim między latami 1995 i 2004. Not. Orn. 49: 65-73.
- Kajtoch Ł. 2009. Występowanie dzięciołów: trójpalczastego *Picoides tridactylus* i białogrzbiatego *Dendrocopos leucotos* w Beskidzie Wyspowym. Not. Orn. 50: 85-96.
- Kociuba M. 2012. Czynniki wpływające na skład diety puszczyka uralskiego *Strix uralensis* na Pogórzu Środkowobeskidzkim. Ornis Polonica 53: 283-292.
- Komitet Ochrony Orłów. Monitoring Ptaków Drapieżnych – Instrukcja prac terenowych wraz z formularzami.
<http://monitoringptakow.gios.gov.pl/48,mpd.html>
- Kucharski R. 1998. Metody oceny liczebności par lęgowych zimorodka *Alcedo atthis*. Not. Orn. 39: 105-110.
- Kucharski R. 2004. *Alcedo atthis* – Zimorodek. W: Gromadzki M. (red.). Ptaki. Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Wyd. Min. Środowiska, Warszawa. T. 7 i 8. ss. 245-249.
- Kuczyński L., Chylarecki P. 2012. Atlas pospolitych ptaków lęgowych Polski. Rozmieszczenie, wybiórczość siedliskowa, trendy. GIOŚ, Warszawa.
- Kulczycki A. 1964. Badania nad składem pokarmu sów z Beskidu Niskiego. Acta zool. cracov. 9: 529 – 559.
- Kunysz P., Hordowski J. 2000. Ptaki Polskich Karpat Wschodnich i Podkarpacia. T II. Wyd. Mercator, Przemyśl.
- Łazarska J. 1999. Analiza stanowisk lęgowych myszołowa zwyczajnego *Buteo buteo* i orlika krzykliwego *Aquila pomarina* w Magurskim Parku Narodowym pod kątem ich ochrony. Msc. Uniwersytet Jagielloński, Kraków.
- Maser C., Anderson R.G., Cromack Jr. K., Williams J.T., Martin R.E. 1979. Dead and down woody material. In: Wildlife habitats in managed forests (ed. J.W. Thomas): 78–95. The Blue Mountains of Oregon and Washington, USDA Forest Service, Agriculture Handbook No. 553, Portland-Washington DC.
- Mikusek R. 2001. Biologia rozrodu oraz liczebność sówecki *Glaucidium passerinum* w Górach Stołowych. Not. Orn. 42: 219-232.
- Mikusek R. (red.). 2005. Metody badań i ochrony sów. FWIE, Kraków 2005.
- Pitucha G. 2013. Raport z wykorzystania żerowisk przez orlika krzykliwego (*Aquila pomarina*) w obszarze Natura 2000 Pogórze Przemyskie PLB180001 oraz Góry Słonne PLB180003.
- Ptaki Karpat [<http://www.ptakikarpat.pl/>].
- Sobociński W., Kajzer K. 2012. Raport końcowy podsumowujący temat badawczy: „Określenie czynników determinujących populacje dzięcioła białogrzbiatego *Dendrocopos leucotos* i dzięcioła trójpalczastego *Picoides tridactylus* w Puszczy Białowieskiej”. Warszawa.
- Sobociński W., Kajzer K. 2015. Raport końcowy podsumowujący temat badawczy: „Monitoring populacji dzięcioła białogrzbiatego *Dendrocopos leucotos* i dzięcioła

- trójpalczastego *Picoides tridactylus* na stałej powierzchni próbnej oraz kontynuacja określenia czynników determinujących występowanie tych gatunków w zagospodarowanej części Puszczy Białowieskiej”. Warszawa.
- Sikora A., Rohde Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. 2007. Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985 – 2004. Wyd. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań.
- Sikora A., Mikusek R. 2009. Włochatka *Aegolius funereus*. W: Chylarecki P., Sikora A.,
- Cenian Z. (red.). 2009. Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią. Wyd. GIOŚ, Warszawa, 475-483.
- Stachyra P., Tchórzewski M., Kobylas T., Cymbała R., Mazurek P., Frączek T. 2005. Rozmieszczenie, liczebność oraz preferencje siedliskowe puszczyka uralskiego *Strix uralensis* i włochatki *Aegolius funereus* w lasach Roztocza i Puszczy Solskiej. Not. Orn. 46: 41-48.
- Stój M. 1995. Ekologia rozrodu bociana czarnego *Ciconia nigra* w Beskidzie Niskim i okolicach Jasła. Chrońmy Przyr. Ojcz., 51, 2: 29–39.
- Stój M. 1995. Ekologia rozrodu orlika krzykliwego (*Aquila pomarina*) w Beskidzie Niskim. XVI Zjazd Polskiego Towarzystwa Zoologicznego – Łódź. 154.
- Stój M. 1997. Awifauna Jaśliskiego Parku Krajobrazowego w Beskidzie Niskim. Chrońmy Przyr. Ojcz. 53: 45 – 58.
- Stój M., Ćwikowski C., Zub K. 2000. Pokarm orła przedniego *Aquila chrysaetos* w polskiej części Karpat. Not. Orn. 41: 187-200.
- Stój M. 2006. Orzeł przedni *Aquila chrysaetos* w polskiej części Karpat w latach 1997–2005. Roczn. Bieszcz. 14:155-166.
- Stój M. 2008. Rozmieszczenie, liczebność i wybrane aspekty ekologii rozrodu orła przedniego *Aquila chrysaetos* w polskiej części Karpat w latach 1997-2007. Not. Orn. 49, 1: 1-12.
- Stój M. 2008. Rozmieszczenie, liczebność i wybrane aspekty ekologii rozrodu orła przedniego *Aquila chrysaetos* w polskiej części Karpat w latach 1997-2007. Not. Orn. 49:112.
- Stój M. 2009. Orzeł przedni *Aquila chrysaetos* w polskiej części Karpat w latach 2006-2009. W: Anderwald D. (red.) Ochrona drapieżnych zwierząt a rozwój cywilizacyjny społeczeństw ludzkich. Stud. i Mat. CEPL, Rogów. 3, 22: 56-66.
- Stój M., Kozik B., Kawrciany B. 2011. Orzeł przedni *Aquila chrysaetos* w polskiej części Karpat w latach 2008–2011. Chrońmy Przyr. Ojcz. 67: 483-493.
- Stój M. 2010. Beskid Niski. W: Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. (red) Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce. OTOP, Marki.
- Tomiałojć L. Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. Wyd. PTPP „pro Natura”, Wrocław.
- Walankiewicz W., Czeszczewik D., Mitrus C., Bida E. 2002. Znaczenie martwych drzew w lasach liściastych dla zespołu dzięciołów w Puszczy Białowieskiej. Not. Orn. 43: 61-71.

- Walankiewicz W., Czeszczewik D., Tumiel T., Stański T. 2011. Występowanie dzięciołów w liściastych drzewostanach Puszczy Białowieskiej – porównanie drzewostanów ściśle chronionych i użytkowanych. *Ornis Polonica* 52: 161-168.
- Wesołowski T., Czeszczewik D., Rowiński P. 2005. Effects of forest management on Three-toed Woodpecker *Picoides tridactylus* distribution in the Białowieża Forest (NE Poland): conservation implications. *Acta Ornithologica* 40: 53-60.
- Wilk T., Bobrek R., Pępkowska-Król A., Neubauer G., Kosicki J.Z. (red). 2016. Ptaki polskich Karpat – stan, zagrożenia, ochrona. OTOP, Marki.
- Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. (red.) 2010. Ostoje ptaków o znaczeniu w Polsce. Wyd. OTOP, Marki.
- Zajchowski K. 1999. Rozmieszczenie i liczebność pluszcza *Cinclus cinclus* i pliszki górskiej *Motacilla cinerea* na wybranych potokach Magurskiego Parku narodowego w 1999 roku. Msc. Uniwersytet Jagielloński, Kraków.
- Zawadzka D., Ciach M., Figarski T., Kajtoch Ł., Rejt Ł. 2013. Materiały do wyznaczania i określania stanu zachowania siedlisk ptasich w obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. GDOŚ, Warszawa.

Literatura ogólna

- Dobrowolski K., Halba R., Wasilewski A. 1997. Zasady wyznaczania i ochrony stanowisk zwierząt – gatunków zagrożonych wyginięciem. Maszynopis, Warszawa.
- Gonera M. 2007. Stanowiska fliszu w Jaśliskim Parku Krajobrazowym (Karpaty Polskie) – propozycja do programu edukacji i ochrony. *Chrońmy Przyrodę Ojczystą. Rocznik LXIII (63). Zeszyt 1*, str. 33-60.
- Kłos S. 2004. Osobliwości Beskidu Niskiego. Wydawnictwo Libra, Rzeszów.
- Kondracki J. 2002. Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Kurzyński J., Mielnicka B. 2004. Znaczenie parków krajobrazowych w ochronie najcenniejszych walorów przyrodniczych Karpat Polskich. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.
- Matuszkiewicz J.M. 2008. Zespoły leśne Polski. Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.
- Matuszkiewicz W. 2013. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. PWN.
- Michalak J. 2002. W dorzeczu górnej Wisłoki. PUW „Roksana”, Krosno.
- Mleczek T., Baczyński. Dekada Spisu Nietoperzy DSN '99 w Beskidzie Niskim i Pogórzu Karpackim, Speleoklub Dębicki, Dębica.
- Orłowski E. 2014. Z dziejów lasów nad górną Oslawą i Wisłokiem. Krosno.
- Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny, tom 5. Lasy i bory. Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2004.
- Rąkowski G. i in. 2004. Parki krajobrazowe w Polsce. Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Rykowski K. (mpis). Elementy strategii ochrony bioróżnorodności w lasach.

- Szafer W. 1972. Podstawy geobotaniczne podziału Polski [w]: Szata roślinna Polski. T 2, PWN Warszawa.
- Szafer W., Zarzycki K. (red.). 1972. Szata roślinna Polski t. I, II, PWN, Warszawa.
- Szkudlarek R., Węgiel A. i in. 2003. Nietoperze Beskidu Sądeckiego i Niskiego cz. 2. Rozpoznawanie występowania i zagrożeń nietoperzy w Jańskim Parku Krajobrazowym i jego otoczeniu. PTPP „Pro Natura”, Wrocław.
- Szlachetko D. 2001. Flora Polski – Storzycyki. MULTICO Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- Szukiel E. 2001. Odnowienie lasu a zagęszczenie zwierzyny w górach i na pogórzu. Sylwan nr 12.
- Wojtycza K. 2003. Bieszczady i Beskid Niski. Przewodnik. Wydawnictwo „Barbara”, Kraków.
- Wójciak H. 2003. Flora Polski – Porosty, mszaki, paprotniki. Multico Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- Zarządzenie nr 55 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r. w sprawie Instrukcji Urządzania Lasu (CILP, Warszawa 2012 r.):
- Część 1. Instrukcja sporządzania projektu planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa;
  - Część 2. Instrukcja wyróżniania i kartowania w Lasach Państwowych typów siedliskowych lasu oraz zbiorowisk roślinnych;
  - Część 3. Instrukcja techniczna sporządzania i wydruku map leśnych.

11. KRONIKA

12. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 12. Ściana Olzy w Rudawce Rymanowskiej - lodospady (leśnictwo Pastwiska, naprzeciw oddz. 62a)

Fot. 13. Ekspresyjne glazy (leśnictwo Wisłok, oddz. 381f)

Fot. 14. Cmentarz z okresu I wojny światowej w leśnictwie Posada Zarszyńska oddz.16h

Fot. 15. Miejsce upamiętniające zniszczoną cerkiew Przenajświętszej Pokrowy na terenie dawnej wsi Czeremcha (przy gruntach leśnictwa Lipowiec)

Fot. 16. Źródlika rzeki Jasiołki (leśnictwo Moszczaniec)

Fot. 17. Torfowisko - Rezerwat Źródliska Jasiołki

Fot. 18. Pomnik przyrody znajdujący się przy siedzibie Nadleśnictwa

Fot. 19. Zbójnicka Polana – leśnictwo Rymanów Zdrój

Fot. 20. Urządzenia sportowe przy trasie fitness